Comisia economie, buget şi finanţe

RAPORT

asupra Raportului Băncii Naţionale a Moldovei pentru anul 2018 şi asupra Raportului Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfăşurată în anul 2018

(nr.642 din 13.06.2019)

Comisia economie, buget şi finanţe, în conformitate cu prevederile Legii nr.548/1995 cu privire la Banca Naţională a Moldovei a examinat Raportul Băncii Naţionale a Moldovei pentru anul 2018 (Raportul 2018) şi Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfăşurată în anul 2018, şi comunică următoarele.

Rapoartele menţionate au fost prezentate Parlamentului în conformitate cu art.69 şi art.26 alin.(3) din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Naţională a Moldovei, care prevede că Banca Naţională a Moldovei (BNM) prezintă Parlamentului anual, pînă la 1 iunie, un raport care include informaţia privind:

a) situaţiile financiare confirmate de auditorul extern;

b) activitatea şi operaţiunile sale pentru anul financiar încheiat;

c) situaţia economică a statului,iar

Consiliul de supraveghere prezintă Parlamentului, cel puţin anual, rapoarte privind activitatea de supraveghere desfăşurată.

I. Referitor la Raportul 2018

Raportul 2018 este structurat în capitole, şi prevede în principal descrierea următoarelor aspecte din anul 2018:

1. Contextul internațional;
2. Situația economică a Republicii Moldova;
3. Politica monetară;
4. Supravegherea bancară;
5. Sistemul de plăți;
6. Activitatea de emisie a numerarului;
7. Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare;
8. Relații internaționale;
9. Cadrul instituțional și de organizare;
10. Analiza situației financiare pentru anul 2018
11. Activitatea ce cercetare
12. Comunicarea externă
13. Resposabilitatea socială

Analizînd Raportul 2018, Comisia a constatat următoarele:

1. Contextul internațional

Economia mondială, conform estimărilor FMI, în anul 2018 a crescut în medie cu 3, 7 la sută, comparativ cu 3,8 la sută în anul 2017.

Economiile avansate au crescut în medie cu 2,3 la sută, economiile emergente cu 4,6 la sută, în ambele cazuri cu 0,1 p.p. mai puțin decît în anul 2017. Cel mai mare ritm de creștere a fost înregistrat în SUA, PIB-ul a crescut cu 2,9 la sută în comparație cu 2,2 la sută în anul 2017. Un ritm de creștere mai redus a fost înregistrat în anul 2018 în zona euro - cu 1,8 la sută față de 2,5 la sută în anul 2017.

Economia Chinei a fost afectată de tensiunile comerciale, astfel PIB-ul în anul 2018 a fost de 6,6 la sută față de 6,9 la sută în anul 2017. Economia României în anul 2018 a înregistrat o scădere semnificativă a ritmului de creștere a PIB-ului, de la 7,0 la sută în anul 2017 la 4,1 la sută în anul 2018.

Luînd în considerație dinamica pozitivă a economiei Federației Ruse, PIB-ul căreia a crescut de la 1,6 la sută în anul 2017 la 2,3 la sută în anul 2018, economia țărilor CSI s-a revigorat ușor în anul 2018, PIB-ul mediu înregistrat în regiune, crescînd de la 2,1 la sută în anul 2017 la 2,4 la sută în anul 2018.

În anul 2018, dolarul SUA a urmat o tendință de apreciere urmare a politicii monetare a Sistemului Rezervelor Federale (SRF). Pe parcursul anului 2018, SRF a majorat de 4 ori intervalul ratelor dobînzilor cu cîte 0,25 p.p. de la 1,25 - 1,50 la sută pînă la 2,25 - 2,50 la sută. De asemenea, dolarul SUA s-a apreciat pe fondul intensificării tensiunilor comerciale dintre SUA și China, aceasta fiind moneda care a beneficiat cel mai mult în urma disputelor comerciale.

Moneda unică europeană a avut o evoluție mixtă în anul 2018, fiind favorizată de încheierea programului de achiziții a Băncii Centrale Europene (BCE), dar afectată de tensiunile din comerțul mondial, de problemele politice aferente Italiei și Spaniei, dar și de statisticile macroeconomice pe alocuri nesatisfăcătoare.

Per ansamblu, în anul 2018, moneda unică europeană s-a apreciat în medie cu 4,5 la sută în raport cu dolarul SUA față de anul 2017.

Piața valutară mondială a fost marcată în anul 2018 de deprecierea monedelor țărilor emergente, din cauza migrării capitalului financiar din economiile emergente spre cele avansate.

Anul 2018 s-a marcat și cu majorarea cotațiilor petroliere datorită diminuării producției OPEC în concordanță cu acordul OPEC+ de limitare a producției de petrol din 30 noiembrie 2017 și cu ulterioara prelungire a acordului la 6 decembrie 2018.

2. Situația economică a Republicii Moldova

Sectorul real:

În anul 2018 rata de creștere a PIB - ului a constituit 4,0 la sută, cu 0,7 p.p. inferioară celei din anul 2017, determinată în mare măsură de sporirea activității investiționale.

Consumul final al gospodăriilor populației în anul 2018 s-a majorat cu 3,8 la sută, înregistrînd un ritm inferior cu 1,1 p.p celui din anul 2017, determinat în mare măsură de creșterea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor cu 4,4 la sută și, totodată, cu creșterea cheltuielilor pentru procurarea serviciilor cu 1,8 la sută.

Rata anuală a formării brute de capital în anul 2018 a înregistrat o evoluție pozitivă - o creștere de 14,0 la sută sau cu 7,0 p.p superior celui din anul 2017.

Volumul producției agricole globale în anul 2018 s-a majorat cu 2,5 la sută comparativ cu anul 2017. Volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a majorat cu 3,7 la sută față de anul 2017.

În anul 2018, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 10,0 la sută mai multe mărfuri comparativ cu anul 2017.

În anul 2018 rata anuală a exporturilor (11,6 la sută) a fost inferioară celei din 2017 cu 7,0 p.p.. De menționat că, în anul de referință, exporturile către țările UE au reprezentat circa 2/3 din totalul exporturilor, astfel și contribuția acestora la dinamica exporturilor totale a fost una dominantă. Totodată, exporturile către țările CSI s-au contractat cu 10,0 la sută, astfel contribuind la contractarea exporturilor totale în anul 2018 cu 1,9 p.p.

În anul 2018, importurile au continuat dinamica pronunțată ca și în anul precedent. Această evoluție a fost susținută de creșterea consumului populației, drept urmare a majorării venitului disponibil al acesteia, dar și de aprecierea monedei naționale față de valutele țărilor – principali parteneri comerciali. Rata anuală a importurilor în anul 2018 a consemnat un nivel de 19,3 la sută sau cu 0,9 p.p. inferior celui din anul 2017. Menținerea ritmurilor pozitive de creștere a importurilor în anul 2018 a fost susținută de evoluția importurilor din toate categoriile de țări. În anul de raportare, ponderea importurilor din UE a constituit circa 50 la sută, iar țărilor din CSI și celor clasificate ca „Restul lumii" le-au revenit cîte 25 la sută, respectiv.

Principalii indicatori ai pieței muncii atestă o dinamică pozitivă în anul 2018, și anume populația economic activă în anul 2018 a fost cu 2,5 la sută superioară celei din 2017, respectiv și populația ocupată s-a majorat cu 3,7 la sută comparativ cu anul 2017, iar rata șomajului a înregistrat valoarea de 3,0 la sută, fiind inferioară (cu 1,1 p.p.) celei din 2017.

În anul 2018, fondul de salarizare în economie a crescut cu 14,1 la sută comparativ cu anul 2017 și numărul mediu de salariați în economia națională s-a majorat cu 0,9 la sută.

Respectiv, factorii care au determinat creșterea economică pe parcursul anului 2018 au fost diferiți. În prima jumătate a anului 2018, economia RM a fost susținută preponderent de creșterea exporturilor (efectul unei recolte bogate din anul 2017) și

de accelerare a componentei investiționale ca urmare a unor inițiative finanțate din bugetul de stat, iar în a doua parte a anului se atestă o accelerare a consumului privat, în contextul unor reforme fiscale, dar și o micșorare a exporturilor, datorită cererii neînsemnate pentru fructele autohtone ca rezultat al recoltei mari de aceste produse pe plan regional.

Evoluția inflației:

În anul 2018, rata medie anuală a inflației IPC (prețurilor de consum) a constituit 3,0 la sută, fiind cu 3,6 p.p. inferioară celei din anul 2017. Pe parcursul anului 2018, rata anuală a inflației a consemnat o traiectorie descendentă pronunțată. Aceasta s-a diminuat de la 7,3 la sută în luna decembrie 2017 pînă la 0,9 la sută în luna decembrie 2018. Nivelul scăzut al inflației a fost determinat preponderent de impactul dezinflaționist din partea prețurilor la gaze din rețea, tarifelor la energia electrică, aprecierea monedei naționale, dar și a prețurilor la produsele agroalimentare

Ritmul anual al inflației de bază, în anul 2018 s-a diminuat de la 5,5 la sută în luna decembrie 2017 pînă la 2,6 la sută în luna decembrie 2018.

Diminuarea acesteia se datorează preponderent, aprecierii monedei naționale față de valutele țărilor-principalii parteneri comerciali, efectelor politicii fiscale pentru anul 2018 privind prețul la țigări.

În anul 2018 față de anul 2017, cursul oficial mediu de schimb al leului a înregistrat o apreciere de 9,2 la sută față de dolarul SUA și de 4,7 la suță față de moneda unică europeană. Totodată, conform estimărilor presiunile din partea cererii agregate asupra inflației de bază au fost minore pe parcursul anului 2018. Presiuni inflaționiste în cadrul inflației de bază a au fost exercitate de unele efecte ale politicii fiscale pentru anul 2018, în prima parte a anului, ulterior fiind generate de reglementările adiționale cu privire la prețul minim de comercializare a țigărilor.

În anul 2018, deficitul bugetar s-a majorat și a constituit 1 612,0 milioane lei, ca rezultat al creșterii veniturilor publice, pe de o parte și a majorării cu un ritm mai mare a cheltuielilor publice pe de altă parte. Raportat la PIB, deficitul bugetar reprezintă 0,8 la sută, cu 0,2 p.p. peste nivelul anului 2017. Sursele de finanțare s-au

format din împrumuturi externe nete (534,9 milioane lei), din datorii și împrumuturi interne (408,7 milioane lei) și active financiare (318,4 milioane lei).

Veniturile bugetului național au constituit 57 964,9 milioane lei, cu 8,6 la sută peste veniturile acumulate în anul 2017 (partea majoră-impozite și taxe). Raportate la PIB, veniturile colectate în anul 2018 au crescut cu 0,7 p.p. față de anul 2017. Cheltuielile bugetului național în anul 2018 în sumă de 59 576,9 milioane lei (mai mult cu 9,3 la sută față de anul 2017), s-au format preponderent din cheltuielile pentru protecția socială (35,2 la sută), pentru învățămînt (17,6 la sută) pentru ocrotirea sănătății (13,1 la sută). Cheltuielile publice, raportate la PIB, au constituit 31,4 la sută sau cu 0,9 p.p. mai mult decît în anul 2017.

La sfîrșitul anului 2018, datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 52 012,5 milioane lei (27,4 la sută din PIB), formată din datoria de stat externă în proporție de 55,7 la sută și datoria de stat internă în proporție de 44,3 la sută. În anul 2018, pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 1 504,8 milioane lei (cu 22,0 la sută mai puțin comparativ cu anul 2017).

3. Politica monetară

În conformitate cu prevederile Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat. Pe parcursul anului 2018, BNM a activat în concordantă cu prevederile Strategiei politicii monetare pe termen mediu, aprobată de catre Consiliul de administrație al BNM la 27 decembrie 2012.

Conform strategiei, pentru asigurarea și menținerea stabilitatății prețurilor, BNM a stabilit ținta continuă a inflației, masurată prin indicele prețurilor de consum, publicat lunar de catre Biroul Național de Statistică (BNS), la nivel de 5,0 la sută cu o posibilă deviere de ±1,5 p.p.

Cum s-a menționat mai sus, pe parcursul anului 2018, rata anuală a inflației s-a diminuat de la 7,3 la sută în luna decembrie 2017 pînă la 0,9 la sută în luna decembrie 2018, plasîndu-se astfel, în primele patru luni ale anului, în intervalul de 5,0 la sută ±1,5 p.p.

BNM pe parcursul anului 2018 a întreprins măsuri de calibrare graduală a politicii monetare, cu scopul de a implsiona cererea internă prin menţinerea ratei dobînzii de politică monetară pe parcursul anului 2018 la nivelul de 6,5 la sută anual.

Rata medie ponderată a certificatelor BNM plasate a constituit 6,5 la sută anual, faţă de 8,11 la sută înregistrată în anul precedent.

Soldul portofoliului de credite din 31 decembrie 2018 al BNM este nul. În luna septembrie 2018 a fost achitat ultimul credit din cele acordate băncilor pentru creditarea cooperativelor de construcţie a locuinţelor (creditele anilor 1992-2002).

Mecanismul rezervelor obligatorii a îndeplinit în continuare funcţiile de control monetar şi management al lichidităţii în sistemul bancar. BNM a majorat norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldoveneşti şi în valută neconvertibilă cu 2,5p.p. pînă la 42,5 la sută, cu aplicare începînd cu perioada de 16 septembrie - 15 octombrie la soldul mijloacelor atrase în perioada precedentă.

Norma rezervelor obligatorii în valută (dolari SUA şi euro) a rămas neschimbată, la nivelul de 14,0 la sută din baza de calcul.

În baza art.17 alin.(3) din Legea cu privire la Banca Naţională a Moldovei, BNM pentru cota din rezervele obligatorii ce depăşeşte 5,0 la sută din pasivele de baza, cărora se calculează aceste rezerve , a plătit în anul 2018 băncilor dobînzi în sumă de 442,6 milioane lei, cu 17,2 la sută mai puţin comparativ cu anul 2017.

În anul 2018 BNM a intervenit pe piaţa valutară internă, atît în calitate de cumpărător de valută, cît şi de vînzător de valută, pentru a evita fluctuaţiile excesive ale leului în contextul surplusului şi a insuficienţei însemnate de valută pe piaţă intrabancară în diferite perioade ale anului.

Indicatorii monetari pe parcursul anului 2018 s-au aflat pe un trend pozitiv. Ritmul mediu de creştere a masei monetare a constituit 7,8 la sută în termeni anuali. Depozitele în monedă naţională şi banii în circulaţie au crescut faţă de anul 2017 cu 9,8 la sută şi cu 10,3 la sută respectiv.

La sfîrșitul anului 2018, ritmul de creștere a depozitelor în valută a constituit – 3,1 la sută. Ponderea depozitelor în lei moldovenești în totalul depozitelor a constituit 60,0 la sută, iar ponderea depozitelor în valută 40,0 la sută respectiv.

Soldul creditelor acordate în economie de către băncile licențiate la sfîrșitul anului 2018 a înregistrat un ritm de creștere de 4,1 la sută, mai înalt cu 7,5 p.p. decît cel din decembrie 2017. Soldul creditelor acordate persoanelor juridice a înregistrat un ritm de descreștere de 5,1 la sută, determinată de reducerea componentei în monedă națională cu 12,3 la sută. Ritmul de creștere a soldului creditelor acordate populației, a fost pozitiv, ca efect al revigorării atît a creditelor de consum, cît și a creditelor pentru imobil.

În calitate de agent al statului în organizarea plasării și deservirii valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în conturi, în 2018, BNM a organizat 141 licitații de plasare a titlurilor de stat. Ministerul finanțelor a reușit să atragă din piață 10046,2 milioane lei, puțin sub valoarea programată de 10790,0 milioane de lei. Rata medie anuală a dobînzii la valorile mobiliare de stat cu scadența pînă la un an adjudecate în 2018 a înregistrat 4,76 la sută comparativ cu 6,69 la sută în anul 2017.

Pe piața financiară cele mai mari au fost în continuare dobînzile la creditele în economie. Veniturile oferite de investițiile în valori mobiliare de stat au fost mai mici decît cele oferite de depozitele bancare doar în primul trimestru al anului, după care acestea au alternat succesiv pînă spre finele anului.

În data de 31 iulie 2018 și-a început activitatea Depozitarul central unic al valorilor mobiliare (DCU), care efectuează depozitarea, decontarea emisiunilor de valori mobiliare pe piața primară, procesar ea în timp real a formularelor de transfer și decontarea operațiunilor pe piața secundară.

Actualmente, printre participanții la DCU se numără BNM, Ministerul Finanțelor, Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar și cele 11 bănci licențiate din Republica Moldova. Din momentul lansării pînă la 31

decembrie 2018, în sistemul DCU au fost generate tranzacții cu o valoare decontată de circa 187 miliarde lei.

Rulajul total al valutelor tranzacționate contra lei a constituit echivalentul a 14 291,3 milioane dolari SUA (în creștere cu 19,0 la sută față de anul precedent) , vînzările de valută au constituit 7 085,9 milioane dolari SUA (în creștere cu 19,2 la sută), procurările -7 205,4 milioane dolari SUA (în creștere cu 18,9 la sută).

Euro a devenit cea mai tranzacționată valută pe piața locală, astfel ponderea euro în rulajul total al pieței valutare a crescut cu 4,7 p.p., pînă la 52,9 la sută, iar ponderea dolarului SUA a scăzut și este de 40,6 la sută.

Moneda națională s-a depreciat ușor cu 0,2 la sută în raport cu dolarul SUA, iar față de euro s-a apreciat cu 4,4 la sută comparativ cu finele anului 2017. Tendința de depreciere față de dolarul SUA a fost specifică și monedelor naționale ale partenerilor comerciali principali cu ponderi notabile în comerțul exterior al Republicii Moldova.

Oferta netă de valută de la persoanele fizice în anul 2018 s-a majorat cu 7,3 la sută (pînă la 2 126,6 milioane dolari SUA) , pe cînd cererea netă de valută de la agenții economici – cu 24,8 la sută (pînă la 2 069,4 milioane dolari SUA). Gradul de acoperire a cererii nete, respectiv a coborît pînă la 102,8 la sută în anul 2018 de la 119, 6 la sută în anul 2017.

În aceste condiții BNM și-a redus intervenția pe piață, intervenind prin procurare netă de valută de 262,7 milioane dolari SUA, mai puțin cu 39,4 la sută față de anul 2017.

4. Supravegherea bancară

La 31.12.2018 în PM funcționau 11 bănci licențiate de BNM, inclusiv 5 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine, cu un număr de subdiviziuni de 794 unități, dintre care 296 de filiale și 498 de agenții, în care activau 7 824 de persoane.

Băncile sînt suficient capitalizate, fondurile proprii constituind 10 826,72 milioane lei, iar rata fondurilor proprii totale (anterior suficiența capitalului

ponderat la risc) înregistra un nivel înalt, de 26,5 la sută, respectat de toate băncile.

Începînd cu data de 30.07.2018, au intrat în vigoare Regulamentul cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital, alte regulamente conform Basel III/CRD IV și Instrucțiunea cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere. În condițiile modificării metodologiei de calcul a fondurilor proprii și a ratei fondurilor proprii totale, care diferă de calculul capitalului normativ total și suficienței capitalului ponderat la risc, la calcularea ratei fondurilor proprii totale se ia în considerație nu numai riscul de credit, dar și riscul de piață și cel operațional. Concomitent, în scopul prevenirii și atenuării riscului macroprudențial sau a riscului sistemic, au fost stabilite cerințe adiționale cu privire la fondurile proprii pe care băncile trebuie să le dețină pentru constituirea amortizoarelor de capital.

Profitul pe sector a constituit 1635,1 milioane lei, majorîndu-se față de anul 2017 cu 107,0 milioane lei (7,0 la sută), rentabilitatea activelor și a capitalului a fost de 1,9 la sută și respectiv 11,6 la sută, fiind practic la același nivel ca și la finele anului precedent. Portofoliul de credite s-a majorat pe parcursul anului cu 1 979,5 milioane lei (5,9 la sută), constituind 35 452,8 milioane lei. Soldul depozitelor a sporit pe parcursul anului cu 3 565,6 milioane lei (6,0 la sută) pînă la 63 462,5 milioane lei.

Pe parcursul anului 2018 activele totale pe sectorul bancar au constituit 83 152,3 milioane lei, majorîndu-se comparativ cu finele anului 2017 cu 3 687,4 milioane lei (4,6 la sută). Portofoliul de credite brut (conform rapoartelor prudențiale) la 31.12.2018 a constituit 35 452,8 milioane lei, majorîndu-se pe parcursul anului 2018 cu 1 979,5 milioane lei (5,9 la sută). Pe parcursul anului 2018, creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au micșorat cu 1 706,1 milioane lei (27,7 la sută), constituind 4 445,4 milioane lei, urmare rambursării creditelor din contul achitărilor directe și din contul comercializării gajului, de recunoaștere a creditelor neperformante, precum și a cesionării creditelor de către o bancă.

Respectiv, ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a micşorat cu 5,8 p.p. faţă de finele anului 2017, constituind 12,5 la sută la 31.12.2018.

În anul 2018 au fost aplicate unele măsuri de remediere şi sancţiuni acţionarilor a trei bănci licenţiate. Astfel, prin Hotărîrea Comitetului executiv al BNM, la data de 21.03.2018, au fost suspendate unele drepturi aferente unui acţionar al B.C. „ENERGBANK" S.A., pentru nerespectarea de către acesta a cerinţelor privind adecvarea şi soliditatea financiară, stipulate în Legea privind activitatea băncilor; la data 19.07.2018 au fost aplicate sancţiunii în formă de amendă şi a măsurilor de remediere asupra unor acţionari ai „Băncii de Finanţe şi Comerţ" S.A., pentru nerespectarea cerinţelor Legii privind activitatea băncilor, prin neprezentarea de către aceştia a documentelor/informaţiilor necesare evaluării calităţii acţionarilor şi la 20.12.2018 s-au suspendat unele drepturi ale acţionarilor B.C. „EuroCreditBank" S.A., în urma nerespectării de către aceştea a cerinţelor privind calitatea acţionarului, reglementate în Legea privind activitatea băncilor.

Pe parcursul anului 2018, peste 70 la sută din activele bancare au ajuns să fie gestionate de grupuri financiare internaţionale cu reputaţie solidă, printre care:

• Banca Transilvania din România, cu sprijinul Băncii Europene pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD), a devenit acţionar indirect la B.C. „VICABANK" S.A.;

• Intesa Sanpaolo din Italia - acţionar unic la B.C. „EXIMBANK" S.A, banca devenind parte a Grupului Intesa Sanpaolo;

• consorţiul de investitori format din BERD, Invalda INVL şi Horizon Capital au achiziţionat pachetul unic de acţiuni în mărime de 41,09 la sută al BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A.

În anul 2018 a fost ridicat regimul de supraveghere intensivă a BC "VICTORIABANK" SA, pe cînd BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA a continuat să fie sub regimul de supraveghere intensivă (din anul 2015), iar o bancă (BC" MOLDINDCONBANK"SA " sub regimul de intervenţie timpurie (din anul 2016).

La situația din 31.12.2018, în proces de lichidare silită erau 7 bănci, fiind încheiat procesul de lichidare a BCI "Oguzbank" S.A. În anul 2018 continuă procesul lichidării Băncii de Economii SA, BC "Banca Socială" SA și BC "Unibank" SA, inițiat în anul 2015. Astfel, pînă la finele anului 2018 au fost recuperate mijloace în sumă totală de 1 718,4 milioane lei.

Una din atribuțiile BNM în calitate de autoritate de supraveghere este și supravegherea activității prestatorilor serviciilor de plată și de emitere a monedei electronice, care este efectuată atît prin controale de teren, cît și din oficiu prin monitorizarea continuă a activității acestora, analiza rapoartelor trimestriale, examinarea sesizărilor, etc.

5. Sistemul de plăți

În domeniul sistemului de plăți, BNM a operat modificări și completări la actele normative din domeniu și a efectuat supravegherea sistemului dat. Pe parcursul anului 2018, prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari, au fost efectuate 75,5 milioane operațiuni de plată, cu 0,5 la sută, mai mult decît în anul 2017 –în valoare totală de 22,5 miliarde lei, cu 3,9 la sută mai mult față de 2017, majoritatea operațiunilor au fost efectuate de către ÎS "Poșta Moldovei". La situația din 31.12.2017, în RM activau 6 prestatori de servicii de plată nebancari, dintre care o societate de plată, un furnizor de servicii poștale și 4 societăți emitente de monedă electronică.

În anul 2018, prin intermediul Sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) a fost procesat un volum total de 12,9 milioane tranzacții în valoare de 1 193,2 miliarde lei, majorîndu-se ca număr cu 0,6 la sută și diminuîndu-se ca valoare cu 2,9 la sută comparativ cu 2017.

Din instrumentele de plată fără numerar, cele mai utilizate de către populație sînt cardurile de plată, restul instrumentelor de plată fiind la etapa incipientă de utilizare. Numărul cardurilor aflate în circulație la finele anului 2018 a constituit 1 936 265 unități în creștere cu 11,5 la sută față de finele anului 2017. Prin intermediul lor au fost efectuate 60,4 milioane de operații în valoare de 57,9 miliarde lei (atît în țară, cît și peste hotare), fiind în creștere față de anul 2017 cu 29,9 la sută ca număr și cu 16,6la sută ca valoare.

6. Operațiuni cu numerar

În anul 2018, valoarea numerarului aflat în circulație și-a conturat trendul ascendent, ritmul de creștere (+12,9 la sută, pînă la 23 753,3 milioane lei) fiind inferior cu 2,2 p.p. față de cel înregistrat în 2017. Prin intermediul băncilor, BNM a retras din circulație bancnote în sumă de 4097,1 milioane lei, cu 11,6 la sută mai puțin decît în anul 2017, iar din punct de vedere cantitativ s-au întors la banca centrală 66,1 milioane bancnote, cu circa 12,7 la sută mai puțin față de anul 2017.

În anul 2018, BNM a lansat o nouă emisiune numismatică de 13 monede jubiliare și comemorative cu diverse tematici, dintre care 2 monede din aur și 11 monede din argint.

7. Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare

În anul 2018, urmare adoptării Legii nr.202/2017 privind activitatea băncilor, care a fost racordată la standardele și practicile internaționale (Basel III) aferente procesului de licențiere, reglementare și supraveghere, BNM a adoptat un șir de acte normative ce reglementează diferite aspecte ale activității bancare privind tratamentul riscurilor aferente activității băncilor, calcularea cerințelor de capital, guvernarea corporativă și altele, etc.

8. Relații internaționale

Republica Moldova este membră a FMI din luna august 1992.

În 2018, plățile totale aferente deservirii creditelor acordate BNM de către FMI au constituit 45,6 milioane DST (echivalentul a 53,3 milioane dolari SUA), dintre care plățile pentru suma principală a creditului au constituit 43,5 milioane DST (echivalentul a 50,3 milioane dolari SUA), iar plățile pentru dobînzile la credite au constituit 2,1 milioane DST (echivalentul a 2,9 milioane dolari SUA).

BNM a cooperat cu mai multe organismele internaționale și cu băncile centrale ale altor state, a beneficiat de asistență tehnică în diferite domenii cum ar fi: creșterea eficienței capacității instituționale a BNM, reglementare și supraveghere bancară, redresarea și rezoluția bancară, stabilitatea financiară,

politica monetară și pieţele financiare, sisteme de plăți, statistica, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, stabilirea DCU.

9 . Cadrul instituțional și de organizare

În anul 2018, au avut loc mai multe modificări ale structurii organizatorice ale BNM, menite să contribuie la realizarea obiectivelor strategice ale băncii și atribuțiilor sale de bază, dar și la sporirea eficienței acesteia prin diminuarea nivelurilor ierarhice, etc.

10. Analiza situației financiare pentru anul 2018

Rezultatul financiar al BNM depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale BNM (asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, promovarea și susținerea politicii monetare și valutare în stat, asigurarea stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionarea rezervelor valutare ale statului, prestării serviciilor de plată și de emitere a monedei electronice etc.).

La situația din 31 decembrie 2018, nivelul capitalului statutar în totalul obligațiunilor monetare constituia circa 5,08 la sută (la 31 decembrie 2016 - 6,23 la sută). La finele anului 2018, BNM a înregistrat un orofit disponibil pentru distribuire în mărime de 249,13 milioane lei, pe cînd în anul 2017 a fost înregistrată o pierdere totală în sumă de 95,31milioane lei. Profitul respectiv a fost distribuit pentru majorarea fondului general de rezervă în vederea completării acestuia pînă la nivelul de 2/3 din capitalul statutar.

Principalii factori care au influențat semnificativ rezultatul anului 2018 sînt rentabilitatea rezervelor valutare care a crescut cu 1,14 p.p., diminuarea cheltuielilor din rezervele obligatorii

Raportul auditului independent este efectuat de Deloitte &Touche SRL și este anexat la raportul anual al BNM.

11. Activitatea de cercetare

Activitatea de cercetare în cadrul BNM pe parcursul anului 2018 a fost axată în mare parte pe suportul teoretic și practic al altor subdiviziuni. În același timp au fost fortificate relațiile de conlucrare cu mediul academic și

instituțiile de învățămînt superior cu profil economic din Republica Moldova, inclusiv Institutul Național de Cercetări Economice și Academia de Studii Economice din Moldova.

12. Comunicarea externă

În anul 2018 BNM a continuat în conformitate cu Strategia de comunicare, să își diversifice instrumentele și canalele de informare în baza principiilor: transparență, accesibilitate, claritate, actualitate și previzibilitate. În anul 2018 BNM a publicat și transmis presei peste 90 de comunicate, au fost prezentate 700 de răspunsuri la solicitările jurnaliștilor, au fost organizate 13 transmisiuni live de la diverse evenimente organizate de BNM. În relațiile cu mass-media în 2018 a fost implementat un nou format – interviul cumulativ al guvernatorului BNM, inclusiv s-a continuat dezvoltarea comunicării prin intermediul multimedia și rețelele de socializare.

13. Responsabilitatea socială

BNM continuă procesul de educație financiară, cu scopul de a explica pe interesul tuturor fenomenele economice și financiare, de a creşte competențele economice a cetățenilor. În anul 2018 , sala de expoziții a BNM a fost vizitată de peste 2000 de persoane. Pe parcursul anului 2018 stagiul de practică în cadrul băncii au desfășurat 32 studenți, dintre care 5 studenți își desfășoară studiile peste hotarele țării, iar angajații BNM au beneficiat de peste 19 mii de ore de instruire interne în diverse domenii tangente activității unei bănci centrale.

II. Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2018

Conform art.22 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei (modificat prin Legea nr.147/2014), organele de conducere ale BNM sînt Consiliul de supraveghere și Comitetul executiv. Consiliul de supraveghere este un organ colegial, activitatea căruia este reglementată prin Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei și de regulamentele BNM.

Întru executarea alin.(3) al art.26 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM prin scrisoarea nr.07-01102/11/1737 din 30.05.2019 a prezentat Parlamentului Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2018. Raportul se anexează.

Urmare a audierii Raportului prezentat de către BNM s-a constatat, că acesta este structurat în 5 capitole:

1. Introducere.
2. Organizarea Consiliului de supraveghere.
3. Funcționarea Consiliului de supraveghere.
4. Activitatea Comitetului de audit.
5. Ședințele Consiliului de supraveghere în anul 2018.

Analizînd Raportul, Comisia a reținut următoarele:

În exercitarea competențelor privind supravegherea publică independentă a activității BNM, Consiliul de supraveghere dispune de atribuții, stabilite în Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei.

În vederea exercitării atribuțiiilor respective, în anul 2018 de către Consiliul de supraveghere au fost convocate 16 ședințe, la care s-au aprobat 37 hotărîri.

În exercitarea competențelor ce țin de aprobarea rapoartelor anuale, situațiilor financiare și a controlului intern, Consiliul de supraveghere a aprobat:

- Situațiile financiare ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul încheiat la 31 decembrie 2017;
- Raportul anual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2017;
- Raportul privind activitatea de audit intern în anul 2017;
- Raportul Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de monitorizare în anul 2017;
- Planul pe termen mediu de Audit Intern 2019-2020 și Planul Anual de Audit Intern pentru anul 2019;
- Raportul asupra nivelului de implementare în semestrul I 2018 a proiectelor Băncii Naționale a Moldovei.

Prin Hotărârea Consiliului de supraveghere nr. 28 din 28.11.2018, a fost aprobat Cadrul privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei.

În scopul determinării fondului de salarizare și a nivelului salarizării angajaților, Consiliul de supraveghere a aprobat:

a) Regulamentul privind salarizarea angajaților Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr.15 din 11 iulie 2018);

b) nivelul salarizării Controlorului general al Băncii Naționale a Moldovei - director al departamentului pentru anul 2018 și anul 2019 (2 decizii)

c) examinarea Notei informative cu privire la stabilirea indemnizației lunare a unor membri ai Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2018;

d) modificarea Hotărârii Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr.22 din 28 decembrie 2017 cu privire la aprobarea fondului de salarizare al Băncii Naționale a Moldovei și cuantumului indemnizațiilor unor membri ai Consiliului de supraveghere, pentru anul 2018 (2 decizii);

e) modificarea Regulamentului privind salarizarea angajaților Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr.15 din 11 iulie 2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind salarizarea angajaților Băncii Naționale a Moldovei

f) acordarea primei unor membri ai Comitetului executiv;

g) nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2018 și pentru anul 2019.(2 decizii)

h) modificarea Hotărârii Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr.26 din 28 decembrie 2016 cu privire la acordarea ajutorului material foștilor angajați pensionați din cadrul Băncii Naționale a Moldovei;

i) acordarea primei unor salariați ai Băncii Naționale a Moldovei;

j) fondul de salarizare al Băncii Naționale a Moldovei și cuantumul indemnizațiilor unor membri ai Consiliului de supraveghere, pentru anul 2019.

În scopul asigurării eficiente a atribuției Băncii Naționale a Moldovei în calitate de organ unic de emisiune a monedei naționale, în special în vederea asigurării circulației monetare, Consiliul de supraveghere stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație. Respectiv, a fost aprobată punerea în circulație ca mijloc de plată a monedelor metalice noi, designele grafice, valorile nominale ale monedelor comemorative și jubiliare și punerea lor în circilație.

Consiliul de supraveghere a aprobat Raportul privind executarea devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei la 31 decembrie 2017 și Raportul privind executarea devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei la 30 iunie 2018, rectificarea Devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investițiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2018, și Devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2019.

În urma audierii rapoartelor prezentate de către Guvernatorul BNM, în cadrul ședinței Comisiei economie, buget și finanțe au fost susținute discuții asupra unui șir de întrebări înaintate de membrii comisiei, ce țin de vulnerabilitatea sectorului bancar și riscurile din domeniu, inclusiv:

a) problemele ce țin de securitatea proprietății bancare, de disciplina financiară a băncilor, de credibilitatea și transparența acționariatului bancar;
b) de recuperarea mijloacelor din miliardul furat (rambursarea creditului de urgență) și cîte mijloace au fost achitate de la buget;
c) situația la băncile care activează sub supraveghere intensivă și sub regim de intervenție timpurie, indicatorii de activitate a acestora și unele informații privind activitatea administratorilor și lichidatorilor din sistem.

Totodată, o atenție deosebită a fost acordată accesului întreprinderilor mici și mijloci la credite cu rate cît mai reduse, situației cînd se redirecționează

fluxurile financiare prin anumite bănci (achitarea salariilor), problemelor ce țin de creditarea nebancară, de revizuirea de către bănci a politicilor de acordare a serviciilor pentru cetățeni, etc.

Reieșind din informația prezentată, Comisia economie, buget și finanțe a constatat, că calitatea reformelor în sectorul bancar este înaltă și a solicitat ca comunicarea BNM cu Parlamentul și publicul să fie bazată pe sinceritate și realitate.

În contextul celor expuse, Comisia economie, buget și finanțe propune Parlamentului de a lua act de Raportul Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2018 și de Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2018.

Igor MUNTEANU,
Președintele Comisiei

Banca Națională a Moldovei

Nr. 07-0102/11/737 "30" mai 2019

Parlamentul Republicii Moldova

În conformitate cu art.69 alin. (1) al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei Vă remitem alăturat Raportul anual pentru anul 2018, care conține:

a) raportul asupra situației economice a statului în anul 2018;
b) raportul asupra activității și operațiunilor Băncii Naționale a Moldovei în anul 2018;
c) darea de seamă financiară a Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2018, confirmată de auditorul extern.

Totodată, în conformitate cu art. 26 alin.(3) al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, Vă remitem Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2018.

Anexă:
1 exemplar – Raportul anual pentru anul 2018 (168 pagini);
1 exemplar – Situațiile financiare individuale pentru anul încheiat la 31 decembrie 2018 (73 pagini);
1 exemplar – Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2018 (10 pagini).

Octavian ARMAȘU

Guvernator

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI
REPUBLICII MOLDOVA
D.D.P. Nr. 642
"31" 05 2019
Ora

Adresa: Bulevardul Grigore Vieru nr. 1, MD-2005, Chișinău, Republica Moldova
Tel: (+373) 22 822 606, fax: (+373) 22 220 591, email: official@bnm.md, web: www.bnm.md

Banca Națională a Moldovei

Raport anual

2018

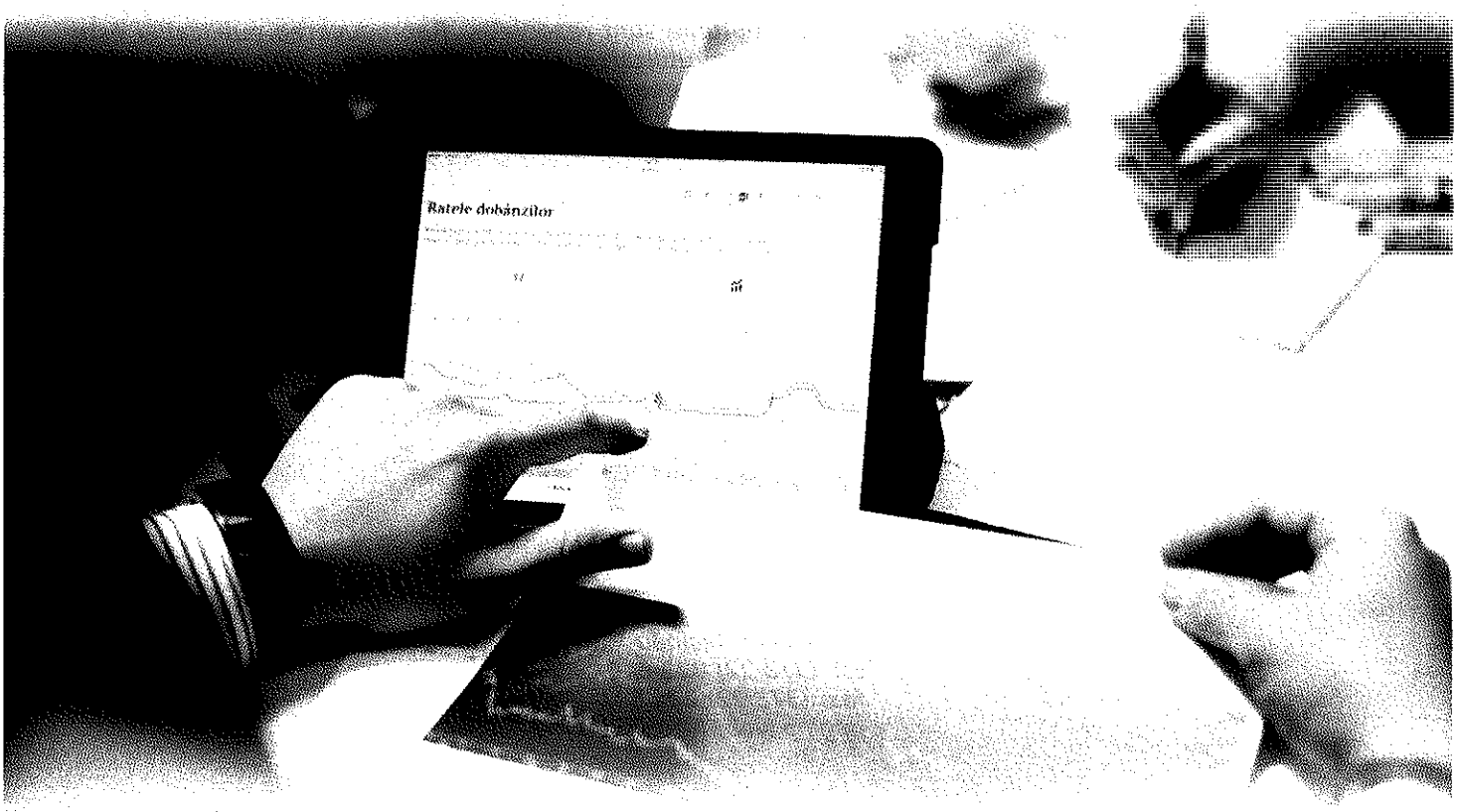

Note

Raportul anual 2018 a fost examinat și adoptat de Consiliul de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei în ședința din 22 mai 2019 și a fost înaintat Parlamentului Republicii Moldova în conformitate cu prevederile din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300, art.544, cu modificările ulterioare).

***Raportul** a fost întocmit în baza celor mai recente date statistice deținute de Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei și Infrastructurii și de Ministerul Finanțelor.*

De asemenea, au fost selectate informații statistice furnizate de către organismele internaționale și de băncile centrale ale statelor vecine.

Calculul unor date statistice a fost efectuat de Banca Națională a Moldovei.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a Moldovei
Bulevardul Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chișinău
tel.:(373 22) 822 606
fax: (373 22) 220 591
pagina web: http://bnm.md

© Banca Națională a Moldovei, 2019

Cuprins

Cuvânt înainte **4**

Sumar **6**

1 Contextul internațional **10**

1.1 Economia mondială, pieţele financiare şi de materii prime 10

1.2 Evoluţia economiilor importante 12

1.3 Evoluţia economiilor ţărilor vecine şi ale principalilor parteneri de comerţ 13

2 Situaţia economică a Republicii Moldova **15**

2.1 Sectorul real 15

2.2 Evoluţia inflaţiei 22

2.3 Sectorul public şi politica fiscală 27

2.4 Conturile internaţionale ale Republicii Moldova pentru anul 2018 (date provizorii) 28

2.5 Datoria de stat şi datoria externă a Republicii Moldova 34

3 Politica monetară **36**

3.1 Obiectivul politicii monetare 36

3.2 Deciziile de politică monetară 36

3.3 Realizarea politicii monetare pe parcursul anului 2018 37

3.4 Condiţiile monetare şi valutare 41

3.5 Piaţa monetară 47

3.6 Piaţa valutară 52

4 Supravegherea bancară **63**

4.1 Evoluţia sectorului bancar 63

4.2 Activitătea de supraveghere a BNM 72

4.3 Evaluarea riscurilor sectorului bancar 77

4.4 Combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului . 79

5 Sistemul de plăți **81**

5.1 Reglementarea și supravegherea sistemelor de plăți . 81

5.2 Licențierea, reglementarea și supravegherea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică 82

5.3 Sistemul automatizat de plăți interbancare 83

5.4 Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare de stat 85

5.5 Instrumentele de plată fără numerar 86

6 Activitatea de emisie a numerarului **91**

6.1 Evoluția numerarului (bancnote și monede în circulație) 91

6.2 Emisia, retragerea și procesarea numerarului 92

6.3 Emisiunea numismatică 94

7 Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare **95**

7.1 Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci 95

7.2 Reglementarea valutară 99

8 Relații internaționale **101**

8.1 Colaborarea internațională 101

9 Cadrul instituțional și de organizare **111**

9.1 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale 111

9.2 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei 119

9.3 Management și organizare 123

9.4 Managementul resurselor umane 123

9.5 Auditul intern 126

9.6 Tehnologia informației 127

10 Analiza situației financiare pentru anul 2018 **129**

10.1 Considerații generale 129

10.2 Profitul disponibil pentru distribuire 129

10.3 Capital și rezerve 132

11 Activitatea de cercetare **134**

12 Comunicarea externă **135**

13 Responsabilitatea socială **137**

A Anexe **148**

Lista acronimelor

ANRE	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
BCE	Banca Centrală Europeană
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
Brexit	Retragerea Regatului Unit al Marii Britanii din Uniunea Europeană
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CCL	Cooperative de construcție a locuințelor
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CHIBID	Rata medie a dobânzilor la care băncile contributorii sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei de la alte bănci
CHIBOR	Rata medie a dobânzilor la care băncile contributorii sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei altor bănci
CIF	Cost, asigurare și navlu
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
EUR	Moneda unică europeană
FAO	Organizația Națiunilor Unite pentru Agricultură și Alimentație
FMI	Fondul Monetar Internațional
IPC	Indicele prețurilor de consum
IPPI	Indicele prețurilor producției industriale
ISD	Investiții străine directe
MDL	Leul
NAFTA	Acordul Nord-American de Comerț Liber
OPEC	Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol
OPEC+	Cooperarea OPEC cu producătorii de petrol din afara OPEC în încercarea de a reduce producția și de a crește prețul petrolului
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produsul intern brut
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SIC	Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare

SRF Sistemul Rezervelor Federale

SUA Statele Unite ale Americii

TIC Tehnologia informației și comunicațiilor

TVA Taxa pe valoarea adăugată

UE Uniunea Europeană

USD Dolarul SUA

USDX Indicele dolarului SUA

VMS Valori mobiliare de stat

Cuvânt înainte

Pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei (BNM) a continuat reformele în sectorul financiar-bancar, acestea fiind axate pe transparența acționarilor, supravegherea și reglementarea instituțiilor financiare.

Eforturile de transparentizare a acționarilor au avut drept rezultat atragerea unor investitori strategici în sector. Astfel, la situația din 31 decembrie 2018, Banca Transilvania (a doua bancă comercială din România după active) împreună cu Banca Europeana pentru Reconstrucție si Dezvoltarea (BERD) dețineau peste 72 la sută din capitalul B.C. „VICTORIABANK" S.A.; Intesa Sanpaolo, Italia, a devenit acționar unic la B.C. „EXIMBANK" S.A.; iar un consorțiu internațional de investitori format din Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Invalda INVL și Horizon Capital au devenit deținători ai 41,09 la sută din capitalul B.C. „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. Acționarii noi au contribuit la fluxul de Investiții Străine Directe, și au drept scop transferul de tehnologii noi și know-how-uri în sectorul financiar-bancar din Republica Moldova. Totodată, au fost create condiții pentru atragerea investitorilor europeni și în BC „Moldindconbank" S.A., care s-a materializat la începutul anului 2019. Putem constata că în sectorul bancar din Republica Moldova a avut loc o schimbare esențială în comparație cu situația de până la criză.

Eforturile BNM s-au bucurat de suport politic din partea Parlamentului și al Guvernului și au avut drept rezultat reformarea substanțială a cadrului normativ bancar, care asigură independența băncii centrale, extinde diversitatea instrumentelor prin care BNM poate interveni, stabilește standarde de reglementare și supraveghere în sectorul bancar conform directivelor UE și „Basel III". Tendința de consolidare a fondurilor proprii a băncilor a continuat în 2018, sectorul bancar din Republica Moldova ajungând unul dintre cele mai bine capitalizate sectoare din regiune.

Republica Moldova, pe parcursul anului 2018, a marcat o expansiune economică robustă. Astfel, Produsul Intern Brut (PIB) a înregistrat o creștere de 4,0 la sută, determinată în mare măsură de sporirea activității investiționale. Inflația s-a menținut la nivel scăzut pe parcursul anului și a constituit în medie 3,0 la sută, fiind cu 3,6 p.p. inferioară celei din 2017. Nivelul scăzut al inflației a fost determinat preponderent de impactul dezinflaționist din partea prețurilor la gaze din rețea, tarifelor la energia electrică, aprecierea monedei naționale, dar și a prețurilor la produsele agroalimentare. Suntem siguri că dinamica pozitivă a creșterii economice va continua și în anul 2019, iar rata inflației va reveni la nivelul țintă pe termen mediu.

BNM și-a asumat rolul de lider în promovarea reformelor în sistemul financiar și va continua să încurajeze inovațiile și dezvoltarea sectorului. Crearea Depozitarului Central Unic al Valorilor Mobiliare (DCU) de către BNM, cu asistență din partea Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și a altor parteneri de dezvoltare, reprezintă redefinirea unei componente-cheie în infrastructura sistemului financiar din Republica Moldova, precum și o nouă etapă în procesul de decontare și tranzacționare cu valori mobiliare în formă dematerializată. La 31 iulie 2018, DCU a efectuat lansarea activității de decontare și a înregistrat primele tranzacții pentru instrumentele financiare: Valori Mobiliare de Stat și Certificate ale Băncii Naționale. Din momentul lansării și până la 31 decembrie 2018, în sistemul DCU au fost generate tranzacții cu o valoare decontată de circa 187 miliarde lei.

În perspectivă, BNM este determinată să promoveze reformele îndreptate spre consolidarea și dezvoltarea sectorului bancar. În același timp, BNM va promova o politică monetară prudentă, cu scopul menținerii inflației în limitele coridorului de deviere și asigurării condițiilor optime pentru realizarea potențialului economic al țării.

Octavian Armașu

Guvernator

Sumar

Contextul internațional

Relansarea economică la nivel mondial începută la mijlocul anului 2016 a continuat și în 2018. Sistemul Rezervelor Federale a majorat în continuare intervalul ratelor dobânzilor, determinând aprecierea dolarului SUA comparativ cu alte monede de circulație internațională. Anticipând o creștere a inflației generată de prețurile înalte la petrol, Banca Centrală Europeană (BCE) a redus treptat programul de procurare de active până la nivelul zero, la sfârșitul anului 2018. Economiile emergente au contrabalansat efectul negativ al migrării capitalului spre economiile avansate, prin creșterea încasărilor bugetare în urma majorării cotațiilor materiilor prime. Un alt moment important în anul 2018 a fost intensificarea tensiunilor comerciale dintre SUA și China, dar și dintre SUA și UE, SUA și NAFTA etc. Prețul petrolului a crescut vertiginos în prima jumătate a anului 2018 grație îndeplinirii acordului OPEC+ de limitare a producției de petrol. Totodată, incapacitatea menținerii prețurilor înalte după expirarea acordului a determinat OPEC+ la ședința din decembrie 2018 să continue planul de limitare a producției de petrol. La nivel geopolitic înrăutățirea relațiilor diplomatice dintre Marea Britanie și Rusia și noile sancțiuni din partea SUA impuse unor persoane fizice din Rusia au afectat puternic rubla rusească și piața de valori din Rusia. Totodată, pieţele emergente au fost marcate de situația economică precară din Turcia și Argentina.

Evoluții ale activității economice

În anul 2018, PIB al Republicii Moldova a înregistrat o creștere de 4,0 la sută, această dinamică anuală fiind inferioară cu 0,7 p.p. celei din anul 2017. Evoluția pozitivă a activității economice în anul 2018 a fost determinată, în mare măsură, de contribuția pronunțată a componentei investiționale. În acest sens, formarea brută de capital fix a fost cu 14,0 la sută superioară celei din anul 2017, fiind susținută şi de implementarea programului drumuri bune pentru Moldova. În același timp, componenta variația stocurilor, din conturile naționale, a generat un impact pozitiv de 1,0 p.p. la dinamica PIB. Totodată, creșterea economică din anul 2018 a fost determinată, preponderent, de majorarea consumului final al gospodăriilor populației cu 3,8 la sută comparativ cu anul 2017, ca urmare a creșterii venitului disponibil al populației. În primele 9 luni ale anului, consumul populației a cunoscut o evoluție mai modestă. Ulterior, în trimestrul IV, dinamica consumului privat s-a accentuat, fiind favorizată de efectele unor reforme fiscale. Consumul final al administrației publice în anul 2018 s-a contractat cu 0,4 la sută comparativ cu anul precedent. Dinamica activității economice în anul 2018 a fost atenuată semnificativ de majorarea importurilor cu 8,9 la sută comparativ cu anul 2017, fiind susținută atât de creșterea cererii interne, cât

și de tendința de apreciere a monedei naționale. În cadrul sectoarelor economiei naționale, în 2018, valoarea adăugată brută aferentă construcțiilor a fost cu 16,0 la sută superioară celei din anul 2017. Sectorul comercial a înregistrat o creștere de 5,7 la sută. Contribuții pozitive, dar de magnitudine mai redusă, au fost generate de evoluțiile din industrie, agricultură, sectorul informațiilor și comunicațiilor, sectorul activităților financiare și al asigurărilor, precum și cel al tranzacțiilor imobiliare. Totodată, impozitele nete pe produse în anul 2018 au crescut cu 2,7 la sută comparativ cu anul 2017.

Evoluția inflației

În anul 2018, rata medie anuală a inflației IPC a constituit 3,0 la sută, fiind cu 3,6 p.p. inferioară celei din anul 2017. Pe parcursul anului 2018, rata anuală a inflației a consemnat o traiectorie descendentă pronunțată. Aceasta s-a diminuat de la 7,3 la sută în luna decembrie 2017 până la 0,9 la sută în luna decembrie 2018. La începutul anului 2018, traiectoria descendentă a ratei anuale a inflației a fost determinată, preponderent, de dispariția impactului ajustării din trimestrul I 2017 a tarifelor la serviciile medicale, precum și de recalcularea inflației pentru primele două luni ale anului 2018 ca urmare a scăderii prețului la gazul din rețea. Ulterior, această tendință a fost susținută de efectul unei perioade de bază ridicate din aprilie-mai 2017 pentru prețurile la produsele alimentare, dar și de o recoltă bogată de fructe în anul 2018. În același timp, în a doua jumătate a anului un impact de diminuare pronunțat asupra ratei anuale a IPC a fost exercitat de scăderea tarifului la energia electrică din luna iulie. Traiectoria descendentă a inflației în anul 2018 a fost susținută și de tendința de apreciere a monedei naționale față de valutele țărilor - principali parteneri comerciali. Conform estimărilor, pe parcursul anului 2018, cererea internă a exercitat un impact modest asupra ratei anuale a inflației. Unele presiuni inflaționiste au fost determinate de ajustarea accizelor și stabilirea prețului minim de comercializare la țigări. Totodată, presiunile din partea creșterii prețurilor la petrol pe piața internațională din anul 2018 au fost parțial atenuate de dinamica ratei de schimb, dar și de înghețarea prețurilor-plafon la carburanți în a doua parte a anului.

Promovarea politicii monetare

Pe parcursul anului 2018 BNM a menținut rata de bază la nivelul de 6,5 la sută, totodată, BNM a majorat norma rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei de la 40,0 la sută până la 42,5 la sută. Norma rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă a fost menținută la nivelul de 14,0 la sută. Ritmul mediu de creștere al masei monetare în sens larg, pe parcursul anului 2018, a constituit 7,8 la sută. Agregatul monetar M2 a crescut cu 10,0 la sută, bani în circulație s-au majorat cu 10,3 la sută, baza monetară în sens larg a crescut cu 17,7 la sută. Rata medie a dobânzilor la credite noi acordate în moneda națională în anul 2018 a constituit 8,79 la sută, totodată, rata medie la depozite noi atrase a constituit 4,47 la sută.

Sistemul bancar

La situația din 31 decembrie 2018, în Republica Moldova activau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 5 filiale ale băncilor şi grupurilor financiare străine. În conformitate cu prioritățile în domeniul supravegherii bancare și angajamentele asumate față de partenerii de dezvoltare pentru asigurarea dezvoltării unei guvernări corporative sănătoase la nivelul sectorului bancar și atragerea investitorilor ce corespund înaltelor cerințe de calitate, pe parcursul anului 2018 au fost efectuate modificări esențiale legate de procurarea de către câteva grupuri internaționale cu o reputație bună a cotelor în capitalul unor bănci. Drept urmare, mai mult de 70 la sută din activele bancare au fost gestionate de grupuri internaționale cu reputație solidă.

Astfel, a fost modificată structura de proprietate a următoarelor bănci:

- la B.C. „VICTORIABANK" S.A., Banca Transilvania din România a devenit acționar indirect și împreună cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) dețin 72,19 la sută din capitalul B.C. „VICTORIABANK" S.A.;
- la B.C. "EXIMBANK" S.A. a devenit acționar unic Intesa Sanpaolo din Italia, banca devenind parte a Grupului Intesa Sanpaolo;
- la BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. a devenit acționar un consorțiu de investitori[1] format din BERD, Invalda INVL și Horizon Capital, ca urmare a procurării pachetului unic de acțiuni în mărime de 41,09 la sută din capitalul băncii.

Anul 2018 a fost marcat de intrarea în vigoare, la 1 ianuarie, a Legii privind activitatea băncilor, care a modernizat standardele de reglementare și supraveghere în sectorul bancar. Legea menționată a extins drepturile și atribuțiile Băncii Naționale a Moldovei (BNM) în procesul de evaluare şi supraveghere a băncilor.

În contextul celor relatate, începând cu 30 iulie 2018, băncile au prezentat primele rapoarte COREP conform cerințelor BASEL III. Noul cadru de raportare prevede calculul cerințelor față de fondurile proprii după o metodologie nouă, care reflectă nu numai impactul riscului de credit, dar și al riscului de piață și al riscului operațional. Concomitent, în scopul prevenirii și atenuării riscului macroprudențial sau a riscului sistemic, au fost stabilite cerințe

[1]Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) este o bancă de dezvoltare multilaterală constituită în baza unui tratat internațional, care promovează dezvoltarea sectorului privat și a inițiativei antreprenoriale în 38 de țări din Europa Centrală și de Est și regiunea Mării Mediterane;

Invalda INVL este o societate de investiții din Lituania, fiind unul dintre cele mai importante grupuri de gestionare a activelor din Țările Baltice, cotată la Bursa de Valori Nasdaq Baltic din Vilnius;

Horizon Capital este o companie de gestiune a fondurilor de investiții cu un istoric de 25 de ani de activitate, preponderent în țările din Europa de Est, inclusiv în Ucraina și Republica Moldova.

adiționale cu privire la fondurile proprii pe care băncile trebuie să le dețină pentru constituirea amortizoarelor de capital.

Toate băncile respectă cerința indicatorului Rata fondurilor proprii totale, inclusiv cele adiționale cu amortizoare de capital. Rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar, conform datelor prezentate de băncile licențiate, înregistrează valoarea de 26,5 la sută, fiind în micșorare cu 4,8 p.p. față de finele anului precedent (modificarea metodologiei).

În anul 2018, în sectorul bancar a continuat tendința de consolidare a fondurilor proprii (anterior CNT), constituind 10,8 miliarde lei, fiind în majorare cu 2,3 la sută.

În același timp, fiind menținut un nivel înalt de lichiditate și profitabilitate.

Astfel, valoarea indicatorului lichidității pe termen lung (principiul I al lichidității) a constituit 0,7 (limita ≤1), fiind practic la același nivel cu finele anului 2017.

Lichiditatea curentă pe sector (principiul II al lichidității) s-a diminuat neesențial, constituind 54,6 la sută (limita ≥20 la sută), mai mult de jumătate din activele sectorului bancar fiind concentrate în active lichide.

Profitul aferent exercițiului la 31 decembrie 2018 pe sectorul bancar a constituit 1,6 miliarde lei, majorându-se față de anul precedent cu 7,0 la sută. Pentru anul 2018, rentabilitatea activelor[2] și rentabilitatea capitalului[3] băncilor licențiate au înregistrat valori de 1,9 la sută și respectiv 11,6 la sută, fiind practic la același nivel cu finele anului precedent.

De asemenea, a continuat creșterea activelor și a depozitelor, respectiv cu 4,6 la sută până la 83,2 miliarde lei și cu 6,0 la sută până la 63,5 miliarde lei. Comparativ cu sfârșitul anului precedent, a fost înregistrată majorarea portofoliului de credite pe sectorul bancar cu 5,9 la sută până la 35,5 miliarde lei. Pe parcursul anului a descrescut ponderea creditelor neperformante în portofoliile de credite, constituind 12,5 la sută.

[2] Rentabilitatea activelor=venitul net anualizat/media activelor.
[3] Rentabilitatea capitalului=venitul net anualizat/media capitalului.

Capitolul 1

Contextul internațional

1.1 Economia mondială, pieţele financiare şi de materii prime

Conform FMI, relansarea economică la nivel mondial începută la mijlocul anului 2016 a continuat şi în anul 2018. Unul din evenimentele externe cu impact major în anul 2018 a fost creşterea intervalului ratelor dobânzilor de către Sistemul Rezervelor Federale (SRF), care a determinat aprecierea dolarului SUA comparativ cu alte monede de circulaţie internaţională. Începând cu ianuarie 2018, BCE a înjumătăţit procurările de active de la 60 miliarde euro la 30 miliarde euro până în septembrie 2018, iar din octombrie pană în decembrie 2018 procurările de active au fost reduse de la 30 miliarde până la nivelul zero. Economiile emergente au contrabalansat efectul negativ al migrării capitalului spre economiile avansate prin majorarea încasărilor bugetare ca urmare a majorării cotaţiilor materiilor prime. Un alt moment important în anul 2018 l-a reprezentat intensificarea tensiunilor comerciale dintre SUA şi China, dar şi dintre SUA şi UE, SUA şi NAFTA etc. Preţul petrolului a crescut vertiginos până în octombrie 2018 graţie îndeplinirii acordului OPEC+ de limitare a producţiei de petrol. Totodată, incapacitatea menţinerii preţurilor înalte după expirarea acordului a determinat OPEC+ la şedinţa din decembrie 201B să continue planul de limitare a producţiei de petrol. Un alt eveniment important pe piaţa petrolieră a fost introducerea sancţiunilor SUA pentru Iran valabile din noiembrie 2018, ceea ce a condus la scăderea semnificativă a exportului de petrol iranian. Anticiparea efectelor sancţiunilor SUA a determinat creşterea preţului la petrol, mai ales în luna octombrie 2018. Ulterior, SUA a exceptat un şir de ţări de la interzicerea importului de petrol iranian şi, concomitent, producţia de petrol OPEC a crescut semnificativ, ceea ce a determinat reducerea preţului la petrol. Pe plan geopolitic înrăutăţirea relaţiilor diplomatice dintre Londra şi Moscova şi noile sancţiuni SUA, impuse pe 6 aprilie 2018 împotriva miliardarilor ruşi, au afectat puternic rubla rusească şi piaţa de valori din Rusia. Totodată, pieţele emergente au fost marcate de situaţia economică precară din Turcia şi Argentina.

FMI estimează[4] că în anul 2018, *economia mondială* a crescut în medie cu 3,7 la sută, comparativ cu 3,8 la sută în anul 2017. Totodată, *economiile avansate* au crescut în medie cu 2,3 la sută, iar cele *emergente* cu 4,6 la sută, în ambele cazuri cu 0,1 p.p. mai puţin decât în anul 2017. O evoluţie semnificativă a înregistrat economia Statelor Unite ale Americii, PIB-ul majorându-se cu 2,9 la sută în anul 2018 comparativ cu 2,2 la sută în anul 2017. Alte economii avansate au avut o evoluţie mai modestă. De exemplu

[4] FMI, World Economic Outlook Update - ianuarie 2019

ritmul de creștere a PIB-ului în Japonia s-a temperat de la 1,9 la sută în anul 2017 la 0,7 la sută în anul 2018, iar în Regatul Unit, PIB-ul a crescut cu 1,4 la sută față de 1,8 la sută în anul 2017. Economiile europene, de asemenea, au înregistrat o temperare sesizabilă a ritmului PIB. Astfel, în anul 2018, economia Germaniei a crescut cu 1,4 la sută, economia Franței cu 1,5 la sută, economia Spaniei cu 2,5 la sută și economia Italiei cu 0,9 la sută. În medie, economia zonei euro a crescut în anul 2018 cu 1,8 la sută, iar economia Uniunii Europene cu 1,9 la sută. Economia Chinei a fost afectată de tensiunile comerciale, astfel PIB-ul în anul 2018 a fost de 6,6 la sută față de 6,9 la sută în anul 2017. România a înregistrat o scădere semnificativă a ritmului de creștere a PIB-ului, de la 7,0 la sută în anul 2017 la 4,1 la sută în anul 2018. În regiunea Comunității Statelor Independente, economia s-a revigorat ușor în anul 2018, PIB-ul mediu înregistrat în regiune crescând de la 2,1 la sută în anul 2017 la 2,4 la sută în anul 2018, dintre care PIB-ul Rusiei a crescut de la 1,6 la sută în anul 2017 la 2,3 la sută în anul 2018, PIB-ul Ucrainei s-a majorat de la 2,5 la sută la 3,3 la sută, iar PIB-ul Republicii Moldova s-a temperat de la 4,5 la sută la 4,0 la sută (Graficul 1.1).

Graficul 1.1: Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate în anii 2017 și 2018 (%)*

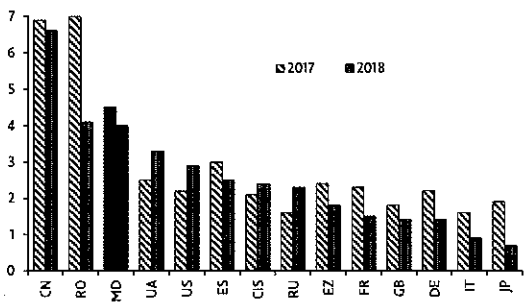

Sursa: FMI - World Economic Outlook Update – ianuarie 2019, Oficiile de statistică ale țărilor vizate;
* US – Statele Unite ale Americii, JP – Japonia, GB – Regatul Unit al Marii Britanii, EZ – Zona euro, DE – Germania, FR – Franța, ES – Spania, IT – Italia, RO – România, CN – China, CIS – Comunitatea Statelor Independente, RU – Federația Rusă, UA – Ucraina, MD – Republica Moldova

În anul 2018, *dolarul SUA* a urmat o tendință de apreciere urmare a politicii monetare a Sistemului Rezervelor Federale (SRF). Pe parcursul anului 2018, SRF a majorat de 4 ori intervalul ratelor dobânzilor cu câte 0,25 p.p. de la 1,25-1,50 la sută până la 2,25-2,50 la sută. De asemenea dolarul SUA s-a apreciat pe fondul intensificării tensiunilor comerciale dintre SUA și China, acesta fiind moneda care a beneficiat cel mai mult în urma disputelor comerciale. Indicele USDX[5] s-a majorat pe parcursul anului 2018 de la 88,95 (ianuarie 2018) până la 95,97 (decembrie 2018) (Graficul 1.2).

Graficul 1.2: Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF

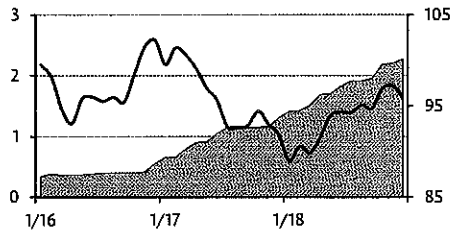

Sursa: SRF, Bloomberg

Moneda unică europeană a avut o evoluție mixtă în anul 2018, fiind favorizată de încheierea programului de achiziții a BCE, dar afectată de tensiunile din comerțul mondial, de problemele politice aferente Italiei și Spaniei, dar și de statisticile macroeconomice pe alocuri nesatisfăcătoare. Per ansamblu, în anul 2018, moneda unică europeană s-a apreciat în medie cu 4,5 la sută în raport cu dolarul SUA față de anul 2017, însă media lunii decembrie 2018 a fost cu 4,0 la sută mai mică comparativ cu media din decembrie 2017 (Tabelul 1.1).

Piața valutară mondială a fost marcată în anul 2018 de deprecierea monedelor țărilor emergente, din cauza migrării capitalului financiar din economiile emergente spre cele avansate. Însă în unele economii emergente s-au înregistrat deprecieri semnificative cauzate de sancțiuni internaționale (Rusia) sau de situația economică și financiară precară (Argentina, Brazilia). Astfel, în decembrie 2018, peso argentinian s-a depreciat cu 114,0 la sută în raport cu dolarul SUA comparativ cu decembrie 2017, lira turcească cu 37,9 la sută, realul brazilian cu 17,9 și rubla rusească cu 14,9 la sută în aceeași perioadă de referință (Tabelul 1.1).

Dintre valutele economiilor avansate, de menționat, lira sterlină care s-a depreciat pe fondul procesului de Brexit cu 5,8 la sută

[5]Indicele USDX este calculat prin medie geometrică ponderată a valorii dolarului SUA în raport cu un coș de valute străine: euro – 57,6%, yen japonez – 13,6%, lira sterlină – 11,9%, dolar canadian – 9,1%, coroană suedeză – 4,2%, francul elvețian – 3,6%.

Tabelul 1.1: Aprecierea (-)/deprecierea (+) valutelor în anul 2018 %*

	USD	
	2018/ 2017	Dec.18/ Dec.17
Economii avansate		
EUR	-4,5	4,0
JPY	-1,6	-0,5
GBP	-3,4	5,8
AUD	-2,6	-9,5
CAD	0,1	-4,9
CHF	-0,7	0,5
SEK	1,8	7,6
Economii în curs de dezvoltare		
ARS	69,7	114,0
BGN	-4,6	4,0
BRL	14,4	17,9
BYR	5,4	5,9
CNY	-2,2	4,4
HUF	-1,5	7,2
INR	5,1	10,3
PLN	-4,3	6,2
RON	-2,7	4,3
RUB	7,4	14,9
TRY	32,1	37,9
UAH	2,3	1.0
ZAR	-0,6	7,5
Republica Moldova		
MDL	-9,1	0,3

Sursa: paginile web ale Băncilor Centrale vizate, calcule BNM;
*USD – Dolar SUA, EUR – moneda unică europeană, JPY – Yen japonez, GBP – Lira sterlină, AUD – Dolar australian, CAD – Dolar canadian, CHF – Franc elvețian, SEK – Coroană suedeză, ARS – Peso argentinian, BGN – Leva bulgară, BRL – Real brazilian, BYR – Rublă bielorusă, CNY – Yuan chinezesc, HUF – Florint ungar, INR – Rupe indiană, PLN – Zlot polonez, RON – Leu românesc, RUB – Rublă rusească, TRY – Liră turcească, UAH – Hrivnă ucraineană, ZAR – Rand sud-african

Graficul 1.3: Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor internaționale (%)

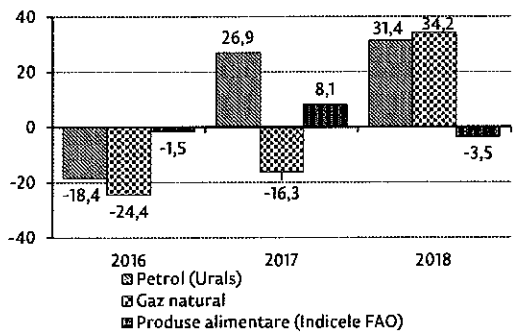

Sursa: Ministerul Dezvoltării Economice al Federației Ruse, FAO, ANRE

(decembrie 2018/decembrie 2017), însă media anuală s-a situat cu 3,4 la sută mai apreciată (2018/2017) în raport cu dolarul SUA (Tabelul 1.1).

În anul 2018, *prețul petrolului* a avut o volatilitate sporită, prețul Urals majorându-se în medie cu 31,4 la sută comparativ cu anul 2017. Factorul primordial al majorării cotațiilor petroliere a fost diminuarea producției OPEC în concordanță cu acordul OPEC+ de limitare a producției de petrol din 30 noiembrie 2017 și cu ulterioara prelungire a acordului la 6 decembrie 2018.

Temporar, cotațiile petroliere au fost stimulate și de creșterea primei de risc geopolitic aferente tensiunilor din Siria, sancțiunilor SUA impuse Iranului și situația precară din Venezuela care a afectat și industria petrolieră din țara respectivă. Pieţele financiare au contribuit negativ la evoluția cotațiilor petroliere, scăderea prețului acțiunilor în SUA și temerile de o eventuală recesiune sporind sentimentul anti-risc. Un factor important a constituit și reducerea periodică a rezervelor de petrol în SUA, cauzată de cererea sezonieră sporită și majorarea exporturilor de petrol din SUA în detrimentul cotei exporturilor de petrol OPEC. De asemenea, tensiunile comerciale dintre SUA și China au contribuit la reducerea cotațiilor internaționale la materiile prime, inclusiv la petrol. În concordanță cu evoluția prețurilor internaționale la petrol, *prețul de import al gazului natural în Republica Moldova* s-a majorat în anul 2018 cu 34,2 la sută (Graficul 1.3).

Prețurile mondiale la produsele alimentare s-au redus în medie cu 3,5 la sută în anul 2018 din cauza aprecierii dolarului SUA, a disponibilităților abundente pentru export pentru majoritatea grupelor de produse și a perturbării comerțului mondial din cauza tensiunilor comerciale (Graficul 1.3).

1.2 Evoluția economiilor importante

Statele Unite ale Americii

În anul 2018 *produsul intern brut al SUA* a crescut cu 2.9 la sută, în creștere cu 0.7 p.p comparativ cu anul 2017. Accelerarea activității economice în SUA s-a reflectat și în datele privind creșterea salariilor, accelerarea ritmului inflației și menținerea nivelului redus al ratei șomajului. Astfel, în anul 2018, rata medie a șomajului a reprezentat un nivel redus de 3,9 la sută. Pe fondul majorării cotațiilor internaționale la petrol și a creșterii consumului intern, prețurile de consum în SUA au crescut ușor, cu excepția lunii decembrie 2018, ritmul anual de creștere a inflației fiind peste nivelul de 2,0 la sută. Evoluția prețurilor de consum a determinat Sistemul Rezervelor Federale să majoreze intervalul ratelor dobânzilor de 4 ori în anul 2018, de fiecare dată cu câte 0,25 p.p.

Zona euro

Economia zonei euro a crescut în perioada de referință cu 1,8 la sută, față de 2,4 la sută înregistrat în 2017. Producția industrială în zona euro s-a majorat în anul 2018 în medie cu 1,1 la sută,

importurile au crescut cu 6,2 la sută, iar exporturile doar cu 3,7 la sută fiind afectate de introducerea tarifelor SUA la importul de oțel și aluminiu, dar și, per ansamblu, de înrăutățirea climatului comerțului internațional. Rata șomajului s-a redus și în anul 2018, în decembrie 2018 constituind 7,8 la sută față de 8,6 la sută în decembrie 2017. Anticipând o creștere a inflației susținută de prețurile înalte la petrol, BCE a redus treptat programul de achiziții de active până la nivelul zero la sfârșitul anului 2018. Totuși în decembrie 2018 inflația anuală în zona euro a fost de 1,5 la sută, ușor sub nivelul de 2,0 la sută țintit de BCE (Tabelul 1.2).

China

Economia *Chinei* a crescut cu 6,6 la sută în anul 2018, cu 0.3 p.p. mai puțin comparativ cu anul 2017, înregistrând, totodată, cel mai redus ritm de creștere din 1990. Temperarea activității economice în anul 2018 a fost cauzată de tensiunile comerciale dintre SUA și China.

1.3 Evoluția economiilor țărilor vecine și ale principalilor parteneri de comerț

România

În anul 2018, economia *României* a crescut cu 4,1 la sută, nivel inferior celui înregistrat în anul 2017 de 7,0 la sută. Temperarea semnificativă a activității economice s-a reflectat și în ritmul producției industriale în anul 2018 care a crescut în medie cu 3,5 la sută. Totodată, comerțul internațional a rămas la cote relativ înalte, exporturile majorându-se în anul 2018 cu 8,1 la sută, iar importurile cu 9,6 la sută. Rata anuală a inflației a depășit intervalul țintit de BNR pe parcursul primelor 3 trimestre și a revenit în țintă în trimestrul IV 2018. Astfel, deja în luna decembrie 2018, prețurile de consum au crescut cu 3,3 la sută comparativ cu decembrie 2017, însă rata medie anuală a inflației în anul 2018 a fost de 4,6 la sută (Tabelul 1.2).

Tabelul 1.2: Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine și a unor parteneri de comerț în anul 2018 (%)

	Zona euro	România	Ucraina	Federația Rusă
PIB	1,8	4,1	3,3	2,3
IPC, dec.18/ dec.17	1,5	3,3	9,8	4,3
IPC, media anuală	1,7	4,6	11,0	2,9
Producția industrială	1,1	3,5	1,1	2,9
Producția în construcții	1,7	-4,1	4,4	5,3
Export*	3,7	8,1	9,4	25,8
Import*	6,2	9,6	15,2	4,7
Rata șomajului	8,2	4,1	8,8	4,8

Sursa: Eurostat, INSSE al României, Serviciul Federal de Statistică Federației Ruse, Serviciul Statistică de Stat al Ucrainei
*Date privind comerțul extern cu bunuri

Ucraina

Produsul intern brut al *Ucrainei* a crescut în medie cu 3,3 la sută în anul 2018, însă situația economică rămâne a fi dificilă, creșterea economică fiind prea slabă pentru a reveni la nivelul de dinaintea crizei. Pe parcursul perioadei de referință, volumul producției industriale s-a majorat în medie cu 1,1 la sută, al producției agricole cu 7,8 la sută, iar activitatea de construcții s-a majorat în medie cu 4,4 la sută. Totodată, exporturile și importurile au crescut în anul 2018 în medie cu 9,4 și respectiv cu 15,2 la sută. Atenuarea presiunilor inflaționiste pe parcursul anului 2018 a permis temperarea inflației anuale până la 9,8 la sută în decembrie 2018, media anuală constituind 11,0 la sută (Tabelul 1.2).

Federația Rusă

Economia *Federației Ruse* a crescut în anul 2018 în medie cu 2,3 la sută, depășind așteptările. Evoluția în cauză a fost posibilă

grație creșterii statisticii construcțiilor în 2018 (+5,3 la sută), datorită lansării unui mare proiect de gazificare în Peninsula Iamal. Totodată, reformele structurale din ultimii ani și creșterea prețurilor la petrol au avut un impact benefic asupra economiei Federației Ruse, care între timp a căpătat rezistență la sancțiunile economice externe. Astfel, pe parcursul anului 2018, producția industrială s-a majorat în medie cu 2,9 la sută, iar exporturile și importurile au crescut cu 25.8 la sută și respectiv 4,7 la sută. Excesul de cont curent a contribuit semnificativ la aprecierea rublei rusești. În primăvara anului 2018, Banca Centrală a Rusiei a diminuat de două ori rata de referință pentru a atenua presiunile dezinflaționiste. Însă în toamnă, când anticipările inflaționiste s-au intensificat ca urmare a perspectivei majorării TVA de la 18 la 20 la sută de la 1 ianuarie 2019, Banca Centrală a Rusiei a majorat de 2 ori rata de referință, de fiecare dată cu 0,25 p.p., astfel reușind să mențină inflația la nivelul țintit de 4,0 la sută (decembrie 2018 – 4,3 la sută) (Tabelul 1.2).

Turcia

Economia Turciei a avut o evoluție precară în anul 2018, fiind marcată de deprecierea semnificativă a lirei turcești (32,2 la sută), pe fondul lipsei clarității politicii interne și a tensiunilor geopolitice. Banca Centrală a Turciei a majorat rata de refinanțare de 3 ori pe parcursul anului 2018, de la 8,0 la sută până la 24,0 la sută. Cu toate acestea, lira a continuat să fie vulnerabilă, dat fiind dependența puternică a economiei turcești de capitalul străin. Efectul deprecierii lirei turcești și stimularea consumului intern au determinat o inflație anuală la un nivel maxim în ultimii 15 ani de 25,2 la sută în octombrie 2018, inflația medie anuală constituind 16,3 la sută. Totuși, economia Turciei a evitat o recesiune, produsul intern brut crescând în medie cu 2,6 la sută în anul 2018, după ce în 2017 a atins o performanță de 7,4 la sută.

Belarus

În Belarus, creșterea economică în anul 2018 a fost de 3,0 la sută față de 2,5 la sută în anul 2017, beneficiind de cererea externă puternică și creșterea consumului gospodăriilor. În perioada analizată, producția industrială a crescut în medie cu 5,7 la sută, exporturile cu 15,3 la sută și importurile cu 12,2 la sută. Rubla bielorusă a avut o volatilitate redusă, depreciindu-se în medie cu 5,4 la sută față de dolarul SUA pe parcursul anului 2018.

Capitolul 2

Situația economică a Republicii Moldova

2.1 Sectorul real

Produsul intern brut

În anul 2018, PIB a înregistrat o creștere de 4,0 la sută, cu 0,7 p.p. inferioară celei din anul 2017. Pe parcursul anului, dinamica activității economice a înregistrat unele fluctuații. Astfel, în trimestrele I şi II, aceasta a constituit 3,7 la sută și, respectiv, 5,2 la sută, ulterior, în trimestrele III și IV, PIB a fost cu 3,4 la sută şi respectiv 3,9 la sută superior celui din perioadele similare ale anului 2017. În același timp, factorii care au determinat creșterea economică pe parcursul anului 2018 au fost diferiți. În prima jumătate a anului 2018, economia Republicii Moldova a fost susținută, preponderent, de efectele unei recolte bogate din anul 2017 ce au rezultat într-o creștere pronunțată a exporturilor. Începând cu trimestrul II 2018, activitatea economică a fost influențată, în mare parte, de accelerarea componentei investiționale ca urmare a unor inițiative finanțate din bugetul de stat. După o dinamică relativ modestă, în primele nouă luni, spre finele anului 2018 se atestă o accelerare a consumului privat, în contextul unor reforme fiscale. Totodată, în a doua parte a anului, exportul a exercitat un impact negativ asupra dinamicii PIB, ca urmare a unei recolte mai modeste în anul 2018, dar și a unei cereri externe neînsemnate pentru fructele autohtone ca rezultat al recoltei mari de aceste produse pe plan regional.

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 2.1), evoluția pozitivă a activității economice în anul 2018 a fost determinată, în principal, de contribuția importantă (4,2 p.p.) a componentei investiționale. În acest sens, formarea brută de capital fix a fost cu 14,0 la sută superioară celei din anul 2017, fiind susținută și de implementarea programului drumuri bune pentru Moldova[6]. În același timp, componenta variația stocurilor a generat un impact pozitiv de 1,0 p.p. la dinamica PIB. Totodată, o parte semnificativă (3,2 p.p.) a creșterii economice din anul 2018 se datorează majorării consumului final al gospodăriilor populației cu 3,8 la sută comparativ cu anul 2017 care s-a datorat creșterii venitului disponibil al populației. În primele nouă luni ale anului, consumul populației a cunoscut o evoluție mai modestă. Ulterior, în trimestrul IV, dinamica consumului s-a accentuat, fiind favorizată de efectele unor reforme fiscale. Consumul final al administrației publice în anul 2018 s-a contractat cu 0,4 la sută comparativ cu anul precedent. Dinamica activității economice a fost atenuată semnificativ de majorarea importurilor cu 8,9 la sută comparativ cu anul 2017, fiind susținută atât de creșterea cererii interne, cât și de tendința de apreciere a monedei naționale.

Graficul 2.1: Contribuția componentelor cererii (p.p.) la creșterea PIB (%)

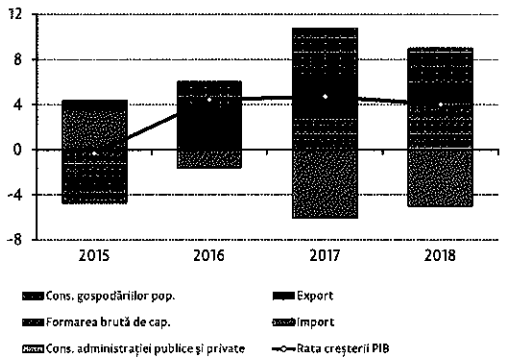

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.2: Contribuția sectoarelor economiei (p.p.) la creșterea PIB (%)

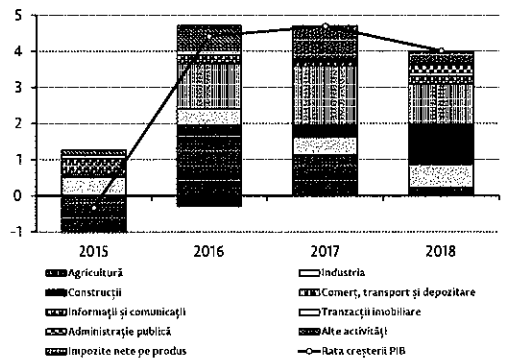

Sursa: BNS, calcule BNM

[6]http://asd.md/page/drumuri-bune-pentru-moldov

Graficul 2.3: Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (%, f.a.p.)

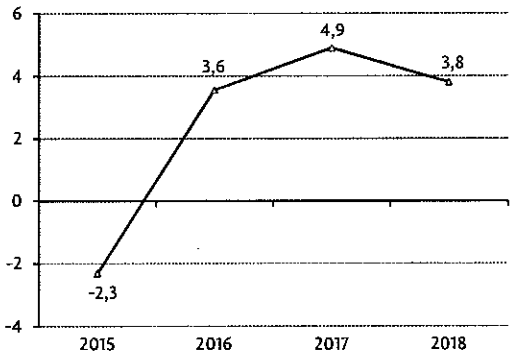

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.4: Evoluția venitului disponibil al populației (%, f.a.p.) și contribuțiile componentelor (p.p.)

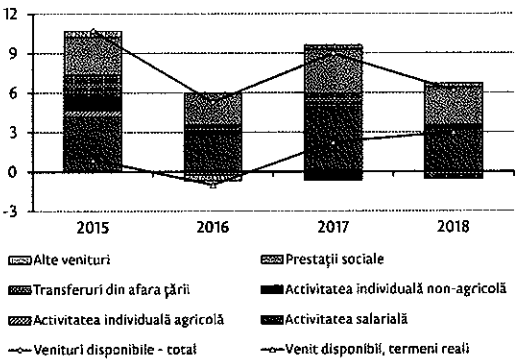

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.5: Rata anuală a formării brute de capital (%) și contribuția componentelor (p.p.)

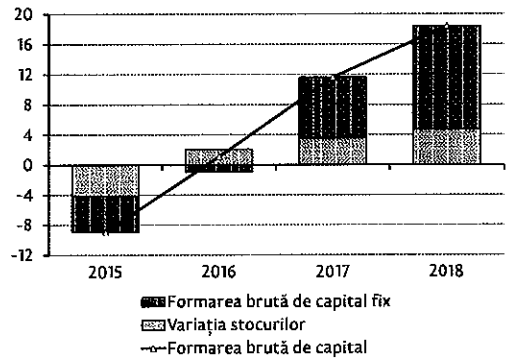

Sursa: BNS, calcule BNM

Pe categorii de resurse (Graficul 2.2), creșterea PIB în anul 2018 a fost determinată, preponderent, de contribuția pozitivă din partea evoluției construcțiilor și comerțului[7]. În acest fel, valoarea adăugată brută aferentă construcțiilor a fost cu 16,0 la sută superioară celei din anul 2017. Sectorul comercial a înregistrat o creștere de 5,7 la sută. Contribuții pozitive, dar de o magnitudine mai redusă au fost generate de creșterea valorii adăugate brute în industrie, agricultură și în sectorul informațiilor și comunicațiilor cu 4,3 la sută, 1,9 la sută și, respectiv, 4,3 la sută. Sectorul activităților financiare și al asigurărilor, precum și cel al tranzacțiilor imobiliare a înregistrat o creștere de 1,8 la sută și, respectiv, 1,2 la sută. Totuși, contribuția acestora la dinamica PIB a fost una minoră (0,1 p.p.). Totodată, impozitele nete pe produse în anul 2018 au crescut cu 2,7 la sută, generând un aport de 0,4 p.p. la dinamica PIB.

Consumul populației

În anul 2018, consumul final al gospodăriilor populației s-a majorat cu 3,8 la sută, înregistrând un ritm inferior cu 1,1 p.p. celui din anul 2017 (Graficul 2.3). Dinamica respectivă a consumului populației a fost determinată, preponderent, de creșterea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor cu 4,4 la sută. În același timp, cheltuielile pentru procurarea serviciilor au crescut cu 1,8 la sută.

Evoluția pozitivă a consumului gospodăriilor populației în anul 2018 a fost susținută de majorarea venitului disponibil al acesteia. În anul 2018, venitul disponibil al populației a cunoscut o dinamică pozitivă, dar mai modestă decât cea înregistrată în anul 2017. Astfel, în perioada de referință, rata anuală de creștere a venitului disponibil al populației a consemnat un nivel de 6,2 la sută sau cu 2,8 p.p. inferior nivelului din anul 2017 (Graficul 2.4). Această dinamică a fost determinată, în cea mai mare parte, de veniturile din activitatea salarială și cele aferente prestațiilor sociale. Evoluția transferurilor din afara țării a exercitat un impact negativ asupra dinamicii venitului disponibil al populației. În anul 2018, rata anuală de creștere a venitului disponibil al populației în termeni reali s-a poziționat la nivelul de 3,1 la sută, fiind cu 0,9 p.p. superioară celei din anul 2017.

Investiții

În anul 2018, rata anuală a formării brute de capital a consemnat o accelerare în comparație cu anul 2017, în mare parte, ca urmare a majorării investițiilor în formarea brută de capital fix (Graficul 2.5). Astfel, rata anuală a formării brute de capital fix în anul 2018 a consemnat un nivel de 14,0 la sută sau cu 6,0 p.p. superior celui din anul 2017. Similar anului 2017, în anul de referință, variația stocurilor a generat un aport pozitiv la evoluția ratei anuale a formării brute de capital.

[7] Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică.

Analizând rata anuală a investițiilor în active imobilizate după sursele de finanțare, se conturează că majorarea acestora se datorează, în principal, investițiilor efectuate de administrația publică (Graficul 2.6). Astfel, finanțarea programelor inițiate la nivel central[8] a contribuit la accelerarea ratei anuale a investițiilor în active imobilizate. Totodată, merită a fi menționat că după o perioadă de doi ani în care investițiile din „mijloacele proprii ale întreprinderilor și populației" au fost în scădere, în anul 2018 s-a atestat o ușoară revigorare a acestora (2,6 la sută).

Graficul 2.6: Rata anuală a investițiilor în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (p.p.)

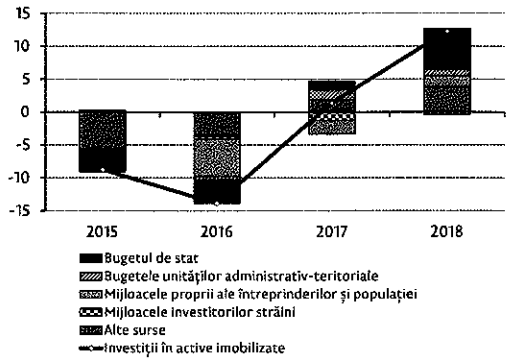

Sursa: BNS, calcule BNM

Producția agricolă

În anul 2018, producția globală agricolă s-a majorat cu 2,5 la sută în comparație cu anul 2017 (Graficul 2.7), ca urmare a creșterii volumului producției vegetale cu 3,8 la sută. De remarcat că, anul 2018 a fost unul favorabil pentru cea mai mare parte din categoriile de produse cultivate, cu excepția celei de rapiță, grâu, cartofi și legume de câmp. Totodată, creșterea pronunțată a volumului producției de „fructe, nuci și pomușoare" (28,4 la sută) și a celei de „porumb pentru boabe" (15,4 la sută) a contrabalansat efectul negativ generat de recolta mai slabă pentru alte produse.

Contractarea volumului producției în sectorul zootehnic (-1,1 la sută) a fost determinată de evoluția negativă a producției de „lapte" (-15,0 la sută) și ouă (-1,3 la sută). În același timp, majorarea producției vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 3,7 la sută a atenuat o parte din efectul negativ cauzat de diminuarea producției de lapte și ouă.

Graficul 2.7: Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (p.p.)

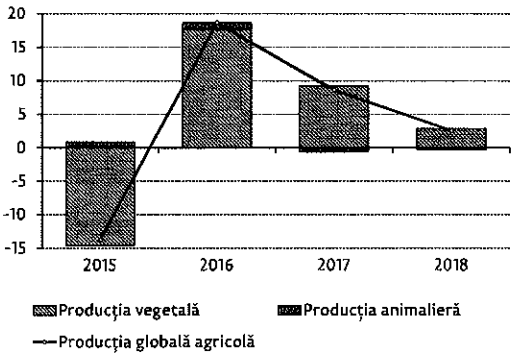

Sursa: BNS, calcule BNM

Producția industrială

În anul 2018, volumul producției industriale s-a majorat cu 3,7 la sută față de anul 2017 (Graficul 2.8). Evoluția respectivă a fost determinată de toate subcomponentele principale ale industriei. Astfel, volumul producției în sectorul „industria prelucrătoare" (subcomponenta cu cea mai mare pondere) s-a majorat cu 2,8 la sută. Totodată, sectoarele „industria extractivă" și „producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat" au înregistrat majorări de 9,9 la sută și 7,4 la sută, respectiv. În industria prelucrătoare cele mai semnificative evoluții au fost consemnate în următoarele activități industriale: „fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor" (54,2 la sută), „tabacirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnasamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor" (16,5 la sută), „fabricarea echipamentelor electrice" (15,5 la sută) și „producția altor produse din minerale nemetalifere" (14,9 la sută).

Graficul 2.8: Evoluția producției industriale (%, f.a.p.) și contribuția componentelor (p.p.)

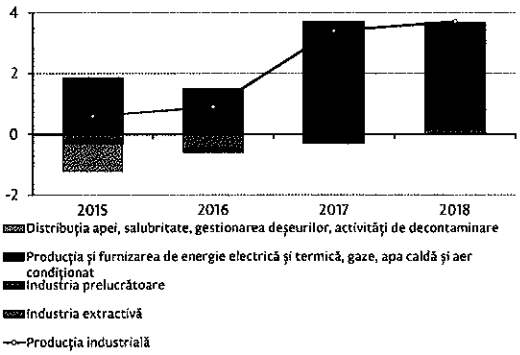

Sursa: BNS, calcule BNM

[8]Drumuri bune pentru Moldova.

Graficul 2.9: Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (%, f.a.p.) și contribuția componentelor (p.p.)

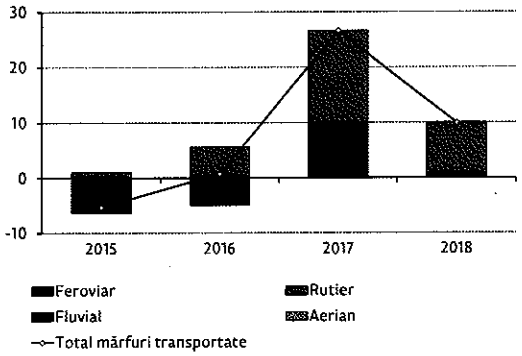

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.10: Evoluția în termeni reali a comerțului intern (%, f.a.p.)

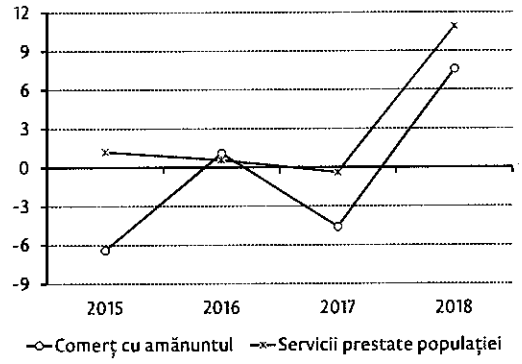

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.11: Evoluția comerțului cu ridicata (%, f.a.p.), prețuri curente

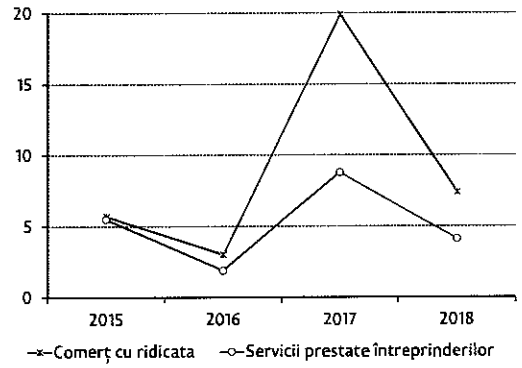

Sursa: BNS, calcule BNM

Transportul de mărfuri

În anul 2018, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 10,0 la sută mai multe mărfuri comparativ cu anul 2017 (Graficul 2.9). Această creștere a fost determinată de majorarea în termeni anuali a volumului de mărfuri transportate pe cale rutieră (12,8 la sută), feroviară (2,8 la sută) și aeriană (25,2 la sută). În același timp, transportul de mărfuri pe cale fluvială s-a diminuat în termeni anuali cu 5,8 la sută.

Comerțul cu amănuntul

În anul 2018, volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul s-a majorat cu 7,6 la sută, acest ritm fiind cu 12,2 p.p. superior față de cel din anul 2017. Totodată, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației a înregistrat în aceeași perioadă o majorare în termeni anuali de 10,9 la sută (Graficul 2.10), cu 11,3 p.p. superioară celei din anul precedent.

Comerțul cu ridicata

În anul 2018, volumul cifrei de afaceri din comerțul cu ridicata s-a majorat cu 7,4 la sută (prețuri curente), acest ritm fiind cu 12,5 p.p. inferior față de cel din anul 2017 (Graficul 2.11). Totodată, cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate întreprinderilor a înregistrat o majorare în termeni anuali de 4,1 la sută (prețuri curente), cu 4,7 p.p. inferioară celei din anul 2017.

Comerțul extern

Deși exporturile au avut o dinamică pozitivă în anul 2018, rata anuală a acestora a fost inferioară celei din anul 2017. Astfel, rata anuală a exporturilor[9] a consemnat un nivel de 11,6 la sută, fiind cu 7,0 p.p. inferioară celei din anul 2017. Totodată, dinamica descendentă a ratei anuale a exporturilor a fost determinată de evoluția acestora către toate categoriile de țări (Graficul 2.12). De menționat că, în anul de referință, exporturile către țările UE au reprezentat circa 2/3 din totalul exporturilor, astfel și contribuția acestora la dinamica exporturilor totale a fost una dominantă. Totodată, exporturile către țările CSI s-au contractat cu 10,0 la sută, astfel contribuind la contractarea exporturilor totale în anul 2018 cu 1,9 p.p.

Temperarea ratei anuale a exportului în anul 2018 a fost determinată, în principal, de evoluția exportului de produse agroalimentare (Graficul 2.13). Astfel, rata anuală a acestora s-a diminuat cu 16,4 p.p., până la nivelul de 3,2 la sută. De menționat

[9]S-au utilizat datele trimestriale cu privire la evoluția comerțului extern al Republicii Moldova, exprimate în mii dolari SUA.

că, un factor decisiv care a contribuit la temperarea ratei anuale a exporturilor de produse agroalimentare în anul 2018 a fost și supra-producția regională de fructe proaspete, care a diminuat semnificativ cererea externă pentru fructele proaspete și conservele din fructe autohtone în a doua parte a anului. Similar anului 2017, în anul 2018 poate fi remarcată o contribuție semnificativă generată de grupa „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau de reprodus sunete", care se datorează evoluțiilor favorabile în sectoarele industriale de producere a acestora (în special zonele economice libere).

O confirmare a celor menționate anterior este sugerată și de evoluția exporturilor după categoria de origine a produselor. Astfel, temperarea ratei anuale a exporturilor în anul 2018 a fost determinată, în principal, de evoluția exporturilor de mărfuri autohtone (Graficul 2.14).

În anul 2018, importurile au continuat dinamica pronunțată observată în anul precedent. Această evoluție a fost susținută de creșterea consumului populației, drept urmare a majorării venitului disponibil al acesteia, dar și de aprecierea monedei naționale față de valutele țărilor – principali parteneri comerciali.

Rata anuală a importurilor în anul 2018 a consemnat un nivel de 19,3 la sută sau cu 0,9 p.p. inferior celui din anul 2017. Menținerea unor ritmurilor pozitive de creștere a importurilor în anul 2018 a fost susținută de evoluția importurilor din toate categoriile de țări (Graficul 2.15). În anul de raportare, ponderea importurilor din UE a constituit circa 50 la sută, iar țărilor din CSI și celor clasificate ca „Restul lumii" le-au revenit câte 25 la sută, respectiv.

Pe grupe de mărfuri (Graficul 2.16), în anul 2018, rata anuală pronunțată de creștere a importurilor a fost influențată, în principal, de evoluția importurilor de „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau de reprodus sunete", „produse minerale" și „produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului", care au generat contribuții pozitive de 6,7, 4,8 și 3,4 p.p., respectiv.

Graficul 2.12: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.)

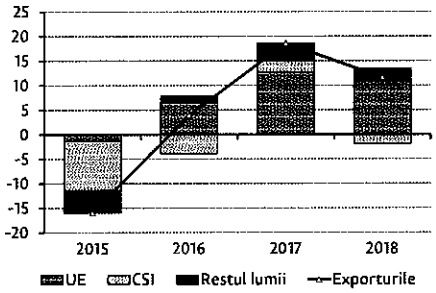

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.13: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.)

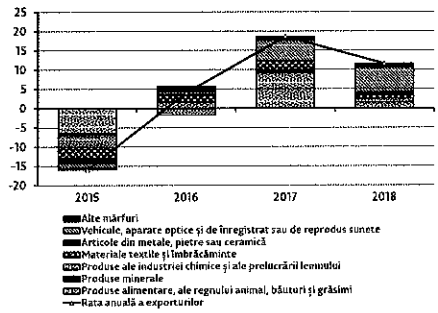

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.14: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. după origine (p.p.)

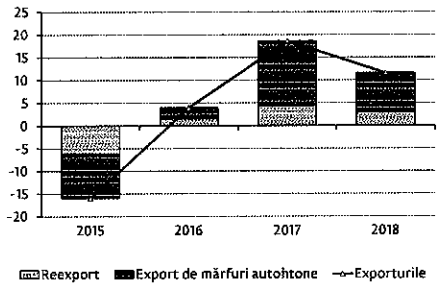

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.15: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.)

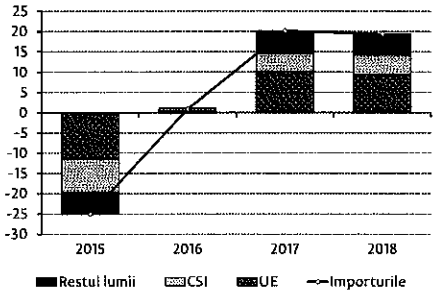

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.16: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.)

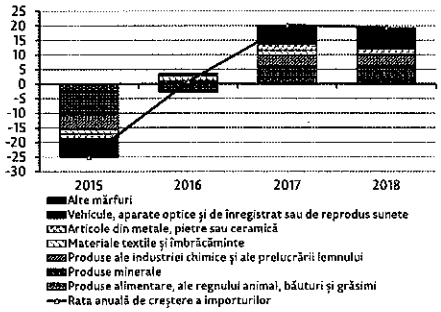

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.17: Rata anuală de creștere a populației ocupate (%, f.a.p.) și formarea acesteia după sectoarele economiei naționale (p.p.)

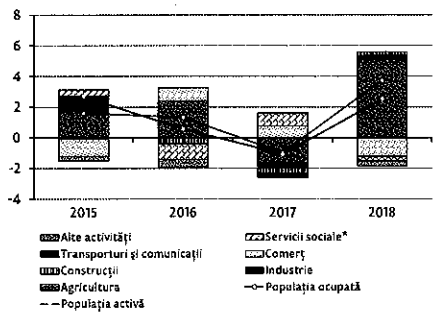

Sursa: BNS, calcule BNM

*Administrație publică și apărare, învățământ, sănătate și asistență socială

Piața muncii

Forța de muncă

După contractarea din anul 2017, în anul 2018, principalii indicatori ai pieței muncii au conturat, în ansamblu, o dinamică pozitivă susținută de evoluția pozitivă a activității economice.

Astfel, populația economic activă în anul 2018 a fost cu 2,5 la sută superioară celei din anul 2017. O situație similară se atestă pentru populația ocupată, care s-a majorat cu 3,7 la sută comparativ cu anul 2017 (Graficul 2.17).

În anul 2018 dinamica pozitivă a populației ocupate a fost determinată, preponderent, de creșterea cu 15,8 la sută a numărului persoanelor antrenate în agricultură. Contribuții pozitive, dar de magnitudine mai redusă, au fost exercitate, de creșterea numărului populației ocupate în industrie și construcții. Pe de altă parte, numărul persoanelor antrenate în sectorul comerțului, transporturilor și sectorului public s-a diminuat.

În anul 2018, rata șomajului a constituit 3,0 la sută, fiind inferioară (cu 1.1 p.p.) celei din anul 2017. În același timp, rata de activitate a constituit 43,3 la sută, fiind cu 1,1 p.p. superioară celei din anul 2017, iar rata de ocupare a reprezentat 42,0 la sută, cu 1,5 p.p. superioară celei din anul 2017 (Graficul 2.18).

Conform datelor furnizate de ANOFM[10], în 12 luni ale anului 2018, numărul persoanelor concediate s-a diminuat cu cca 38,3 la sută față de perioada corespunzătoare a anului precedent, iar numărul locurilor de muncă vacante identificate s-a majorat cu cca 23,4 la sută.

Veniturile salariale

În anul 2018, fondul de salarizare în economie a crescut cu 14,1 la sută comparativ cu anul 2017. Deflatat cu IPC, fondul de salarizare s-a majorat cu 10,8 la sută. În același timp, numărul mediu de salariați în economia națională s-a majorat cu 0,9 la sută[11] (Graficul 2.19).

În anul 2018, câștigul salarial mediu în economia națională s-a majorat cu 13,2 la sută în comparație cu anul 2017. În sectorul bugetar al economiei și în sectorul real s-a înregistrat o creștere a câștigului salarial mediu de 14,6 la sută și 12,5 la sută, respectiv. Ritmul anual de creștere a câștigul salarial mediu în termeni reali pe economie a constituit 9,9 la sută în anul 2018 (Graficul 2.20). Câștigul salarial mediu în termeni reali din sectorul real s-a majorat cu 11,2 la sută, iar câștigul salarial mediu în termeni reali din sfera bugetară – cu 9,2 la sută.

Graficul 2.18: Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare a populației (%)

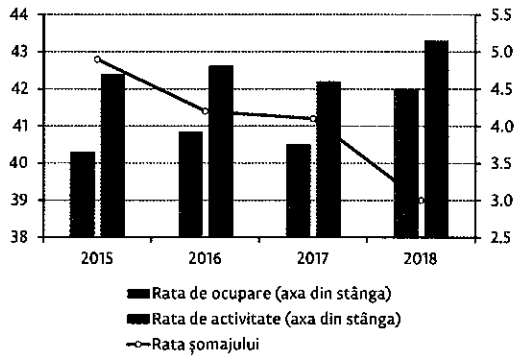

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.19: Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (%, f.a.p.)

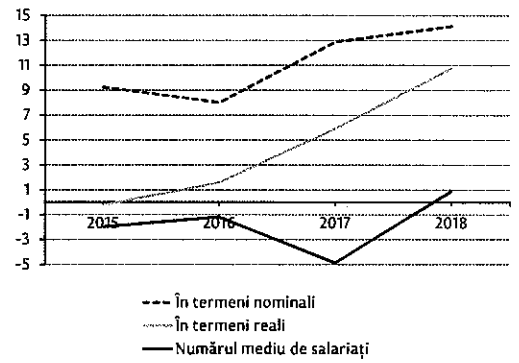

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.20: Salariul mediu real (%, f.a.p.)

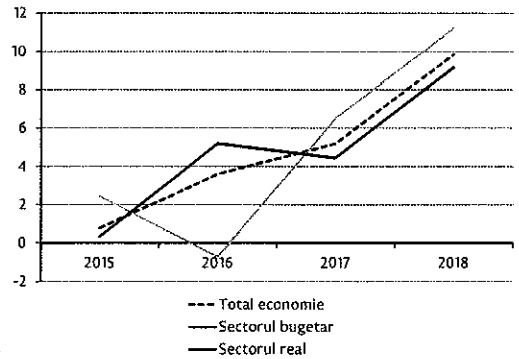

Sursa: BNS, calcule BNM

[10]Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.
[11]Calculele BNM în baza datelor preliminare trimestriale.

2.2 Evoluția inflației

Indicele prețurilor de consum (IPC)

În anul 2018, rata medie anuală a inflației IPC a constituit 3,0 la sută, fiind cu 3,6 p.p. inferioară celei din anul 2017. Pe parcursul anului de referință, rata anuală a inflației a consemnat o traiectorie descendentă pronunțată. Aceasta s-a diminuat de la 7,3 la sută în luna decembrie 2017 până la 0,9 la sută în luna decembrie 2018 (Graficul 2.21).

La începutul anului 2018, traiectoria descendentă a ratei anuale a inflației a fost determinată, preponderent, de dispariția impactului ajustării tarifelor la serviciile medicale în trimestrul I 2017 și de recalcularea inflației pentru primele două luni ale anului 2018 ca urmare a scăderii prețului la gazul din rețea. Ulterior, tendința respectivă a fost susținută de efectul unei perioade de bază ridicate din aprilie-mai 2017 (condiții meteo atipice) pentru prețurile la produsele alimentare, dar şi de o recoltă bogată de fructe în anul 2018. În acelaşi timp, în a doua jumătate a anului, un impact de diminuare pronunțat asupra ratei anuale a IPC a fost exercitat de scăderea tarifului la energia electrică din luna iulie (Graficul 2.23). Traiectoria descendentă a inflației în anul 2018 s-a datorat și tendinței de apreciere a monedei naționale față de valutele țărilor – principali parteneri comerciali. Conform estimărilor, pe parcursul anului 2018, cererea internă a exercitat un impact nesemnificativ asupra ratei anuale a inflației. Unele presiuni inflaționiste au fost determinate de ajustarea accizelor și de stabilirea prețului minim de comercializare a țigărilor. Totodată, presiunile din partea creșterii prețurilor la petrol pe piața internațională din anul 2018 au fost parțial atenuate de dinamica ratei de schimb, dar și de înghețarea prețurilor-plafon la carburanți în a doua jumătate a anului.

Graficul 2.21: Rata anuală a IPC (%)

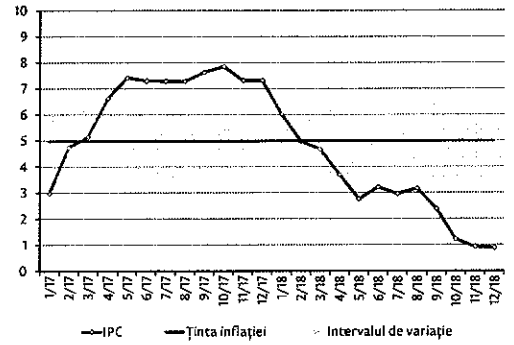

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.22: Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%)

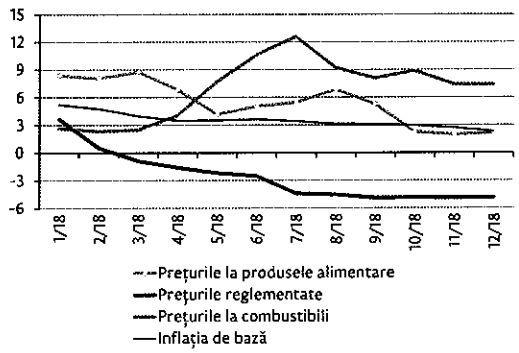

Sursa: BNS

Inflația de bază[12]

Similar ratei anuale a IPC, în anul de referință, ritmul anual de creștere a inflației de bază a urmat o traiectorie descendentă, dar mai puțin pronunțată. Astfel, aceasta s-a diminuat de la 5,5 la sută în luna decembrie 2017 până la 2,6 la sută în luna decembrie 2018.

Tendința descendentă a inflației de bază pe parcursul anului 2018 a fost susținută, preponderent, de aprecierea monedei naționale

Graficul 2.23: Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (p.p.)

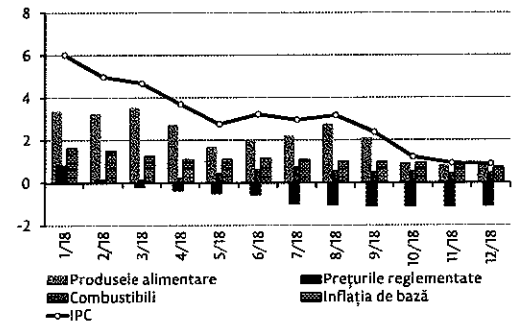

Sursa: BNS, calcule BNM

[12] Inflația de bază este calculată de BNS prin excluderea prețurilor ce sunt în afara ariei de influență a măsurilor de politică monetară promovată de BNM, cum ar fi cele la produsele alimentare și băuturi, combustibili, produsele și serviciile cu prețuri reglementate. Datele elaborate şi publicate începând cu luna februarie 2012 sunt calculate de BNS în baza modificării Anexei nr. 2 la „Metodologia privind calculul indicelui inflației de bază", aprobată prin ordinul comun al Băncii Naționale a Moldovei și al Biroului Național de Statistică N8-07-01203/6 din 19 februarie 2012 (modificarea constă în includerea prețurilor la serviciile comunicării la distanță și la medicamente în cadrul prețurilor reglementate).

față de valutele țărilor – principali parteneri comerciali. În anul 2018 față de anul 2017, cursul oficial mediu de schimb al leului a înregistrat o apreciere de 9,2 la sută față de dolarul SUA și de 4,7 la sută față de moneda unică europeană. Totodată, conform estimărilor presiunile din partea cererii agregate asupra inflației de bază au fost minore pe parcursul anului 2018. Presiuni inflaționiste în cadrul inflației de bază au fost exercitate de unele efecte ale politicii fiscale pentru anul 2018[13], în prima parte a anului, ulterior fiind generate de reglementările adiționale cu privire la prețul minim de comercializare a țigărilor[14]. Acest fapt a cauzat majorarea pronunțată a prețurilor la țigări și un impact semnificativ pe parcursul perioadei de referință.

Totodată, în anul 2018, contribuții proinflaționiste asupra inflației de bază au fost exercitate de subcomponentele „îmbrăcăminte", „încălțăminte", „alimentația publică", „educație și învățământ"[15] (Graficul 2.24). Evoluția subcomponentei „educație și învățământ" a fost determinată de majorarea plăților pentru creșe și grădinițele de copii, care ar putea fi atribuită măsurilor întreprinse pentru îmbunătățirea alimentației copiilor în instituțiile de învățământ. În același timp, pe parcursul trimestrelor II și III ale anului 2018, o contribuție semnificativă asupra inflației de bază a avut subcomponentul „cultură și odihnă", ca urmare a majorării pronunțate a prețurilor pentru serviciile turismului peste hotarele țării (în perioada mai-iulie (cca 70 la sută)). Merită a fi menționat faptul că, începând cu 1 octombrie 2018, se aplică cota redusă a TVA în mărime de 10 la sută pentru serviciile HORECA[16], fapt ce a generat scăderea prețurilor la serviciile hoteliere din cadrul IPC cu cca 3 la sută în trimestrul IV 2018. Unele contribuții de scădere asupra inflației de bază pe parcursul anului au fost determinate de dinamica subcomponentei „mijloace de transport, piese auto", ca urmare a aprecierii monedei naționale.

La finele anului 2018, în luna decembrie, dinamica anuală a inflației de bază a fost generată, în mare parte, de creșterea prețurilor la „țigări" (16,5 la sută), la serviciile de „educație și învățământ" (5,9 la sută), „îmbrăcăminte" (confecții 2,2 la sută, tricotaje 2,0 la sută)", „încălțăminte" (2,7 la sută).

Graficul 2.24: Contribuția subcomponentelor la dinamica anuală a inflației de bază (p.p.)

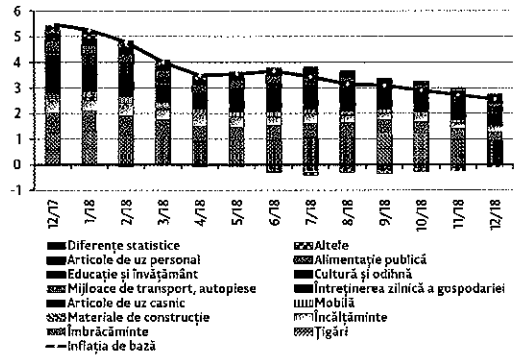

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.25: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (p.p.)

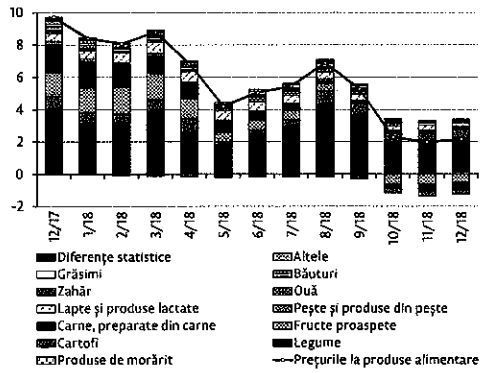

Sursa: BNS, calcule BNM

Prețurile la produsele alimentare

Pe parcursul anului 2018, rata anuală a prețurilor la produsele alimentare a consemnat o dinamică pronunțat descendentă, diminuându-se cu 7,6 p.p., până la nivelul de 2,2 la sută în luna decembrie 2018. Această dinamică a fost determinată, în principal, de diminuarea contribuțiilor din partea grupelor „fructe proaspete", „legume proaspete" și „carne, preparate și conserve din carne" (Graficul 2.25).

[13] https://monitorul.fisc.md/editorial/accizele-2017-2020-produse-din-tutun.html

[14] http://www.fisc.md/article.aspx?id=8950

[15] Hotărâre privind executarea prevederilor Hotărârii Parlamentului nr. 45/2017 cu privire la Raportul Comisiei special pentru eficientizarea cadrului legislativ privind alimentația copiilor în instituțiile preșcolare și de învățământ, publicată în Monitorul Oficial Nr. 429-433 (6352-6356) https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr15_149.pdf

[16] https://monitorul.fisc.md/documents_comments/precizari-privind-aplicarea-cotei-tva-in-marime-de-10-pentru-horeca.html

Recolta bogată de fructe proaspete, asociată cu o cerere scăzută din partea partenerilor comerciali externi[17], a contribuit la crearea unei supraoferte de aceste produse pe piață. Ca rezultat, prețurile la fructele proaspete pe parcursul anului 2018 au înregistrat o diminuare pronunțată. Totodată, recolta bogată de produse cerealiere pe parcursul ultimilor ani și diminuarea cheltuielilor de prelucrare la nivel industrial (energie electrică) au contribuit la crearea precondițiilor pentru reducerea prețurilor la carne și preparate din carne. Condițiile secetoase consemnate pe parcursul lunii mai, dar și în unele luni din vara anului 2018, au afectat recolta de legume proaspete și cartofi. În consecință, au fost atestate presiuni inflaționiste din partea acestor categorii de produse, cu o amplificare a acestora pe parcursul lunilor de vară. Totodată, merită a fi menționat că, temperarea presiunilor inflaționiste din partea grupei „legume proaspete" în trimestrul IV 2018 a fost determinată de aprecierea în termeni anuali a monedei naționale față de valutele unor țări – parteneri comerciali[18] (lira turcească, hrivna ucraineană), care a condus la substituirea roșiilor și castraveților autohtoni cu legumele de import la un preț mult mai atractiv. Astfel, rata anuală a prețurilor la roșii și castraveți s-a diminuat de la 55,1 la sută și 21,7 la sută, în luna septembrie, până la minus 10,6 la sută și minus 8,0 la sută în luna decembrie 2018, respectiv.

Prețurile la produsele alimentare la nivel internațional, de asemenea, au consemnat o traiectorie descendentă pe parcursul anului 2018, rata anuală a acestora diminuându-se cu 3,5 p.p., până la nivelul de minus 4,2 la sută în luna decembrie 2018.

Prețurile reglementate

În anul 2018, rata anuală a prețurilor reglementate a consemnat o dinamică descendentă pronunțată, diminuându-se de la 6,1 la sută în luna decembrie 2017 până la -4,8 la sută în luna decembrie 2018 (Graficul 2.26).

Graficul 2.26: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (p.p.)

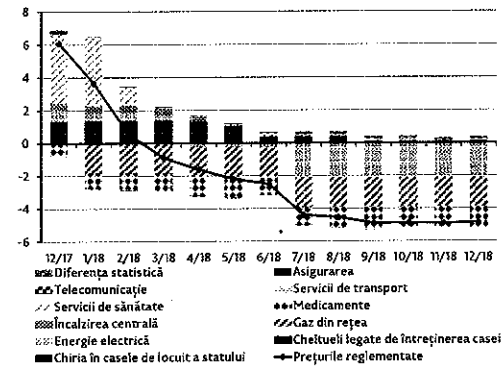

Sursa: BNS, calcule BNM

Dinamica respectivă a fost susținută de ajustarea în diminuare a tarifului la gazul în rețea și la energia electrică, dar și de eliminarea treptată din rata anuală a efectului generat de majorarea din anul 2017 a tarifelor la serviciile medicale, energia termică, apeduct și canalizare (subcomponenta cheltuieli legate de întreținerea casei) (Graficul 2.26).

În acest fel, în luna martie 2018, ANRE a aprobat diminuarea cu circa 20,2 la sută a tarifului aferent gazului din rețea livrat consumatorilor casnici pentru anul 2018[19]. Ca rezultat, BNS a recalculat indicii inflației pentru lunile ianuarie și februarie 2018[20]. De menționat că, diminuarea pronunțată a tarifului aferent gazului din rețea livrat consumatorilor casnici a fost generată de aprecierea leului față de dolarul SUA, dar și de diminuarea prețului de import al gazelor naturale. Ulterior, în luna iulie 2018,

[17] Consemnarea unei recolte bogate de fructe proaspete la nivel regional
[18] Principalele țări de import al acestor categorii de produse
[19] http://anre.md/ro/content/anre-mic%C8%99orat-pre%C8%9Burile-de-furnizare-la-gazele-naturale-livrate-consumatorilor
[20] http://bnm.md/ro/content/traiectoria-ratei-anuale-inflatiei-fost-modificata

prețurile la energia electrică s-au redus cu cca 10 la sută[21], ca urmare a deciziei ANRE din 15 iunie 2018 de a ajusta prețurile reglementate de furnizare a energiei electrice de către Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie" S.R.L. și S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord". Totodată, pe parcursul anului 2018 a fost înregistrată o dinamică descendentă a prețurilor la medicamente, determinată atât de aprecierea monedei naționale față de dolarul SUA și moneda unică europeană, întrucât o bună parte din prețurile acestora depind de cotația MDL/USD, MDL/EUR, precum și de unele ajustări de politici în domeniul respectiv. Contribuții neglijabile la dinamica anuală a prețurilor la serviciile reglementate pe parcursul anului 2018 au avut prețurile la serviciile de transport.

Prețurile la combustibili

În anul 2018, evoluția ratei anuale a prețurilor la combustibili s-a caracterizat printr-o volatilitate sporită. Astfel, în primele două luni ale anului, rata anuală a acestora s-a diminuat de la 5,2 la sută în luna decembrie 2017 până la 2,5 la sută în luna februarie 2018. Ulterior, rata anuală a prețurilor la combustibili a consemnat o dinamica ascendentă, majorându-se până la 12,6 la sută în luna iulie 2018 (Graficul 2.27). Dinamica respectivă a fost susținută, preponderent, de creșterea prețurilor la carburanți, ca urmare a majorării semnificative a prețurilor internaționale la petrol. Astfel, prețul mediu la petrol marca Urals în primele șapte luni ale anului 2018 a constituit 69,4 dolari SUA/baril, fiind cu 30,7 la sută superior față de prețul mediu al petrolului din anul 2017.

Evoluția prețurilor la combustibili, în perioada august-decembrie 2018, a înregistrat o dinamică descendentă, rata anuală a acestora diminuându-se până la 7,4 la sută în ultima lună a anului. Temperarea ritmului anual al prețurilor la combustibili a fost determinată, în principal, de atenuarea presiunii din partea prețurilor la carburanți. Acest fapt a fost susținut de prevederile Legii nr. 152 din 20 iulie 2018[22], conform cărora, ANRE urma să modifice Metodologia formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere, în termen de trei luni din momentul publicării acesteia. În perioada respectivă prețurile-plafon de comercializare cu amănuntul a principalelor produse petroliere au constituit 19,01 lei/litru pentru benzină și 16,89 lei/litru pentru motorină. De menționat că, prețurile-plafon sus-menționate au rămas neschimbate până la finele anului. Totodată, o contribuție pozitivă sesizabilă pe parcursul anului 2018 asupra prețurilor la combustibili a fost determinată de dinamica prețurilor la lemnele pentru foc.

Pe parcursul anului 2018, prețurile la gazul din butelii și cărbune au exercitat contribuții minore la dinamica prețurilor la combustibili.

Graficul 2.27: Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)

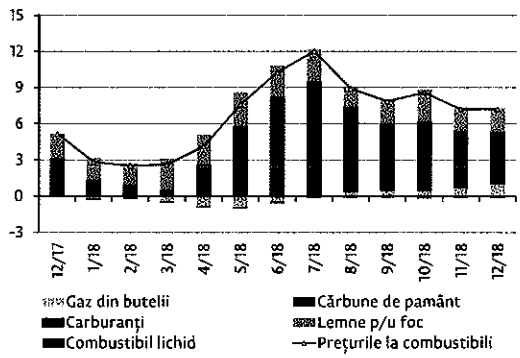

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.28: Rata anuală a prețurilor în industrie (%)

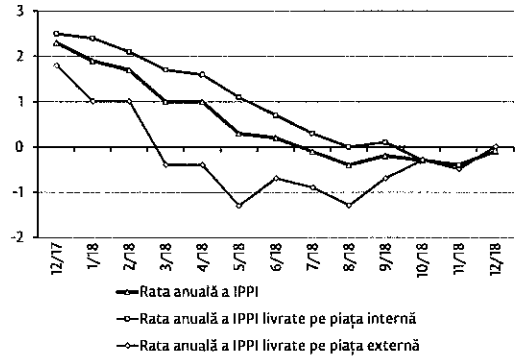

Sursa: BNS

[21] http://anre.md/ro/content/anre-mic%C8%99orat-pre%C8%9Burile-de-furnizare-energiei-electrice-livrate-consumatorilor

[22] Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) informează că, după publicarea în Monitorul Oficial nr. 285-294 din 3.08.2018 a Legii nr. 152 din 20 iulie 2018 pentru modificarea Legii nr. 461/2001 privind piața produselor petroliere, inițiază procedura de avizare și consultare publică a proiectului de modificare și completare a Metodologiei formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere, aprobată la 31 martie 2016 prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 102/2016 (Monitorul Oficial nr.128-133/833 din 13.05.2016).

Graficul 2.29: Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (p.p.)

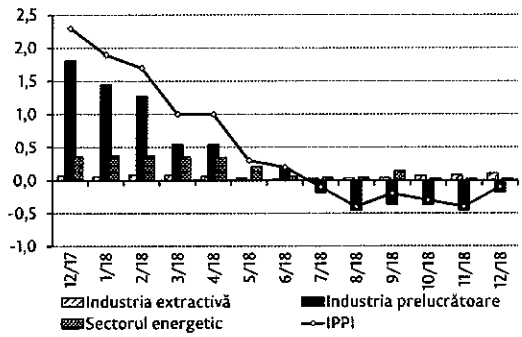

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.30: Evoluția ratei anuale a prețurilor în construcții (%)

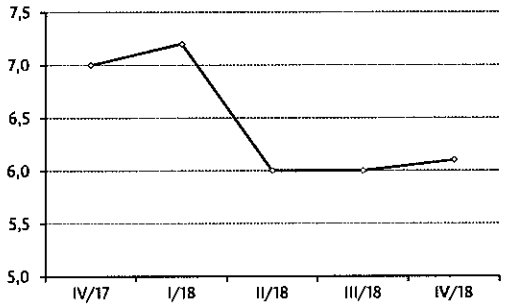

Sursa: BNS

Graficul 2.31: Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%)

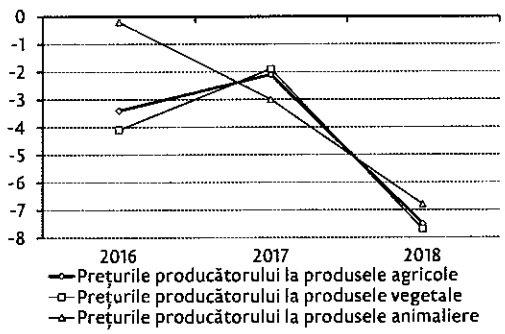

Sursa: BNS

Prețurile producției industriale

Pe parcursul anului 2018, rata anuală a prețurilor în industrie a înregistrat o traiectorie descendentă. În luna decembrie 2018, rata anuală a prețurilor în industrie a constituit minus 0,1 la sută, fiind cu 2,4 p.p. inferioară celei din luna decembrie 2017. Evoluția descendentă a ratei anuale a IPPI pe parcursul anului 2018 a fost influențată de dinamica prețurilor la produsele livrate atât pe piața internă, cât și cea externă (Graficul 2.28).

Analizând evoluția ratei anuale a prețurilor în industrie după principalele ramuri, se conturează că temperarea pronunțată a acesteia a fost determinată de evoluția prețurilor în industria prelucrătoare și în sectorul energetic (Graficul 2.29). Temperarea ratei anuale a prețurilor în industria prelucrătoare a fost determinată de diminuarea prețurilor în industria alimentară, drept urmare a reducerii cheltuielilor aferente resurselor energetice (energia electrică, gaze naturale) utilizate în procesul de producere, dar și de o recolta bogată de fructe în toamna anului 2018.

Prețurile în construcții

Pe parcursul anului 2018, rata anuală a prețurilor în construcții a consemnat o traiectorie descendentă. În trimestrul IV 2018, aceasta s-a poziționat la nivelul de 6,1 la sută, fiind cu 0,9 p.p. inferioară celei din trimestrul IV 2017 (Graficul 2.30).

Prețurile producătorului la produsele agricole

În anul de raportare, prețurile producătorului la produsele agricole s-au diminuat cu 7,5 la sută în comparație cu cele din anul precedent, ca urmare a diminuării prețurilor atât la produsele vegetale (-7,7 la sută), cât și la produsele animaliere (-6,8 la sută) (Graficul 2.31).

Evoluția prețurilor la produsele vegetale a fost determinată, preponderent, de diminuarea prețurilor la „fructe și pomușoare" (-33,5 la sută), „struguri" (16,6 la sută), „culturile leguminoase pentru boabe" (-14,3 la sută), „floarea soarelui" (-8,4 la sută) și „rapiță" (-8,2 la sută). În același timp, a fost sesizată o creștere semnificativă a prețurilor la „legume" (18,5 la sută), „grâu" (10,2 la sută) și „cartofi" (2,5 la sută).

Prețurile la produsele animaliere au scăzut drept urmare a diminuării prețurilor la ouă (-12,3 la sută), la carnea de pasare (-11,3 la sută) și la cea de porc (-4,9 la sută). Totodată, prețul la carnea de bovină s-a majorat cu 16,9 la sută, iar cel al laptelui cu 0,6 la sută.

2.3 Sectorul public și politica fiscală

Executarea bugetului public național

În anul 2018, indicatorii bugetului public național au avut o evoluție mai temperată comparativ cu anul precedent, iar deficitul bugetar s-a încadrat în limitele admisibile. Ca rezultat al creșterii veniturilor publice, pe de o parte, și a majorării cu un ritm mai mare a cheltuielilor publice, pe de alta parte, deficitul bugetar s-a majorat și a constituit 1 612,0 milioane lei. Conform datelor Ministerului Finanțelor, veniturile bugetului public național au fost acumulate în sumă de 57 964,9 milioane lei, cu 8,6 la sută peste nivelul veniturilor acumulate în anul 2017 (Graficul 2.32). Raportate la PIB, veniturile colectate în anul 2018 au constituit 30,5 la sută, în creștere cu 0,7 p.p. față de anul 2017.

Graficul 2.32: Indicatorii bugetului public național

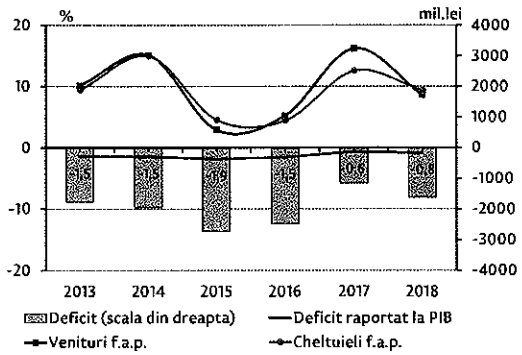

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

Partea majoră a veniturilor bugetare a fost acumulată din contul impozitelor și taxelor, care au avut o pondere de 65,0 la sută (37 660,1 milioane lei). Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au reprezentat 29,6 la sută (17 146,7 milioane lei), iar ponderea altor venituri și granturi au constituit 4,8 la sută (2 793,5 milioane lei) și respectiv 0,6 la sută (364,6 milioane lei) din totalul veniturilor bugetare.

Pe parcursul anului 2018, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru susținerea bugetului sub formă de granturi externe în sumă de 364,6 milioane lei sau cu 63,9 la sută mai puțin față de anul 2017. Raportat la PIB, granturile au constituit 0,2 la sută, cu 0,4 p.p. mai puțin față de anul 2017.

Cheltuielile bugetului public național au totalizat în anul de referință 59 576,9 milioane lei, înregistrând o creștere de 9,3 la sută față de anul 2017 (Graficul 2.32). Din totalul de cheltuieli, cea mai mare pondere au avut-o cheltuielile pentru protecția socială (35,2 la sută), pentru învățământ au fost alocate 17,6 la sută, iar ocrotirii sănătății 13,1 la sută. Cheltuielile publice, raportate la PIB, au constituit 31,4 la sută, cu 0,9 p.p. mai mult decât în anul 2017.

În acest context, în anul 2018, executarea bugetului public național s-a soldat cu un deficit de 1 612,0 milioane lei. Raportat la PIB, acest deficit reprezintă 0,8 la sută, cu 0,2 p.p. peste nivelul anului 2017. Sursele de finanțare a deficitului public național s-au format din împrumuturi externe nete în sumă de 534,9 milioane lei, ceea ce reprezinta 0,3 la sută din PIB (cu 1,0 p.p. mai puțin față de anul 2017), din datorii și împrumuturi interne în sumă de 408,7 milioane lei sau 0,2 la sută din PIB (în scădere cu 0,4 p.p. față de anul precedent) și activele financiare în sumă de 318,4 milioane lei, ceea ce a constituit 0,2 la sută din PIB (în creștere cu 0,3 p.p. comparativ cu anul 2017). Totodată, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetului public național, comparativ cu începutul anului, s-au micșorat cu 350,0 milioane lei.

Graficul 2.33: Contul curent – componente principale

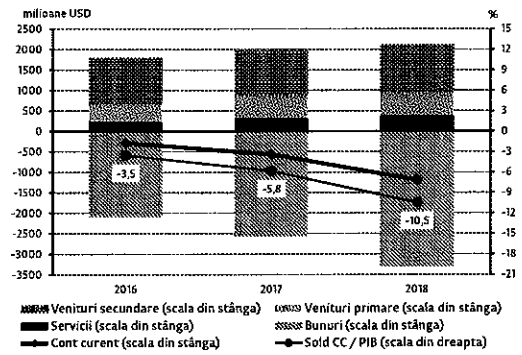

Sursa: BNM

Graficul 2.34: Exportul de bunuri, structura pe zone geografice (%)

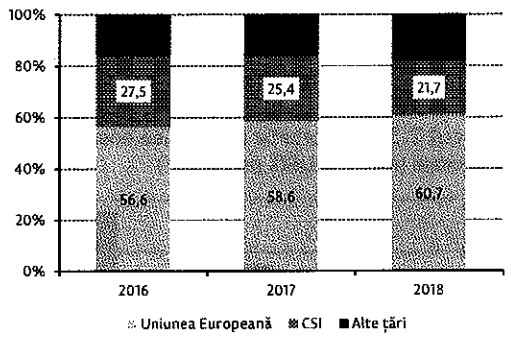

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate)

2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2018 (date provizorii)

Balanța de plăți[23]

În anul 2018, soldul **contului curent** al balanței de plăți a Republicii Moldova a înregistrat un deficit de 1 186,71 milioane USD, care s-a dublat comparativ cu anul 2017 (Tabelul A.1). Raportat la PIB, deficitul contului curent a constituit 10,5 la sută (față de 5,8 la sută în anul 2017) (Graficul 2.33). Sursa deficitului contului curent a fost tradițional comerțul exterior cu bunuri, al cărui sold negativ s-a aprofundat cu 28,8 la sută, celelalte componente înregistrând solduri excedentare în creștere.

În anul 2018 *exporturile de bunuri și servicii* au totalizat 3 430,18 milioane USD și s-au majorat cu 10,6 la sută față de anul 2017. Exporturile, pe de o parte, au fost influențate pozitiv de cererea din partea principalelor țări-partenere, care au înregistrat creșteri economice. Pe de altă parte, în a doua jumătate a anului 2018 exporturile au arătat o dinamică negativă, manifestată atât prin diminuarea prețurilor la bunurile exportate (în ultimul trimestru al anului), cât și prin scăderea volumelor fizice.

Importurile de bunuri și servicii au constituit 6 365,63 milioane USD, fiind în creștere cu 18,9 la sută față de anul 2017. Majorarea importurilor a fost condiționată, în principal, de înviorarea activității investiționale, ce a rezultat în creșterea importurilor de bunuri de capital și intermediare, precum și de servicii pentru afaceri. De asemenea, la majorarea importurilor a contribuit creșterea veniturilor disponibile ale populației, determinată de sporirea remiterilor personale și a salariilor (în special, în sectorul public), precum și de relaxarea, începând cu octombrie 2018, a politicii fiscale în ceea ce privește diminuarea ratei superioare a impozitului pe venit și majorarea scutirilor personale.

Deficitul comerțului exterior cu **bunuri** a constituit 3 308,75 milioane USD[24], aprofundându-se cu 28,8 la sută, deoarece importurile au crescut mai mult (+19,1 la sută) decât exporturile (+5,6 la sută), comparativ cu anul 2017. Raportul dintre soldul deficitar al comerțului exterior cu bunuri și PIB a fost de 29,3 la sută, cu 2,7 p.p. mai mare decât în 2017.

Structura geografică a *exporturilor de bunuri* (fără bunurile după prelucrare și alte ajustări) în anul 2018 reflectă faptul că 60,7 la sută au fost direcționate către țările UE, 21,7 la sută au fost orientate către țările CSI, iar restul de 17,6 la sută din exporturi au fost destinate altor țări (Graficul 2.34). Exportul de bunuri orientat către UE a înregistrat o creștere de 9,0 la sută față de anul 2017. Această majorare a fost determinată, în special, de

[23]Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale pot fi accesate la adresa: hhttp://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-pentru-anul-2018-date-provizorii

[24]Spre deosebire de datele BNS, statistica comerțului exterior cu bunuri publicată de BNM în balanța de plăți conține un șir de ajustări.

creșterea exporturilor către Italia cu 62,8 la sută, România – cu 15,0 la sută, Germania – cu 35,6 la sută.

Exportul destinat țărilor CSI a înregistrat în anul 2018 o scădere cu 10,1 la sută față de anul 2017, aceasta s-a datorat micșorării livrărilor către Rusia cu 14,1 la sută și Belarus – cu 20,7 la sută. Concomitent, s-au majorat livrările către Ucraina cu 22,7 la sută.

Exportul către alte țări, în anul 2018, a înregistrat o creștere cu 15,9 la sută față de anul 2017, determinată de majorarea exportului către Elveția cu 42,3 la sută, Emiratele Arabe Unite – de 5,6 ori, Serbia – cu 61,1 la sută.

În structura pe categorii a exporturilor, ponderea majoritară de 58,0 la sută a revenit *produselor agroalimentare*, al căror export s-a majorat cu 2,2 la sută comparativ cu anul 2017. Exportul *mașini și aparate* (preponderent, fire și cabluri), cu o pondere de 12,3 la sută din totalul exporturilor, a continuat tendința ascendentă, majorându-se cu 31,7 la sută față de anul 2017. Exportul de *articole și părți de mobilier* a crescut cu 18,7 la sută, de produse ale industriei chimice – cu 1,3 la sută. Exportul de *materiale și articole textile* a scăzut cu 11,6 la sută.

În structura geografică a *importurilor de bunuri* (fără bunurile pentru prelucrare și cu alte ajustări, după principiul țării de livrare), în anul 2018, ponderea majoritară i-a revenit Uniunii Europene – 54,5 la sută (Graficul 2.35), valoarea importurilor provenite din UE fiind în creștere cu 17,9 la sută, comparativ cu anul 2017. O dinamică pozitivă au înregistrat și importurile din CSI (+21,4 la sută), reprezentând o pondere de 29,3 la sută. Importurile din alte țări au înregistrat o creștere de 18,4 la sută față de anul 2017, revenindu-le respectiv 16,2 la sută din totalul importurilor.

Principalele categorii de bunuri importate în anul 2018 au fost: *produsele minerale*, cu o pondere de 19,1 la sută (în creștere cu 30,2 la sută), *mașinile și aparatele* (+27,1 la sută), *produsele agroalimentare* (+9,5 la sută), *produsele industriei chimice* (+13,1 la sută), *metalele comune și articolele din acestea* (+20,9 la sută), *mijloacele și echipamentele de transport* (+25,4 la sută) ș.a.

Importul de *produse energetice și electricitate*, în anul 2018, a constituit 954,72 milioane USD, înregistrând o creștere de 27,9 la sută în raport cu anul 2017. Această evoluție a fost determinată de creșterea importului de combustibili diesel cu 32,2 la sută, de gaz natural în stare gazoasă (+46,6 la sută), de benzine auto (+17,3 la sută). Totodată, importul de cărbune a înregistrat o scădere cu 28,2 la sută, de energie electrică – cu 3,3 la sută (Graficul 2.36).

Majorarea soldului pozitiv al balanței **serviciilor** cu 17,8 la sută până la 373,30 milioane USD s-a datorat creșterii, în raport cu anul 2017, a exporturilor cu 18,0 la sută (Tabelul A.1). În cadrul acestora, s-au majorat semnificativ exporturile de servicii de prelucrare a materiei prime (cu 44,0 la sută), de călătorii (+18,3 la sută), de informatică (+47,3 la sută). Concomitent, importurile de servicii s-au majorat cu 18,1 la sută. Majorarea importurilor de servicii a rezultat, preponderent, din creșterea importurilor de servicii de transport (+16,3 la sută), călătorii (+16,6 la sută), de alte servicii pentru afaceri (+37,9 la sută). Raportul dintre soldul balanței

Graficul 2.35: Importul de bunuri, structura pe zone geografice, prețuri CIF (%)

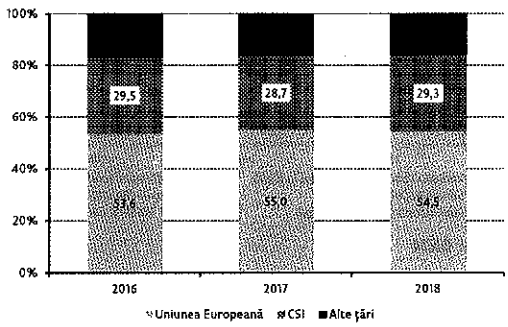

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate, selecții la import (prețuri CIF) după principiul țării de livrare)
Nota: BNS prezintă importul după principiul țării de origine.

Graficul 2.36: Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)

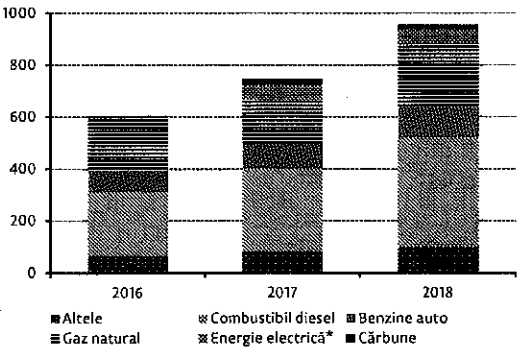

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate)
* Import net

Graficul 2.37: Veniturile primare, pe componente (milioane USD)

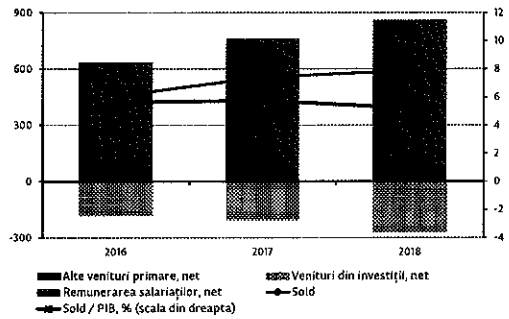

Sursa: BNM

Graficul 2.38: Veniturile secundare, pe componente (milioane USD)

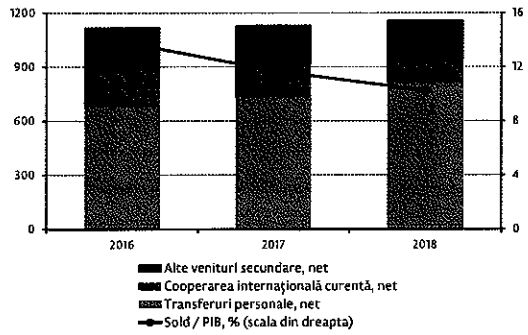

Sursa: BNM

Graficul 2.39: Distribuția geografică a remiterilor personale (milioane USD)

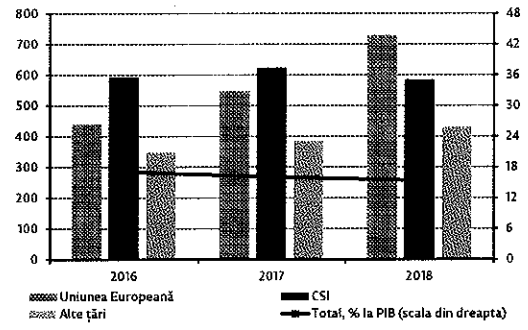

Sursa: BNM

serviciilor și PIB a constituit 3,3 la sută, neschimbat față de anul 2017.

Excedentul **veniturilor primare** a crescut în anul 2018 cu 6,0 la sută față de anul 2017, până la 590,24 milioane USD (Graficul 2.37). *Remunerarea salariaților* rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți s-a majorat cu 12,2 la sută, până la nivelul de 941,41 milioane USD. Efectul acestei majorări însă a fost atenuat de creșterea concomitentă a ieșirilor de *venituri din investiții* (+32,7 la sută). Raportul dintre soldul veniturilor primare și PIB a constituit 5,2 la sută, cu 0,5 p.p. mai puțin comparativ cu anul 2017.

Soldul pozitiv al **veniturilor secundare** a constituit 1 158,50 milioane USD, majorându-se cu 2,2 la sută comparativ cu 2017 grație creșterii *transferurilor personale* primite din exterior de rezidenții moldoveni (+12,1 la sută), care au totalizat 896,02 milioane USD. În același timp, volumul asistenței tehnice și al granturilor primite de toate sectoarele în cadrul *cooperării internaționale* s-a diminuat cu 27,5 la sută comparativ cu anul 2017 și a totalizat 139,65 milioane USD. Raportat la PIB, soldul veniturilor secundare a constituit 10,2 la sută, cu 1,5 p.p inferior celui calculat pentru 2017 (Graficul 2.38).

Remiterile personale[25] primite de rezidenții Republicii Moldova în anul 2018 au fost evaluate la 1 742,50 milioane USD (+11,9 față de anul 2017), ceea ce reprezintă 15,4 la sută relativ la PIB (-0,7 p.p. față de anul 2017 din cauza PIB în creștere). Majorarea remiterilor personale a fost determinată, preponderent, de creșterea fluxurilor din țările UE (+33,0 la sută față de 2017). Concomitent, fluxurile din CSI au scăzut cu 6,2 la sută, în principal din cauza deprecierii rublei rusești. Remiterile personale din alte țări s-au majorat cu 11,2 la sută (Graficul 2.39).

Contul de capital a consemnat un sold negativ de 39,38 milioane USD, care s-a deteriorat cu 84,4 la sută față de anul 2017. Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat (60,72 milioane USD), în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 21,24 milioane USD.

Suma soldurilor **contului curent și contului de capital** denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, **necesarul net de finanțare** externă a constituit 1 226,09 milioane USD (10,8 la sută în raport cu PIB).

În anul 2018, **contul financiar** s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 1 132,16 milioane USD ca rezultat al majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 595,05 milioane USD (ca urmare a tranzacțiilor efective), concomitent cu scăderea activelor financiare externe ale rezidenților cu 537,11 milioane USD (Graficul 2.40, tabelul A.1).

[25] Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la balanța de plăți și reflectă valoarea remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara de prestare a muncii și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice, indiferent de sursa de proveniență a acestora.

Pasivele s-au majorat, în special, ca urmare a primirii de către rezidenți a *creditelor comerciale și a avansurilor* de la partenerii nerezidenți, în sumă netă de 304,04 milioane USD.

De asemenea, pasivele au crescut datorită majorării nete a angajamentelor sub formă de *investiții directe* cu 231,96 milioane USD (Graficul 2.41). Valoarea participațiilor la capital (altele decât reinvestirea profiturilor) în posesia nerezidenților a crescut, pe parcursul anului 2018, ca urmare a tranzacțiilor efective, cu 107,42 milioane USD, reinvestirea profiturilor a fost evaluată la 25,24 milioane USD, iar acumulările nete de datorii față de investitorii străini direcți – la 99,30 milioane USD.

La pasivele sub formă de *împrumuturi* au fost înregistrate trageri nete în sumă de 87,82 milioane USD (trageri – 515,05 milioane USD, rambursări – 427,23 milioane USD) (Tabelul A.2). De finanțare externă au beneficiat: societățile nefinanciare, gospodăriile populației și instituțiile fără scop lucrativ – 218,81 milioane USD din tragerile totale, administrația publică – 144,83 milioane USD, alte societăți financiare – 96,89 milioane USD, societățile care acceptă depozite – 34,15 milioane USD și BNM – 20,37 milioane USD.

Principalii creditori ai administrației publice în anul 2018 au fost: Banca Europeană de Investiții – 63,42 milioane USD, Asociația Internațională de Dezvoltare – 36,18 milioane USD, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 19,77 milioane USD, Fondul Monetar Internațional (FMI) – 13,36 milioane USD, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 7,27 milioane USD, Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă – 3,20 milioane USD, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei – 1,24 milioane USD etc.

Rambursările de împrumuturi externe au avut următoarea repartiție pe sectoare instituționale: societățile nefinanciare, gospodăriile populației și instituțiile fără scop lucrativ – 144,14 milioane USD, administrația publică – 115,07 milioane USD, alte societăți financiare – 67,94 milioane USD, BNM – 61,86 milioane USD (împrumuturi de la FMI), societățile care acceptă depozite – 38,22 milioane USD.

Pasivele sub formă de *numerar și depozite* au înregistrat o diminuare netă cu 22,34 milioane USD (determinată, în principal, de retragerile de mijloace bănești de pe conturile loro ale băncilor nerezidente deschise în băncile rezidente).

Diminuarea ***activelor*** financiare externe a fost determinată de scăderea netă a activelor sub formă de *numerar și depozite* cu 730,04 milioane USD (din care activele băncilor licențiate s-au redus cu 3,00 milioane USD, iar activele gospodăriilor populației și instituțiilor fără scop lucrativ – cu 727,04 milioane USD). Concomitent, *activele oficiale de rezervă* ale BNM s-au majorat cu 235,53 milioane USD (în urma tranzacțiilor efective).

De asemenea, la scăderea activelor financiare totale au contribuit achitările nete în valoare de 81,53 milioane USD efectuate de nerezidenți la *creditele comerciale și avansurile* acordate lor anterior de către partenerii comerciali rezidenți.

Graficul 2.40: Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)

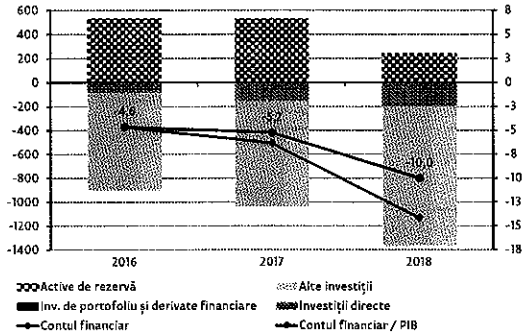

Sursa: BNM
Nota: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital.

Graficul 2.41: Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)

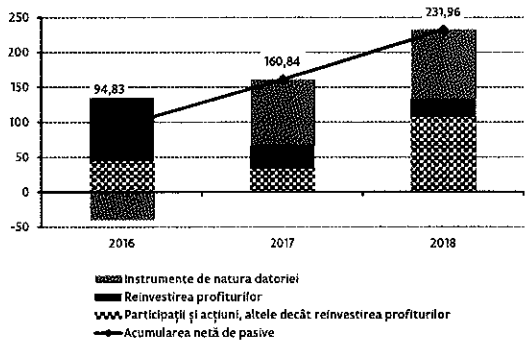

Sursa: BNM

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova la 31 decembrie 2018

Graficul 2.42: Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD)

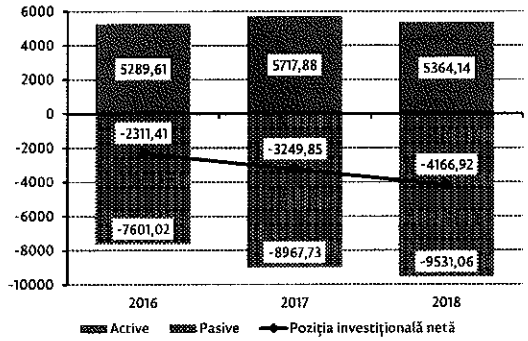

Sursa: BNM

Graficul 2.43: Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD)

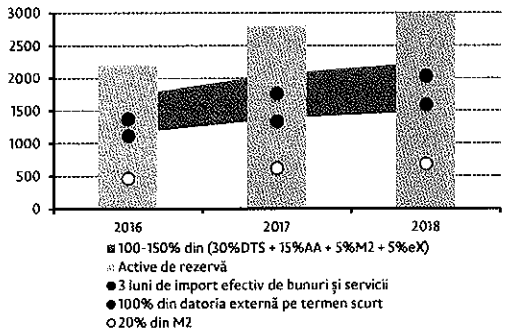

Sursa: BNM
Notă: DTS – datoria pe termen scurt (după scadența originală), AAP – alte angajamente de portofoliu, M2 – masa monetară, eX – export de bunuri și servicii.

Graficul 2.44: Investițiile directe, pasive, componentele de bază, stoc* la sfârșit de perioadă (milioane USD)

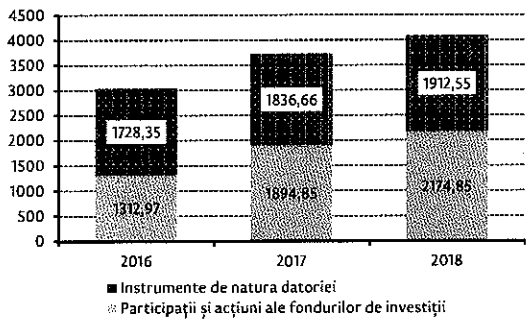

Sursa: BNM
*Stocuri calculate conform valorii de bilanț

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 31.12.2018, a constituit -4 166,92 milioane USD (36,8 la sută relativ la PIB), soldul negativ aprofundându-se față de sfârșitul anului 2017 cu 28,2 la sută (Tabelul A.3, graficul 2.42).

Activele financiare externe au însumat 5 364,14 milioane USD, în scădere cu 6,2 la sută de la începutul anului, iar *pasivele* – 9 531,06 milioane USD, în creștere cu 6,3 la sută.

Evoluția soldului debitor al poziției investiționale internaționale, pe parcursul anului 2018, a fost determinată de tranzacțiile efective nete cu nerezidenții (-1 132,16 milioane USD), de schimbările de preț ale instrumentelor financiare (-138,41 milioane USD), în timp ce alte schimbări (334,76 milioane USD) și fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (18,74 milioane USD) au influențat pozitiv soldul poziției. Toate schimbările menționate au generat o deteriorare totală a poziției la 31.12.2018 cu 917,07 milioane USD.

Ponderea cea mai mare în stocul de *active financiare* externe le-a revenit în continuare *activelor de rezervă* (55,8 la sută). Pe parcursul anului 2018, stocul activelor oficiale de rezervă s-a majorat cu 6,8 la sută comparativ cu începutul anului, constituind 2 995,18 milioane USD la 31.12.2018.

Stocul activelor oficiale de rezervă a crescut din fluxul net, înregistrat în balanța de plăți, cu 235,53 milioane USD (calculat la rata de schimb zilnică) și din modificările de preț ale titlurilor de valoare și ale aurului monetar cu 0,39 milioane USD, fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA diminuându-le valoarea cu 44,00 milioane USD.

Volumul activelor oficiale de rezervă corespunde tuturor criteriilor de suficiență: acoperirea a cel puțin 3 luni de importuri de bunuri și servicii (au acoperit 5,6 luni de import efectiv); acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (au acoperit 147,4 la sută); acoperirea a 20 la sută din masa monetară M2 (au acoperit 88,0 la sută); acoperirea a 100-150 la sută din suma: 30 la sută din datoria pe termen scurt + 15 la sută din alte angajamente + 5 la sută din M2 + 5 la sută din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 201,1 la sută) (Graficul 2.43).

În structura *pasivelor externe*, au predominat alte investiții cu o pondere de 56,5 la sută, urmate de investițiile directe cu o pondere de 42,9 la sută.

La sfârșitul anului 2018, stocul pasivelor sub formă de *investiții directe* a totalizat 4 087,40 milioane USD (în creștere cu 9,5 la sută de la începutul anului). Ponderea ISD sub formă de participații și acțiuni a constituit 53,2 la sută din stocul total de ISD, restul revenind instrumentelor de datorie (Graficul 2.44). În cadrul instrumentelor de datorie, cea mai mare parte – 60,9 la sută – reprezintă stocul împrumuturilor contractate de la investitorii străini direcți, restul sunt angajamente sub formă de credite comerciale și alte datorii față de investitorii nerezidenți.

În distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni acumulate, investitorilor din țările UE le-a revenit ponderea majoritară – 84,5 la sută. Investitorii din țările CSI au deținut o pondere de 6,0 la sută din totalul capitalului propriu acumulat, cei din alte țări au deținut investiții în proporție de 9,5 la sută.

Principalele activități economice care au atras investiții străine sunt: industria prelucrătoare (24,8 la sută din stocul de investiții directe sub formă de capital propriu) și activitățile financiare și de asigurări (24,2 la sută) (Graficul 2.45).

Graficul 2.45: Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2018, pe activități economice (conform CAEM 2), %

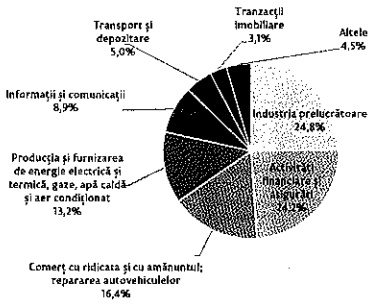

Sursa: BNM

2.5 Datoria de stat și datoria externă a Republicii Moldova

Datoria de stat

Graficul 2.46: Datoria de stat ca pondere în PIB (%)

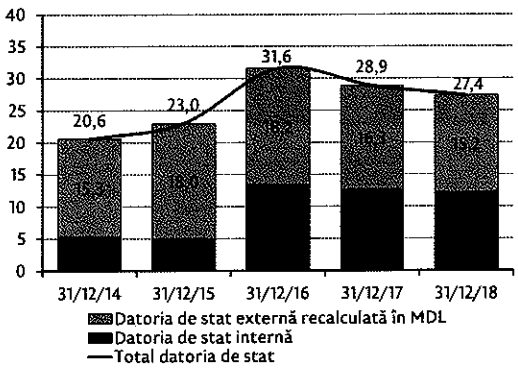

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

La sfârșitul anului 2018, datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 52 012,5 milioane lei, reprezentând 27,4 la sută din PIB. Datoria de stat a crescut, pe parcursul anului 2018, cu 352,2 milioane lei sau cu 0,7 la sută, din contul majorării soldului datoriei de stat interne cu 480,1 milioane lei, totodată, soldul datoriei de stat externe s-a diminuat cu 127,8 milioane lei. Ca pondere în PIB, datoria de stat internă s-a redus în 2018 cu 0,5 p.p. iar ponderea datoriei externe cu 1,1 p.p. (Graficul 2.46).

La 31 decembrie 2018, datoria de stat a fost formată din datoria de stat externă în proporție de 55,7 la sută și datoria de stat internă în proporție de 44,3 la sută.

Soldul datoriei de stat externe, exprimat în valută, la situația din 31 decembrie 2018 s-a micșorat cu 0,7 la sută față de 31 decembrie 2017 și a constituit 1 689,0 milioane dolari SUA. Datoria de stat externă, ca valoare exprimată în lei, a totalizat la sfârșitul anului de raportare 28 954,0 milioane lei, nivel inferior celui de la finele anului 2017 cu 0,4 la sută.

Datoria de stat internă, la sfârșitul anului 2018, a înregistrat valoarea de 23 058,6 milioane lei, superioară celei de la sfârșitul anului 2017 cu 2,1 la sută. Majorarea datoriei de stat interne a fost determinată de emisiunile suplimentare de VMS pe piața primară cu circa 9,6 la sută. De menționat că, în luna octombrie 2018, au fost răscumpărate VMS cu maturitatea de 2 ani, emise la 4 octombrie 2016 pentru executarea obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 210,0 milioane lei. Prin urmare, la finele anului 2018, datoria internă a fost formată din VMS emise pentru executarea garanțiilor de stat (56,7 la sută), VMS emise pe piața primară (34,3 la sută) și VMS convertite (9,0 la sută).

În anul 2018, pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 1 504,8 milioane lei (cu 22,0 la sută mai puțin comparativ cu anul 2017). Serviciul datoriei de stat externe a constituit 379,5 milioane lei (cu 6,0 la sută mai mult comparativ cu anul 2017). De menționat că pentru serviciul datoriei de stat interne au fost alocate mijloace bănești în sumă de 1 125,3 milioane lei (cu 28,4 la sută mai puțin comparativ cu anul 2017, ca urmare a diminuării ratelor efective a dobânzilor la VMS emise pe parcursul anului 2018).

Datoria externă a Republicii Moldova

Datoria externă brută a Republicii Moldova, pe parcursul anului 2018, s-a majorat cu 4,8 la sută în valoare nominală, dar a scăzut cu 7,4 p.p. relativ la PIB datorită PIB în creștere. La 31.12.2018 aceasta a înregistrat 7 302,02 milioane USD, ceea ce constituie 64,6 la sută raportat la PIB (Graficul 2.47, tabelul A.4).

Datoria externă publică și public garantată a reprezentat 26,6 la sută din totalul datoriei externe, însumând 1 938,89 milioane USD (-3,0 la sută de la începutul anului). *Datoria externă privată negarantată* s-a cifrat la 5 363,13 milioane USD, în creștere cu 8,0 la sută față de 31.12.2017.

Din punctul de vedere al structurii pe sectoare instituționale, cea mai mare parte din datoria externă, conform situației din 31.12.2018, a revenit societăților nefinanciare – 39,5 la sută din stocul total, urmate de creditarea intragrup din cadrul investițiilor directe (inclusiv datoriile pentru importul de gaze naturale) – 26,2 la sută, administrația publică – 23,4 la sută, societățile care acceptă depozite – 5,3 la sută, BNM – 2,9 la sută, alte societăți financiare – 2,2 la sută, gospodăriile populației – 0,5 la sută.

Cel mai mare creditor al statului, conform situației la 31.12.2018, a fost Grupul Băncii Mondiale cu o pondere de 36,7 la sută din datoria externă publică totală sau 712,34 milioane USD (din care datoria față de AID a constituit 619,07 milioane USD, față de BIRD – 91,39 milioane USD și față de CFI – 1,88 milioane USD), urmat de FMI cu 25,5 la sută, Banca Europeană de Investiții – 12,9 la sută, Guvernul României – 6,5 la sută etc.

Din punctul de vedere al structurii pe scadențe (scadența originală), cea mai mare parte a stocului datoriei externe brute îi revine *datoriei pe termen lung* (72,2 la sută). La 31.12.2018, datoria externă pe *termen lung* a însumat 5 269,45 milioane USD (+1,3 la sută față de 31.12.2017) (Graficul 2.48).

Totuși, în anul 2018 a continuat creșterea accentuată a *datoriei externe pe termen scurt* (+15,2 la sută față de 31.12.2017), determinată, preponderent, de majorarea angajamentelor externe sub formă de credite comerciale și avansuri (acestea urmează să fie stinse parțial (partea de avansuri primite) prin livrări de bunuri/prestări de servicii).

Astfel, datoria externă pe *termen scurt* s-a cifrat la 2 032,57 milioane USD și a cuprins: *credite comerciale și avansuri* (constituite din avansuri primite pentru exporturi și facturi neachitate pentru importuri) – 82,2 la sută, *depozitele bancare* (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 6,9 la sută, *alte angajamente* aferente datoriei – 6,8 la sută, *împrumuturi intragrup* – 0,4 la sută, *alte împrumuturi* pe termen scurt – 3,7 la sută (Graficul 2.49).

Din punctul de vedere al structurii pe valute a împrumuturilor externe, cele din cadrul *datoriei publice și public garantate* au fost, preponderent, în DST (cu o pondere de 55,6 la sută), iar în împrumuturile externe din cadrul *datoriei private negarantate* au predominat angajamentele în dolari SUA (cu o pondere de 50,3 la sută).

Graficul 2.47: Datoria externă brută în dinamică

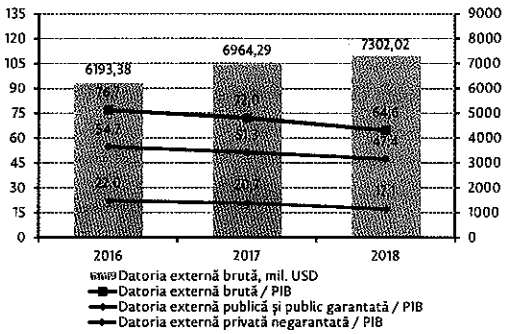

Sursa: BNM

Graficul 2.48: Structura datoriei externe pe scadențe, la sfârșitul perioadei (milioane USD)

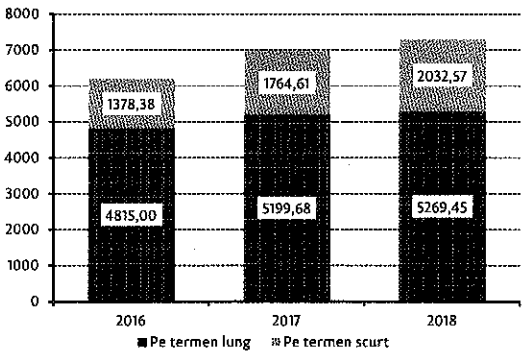

Sursa: BNM

Graficul 2.49: Structura datoriei externe pe termen scurt pe tipuri de angajamente, la 31.12.2018

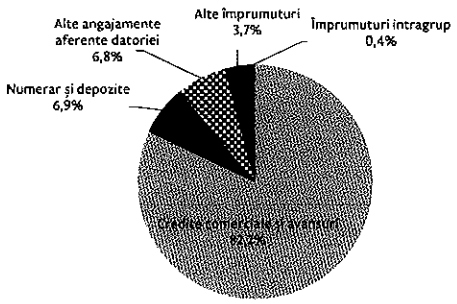

Sursa: BNM

Capitolul 3

Politica monetară

3.1 Obiectivul politicii monetare

În conformitate cu prevederile Legii nr.548–XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat. Pe parcursul anului 2018, BNM a activat în concordanță cu prevederile Strategiei politicii monetare pe termen mediu, aprobate de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei la 27 decembrie 2012.

Conform strategiei, pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, BNM a stabilit ținta continuă a inflației, măsurată prin indicele prețurilor de consum, publicat lunar de către Biroul Național de Statistică (BNS), la nivelul de 5,0 la sută cu o posibilă deviere de ± 1,5 p.p.

Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2018 o politică monetară, urmărind scopul de a asigura condiții monetare adecvate susținerii creditării și economisirii, alături de adaptarea mediului economic intern la volatilitățile și incertitudinile din mediul extern. Totodată, conduita politicii monetare a fost afectată de complexitatea balanței riscurilor atât interne, cât și externe, cu accentuarea treptată a riscurilor dezinflaționiste.

3.2 Deciziile de politică monetară

Conduita politicii monetare a continuat să se profileze în funcție de riscurile și incertitudinile asociate evoluțiilor din mediul extern și cel intern.

Activizarea procesului dezinflaționist la începutul anului 2018 a fost confirmată de prognozele Băncii Naționale. Rata anuală a inflației a avut o traiectorie descendentă de la 7,3 la sută în luna decembrie 2017 până la 0,9 la sută în luna decembrie 2018, plasându-se astfel, în primele patru luni ale anului, în intervalul de 5,0 la sută ± 1,5 p.p.

Astfel, pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a întreprins măsuri de calibrare graduală a politicii monetare, cu scopul de a impulsiona cererea internă, alături de adaptarea în continuare a mediului economic intern la volatilități și incertitudini din mediul extern. În acest context, BNM a decis să mențină rata

dobânzii de politică monetară, pe parcursul anului 2018 la nivelul de 6,5 la sută anual.

Deciziile Comitetului executiv al BNM de a menține rata de bază la nivelul de 6,5 la sută anual, s-au bazat pe prognozele evoluției inflației, dinamica indicatorilor macroeconomici, deciziile de politică monetară anterioare și viteza de propagare a efectelor acestor decizii prin diferite canale de transmisie în economia națională, inclusiv prin influențarea ratelor dobânzilor la creditele și depozitele în moneda națională, astfel, exercitând în continuare efecte asupra evoluției inflației.

De menționat că, Banca Națională a Moldovei a majorat ratele rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei și în valută neconvertibilă cu 2,5 p.p. până la valoarea de 42,5 la sută. Totodată, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă a fost menținută la nivelul de 14,0 la sută pe tot parcursul anului 2018.

Aceste decizii au avut drept scop ancorarea anticipațiilor inflaționiste prin prisma consolidării perspectivelor de menținere a ratei inflației în interiorul intervalului de variație de ± 1,5 p.p. de la ținta de 5,0 la sută.

3.3 Realizarea politicii monetare pe parcursul anului 2018

Operațiunile de piață monetară, facilitățile permanente și mecanismul rezervelor obligatorii au continuat să joace un rol-cheie în implementarea politicii monetare. Operațiunile de piață monetară au fost derulate la inițiativa BNM, rata dobânzii atașată acestora a fost cea de politică monetară – neschimbată pe parcursul anului 2018, facilitățile permanente fiind utilizate la discreția băncilor.

Operațiunile de piață monetară

Excesul de lichiditate din sistemul bancar atestat la finele anului 2017 s-a accentuat pe parcursul anului 2018, inclusiv urmare intervențiilor pe piața valutară (cumpărări nete de valută) în volum de 262,7 milioane dolari SUA (circa 4,2 miliarde lei) și a necesitat sporirea efortului de absorbție al băncii centrale, volumul acestor operațiuni majorându-se comparativ cu anul precedent (Graficul 3.1).

Graficul 3.1: Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)

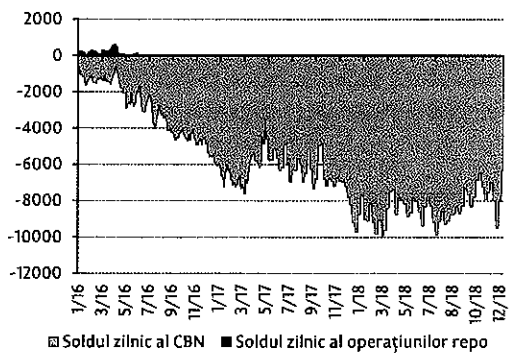

Sursa: BNM

Emiterea de certificate ale BNM

BNM a derulat licitațiile de plasare a CBN cu frecvență săptămânală, scadența de 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii echivalente cu rata de bază a BNM. Pe ansamblul anului 2018, rata medie ponderată a CBN plasate s-a cifrat la 6,5 la sută, față de 8,11 la sută înregistrată în anul precedent.

Volumul operațiunilor destinate absorbției de lichiditate s-a majorat comparativ cu cel înregistrat în anul 2017, situație reflectată și în

media anuală a stocului plasamentelor CBN, care s-a majorat de la 6 358,1 milioane lei, nivel înregistrat în anul 2017, la 8 356,8 milioane lei în 2018. Soldul zilnic al plasamentelor CBN a evoluat de regulă după un tipar caracterizat prin scăderi ale acestuia în preajma finalului de constituire a rezervelor obligatorii, alternate de reveniri la niveluri mai înalte în perioada următoare. Soldul zilnic al CBN a înregistrat valoarea maximă de 9 926,2 milioane lei în a doua jumătate a lunii martie, valoarea minimă de 6 290,4 milioane lei a fost consemnată la finele anului, urmare intervențiilor BNM în calitate de vânzător pe piața valutară în trimestrul IV 2018.

Activitatea de creditare

La situația din 31 decembrie 2018, datoria creditoare a băncilor licențiate față de BNM este nulă. În luna septembrie 2018 a fost achitat ultimul credit din cele acordate băncilor în anii 1992–2002 pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor (CCL).

Facilitățile permanente

Regimul de funcționare a facilităților permanente (depozite și credite overnight) stabilit de Banca Națională în anul 2018 a oferit băncilor un plus de flexibilitate în gestionarea eficientă a lichidităților proprii.

Ratele dobânzilor la facilitățile permanente pe parcursul anului 2018, spre deosebire de anii precedenți, au fost menținute neschimbate. Rata la depozitele overnight a constituit 3,5 la sută, iar rata la creditele overnight – 9,5 la sută. Amplitudinea coridorului simetric format de cele două facilități permanente în jurul ratei de bază a fost menținută la ±3 p.p.

Facilitatea de depozit overnight

Utilizarea pe parcursul întregului an a facilității de depozit de către bănci pentru absorbirea excedentului net din sistemul bancar a presupus o capacitate mai bună a băncilor de administrare a mijloacelor proprii pe termen scurt.

Graficul 3.2: Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii

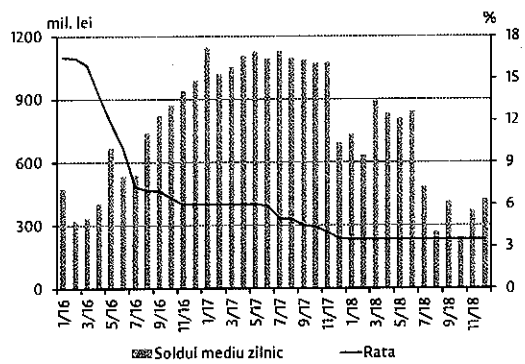

Sursa: BNM

Băncile au recurs la facilitatea de depozit overnight cu preferință spre finele perioadelor de constituire a rezervelor obligatorii. Frecvența apelurilor la facilitatea de depozit a urmat, în linii mari, un model similar pe durata tuturor perioadelor de aplicare a rezervelor obligatorii în lei: sumele plasate overnight de bănci la BNM s-au situat la niveluri relativ inferioare la începutul perioadei, crescând ulterior, pe măsură ce băncile își îndeplineau obligația de menținere a rezervelor obligatorii.

Volumul total al depozitelor overnight plasate de bănci la Banca Națională în anul de referință a însumat 149,4 miliarde lei, ceea ce indică un sold mediu zilnic de 577,6 milioane lei, diminuându-se aproape la jumătate față de anul 2017 (Graficul 3.2).

Soldul mediu zilnic al plasamentelor overnight ale băncilor calculat pentru fiecare lună a înregistrat valori neuniforme. Astfel, în prima jumătate din 2018 soldul a înregistrat valori mai înalte, acestui segment revenindu-i maxima anuală înregistrată în luna martie (898,8 milioane lei), pentru ca în a doua parte a anului

soldul depozitelor overnight să coboare semnificativ, minima (238,2 milioane lei) fiind înregistrată în luna octombrie. Scăderea volumelor lunare a fost determinată de diminuarea excedentului de lichiditate în urma majorării cu 2,5 p.p. a normei rezervelor obligatorii în MDL începând cu perioada de aplicare 16 septembrie – 15 octombrie 2018.

Pe ansamblul anului, soldul mediu al facilității de depozit a reprezentat circa 3,9 la sută din nivelul mediu al contului LORO al băncilor la BNM (față de 9,0 la sută în anul precedent).

Facilitatea de credit overnight

Excesul de lichiditate urmărit în sistemul bancar în anul 2018 a influențat solicitările băncilor pentru facilitatea de credit overnight.

Astfel, aceasta a fost solicitată într-un volum nesemnificativ doar în lunile martie și octombrie, în special la finele perioadelor de aplicare a rezervelor obligatorii de către un număr restrâns de bănci, care riscau să nu se conformeze cerințelor stabilite privind regimul rezervelor obligatorii.

Suma creditelor overnight acordate de BNM în anul 2018 s-a cifrat la 411 milioane lei (anul 2017 – 357 milioane lei).

Rezervele obligatorii

Mecanismul rezervelor obligatorii a continuat să îndeplinească funcțiile de control monetar și management al lichidității în sistemul bancar.

Pe parcursul anului 2018, pe fondul persistenței excesului de lichiditate în lei al sectorului bancar și a potențialelor riscuri proinflaționiste pe care acesta le generează, BNM a majorat norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei și în valută neconvertibilă cu 2,5 p.p., până la 42,5 la sută, cu aplicare începând cu perioada 16 septembrie – 15 octombrie la soldul mijloacelor atrase în perioada precedentă.

În aceste condiții, dar și datorită sporirii mijloacelor atrase de bănci (Graficul 3.3), *rezervele obligatorii în MDL* menținute de bănci în perioada 16 decembrie 2018 – 15 ianuarie 2019 s-au cifrat la 15 095,9 milioane lei, în creștere cu 19,4 la sută comparativ cu rezervele menținute de bănci în perioada 8 decembrie 2017 – 7 ianuarie 2018.

Totodată, pe parcursul ultimilor șapte ani, BNM nu a mai operat modificări la norma rezervelor obligatorii în valută (dolari SUA și euro), menținând-o la nivelul de 14,0 la sută din baza de calcul.

La situația din 31 decembrie 2018, *rezervele obligatorii în VLC*, menținute de bănci la Banca Națională, au însumat 62,6 milioane dolari SUA, în scădere cu 11,5 la sută, și 127,4 milioane euro, în creștere cu 7,5 la sută, respectiv, în raport cu sfârșitul anului 2017 (Graficul 3.4).

În concordanță cu art.17(3) din *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei* nr. 548-XIII din 21 iulie 1995, pentru cota rezervelor

Graficul 3.3: Evoluția mijloacelor atrase în MDL, a rezervelor obligatorii în MDL și a normei rezervelor obligatorii

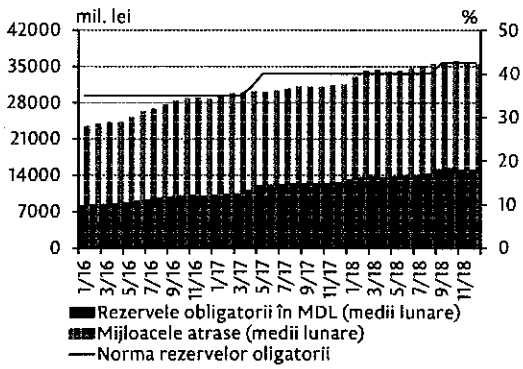

Sursa: BNM

Graficul 3.4: Evoluția rezervelor obligatorii în dolari SUA și euro

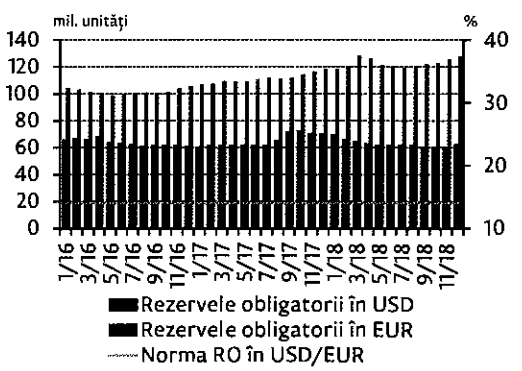

Sursa: BNM

obligatorii, ce depășesc 5,0 la sută din pasivele în baza cărora se calculează aceste rezerve, Banca Națională a plătit băncilor dobânzi în sumă de 442,6 milioane lei, cu 17,2 la sută mai puțin decât în anul 2017. Scăderea cheltuielilor BNM cu rezervele obligatorii s-a produs pe fondul menținerii ratei de bază a BNM la nivelul de 6,5 la sută și respectiv al scăderii nivelului mediu al acesteia comparativ cu anul 2017. În acest sens, pe parcursul anului 2018, rata de dobândă la care au fost remunerate rezervele obligatorii în lei (rata medie la facilitatea de depozit overnight) a constituit 3,5 la sută în comparație cu media de 5,2 la sută în anul 2017.

Intervențiile pe piața valutară internă

În anul 2018, Banca Națională a Moldovei a intervenit pe piața valutară internă atât în calitate de cumpărător, cât și de vânzător de valută pentru a evita fluctuațiile excesive ale leului în contextul surplusului și a insuficienței însemnate de valută pe piața intrabancară în diferite perioade ale anului.

În anul de referință, volumul tranzacțiilor nete ale Băncii Naționale a Moldovei efectuate pe piața valutară interbancară contra lei la data valutei a constituit 264,56 milioane dolari SUA, inclusiv conversii valutare cu instituțiile Băncii Mondiale în valoare netă de 1,86 milioane dolari SUA (Graficul 3.5).

Totodată, în perioada de gestiune, BNM a efectuat operaţiuni de tip swap de cumpărare în valoare de 44,54 milioane dolari SUA, precum și swap de vânzare în valoare de 8,0 milioane dolari SUA.

Graficul 3.5: Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2018

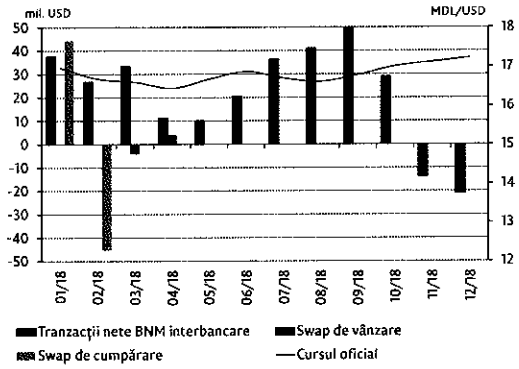

Sursa: BNM

3.4 Condițiile monetare și valutare

Dinamica indicatorilor monetari

Pe parcursul anului 2018, indicatorii monetari s-au menținut pe un trend pozitiv. Astfel, ritmul mediu de creștere a masei monetare în sens larg pe parcursul anului 2018 a constituit 7,8 la sută în termeni anuali. Comportamentul tuturor agregatelor monetare pe parcursul anului de referință a fost similar.

Masa monetară

În anul 2018, masa monetară (M2)[26] a crescut cu 10,0 la sută, fiind cu 4,3 p.p. sub nivelul creșterii anuale din anul 2017 (Graficul 3.6). Totodată, evoluția agregatului monetar M2 a fost caracterizată de un trend descendent pe tot parcursul anului, cu excepția lunii septembrie. Ambele componente ale masei monetare M2 au înregistrat evoluții pozitive. Astfel, depozitele în moneda națională și banii în circulație au crescut față de anul 2017 cu 9,8 la sută și cu 10,3 la sută, respectiv.

Depozitele în lei au avut o evoluție uniformă pe parcursul primelor trei trimestre, ritmul de creștere variind în jurul valorii medii de 15,3 la sută, cu o temperare treptată în ultimul trimestru, astfel, la sfârșitul lunii decembrie 2018, creșterea anulă a atins nivelul de 9,8 la sută. Totodată, de menționat că evoluția depozitelor în lei a fost determinată, în mare parte, de depozitele la vedere, depozitele la termen continuând să genereze în medie contribuții minore pozitive. Pe durata întregului an, evoluția banilor în circulație a fost constantă, ritmul de creștere fiind cu 0,3 p.p. inferior celui din anul 2017.

În același timp, masa monetară (M3)[27] a înregistrat o creștere anuală de 7,8 la sută, ritmul de creștere fiind mai mic față de anul 2017 cu 1,5 p.p. (Graficul 3.7).

La sfârșitul anului 2018, ritmul de creștere a depozitelor în valută a constituit 3,1 la sută. Depozitele la termen în valută recalculate în lei au înregistrat o diminuare de 6,0 la sută anual, pe când cele la vedere au crescut cu 20,5 la sută anual.

La sfârșitul anului de raportare, ponderea depozitelor în lei în totalul depozitelor a constituit 60,0 la sută, fiind în creștere cu 1,5 p.p. în comparație cu sfârșitul anului 2017, iar ponderea depozitelor în valută – 40,0 la sută respectiv.

În structura depozitelor în lei, ponderea depozitelor la termen în totalul depozitelor în lei la finele lunii decembrie 2018 a constituit 51,5 la sută, fiind în descreștere cu 2,8 p.p. față de finele lunii decembrie 2017. În structura depozitelor în valută, 59,6 la sută

Graficul 3.6: Evoluția componentelor masei monetare M2 (%, creștere față de luna similară a anului precedent)

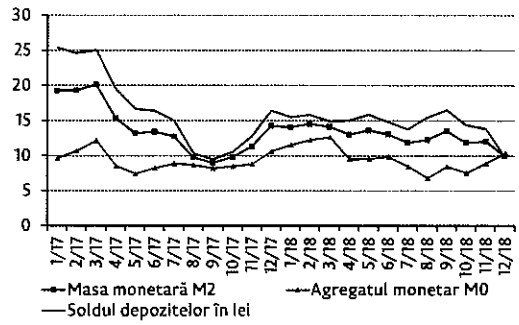

Sursa: BNM

Graficul 3.7: Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (%, creștere față de luna similară a anului precedent)

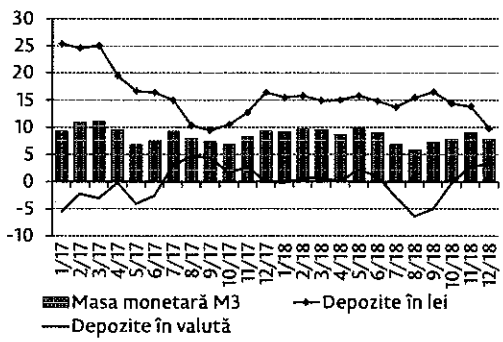

Sursa: BNM

[26]Masa monetară M2 include banii în circulație (M0), depozitele în lei și instrumentele pieței monetare.

[27]Masa monetară M3 include masa monetară M2 și depozitele în valută ale rezidenților exprimate în lei.

reprezintă depozitele la termen, cu 5,8 p.p. sub nivelul înregistrat în anul 2017.

Piața creditelor

Spre finele anului de raportare, ritmul de creștere a soldului total al creditelor acordate în economie de către băncile licențiate a înregistrat 4,1 la sută, superior celui din decembrie 2017 cu 7,5 p.p. (Graficul 3.8). Această evoluție a fost influențată de dinamica ascendentă a soldului creditelor acordate persoanelor fizice, fiind contrabalansată de ritmul anual negativ al soldului creditelor acordate persoanelor juridice. Soldul creditelor acordate persoanelor juridice a consemnat un ritm de descreștere de 5,1 la sută, inferior celui de la finele anului 2017 cu 2,7 p.p. Dinamica negativă a acestui subcomponent a fost generată de reducerea componentei în moneda națională cu 12,3 la sută. Spre finele anului 2018, ritmul de creștere a soldului creditelor acordate persoanelor fizice a constituit 40,6 la sută, superior celui de la sfârșitul anului 2017 cu 21,8 p.p.

Graficul 3.8: Soldul creditelor acordate în economie (%, creștere față de luna similară a anului precedent)

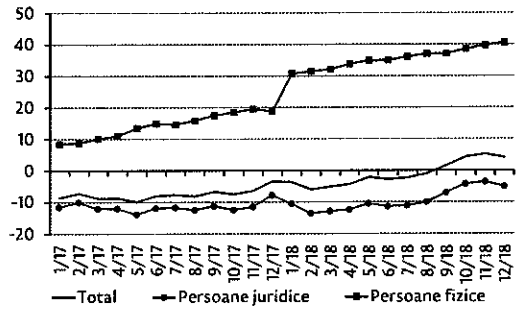

Sursa: BNM

Graficul 3.9: Dinamica componentelor soldului creditelor acordate în economie (%, creștere față de luna similară a anului precedent)

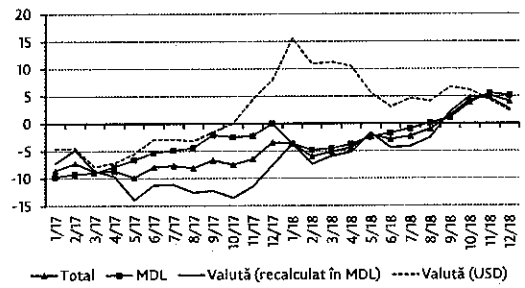

Sursa: BNM

În structura pe monede, în a doua jumătate a anului 2018 s-a înregistrat, pe de o parte, consolidarea tendinței de creștere a soldului creditelor în moneda națională ca urmare a înviorării procesului de creditare în MDL și, pe de altă parte, scăderea ritmului componentei în valută exprimat în dolari SUA (Graficul 3.9). Astfel, ritmul anual de creștere a soldului total al creditelor acordate în economie în MDL, a constituit la sfârșitul anului de raportare 5,2 la sută. De menționat că atât soldul creditelor acordate în MDL, cât și cel al creditelor în valută recalculat în MDL au avut evoluții similare pe parcursul anului 2018.

Consolidarea schimbărilor de dinamică atât ale soldului creditelor în MDL, cât și ale soldului celor în valută recalculat în lei, prin înregistrarea ritmurilor pozitive începând cu luna septembrie 2018, a reflectat efectele favorabile exercitate asupra cererii și ofertei de credite, ca urmare a reducerii în continuare a ratelor dobânzilor și înregistrării surplusului de lichiditate din sistemul bancar.

Evoluția creditelor noi acordate

În anul 2018, creditele noi acordate au avut o dinamică ascendentă, al căror volum a constituit 28 805,7 milioane lei, superior celui din 2017 cu 17,8 la sută. Majorarea se datorează creșterii atât a volumului creditelor în moneda națională cu 20,5 la sută, cât și a volumului celor în valută recalculat în lei cu 13,2 la sută.

Graficul 3.10: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL

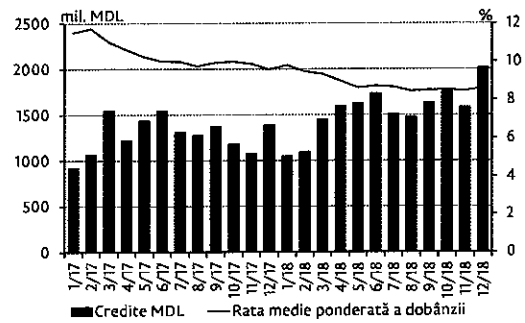

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2018, creditarea în moneda națională a avansat, pe fondalul diminuării ratelor dobânzilor (Graficul 3.10). În acest context, volumul creditelor în moneda națională acordate persoanelor juridice, a căror pondere a constituit 58,0 la sută, s-a majorat cu 11,1 la sută. Totodată, volumul creditelor în lei acordate persoanelor fizice a crescut cu 36,5 la sută.

În anul 2018, volumul creditelor acordate în valută recalculate în lei a fost inferior celui al creditelor acordate în moneda națională (Graficul 3.11). Analogic sectorului în moneda națională, volumul creditelor acordate în valută persoanelor fizice recalculat în MDL a avut cea mai mare creștere. Cota majoritară din volumul creditelor în valută recalculate în lei le revine creditelor acordate persoanelor juridice, al căror volum s-a majorat în anul de referință cu 11,2 la sută.

Graficul 3.11: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută

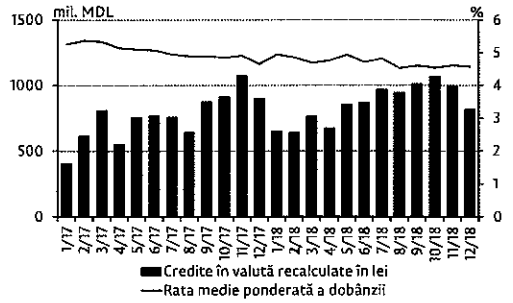

Sursa: BNM

Piața depozitelor

Pe parcursul anului 2018, ritmul de creștere a soldului depozitelor din sistemul bancar a înregistrat dinamici anuale pozitive, dar puțin inferioare celor din 2017. La finele anului 2018, variația anuală a soldului depozitelor s-a diminuat față de decembrie 2017 cu 1,9 p.p. și a constituit 7,0 la sută (Graficul 3.12). Reducerea ritmului anual de creștere a fost influențată, în principal, de evoluția soldului depozitelor la vedere în moneda națională ale persoanelor juridice. Pe parcursul anului de raportare s-a diminuat și ritmul de creștere a soldului plasamentelor în valută exprimat în dolari SUA, a căror evoluție nu a fost omogenă și, în mare parte, a fost influențată de reducerea soldului depozitelor la termen în valută ale persoanelor juridice.

Graficul 3.12: Dinamica componentelor soldului depozitelor atrase (%, creștere față de luna similară a anului precedent)

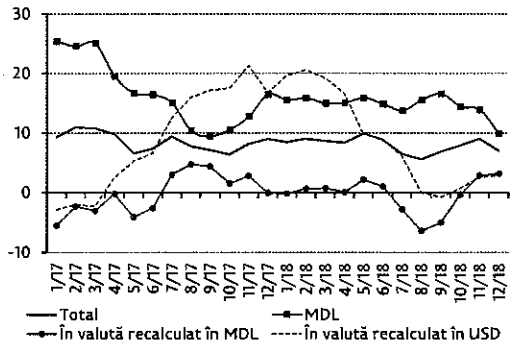

Sursa: BNM

La sfârșitul anului 2018, soldul total al depozitelor persoanelor juridice a consemnat un ritm de creștere de 6,8 la sută, inferior celui de la finele anului 2017 cu 10,9 p.p. Trendul descrescător al ratelor dobânzilor la depozite a influențat negativ asupra plasamentelor de la persoanele fizice. Ritmul de creștere a soldului depozitelor plasate de către persoanele fizice la sfârșitul anului 2018 a constituit 7,2 la sută, inferior celui de la finele anului 2017 cu 2,1 p.p.

Pe segmentul monedei naționale, pe parcursul anului 2018, ritmul anual de creștere și-a atenuat evoluția pozitivă, astfel încât, la sfârșitul lunii decembrie 2018, soldul a consemnat un ritm de creștere de 9,8 la sută, cu 6,6 p.p. mai puțin față de cel de la sfârșitul lunii decembrie 2017. Scăderea a fost mai accentuată la componenta soldul depozitelor la vedere contrabalansată de ritmul de creștere a soldului depozitelor la termen. De menționat că ponderea depozitelor la vedere în totalul depozitelor în MDL, la sfârșitul anului 2018, a crescut până la 48,5 la sută (față de 45,8 la sută la sfârșitul anului 2017).

Ritmul de creștere a soldului depozitelor în valută exprimat în moneda națională a fost neomogen și spre finele anului 2018 a înregistrat 3,1 la sută anual, superior celui de la finele anului 2017 cu 3,2 p.p.

Graficul 3.13: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL

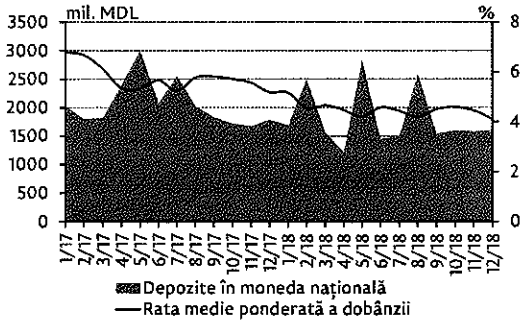

Sursa: BNM

Evoluția depozitelor noi atrase

În anul 2018, volumul anual al depozitelor noi atrase a avut o dinamică descendentă comparativ cu anul 2017 și a constituit 33 559,3 milioane lei, în scădere cu 13,9 la sută (Graficul 3.13). Diminuarea s-a înregistrat atât pe segmentul monedei naționale (a cărei pondere constituie 64,7 la sută) cât și pe cel în valută recalculat în MDL (Graficul 3.14). Volumul total al depozitelor atrase în MDL pe parcursul anului 2018 a constituit 21 725,5

Graficul 3.14: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalculate în MDL

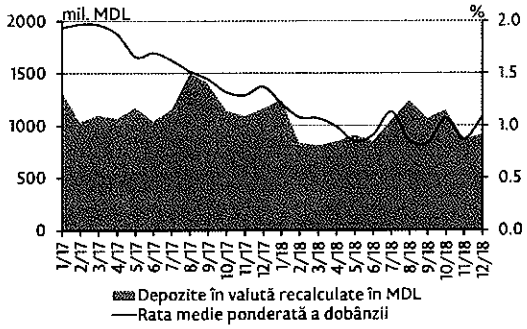

Sursa: BNM

Graficul 3.15: Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)

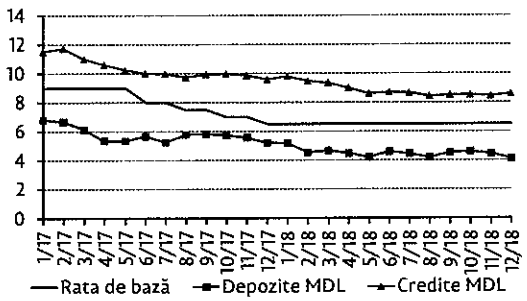

Sursa: BNM

milioane lei, inferior celui din 2017 cu 12,2 la sută. Cota majoritară din volumul depozitelor noi atrase în lei le-a revenit depozitelor atrase de la persoanele fizice, care în anul de raportare s-au micșorat cu 22,4 la sută. De menționat că, volumul total al depozitelor atrase în lei de la persoanele juridice s-a majorat cu 15,4 la sută comparativ cu anul 2017.

În anul 2018 comparativ cu anul 2017, volumul depozitelor noi atrase în valută recalculat în lei s-a redus cu 16,9 la sută, ca urmare a micșorării volumului depozitelor în valută și a efectului aprecierii monedei naționale față de principalele valute de referință. Cota majoritară din volumul depozitelor în valută le-a revenit depozitelor atrase de la persoanele fizice, al căror volum s-a redus cu 16,1 la sută comparativ cu anul 2017.

Ratele dobânzilor la depozitele și creditele noi acordate

Menținerea ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară a Băncii Naționale a Moldovei la nivelul de 6,5 la sută, pe parcursul anului 2018, și surplusul de lichiditate înregistrat în sistemul bancar pe tot parcursul anului de raportare au favorizat scăderea ratelor medii ponderate lunare ale dobânzilor la depozitele noi atrase și la creditele noi acordate.

Rata aferentă creditelor noi acordate de către băncile licențiate

Rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în MDL a coborât de la valoarea maximă de 9,80 la sută anual (luna ianuarie 2018) până la 8,45 la sută anual în luna noiembrie 2018 (valoarea minimă), ulterior, în decembrie 2018 s-a majorat până la 8,61 la sută anual (Graficul 3.15). Media anuală a ratei ponderate a dobânzii la creditele noi acordate în moneda națională în anul 2018 a constituit 8,79 la sută anual, inferioară celei din anul 2017 cu 1,53 p.p. Această evoluție a fost determinată de ratele dobânzilor aferente creditelor acordate atât persoanelor juridice, cât și celor fizice. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate persoanelor juridice a constituit 9,31 la sută anual, inferioară celei din 2017 cu 1,09 p.p. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele acordate persoanelor fizice s-a redus cu 2.13 p.p., până la nivelul de 8,08 la sută anual, comparativ cu anul 2017.

Evoluția descendentă a ratelor dobânzilor aferentă creditelor noi acordate în valută a fost una mai temperată. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele acordate în valută s-a redus de la 4,94 la sută anual în luna ianuarie 2018 până la 4,56 la sută anual în luna decembrie 2018 (Graficul 3.11). Pe ansamblul anului 2018, rata medie ponderată la creditele acordate în valută a constituit 4,69 la sută anual, inferioară celei din 2017 cu 0,31 p.p. Reducerea ratelor a fost influențată atât de costul creditelor acordate persoanelor juridice, a căror pondere este predominantă, cât și de ratele la creditele noi acordate în valută persoanelor fizice.

Rata aferentă depozitelor noi la termen

În anul 2018, ratele dobânzilor la depozitele noi atrase s-au redus atât pe componenta monedei naționale, cât și la cele în valută. Ratele dobânzilor la depozitele atrase în moneda națională de către sistemul bancar au evoluat neuniform. Cea mai înaltă rată medie ponderată a dobânzii a fost înregistrată în ianuarie 2018 (5,17 la sută anual), iar cea mai joasă în decembrie 2018 (4,10 la sută anual) (Graficul 3.15). Rata medie ponderată a depozitelor atrase în moneda națională în anul 2018 a constituit 4,47 la sută anual, inferioară celei din 2017 cu 1,27 p.p. Evoluția acesteia a fost determinată, în mare parte, de costul mijloacelor atrase de la persoanele fizice, a căror pondere a constituit 64,6 la sută. Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase de la persoanele fizice în anul 2018 a constituit 4,80 la sută anual, inferioară celei din anul 2017 cu 1,26 p.p.

Rata medie a dobânzii la depozitele atrase în valută a înregistrat un trend descrescător. În unele luni ale anului 2018, această rată a înregistrat niveluri minime istorice, coborând sub valoarea de 1.00 la sută anual, dar spre sfârșitul anului a reprezentat 1,08 la sută anual (Graficul 3.14). Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase în valută în anul 2018 a constituit 1,00 la sută anual, inferioară celei din 2017 cu 0,63 p.p. Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase de la persoanele fizice (cu cotă majoritară în totalul depozitelor în valută) a constituit 0,90 la sută anual, inferioară celei din 2017 cu 0,73 p.p. Rata medie la depozitele persoanelor juridice nu a suferit modificări comparativ cu anul 2017.

Marja bancară la operațiunile noi

În anul 2018, pe segmentul monedei naționale, marja bancară la operațiunile noi în lei s-a redus, comparativ cu anul 2017, cu 0,26 p.p., înregistrând valoarea de 4,33 p.p. Pe segmentul valutei, situația a fost inversă, marja bancară în valută a consemnat o creștere anuală cu 0,32 p.p., situându-se la nivelul de 3,70 p.p. (Graficul 3.16).

Ratele dobânzilor la solduri

Pe parcursul anului 2018, ratele medii ale dobânzilor aferente soldului creditelor acordate de către băncile licențiate și depozitelor plasate la termen în sistemul bancar și-au continuat trendul de diminuare (Graficul 3.17).

Rata medie a dobânzii aferentă soldului creditelor acordate în moneda națională la sfârșitul anului 2018 a constituit 8,51 la sută anual, inferioară celei de la sfârșitul anului 2017 cu 1,41 p.p. Această scădere a fost generată de reducerea ratelor dobânzilor atât pe segmentul persoanelor juridice, cât și pe segmentul persoanelor fizice.

Ratele medii ale dobânzilor aferente soldului creditelor în valută, pe parcursul anului 2018, au consemnat evoluții similare celor aferente soldului creditelor în moneda națională, coborând la nivelul de 4,88 la sută anual către sfârșitul anului, în diminuare cu 0,88 p.p. față de sfârșitul anului 2017.

Graficul 3.16: Evoluția marjei bancare la operațiunile noi în moneda națională și în valută (p.p.)

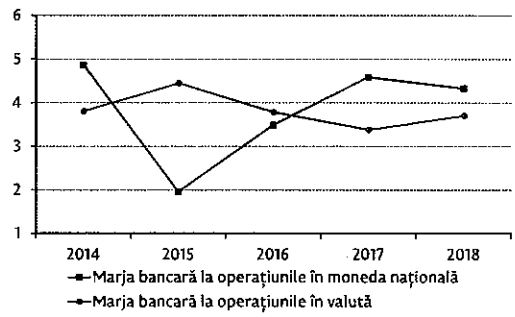

Sursa: BNM

Graficul 3.17: Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor (%)

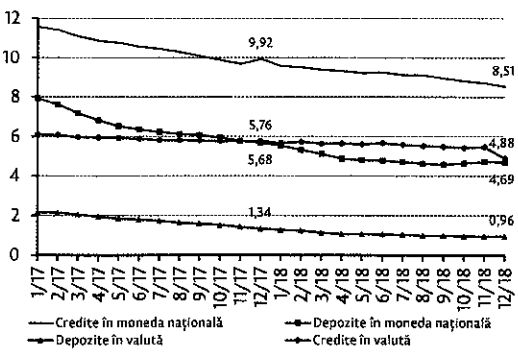

Sursa: BNM

Rata medie a dobânzii aferentă soldului depozitelor în lei a constituit 4,69 la sută anual, inferioară cu 0,99 p.p. față de sfârșitul anului 2017. Acest declin a fost influențat de reducerea ratelor dobânzilor atât la depozitele atrase de la persoanele fizice, cu cotă majoritară în total depozite în MDL, cât și la cele ale persoanelor juridice.

Rata medie a dobânzii aferentă soldului plasamentelor în valută a înregistrat la sfârșitul anului 2018 un nou nivel minim istoric, constituind 0,96 la sută anual în perioada de referință, inferioară celei de la sfârșitul anului 2017 cu 0,38 p.p. De menționat că pe ambele segmente, atât la soldul depozitelor persoanelor fizice, cu cotă majoritară, cât și la soldul depozitelor persoanelor juridice, reducerile ratelor medii au fost uniforme.

La sfârșitul anului 2018, marja bancară aferentă soldului în moneda națională a constituit 3,82 p.p. față de 4,24 p.p. din 2017. Marja bancară la soldurile în valută a înregistrat 3,92 p.p., inferioară celei din 2017 cu 0,50 p.p.

3.5 Piața monetară

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

În calitate de agent al statului în organizarea plasării și deservirii valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont, Banca Națională în anul 2018 a organizat și desfășurat 141 licitații de plasare a titlurilor de stat.

Pentru a impulsiona dezvoltarea pieței secundare a VMS, Ministerul Finanțelor a operat unele modificări în politica emisională. Astfel, bonurile de trezorerie de 91, 182, 364 zile au fost propuse spre vânzare săptămânal în primul trimestru al anului și bilunar începând cu luna aprilie, în volume majorate gradual până la finele anului. Obligațiunile de stat cu dobândă flotantă (OS) cu scadența la doi ani au fost propuse la licitațiile derulate lunar pe parcursul anului într-un cuantum similar celui din anul precedent – 15 milioane lei. Intenția Ministerului Finanțelor de a majora perioada medie de maturitate a VMS, precum și intensificarea interesului investitorilor pentru VMS cu termenul de scadență mai lung a determinat includerea obligațiunilor cu rata fixă a dobânzii cu scadența la 5 ani. Obligațiunile de stat cu rată fixă a dobânzii au fost propuse spre vânzare lunar în volume a câte 40 milioane lei pentru scadențele de 2 și 3 ani și 10 milioane lei pentru 5 ani.

De asemenea, în scopul îmbunătățirii gestionării datoriei de stat, precum și evitării presiunilor sezoniere în asigurarea surselor de finanțare pentru acoperirea deficitului bugetar, dar și pentru a reduce riscul de refinanțare a datoriei de stat și riscurile legate de disponibilitatea de lichidități, Ministerul Finanțelor a decis crearea unei rezerve de lichidități (cash buffer) prin emiterea a trei obligațiuni de stat de 2, 3 și 5 ani în luna martie și septembrie.

Diminuarea înregistrată de ratele de dobândă aferente pieței primare a VMS a afectat interesul investitorilor pentru aceste plasamente, raportul dintre volumul ofertelor depuse și volumul anunțat spre plasare per ansamblul anului 2018 s-a diminuat ușor, constituind 1,3. Ministerul Finanțelor a reușit să atragă de pe piață 10 046,2 milioane lei, sub valoarea programată de 10 790,0 milioane lei (Graficul 3.18).

Evoluția ratelor dobânzilor pe piața primară a titlurilor de stat a reflectat influențele combinate exercitate pe parcursul anului 2018 de persistența excesului de lichiditate în sectorul bancar și, implicit, de interesul manifestat de investitori pentru acest tip de plasamente.

Rata medie lunară a VMS și-a încheiat trendul descrescător, inițiat în anul anterior, în luna aprilie, când a consemnat și rata minimă de 4,19 la sută (Graficul 3.19). Ulterior, această rată a consemnat o corecție ascendentă, reapropiindu-se de nivelul ratei de politică monetară și atingând valoarea maximă de 5,93 la sută la finele anului 2018.

Graficul 3.18: Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)

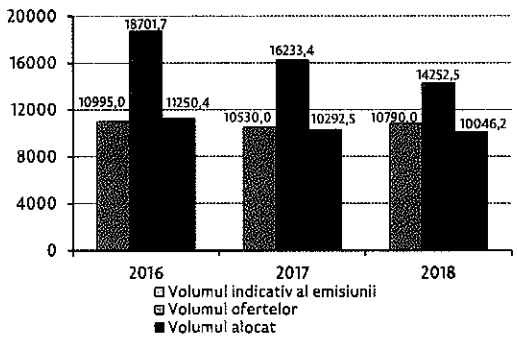

Sursa: BNM

Graficul 3.19: Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS

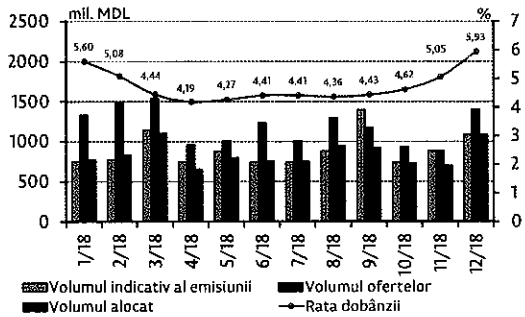

Sursa: BNM

Graficul 3.20: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe

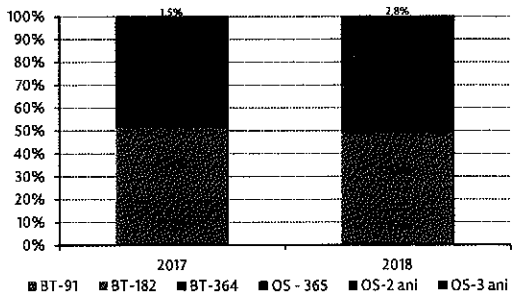

Sursa: BNM

Tabelul 3.1: Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)

	2017	2018
BT 91 zile	6,45	4,19
BT 182 zile	6,71	4,73
BT 364 zile	6,80	5,07
VMS cu scadența până la un an	6,69	4,76
OS 365 zile	7,28	5,94
OS 2 ani	7,57	6,45
OS 3 ani	7,47	6,95
OS 5 ani	-	4,19

Sursa: BNM

Graficul 3.21: Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)

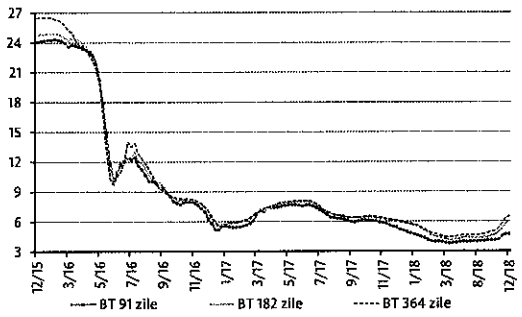

Sursa: BNM

Graficul 3.22: Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)

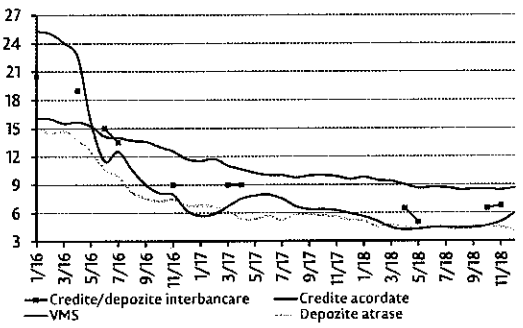

Sursa: BNM

Investitorii nebancari au fost în continuare prezenți pe piața VMS grație atractivității ratelor de dobândă aferente VMS, însă volumele procurate de aceștia pe parcursul anului 2018 (1 715,9 milioane lei) s-au diminuat ușor atât ca valoare absolută (-117,6 milioane lei), cât și ca pondere în volumul total adjudecat (de la 17,8 la sută la 17,1 la sută) comparativ cu anul 2017. Aceste evoluții au fost însoțite de producerea unor schimbări favorabile în structura titlurilor de stat nou-emise: s-a redus sensibil ponderea celor cu scadența la 91 și 364 zile în favoarea obligațiunilor de stat. În aceste condiții, scadența medie a titlurilor emise a consemnat o extindere amplă (de la 287 zile la 365 zile), constituind în premieră 1 an (Graficul 3.20).

Ratele dobânzilor pieței valorilor mobiliare de stat au înregistrat în anul 2018 valori situate preponderent în partea inferioară a coridorului ratelor stabilit de BNM. Analiza evoluției acestor rate în diviziune pe scadențe denotă o distanțare a ratelor dobânzilor la titlurile de 182 zile și 364 zile, față de cele cu scadența la 91 zile, fapt ce se explică atât prin majorarea de către Ministerul Finanțelor în anul gestionar a volumului indicativ al emisiunilor la VMS cu scadențe mai lungi, cât și de adjudecarea frecventă a acestor VMS în volume ce le depășeau pe cele anunțate pentru licitații. La ultimele licitații de plasare a VMS din anul 2018 rata nominală medie ponderată a dobânzii pentru scadența la 91 zile s-a diminuat cu 0,45 p.p. față de valoarea înregistrată la finele anului 2017, constituind 4,71 la sută, iar cele aferente scadențelor de 182 și 364 zile s-au majorat cu 0,04, respectiv cu 0,53 p.p., înregistrând 5,97 la sută și, respectiv, 6,51 la sută (Graficul 3.21).

Rata medie anuală a dobânzii la valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an adjudecate în 2018 a înregistrat 4,76 la sută comparativ cu 6,69 la sută în anul 2017 (Graficul 3.22).

Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la VMS comercializate pe parcursul ultimilor doi ani la licitațiile pe piața primară, în diviziune pe scadențe, sunt prezentate în tabelul 3.1.

Pe piața financiară cele mai mari au fost în continuare dobânzile la creditele în economie. Veniturile oferite de investițiile în valori mobiliare de stat au fost mai mici decât cele oferite de depozitele bancare doar în primul trimestru al anului, după care acestea au alternat succesiv până spre finele anului. În decembrie sensul de evoluție al acestor rate a avut direcții opuse (Graficul 3.22).

Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor, aflate în circulație la 31 decembrie 2018 a consemnat 8 132,7 milioane lei la valoarea nominală (Graficul 3.23). La prețul de vânzare – cumpărare acesta a constituit 7 914,0 milioane lei, înregistrând o creștere de 690,0 milioane lei la finele anului gestionar față de finele anului precedent (din care 90,0 milioane lei pentru formarea rezervei de lichidități). Din VMS aflate în circulație la 31 decembrie 2018, cele cu scadența reziduală până la trei luni constituiau 33 la sută, de la 3 la 6 luni – 21,8 la sută, de la 6 la 12 luni – 24,7 la sută, peste 1 an – 20,5 la sută.

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

Surplusul de lichiditate urmărit în sistemul bancar pe parcursul anului 2018 a influențat și evoluția pieței secundare a VMS. Deși, volumul tranzacțiilor a crescut comparativ cu anii precedenți, piața secundară rămâne în continuare una pasivă, volume mai însemnate fiind înregistrate în lunile iunie, octombrie și decembrie (Graficul 3.24).

Luna decembrie a fost marcată de doi indicatori maximali anuali: rata dobânzii (6,47 la sută) și volumul tranzacțiilor (52,7 milioane lei).

Volumul total al tranzacțiilor pieței secundare în anul 2018 a însumat 116,1 milioane lei, față de 43,2 milioane lei în anul precedent. Randamentele titlurilor de stat cu scadența până la 1 an comercializate pe piața secundară au urmat, în linii generale, tendința pieței primare a VMS, fiind influențate doar de termenul tranzacțiilor. Rata dobânzii medie anuală s-a cifrat la 5,24 la sută, termenul mediu ponderat – 191 zile.

Cât privește structura tranzacțiilor pe scadențe, interesul participanților pieței secundare a fost tradițional îndreptat spre VMS cu maturitatea reziduala până la un an. Totuși, după o perioadă de 5 ani, a existat și o modestă încercare de a tranzacționa VMS cu scadența mai îndelungată (OS la 3 ani) (Graficele 3.25 și 3.26).

Graficul 3.23: Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)

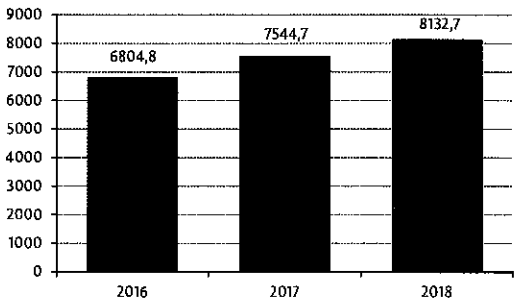

Sursa: BNM

Graficul 3.24: Dinamica indicatorilor VMS comercializate pe piața secundară

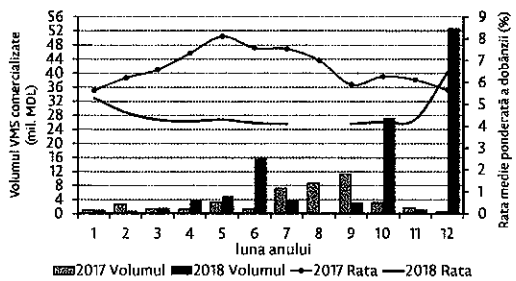

Sursa: BNM

Evidența valorilor mobiliare în Sistemul de înscrieri în conturi la BNM (SIC)

În data de 31 iulie 2018 și-a început activitatea Depozitarul central unic al valorilor mobiliare (DCU). Prin urmare, începând cu această dată, depozitarea, decontarea emisiunilor de valori mobiliare pe piața primară, procesarea în timp real a formularelor de transfer și decontarea operațiunilor pe piața secundară sunt operate de către Depozitarul central unic. Astfel, toate operațiunile cu valorile mobiliare vor fi realizate de entitățile care dețin calitatea de participant la DCU. Actualmente, printre acestea se numără Banca Națională a Moldovei, Ministerul Finanțelor, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar și cele 11 bănci licențiate din Republica Moldova. Ulterior, începând cu 1 mai 2019, Depozitarul central unic va deservi valorile mobiliare corporative și societățile de investiții.

La sfârșitul perioadei de gestiune, 30 iulie 2018, în Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare (SIC) au fost înregistrați 14 participanți, dintre care 11 bănci, Banca Națională a Moldovei, Ministerul Finanțelor și Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

La data de 30 iulie 2018, în Sistemul de înscrieri în conturi au fost înregistrate valori mobiliare în sumă totală de 32 402,9 milioane lei la valoarea nominală, care în diviziune pe emitenți constituie după cum urmează:

I. Ministerul Finanțelor – VMS în sumă totală 23 249,9 milioane lei, inclusiv:

Graficul 3.25: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2017

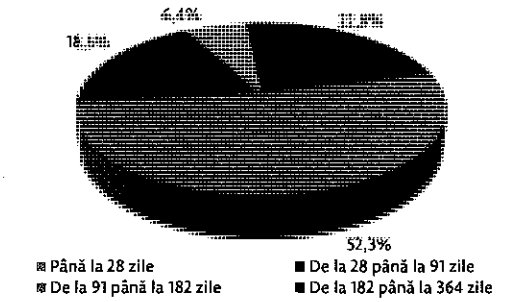

Sursa: BNM

Graficul 3.26: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2018

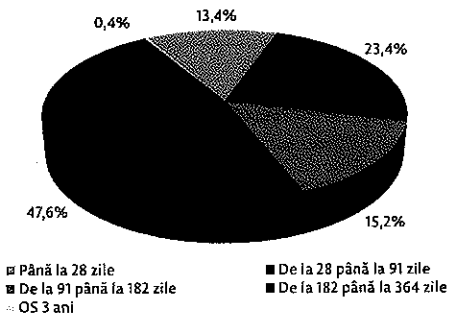

Sursa: BNM

Graficul 3.27: Structura VMS aflate în circulație în profilul deținătorilor la situația din 31.12.2017

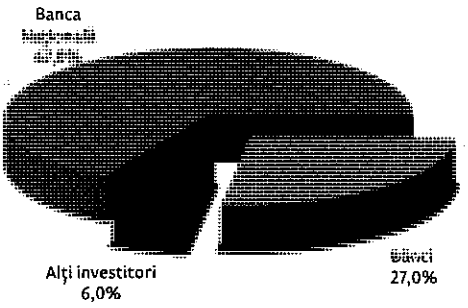

Sursa: BNM

Graficul 3.28: Structura VMS aflate în circulație în profilul deținătorilor la situația din 30.07.2018

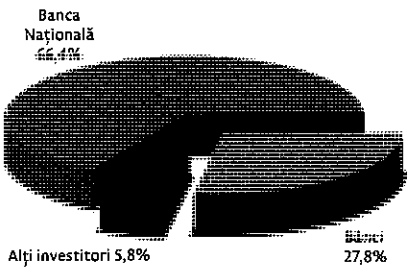

Sursa: BNM

- 7 801,6 milioane lei sau 33,5 la sută constituie VMS emise prin licitații pe piața primară;
- 2 157,1 milioane lei sau 9,3 la sută constituie VMS livrate Băncii Naționale ca rezultat al conversiunii împrumuturilor contractate anterior de la BNM și reemisiuni ulterioare;
- 13 291,2 milioane lei sau 57,2 la sută constituie VMS emise și livrate BNM conform Legii nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015.

II. Banca Națională – Certificatele BNM (CBN) emise prin licitații în sumă totală 9 153,0 milioane lei.

Suma totală a VMS înregistrate în SIC la valoarea nominală la situația din 30 iulie 2018 este repartizată în diviziune pe deținători în felul următor:

- Bănci – 6 454,8 milioane lei;
- Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar – 1 346,7 milioane lei;
- Banca Națională a Moldovei – 15 448,3 milioane lei.

Astfel, la situația din 30 iulie 2018, cota deținută de Banca Națională rămâne în continuare a fi mai mare în comparație cu alți investitori (Graficele 3.27 și 3.28). Certificatele BNM în sumă de 8 791,5 milioane lei au fost înregistrate în portofoliile băncilor comerciale, iar 361,5 milioane lei în portofoliile altor investitori.

Pe parcursul primelor 7 luni ale anului 2018, valoarea agregată a tranzacțiilor în număr de 3799 operațiuni decontate în cadrul Sistemului de înscrieri în conturi la Banca Națională a însumat 285 157,9 milioane lei, dintre care:

- Operațiuni pe piața primară (emisiuni noi) – 138 951,6 milioane lei;
- Răscumpărarea valorilor mobiliare de stat și plata dobânzii aferente de către Ministerul Finanțelor la data scadenței acestora – 8 954,2 milioane lei;
- Răscumpărarea de către Banca Națională a Certificatelor BNM la data scadenței acestora – 130 109,8 milioane lei;
- Operațiuni pe piața secundară (vânzare-cumpărare a VMS) – 31,4 milioane lei;
- Operațiuni de gajare – 7 110,9 milioane lei.

Din totalul transferurilor realizate în primele 7 luni ale anului 2018, 97,5 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), iar 2,5 la sută - transferuri FoP (fără plată), acestea din urmă fiind transferuri realizate între bănci și BNM ce țin de gajarea valorilor mobiliare la acordarea creditelor intraday/overnight, precum și transferuri între bănci și clienții acestora la operațiunile de vânzare-cumpărare a VMS pe piața secundară.

Evoluția indicatorilor pieței interbancare (în lei)

Ratele dobânzilor de referință pe piața interbancară

Curba ratelor de referință CHIBOR/CHIBID (calculate în baza cotațiilor orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în monedă națională) a evoluat sub influența modificărilor operate asupra ratei de bază la finele anului 2017 și persistenței excesului de lichiditate pe piața monetară (Graficul 3.29).

Curba randamentelor CHIBOR a continuat trendul moderat descendent caracteristic anului anterior până la jumătatea anului 2018. Pe parcursul următoarelor luni, curba randamentelor CHIBOR a fost, în linii mari, stabilă, înregistrând sporadic ușoare modificări în ambele sensuri. Per ansamblu, ratele de referință au coborât cu aproximativ 2 p.p. față de finele anului precedent.

Rata dobânzii CHIBOR 2W[28] înregistrată la finele anului a constituit 7,73 la sută față de 9,45 la sută, valoare înregistrată la sfârșitul anului 2017.

Graficul 3.29: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

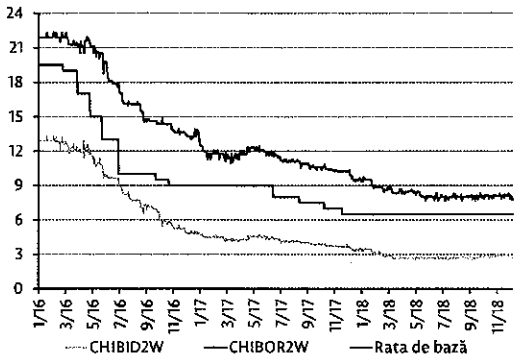

Sursa: BNM

Piața creditelor/depozitelor interbancare (tranzacții în MDL)

În condițiile excedentului de lichiditate atestat pe piața monetară și absorbției integrale a acestuia de BNM, indicatorii cantitativi ai pieței interbancare au confirmat diminuarea rolului ratelor dobânzilor la creditele/depozitele interbancare în mecanismul de transmisie monetară.

În anul gestionar au fost înregistrate tranzacții doar în trimestrele al doilea și al patrulea de către un număr redus de participanți, toate având scadența overnight. Volumul tranzacțiilor a însumat 402 milioane lei, comparativ cu 60 milioane lei în 2017. Rata medie anuală a dobânzii a coborât cu 1 p.p., înregistrând 6,29 la sută.

[28]Rata de referință calculată în baza cotațiilor băncilor contributorii pentru plasarea mijloacelor bănești în lei la alte bănci pe un termen de 2 săptămâni.

Graficul 3.30: Rulajul tranzacțiilor valutare contra lei realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar)

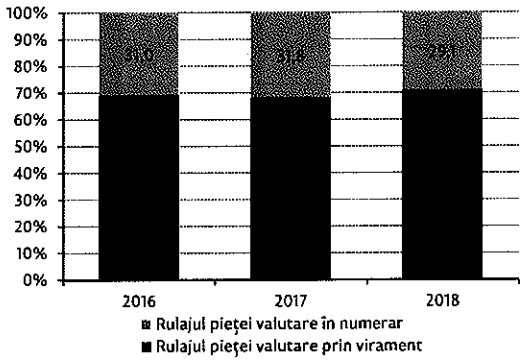

Sursa: BNM

Graficul 3.31: Structura rulajului total al tranzacțiilor valutare contra lei efectuate pe piața valutară internă în anul 2017 (%)

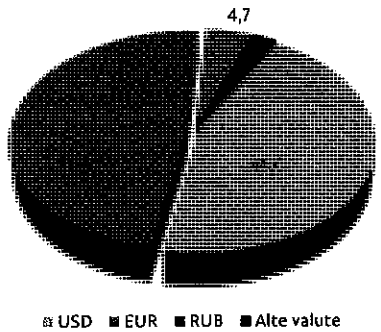

Sursa: BNM

Graficul 3.32: Structura rulajului total al tranzacțiilor valutare contra lei efectuate pe piața valutară internă în anul 2018 (%)

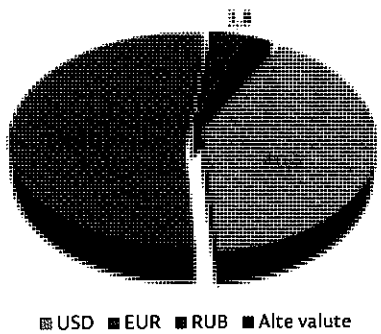

Sursa: BNM

3.6 Piața valutară

Evoluția pieței valutare a Republicii Moldova

În anul 2018, piața valutară locală contra moneda națională[29] și-a menținut tendința de expansiune, înregistrând majorări, atât în ce privește rulajul total, cât și individual pe tip de contrapartidă.

Rulajul total al valutelor tranzacționate contra lei a însumat echivalentul a 14 291,3 milioane dolari SUA, fiind în creștere cu 19,0 la sută în raport cu anul precedent (tabelul A.5). Într-un ritm mai alert au crescut vânzările de valută, însumând 7 085,9 milioane dolari SUA (+19,2 la sută), în timp ce procurările de valută au însumat 7 205,4 milioane dolari SUA, cu 18,9 la sută mai mult față de anul 2017.

Activitatea pe piața valutară locală a continuat să fie concentrată în sectorul operațiunilor prin virament, iar sporirea acestora până la 10 137,0 milioane dolari SUA (+23,8 la sută f.a.p.[30]) a contribuit cel mai mult la mărirea rulajului total al operațiunilor pe piața valutară. La baza acestei dinamici rămân a fi tranzacțiile cu agenții economici (+18,7 la sută f.a.p.[30]), evoluția fiind datorată sporirii volumului operațiunilor de comerț exterior al Republicii Moldova. În ce privește rulajul pieței valutare în numerar, acesta a înregistrat un ritm de creștere mai moderat, de 8,8 la sută față de anul precedent.

În consecință, în anul 2018 nu s-a menținut tendința observată în ultimii ani de creștere a ponderii operațiunilor în numerar în rulajul total al pieței valutare locale, acesta cifrându-se la 29,1 la sută, cu 2,7 p.p. mai puțin comparativ cu anul precedent (Graficul 3.30).

Persoanele fizice au continuat să acorde preferință punctelor de schimb valutar ale băncilor licențiate, ponderea acestora cifrându-se la 63,4 la sută în rulajul total al pieței valutare în numerar, în timp ce volumul acestor operațiuni a înregistrat o majorare de 6,5 la sută față de anul 2017. Totodată, rulajul operațiunilor prin casele de schimb valutar a sporit în proporții mai mari – cu 13,0 la sută.

În anul 2018, s-a menținut tendința de consolidare a euro în calitate de valută principală pe piața valutară internă, la această evoluție contribuind intensificarea schimburilor comerciale cu țările UE și creșterea transferurilor din aceste țări în favoarea persoanelor fizice. Astfel, ponderea euro în rulajul total al pieței valutare a crescut cu 4,7 p.p., până la 52,9 la sută, iar ponderea dolarului SUA a scăzut (Graficul 3.32).

În structura pe monede a pieței valutare în numerar, ponderea majoritară de asemenea a revenit monedei unice europene (tabelul A.6).

[29] Cu excepția cumpărărilor/vânzărilor de valută contra MDL efectuate între BNM și Ministerul Finanțelor

[30] Față de anul precedent

Moneda unică europeană a avut o poziție dominantă și în ce privește numărul de tranzacții. În anul 2018, s-a produs o creștere de cca 11,0 la sută față de anul precedent a numărului operațiunilor de schimb valutar euro/lei cu persoanele juridice, iar ponderea acestora în total s-a cifrat la 65,0 la sută (Graficul 3.33).

Totodată, moneda unică europeană a prevalat în operațiunile de schimb valutar în volume relativ mici. Totuși, este de remarcat creșterea în ultimul an a frecvenței operațiunilor cu euro în volume de până la echivalentul a 500 mii dolari SUA, depășind numărul de tranzacții cu dolari SUA în volum similar (Graficul 3.34).

În perioada de analiză, la fel ca și în anul 2017, principala sursă de valută pentru băncile licențiate a fost oferta de la persoanele juridice, urmată îndeaproape de oferta de numerar de la persoanele fizice. Procurările de valută contra lei în virament de la agenții economici au înregistrat o creștere anuală de 16,6 la sută, iar cele de numerar de la persoanele fizice (inclusiv de la casele de schimb valutar[31]) au sporit în proporții mai mici – cu 7,1 la sută. De asemenea, a crescut și volumul operațiunilor de schimb valutar pe piața interbancară, însă ponderea acestora în rulajul total a continuat să fie nesemnificativă.

Astfel, toți acești factori au contribuit la creșterea cumpărărilor de valută contra lei, în anul 2018, până la 6 381,6 milioane dolari SUA, cu 19,5 la sută mai mult față de anul precedent.

Vânzările de valută ale băncilor licențiate au avut o dinamică similară procurărilor și s-au majorat, în anul 2018, până la echivalentul a 6 390,6 milioane dolari SUA. Cererea de valută a provenit, în principal, de la persoanele juridice (76,3 la sută din totalul vânzărilor), volumul vânzărilor către acestea fiind cu 19,9 la sută mai mare comparativ cu anul 2017. Avansul cererii de valută din partea agenților economici a fost susținut, în principal, de sporirea importului de mărfuri, care a înregistrat un ritm de creștere similar.

În aceste condiții, în anul 2018, băncile locale au realizat vânzări nete de valută către persoanele juridice în volum de 2 069,4 milioane dolari SUA, care au fost suplinite în exces prin procurările nete de valută de la persoane fizice, case de schimb valutar și din alte surse – 2 322,9 milioane dolari SUA.

Acest surplus de valută a fost absorbit de către BNM prin intervenții nete de procurare a 262,7 milioane dolari SUA (tabelul A.7).

Dinamica activelor și obligațiunilor valutare ale băncilor licențiate

Pe parcursul anului 2018, soldul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate a rămas practic neschimbat comparativ cu anul precedent, deși structura acestuia a suferit modificări. Astfel, au crescut soldurile în conturile curente și depozite diverse în euro ale clienților în detrimentul celor la termen în euro, mai cu seamă,

[31] Procurările realizate de bănci de la casele de schimb valutar au constituit 125,3 milioane dolari SUA.

Graficul 3.33: Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute

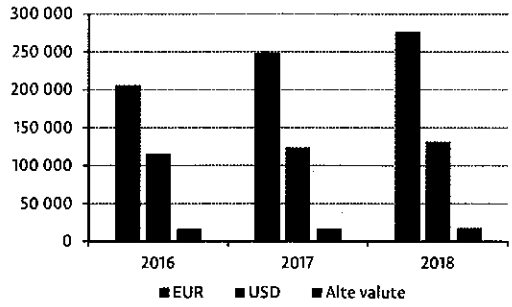

Sursa: BNM

Graficul 3.34: Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)

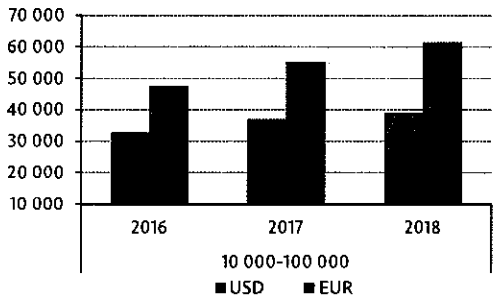

Sursa: BNM

Graficul 3.35: Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)

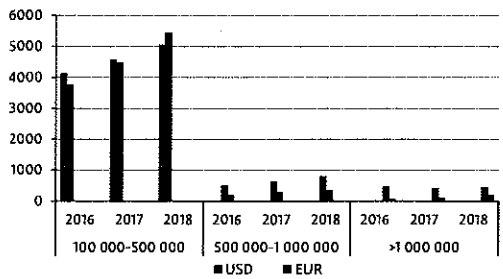

Sursa: BNM

Graficul 3.36: Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)

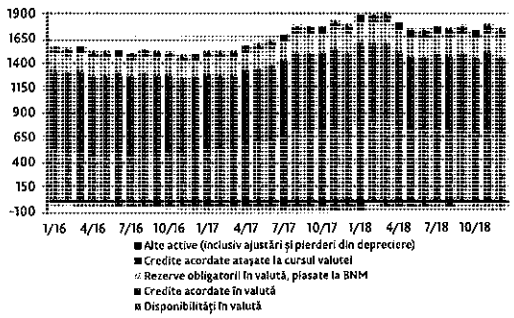

Sursa: BNM

Graficul 3.37: Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

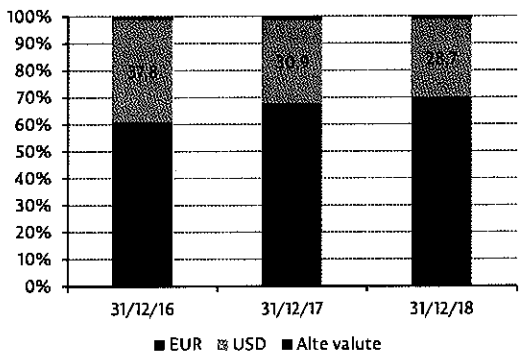

Sursa: BNM

ale persoanelor juridice rezidente, precum și soldurile creditelor în valută. Totodată, pe acest fundal, soldul activelor valutare bilanțiere s-a redus nesemnificativ, în principal, al celor păstrate de bănci sub formă de lichidități în dolari SUA (Graficul 3.36).

În data de 31 decembrie 2018, *soldul activelor valutare bilanțiere*[32] *ale băncilor licențiate* (credite acordate, disponibilități, rezerve obligatorii, alte active în valută și active atașate la cursul valutei străine) a constituit 1 683,8 milioane dolari SUA, diminuând-se cu 1,5 la sută în raport cu finele anului 2017. Prin excluderea diferențelor de curs, generate de deprecierea euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe (în continuare - diferențe de curs), s-a constatat o creștere de 1,8 la sută.

În structura activelor valutare bilanțiere, moneda unică europeană și-a consolidat poziția cu 2,4 p.p., cifrându-se la 70,1 la sută (Graficul 3.37).

În totalul activelor băncilor, cele valutare bilanțiere s-au redus cu 2,1 p.p., până la 34,7 la sută, iar obligațiunile valutare bilanțiere s-au redus cu 1,9 p.p. în pondere în totalul datorilor băncilor, până la 42,1 la sută.

Pe parcursul anului 2018, activitatea de creditare în valută a băncilor licențiate a continuat să fie pasivă. Soldul creditelor acordate în valută nu a depășit 47,0 la sută în structura activelor valutare bilanțiere, iar la finele anului de raportare a reprezentat 46,4 la sută, cu 0,6 p.p. mai puțin decât la 31 decembrie 2017.

Diminuarea *soldului creditelor acordate în valută* de către băncile locale cu 2,8 la sută, până la 780,3 milioane dolari SUA, s-a datorat exclusiv diferențelor de curs, generate de deprecierea euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe. Prin excluderea acestor diferențe, evoluția soldului creditelor acordate în valută a reflectat o creștere neglijabilă de 0,3 la sută a activității de creditare în valută de către bănci, în condițiile în care soldul creditelor acordate în dolari SUA s-a diminuat cu 1,1 la sută, iar al celor în euro a crescut cu 1,0 la sută (tabelul A.8). În structura valutară a soldului creditelor, puțin peste 2/3 le-a revenit celor acordate în euro, restul creditelor fiind denominate în dolari SUA.

La finele anului de gestiune, portofoliul de credite acordate atașate la cursul valutei (76,7 milioane dolari SUA) s-a cifrat la 4,6 la sută din totalul activelor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate. Soldul acestor credite a sporit cu 11,9 la sută în raport cu 31 decembrie 2017, majorarea fiind generată de creditele atașate la cursul euro.

Pe parcursul anului 2018, băncile au dispus de un nivel excesiv de lichidități în valută pentru a asigura cursivitate în efectuarea decontărilor curente de către clienți. La finele anului de raportare, disponibilitățile în valută au reprezentat 39,7 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere, atingând pe parcursul anului și ponderi mai mari (46,2 la sută). La situația din 31 decembrie 2018, soldul disponibilităților în valută ale băncilor locale a constituit 668,8 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 4,1 la sută comparativ cu 31 decembrie 2017, iar prin excluderea diferențelor

[32] Excluzând poziția de reglare la activele în valută

de curs – cu 0,8 la sută. În special, au scăzut în sold mijloacele păstrate în conturile "Nostro" deschise în băncile din străinătate, iar 1/2 din această scădere se explică prin creșterea plasărilor pe conturi de depozit la băncile din străinătate (tabelul A.9).

La finele anului 2018, soldul disponibilităților în valută ale băncilor licențiate a avut următoarea structură: conturi "Nostro" deschise în străinătate – 55,8 la sută, numerar – 21,3 la sută, plasări în străinătate – 16,7 la sută, mijloace plasate overnight – 5,8 la sută și valori mobiliare – 0,4 la sută.

Referitor la structura valutară a disponibilităților băncilor locale, la 31 decembrie 2018, ponderea majoritară a revenit monedei unice europene – 72,7 la sută, urmată de dolarul SUA – 24,4 la sută, rubla rusească – 1,1 la sută și alte valute – 1,8 la sută.

La situația din 31 decembrie 2018, soldul rezervelor obligatorii în valută a constituit 207,6 milioane dolari SUA – cu 2,1 la sută mai puțin, iar prin excluderea diferențelor de curs – cu 1,0 la sută mai mult, în raport cu finele anului 2017, reprezentând 12,3 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere.

Referitor la *obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate*, la finele anului de referință, soldul acestora a constituit 1 692,8 milioane dolari SUA, nivel similar celui de la finele anului 2017, iar prin excluderea diferențelor de curs, acestea s-au majorat cu 3,2 la sută (Graficul 3.38). În acest sens, majoritar, au contribuit mijloacele atrase în euro, care au crescut cu 4,1 la sută. Iar prin excluderea diferențelor de curs, generate de deprecierea euro în raport cu dolarul SUA pe pieţele externe (în continuare – diferențe de curs), s-a constatat o creștere mai mare, de 9,1 la sută. Potrivit situației din 31 decembrie 2018, în structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, moneda unică europeană și-a întărit poziția cu 2,8 p.p., atingând 70,2 la sută (Graficul 3.39).

În structura obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, depozitele la termen, depozitele diverse și conturile curente ale clienților non-bancari (în continuare - conturi valutare ale clienților non-bancari) au continuat să ocupe o pondere notabilă, de 89,8 la sută (tabelul A.10). La finele anului 2018, soldul conturilor valutare ale clienților non-bancari a constituit 1 519,8 milioane dolari SUA, în creștere cu 1,8 la sută, iar prin excluderea diferențelor de curs – cu 5,0 la sută în raport cu sfârșitul anului 2017.

În structură valutară, conturile clienților non-bancari ai băncilor locale au continuat să fie, majoritar, denominate în euro. La situația din 31 decembrie 2018, față de aceeași dată a anului anterior, cota euro a avansat cu 2,9 p.p., până la 69,8 la sută, ponderea în dolari SUA a scăzut în aceeași proporție, până la 29,4 la sută (tabelul A.11).

Cel mai mult au crescut mijloacele atrase în euro în conturile curente și depozitele diverse ale clienților – cu 15,5 la sută, iar prin excluderea diferențelor de curs – cu 19,2 la sută, până la 800,9 milioane dolari SUA, în detrimentul plasamentelor la termen ale clienților, care au scăzut cu 10,1 la sută, iar prin excluderea diferențelor de curs – cu 7,2 la sută, până la 718,9 milioane dolari SUA. La situația din 31 decembrie 2018, datoriile în valută ale

Graficul 3.38: Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)

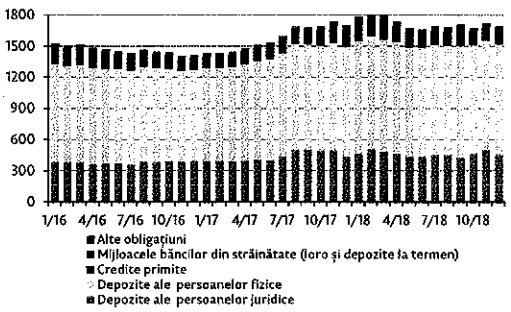

Sursa: BNM

Graficul 3.39: Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

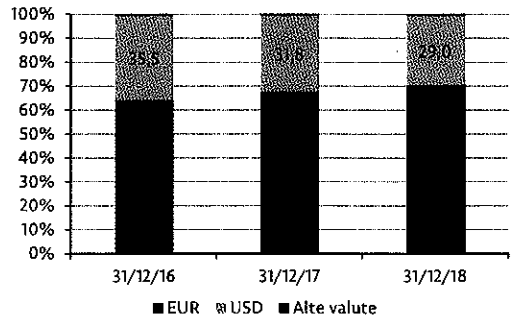

Sursa: BNM

băncilor în raport cu persoanele fizice au constituit 63,2 la sută din totalul obligațiunilor valutare bilanțiere.

La finele anului de raportare, soldul conturilor valutare ale persoanelor juridice non-bancare (450,5 milioane dolari SUA) s-a cifrat la 26,6 la sută în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, majorânduse cu 3,3 la sută, iar prin excluderea diferențelor de curs – de 6,1 la sută în raport cu sfârșitul anului 2017, datorită unor intrări nete de euro.

În anul 2018, depozitele la termen în valută atrase de la clienții non-bancari ai băncilor (majoritar de la persoanele fizice) au continuat să fie principala sursă de finanțare a activității de creditare în valută ale băncilor. Cifrându-se la 42,5 la sută din totalul obligațiunilor valutare bilanțiere, potrivit situației din 31 decembrie 2018, soldul depozitelor la termen a acoperit aproape în întregime (92,1 la sută) soldul creditelor acordate în valută de băncile licențiate.

Graficul 3.40: Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro

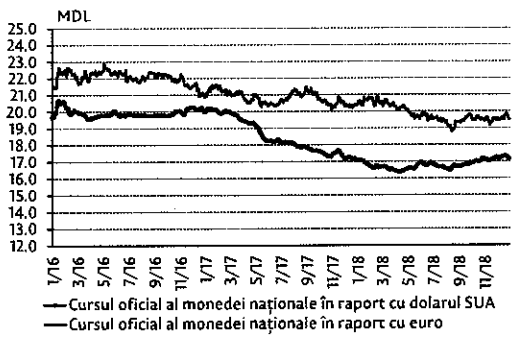

Sursa: BNM

În anul 2018, rambursările de credite de către băncile licențiate au depășit tragerile. Respectiv, soldul creditelor primite de bănci s-a redus cu 5,5 la sută (au fost excluse diferențele de curs), până la 145,1 milioane dolari SUA. În acest context, nivelul de atragere a creditelor valutare rămâne a fi redus, mai cu seamă a celor externe, ale căror sold, la finele anului 2018, a continuat să rămână la 1/3 din soldul creditelor atrase de bănci în anul 2013.

La sfârșitul anului 2018, obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate în raport cu nerezidenții au constituit 9,7 la sută comparativ cu 10,9 la sută la situația din 31 decembrie 2017.

Soldul activelor și obligațiunilor condiționale în valută ale băncilor licențiate, la sfârșitul anului 2018, a înregistrat o scădere de 54,0 milioane dolari SUA (cca 87,0 la sută) în raport cu 31 decembrie 2017 (tabelul A.12). La sfârșitul anului 2018, activele și obligațiunile condiționale în valută s-au înscris aproximativ la aceleași valori, reflectând angajamentele băncilor locale de a realiza majoritar conversii de tip valută/valută.

Graficul 3.41: Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.18/31.12.17 (%)

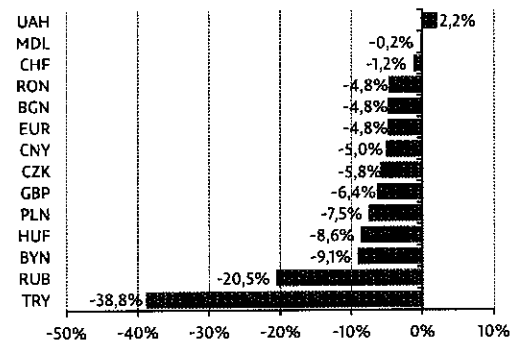

Sursa: BNM

În ce privește poziția valutară deschisă netă (lungă plus scurtă) înregistrată de băncile licențiate, la finele anului 2018, aceasta s-a deteriorat cu 8,6 milioane dolari SUA, până la 1,37 la sută în CNT. În raport cu 31 decembrie 2017, au scăzut pozițiile valutare în majoritatea valutelor, în cea mai mare parte, în dolari SUA și în euro.

Evoluția cursului nominal și real efectiv

Pe parcursul anului 2018, moneda națională s-a depreciat ușor, cu 0,2 la sută în raport cu dolarul SUA, iar față de euro s-a apreciat cu 4,4 la sută comparativ cu finele anului 2017 (Graficul 3.40).

În valori medii, leul și-a consolidat poziția față de dolarul SUA și moneda unică europeană cu 9,1 și 4,7 la sută respectiv, comparativ cu anul 2017.

Potrivit situației de la finele anului 2018, majoritatea valutelor țărilor-parteneri comerciali principali, cu ponderi notabile în comerțul exterior al Republicii Moldova, spre deosebire de leu, s-au depreciat în proporții mai mari în raport cu dolarul SUA (Graficul 3.41). În aceste condiții, cursul de schimb real efectiv al monedei naționale (REER) s-a întărit cu 3,4 la sută (12.18/12.17). La această dinamică au contribuit toți partenerii comerciali principali, cu excepția Ucrainei, evidențiindu-se contribuțiile Federației Ruse – cu 1,5 p.p., Turciei – cu 0,9 p.p. și României – cu 0,4 p.p. (Graficele 3.42 și 3.43).

În anul 2018, cursul leului a evoluat atât în funcție de factori obiectivi, cât și psihologici, dar firești în anticiparea rundelor locale electorale. În același timp, asupra leului a acționat dinamica monedelor țărilor-parteneri comerciali principali care începând cu trimestrul II 2018 și-au inversat trendul spre depreciere în raport cu dolarul SUA, în condițiile în care SFR a operat câteva majorări ale ratelor de dobândă, sporind atractivitatea titlurilor americane, deprecierea unor monede fiind susținută și de vulnerabilitățile locale. Un anumit rol au avut și intervențiile valutare ale BNM orientate spre alinierea lentă a cursului leului spre tendința urmată de valutele țărilor-parteneri comerciali principali în raport cu dolarul SUA, pentru a evita o ajustare negativă bruscă a cursului leului spre această tendință ulterior.

În anul de referință, intrările de valută în economia națională au continuat să depășească ieșirile de valută, însă într-un volum mai redus decât în anii de post-criză bancară. În acest sens, creșterea anuală a exporturilor de mărfuri și servicii s-a temperat până la +10,6 la sută de la +18,9 la sută în anul precedent, iar cea a importurilor s-a atenuat doar cu un punct procentual, până la +18,9 la sută. În aceste condiții, deficitul balanței comerciale[33] s-a aprofundat cu +30,3 la sută față de anul precedent de la o deteriorare de +20,2 la sută în anul 2017 față de anul 2016. Remiterile personale și-au temperat creșterea anuală până la 11,9 la sută față de 12,8 la sută în anul 2017. Totodată, în anul de raportare, pe partea intrărilor s-a remarcat un flux mai mare de investiții străine directe în economia națională și împrumuturi pe termen lung în favoarea sectorului privat. Simultan, o creștere semnificativă au avut plățile de dividende și de dobânzi către investitorii/creditorii externi.

Aceste evoluții au creat premise pentru restrângerea surplusului de valută pe piața locală în comparație cu anii 2016-2017.

În acest sens, oferta netă de valută din partea persoanelor fizice, susținută de cea în euro (Graficul 3.44), s-a majorat cu 7,3 la sută până la 2 126,9 milioane dolari SUA, iar cererea netă de valută de la agenții economici – într-un ritm mai alert, cu 24,8 la sută până la 2 069,4 milioane dolari SUA. În consecință, gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă de valută a coborât până la 102,8 la sută în anul 2018 de la 119,6 la sută în anul 2017 (Graficul 3.45).

În aceste condiții, BNM și-a redus prezența pe piață, intervenind prin procurare netă de valută de 262,7 milioane dolari SUA, volum în scădere cu 39,4 la sută față de anul 2017. Din aceste intervenții, 50,5 milioane dolari SUA (echivalentul a 42,4 milioane euro) au fost

[33] Date din balanța de plăți pentru anul 2018, MBP6

Graficul 3.42: Contribuția monedelor principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2018

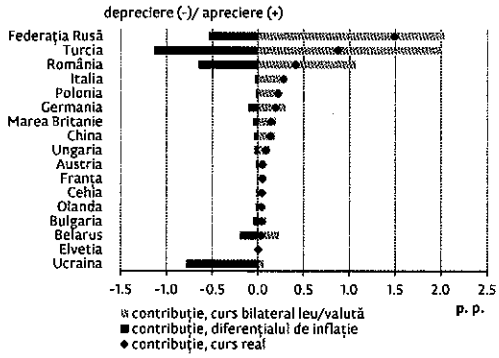

Sursa: BNM

Graficul 3.43: Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii monedelor principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 01/2016 – 12/2018

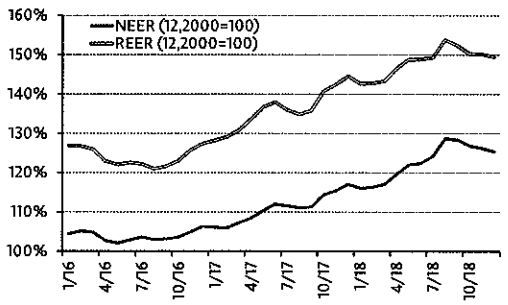

Sursa: BNM

Graficul 3.44: Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)

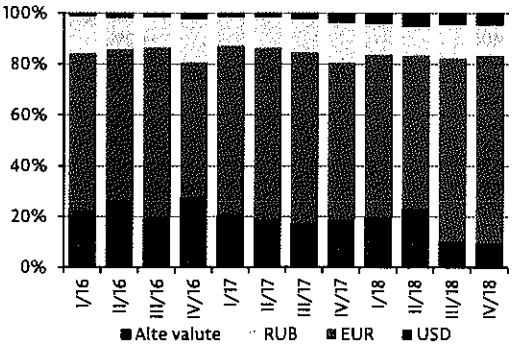

Sursa: BNM

Graficul 3.45: Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial

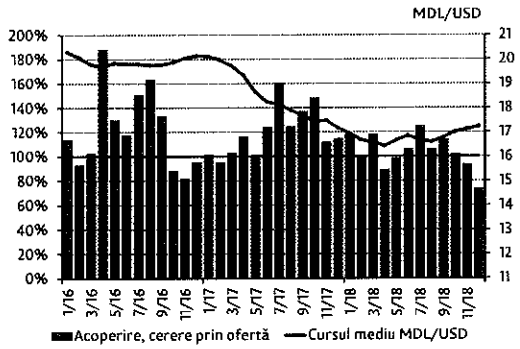

Sursa: BNM

Graficul 3.46: Evoluția activelor oficiale de rezervă exprimate în luni de import de mărfuri și servicii (MBP6)

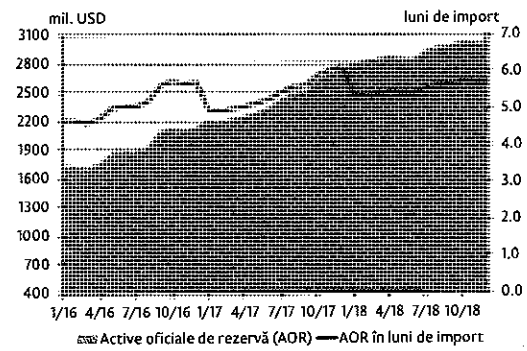

Sursa: BNM

procurate în trimestrele I și IV 2018, în legătură cu unele proiecte mai mari de investiții externe.

Un surplus mai mare de valută pe piața locală, implicit presiuni mai mari de apreciere asupra leului, s-au înregistrat în trimestrele I și III 2018, perioade în care BNM a efectuat cca 87,0 la sută din procurările nete de valută de pe piață. În trimestrul II 2018, BNM a intervenit pentru procurări de valută în zilele de surplus semnificativ, care neabsorbit ar fi sporit volatilitatea leului în raport cu dolarul SUA. În trimestrul II 2018, dinamica de depreciere a leului a fost condiționată și de incertitudini pre-electorale, dar și pe fondul cererii din partea unor agenți economici pentru plăți de dividende în favoarea fondatorilor străini. Acești factori au contribuit la creșterea cererii de valută și în trimestrul IV 2018.Pe ansamblul ultimului trimestru al anului, BNM a intervenit prin vânzare netă de valută de 6,0 milioane USD, demarând operațiunile de vânzare de valută din momentul în care pe piață s-a semnalat, pe de o parte, o creștere a cererii nete de valută din partea agenților economici și, pe de altă parte, insuficiența ofertei nete de valută de la persoanele fizice, pentru a o acoperi. În trimestrul IV 2018, în mod special, a crescut cererea de valută din partea importatorilor de resurse energetice (+39,0 la sută față de trimestrul III 2018 și +82,0 la sută față de trimestrul IV 2017).

Nivelul activelor oficiale de rezervă

Potrivit situației de la finele anului 2018, activele oficiale de rezervă s-au cifrat la 2 995,2 milioane dolari SUA, majorându-se cu 6,8 la sută în raport cu anul 2017 (Graficul 3.46). Rezervele s-au consolidat urmare procurărilor BNM de valută de pe piață și a fluxului de asistență financiară din partea partenerilor principali de dezvoltare ai Republicii Moldova, datorat, într-o oarecare măsură, derulării favorabile a programului de politici financiare și economice încheiat între Republica Moldova și FMI. În acest sens:

- FMI a alocat cea de-a patra tranșă în sumă de 33,7 milioane dolari SUA (echivalentul a 24,0 milioane DST), dintre care BNM a beneficiat de EFF[34] în sumă de 14,5 milioane DST, iar restul sumei i-a revenit Ministerului Finanțelor pentru suport bugetar (ECF – 8 milioane DST, EFF – 1,5 milioane DST);
- Banca Mondială, prin intermediul instituțiilor sale AID și BIRD, a acordat, preponderent, credite în volum de 41,4 milioane dolari SUA, 29,2 milioane dolari SUA fiind alocate în cadrul programului DPO-2. Suma rămasă a fost debursată pentru susținerea proiectelor: Ameliorare a Competitivității II, Agricultură competitivă, Consolidarea eficacității rețelei de asistență socială, reformă a sănătății, modernizare a administrării fiscale;
- Banca Europeană de Investiții a alocat credite în sumă de 57,1 milioane dolari SUA (echivalentul a 49,2 milioane euro) pentru reabilitarea drumurilor și susținerea proiectului Livada Moldovei;

[34] EFF – Mecanism de Finanțare Extinsă, ECF – Mecanism de Creditare Extinsă

- IFAD a continuat să finanțeze Programul Rural de Reziliență Economico-Climatică Incluzivă IFAD VI prin alocare a 5,1 milioane dolari SUA (jumătate în calitate de credit, iar cealaltă jumătate în calitate de grant);
- Comisia Europeană a acordat granturi de 2,7 milioane dolari SUA (echivalentul a 2,2 milioane euro) pentru susținerea mai multor proiecte investiționale, iar Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei a debursat credite de 1,2 milioane dolari SUA (echivalentul a 1,0 milion euro) pentru finanțarea proiectului Construcția locuințelor sociale II;
- alți creditori/donatori au alocat mijloace în volum de 21,3 milioane dolari SUA.

La finele anului 2018, activele oficiale de rezervă au acoperit în proporții suficiente importurile de mărfuri și servicii (cca 5,6 luni de import[35]).

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu art. 5, 16 și 53 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuează operațiuni valutare folosind rezervele valutare și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare ale statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea financiară a țării, de a onora plățile aferente obligațiunilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității, cu condiția asigurării lichidității și siguranței investițiilor. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite aferente investițiilor.

În tabelul A.13 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și metodele aplicate pentru diminuarea lor.

Începând cu luna iulie 2013, în cadrul colaborării cu Banca Mondială se implementează alocarea strategică a activelor (ASA). Alocarea strategică a activelor implică o viziune de gestionare a activelor pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc. În contextul ASA, rezervele internaționale sunt divizate în trei tranșe (curentă, de lichiditate și de investiții), pentru a asigura o realizare mai eficientă a obiectivului stabilit.

Procesul de gestionare a rezervelor valutare este condiționat de evoluția economiei mondiale, de deciziile principalelor bănci centrale ale lumii, în special, ale autorităților monetare din SUA,

[35] Nivel de acoperire calculat în baza importului de bunuri și servicii din anul 2018.

Graficul 3.47: Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadență de 2 ani

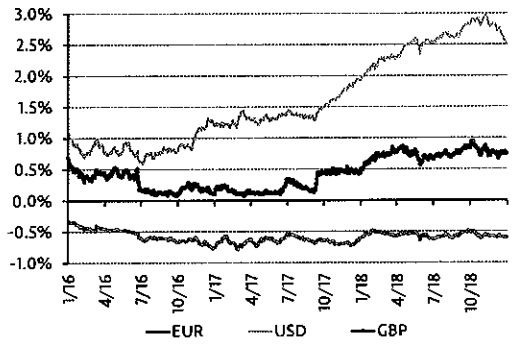

Sursa: Bloomberg

Graficul 3.48: Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie

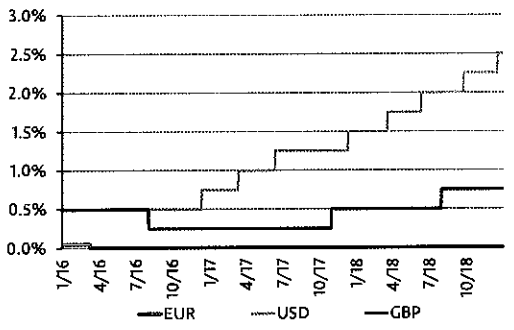

Sursa: Băncile centrale vizate

zona euro și Marea Britanie, luând în considerare importanța monedelor acestor țări în structura activelor oficiale de rezervă.

Obiectivul de bază al BCE este de a menține stabilitatea prețurilor la un nivel al ratei inflației inferior, dar apropiat de 2,0 la sută pe termen mediu. În vederea realizării acestui obiectiv, BCE utilizează, în calitate de instrument al politicii monetare, ratele dobânzilor, iar după criză și alte măsuri neconvenționale, al căror efect a resimțit asupra condițiilor de finanțare în economie. Prin gestionarea condițiilor de finanțare, BCE poate influența nivelul general al activității economice și poate asigura atingerea obiectivului de țintire a inflației. Pe parcursul anului 2018, BCE a menținut la nivel de 0,0 la sută rata dobânzii la principalele operațiuni de refinanțare, 0,25 la sută rata dobânzii la facilitățile de creditare (overnight) și -0,40 la sută rata dobânzii la facilitățile de depozit (overnight). Totodată, în conformitate cu programul de achiziționare a activelor, începând cu luna octombrie 2018, BCE a redus volumul lunar al achizițiilor nete de active, de la 30,0 miliarde euro până la 15,0 miliarde euro. Potrivit deciziei de politică monetară din 13 decembrie 2018, Consiliul guvernatorilor BCE a decis încheierea achizițiilor nete în luna decembrie 2018. Programul rămâne în vigoare, întrucât plățile de principal aferente titlurilor scadente procurate în cadrul programului de achiziționare a activelor vor continua să fie reinvestite o perioadă extinsă. În aceste condiții, rata anuală a inflației în zona euro, la finele anului 2018, s-a situat la nivelul de 1,8 la sută.

Obiectivul fundamental de politică monetară al Băncii Centrale a Angliei este, de asemenea, țintirea inflației la un nivel de 2,0 la sută, într-un mod în care ar susține creșterea economică și rata ocupației forței de muncă. În urma referendumului din 23 iunie 2016, când 51,9 la sută din cetățenii Regatului Unit și-au exprimat acordul de a părăsi Uniunea Europeană, procesul Brexit urma să se încheie la 29 martie 2019.

În esență, parlamentul englez a optat pentru tărăgănarea finalizării procesului și o ieșire mai amiabilă din Uniunea Europeană, fără ca relațiile comerciale și populația engleză să aibă de suferit și ca cele cca 38,0 miliarde lire sterline, așa-numita "notă de plată pentru divorț" să fie ajustată.

Incertitudinea cu privire la Brexit a afectat economia care a crescut într-un ritm inferior (1,4 la sută) celui înregistrat în anul precedent (1,8 la sută), iar lira sterlină s-a depreciat, la finele anului 2018 față de finele anului precedent, cu cca 6,0 la sută față de dolarul SUA și cca 1,0 la sută față de euro.

Deciziile de politică monetară ale Băncii Angliei, au vizat următoarele aspecte:

- majorarea ratei de politică monetară de la 0,50 la sută până la 0,75 la sută, la data de 1 august 2018;
- menținerea la un nivel de 435,0 miliarde lire sterline al stocului procurărilor de obligațiuni guvernamentale și la un nivelul de până la 10,0 miliarde lire sterline al stocului procurărilor de obligațiuni corporative.

Obiectivul politicii monetare al Comitetului Federal pentru Piață Deschisă este de a ținti inflația la un nivel de 2,0 la sută și a obține un nivel maxim al ratei de ocupare a forței de muncă. Pe parcursul anului 2018, indicatorii pieței muncii au înregistrat îmbunătățiri constante, la fel ca și activitatea economică. Rata de politică monetară, pe parcursul anului, a fost modificată de 4 ori, de la nivelul 1,25-1,5 la sută la începutul anului, a crescut până la 1,5-1,75 la sută începând cu 22 martie 2018, 1,75-2,0 la sută din 14 iunie 2018, 2,0-2,25 la sută din 27 septembrie 2018 și 2,25-2,5 la sută din 20 decembrie 2018.

Trendul evoluției acestor economii este regăsit și în dinamica ratelor profitabilității (Graficul 3.47). Evoluția ratelor de politică monetară stabilite de către autoritățile monetare este prezentată în graficul 3.48.

În cadrul gestionării rezervelor valutare, BNM investește în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen în valută și valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene, alți emitenți guvernamentali cu rating înalt, cu garanție de stat) și non-guvernamentale (emise de agenții cu rating înalt).

O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. În conformitate cu Acordul de consultanță și management investițional între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei, din 8 decembrie 2010 (prelungit prin HCE nr.168 din 30 decembrie 2015), BIRD a devenit consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20 la sută din rezervele valutare. La 31 decembrie 2018, ponderea activelor gestionate extern constituia 7,02 la sută din rezervele valutare.

În anul 2018, portofoliul valorilor mobiliare evaluat la cost amortizat (anterior portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență) nu a fost suplinit cu valori mobiliare noi. Valoarea acestui portofoliu, la 31 decembrie 2018, constituia 368,17 milioane dolari SUA sau 12,30 la sută din rezervele valutare. Începând cu 1 ianuarie 2015, limita maximă a portofoliului valorilor mobiliare păstrate până la scadență constituie 20 la sută[36] din rezervele valutare.

Potrivit situației din 31 decembrie 2018, 51,8 la sută din rezerve sunt investite în valori mobiliare, 26,7 la sută constituie plasamentele la termen, iar 21,5 la sută – menținute sub formă de numerar și mijloace în conturi corespondente (Graficul 3.49).

Rentabilitatea investițiilor depinde de conjunctura pieței, de fluctuațiile ratelor de schimb și ale prețurilor instrumentelor investiționale. Evoluția economiei mondiale și perspectivele de dezvoltare a piețelor financiare au influențat deciziile investiționale și compoziția valutară a rezervelor. În acest context, cota majoritară (potrivit valorilor de la finele anului) în structura

[36] Potrivit HCE nr. 309 din 20 decembrie 2018, limita a fost majorată până la 25 la sută, cu aplicare din 1 ianuarie 2019.

Graficul 3.49: Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2016-2018 (milioane dolari SUA)

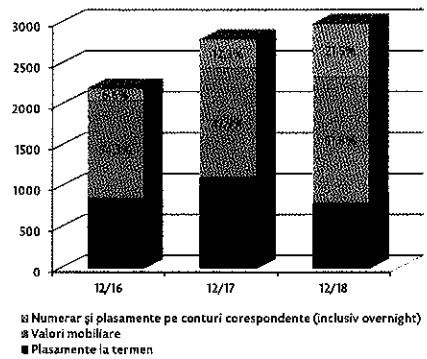

Sursa: BNM

Graficul 3.50: Compoziția rezervelor valutare la 31.12.2018

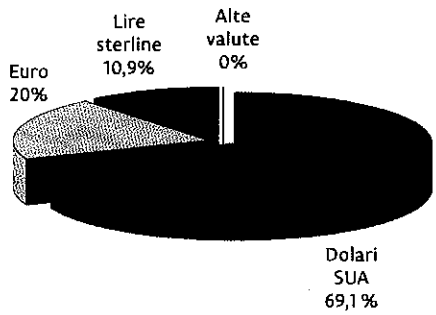

Sursa: BNM

Graficul 3.51: Compoziția valutară normativă la 31.12.2018

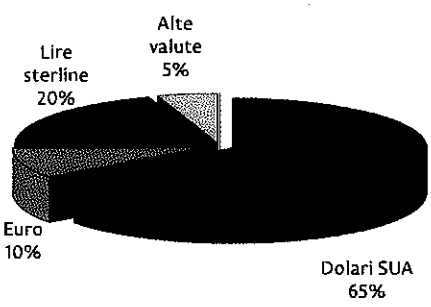

Sursa: BNM

rezervelor valutare a revenit dolarului SUA – 69,1 la sută (Graficul 3.50).

Totodată, compoziția valutară a rezervelor se încadrează în limitele de deviere admisibile de +/- 10 p.p. de la structura valutară normativă (Graficul 3.51), cu tendință de aliniere la noua structură valutară normativă de 65 la sută - dolar SUA, 25 la sută – euro și 10 la sută – lira sterlină, aprobată prin HCE nr. 309 din 20 decembrie 2018, în vigoare din 1 ianuarie 2019.

Pornind de la evoluția economiei mondiale în anul 2018, în special a SUA, UE și a Marii Britanii, conjunctura piețelor financiare și evoluția ratelor de schimb față de dolarul SUA (valuta de raportare a rezervelor), gestionarea rezervelor valutare a generat un profit de 46,5 milioane dolari SUA, la o rată medie a profitabilității de 1,57 la sută.

Capitolul 4

Supravegherea bancară

4.1 Evoluția sectorului bancar

Sectorul bancar, inclusiv indicatori de bază

La 31.12.2018, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 5 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor licențiate din Republica Moldova la 31.12.2018 a constituit 794, dintre care 296 filiale și 498 agenții.

În sectorul bancar la situația din 31.12.2018 activau 7 824 persoane. În medie fiecărui angajat din sectorul bancar i-au revenit în gestiune active în valoare de 10,6 milioane lei, în creștere cu 0,5 milioane lei (4,9 la sută) comparativ cu finele anului 2017.

Situația financiară a sectorului bancar la 31.12.2018 era satisfăcătoare. Băncile sunt suficient capitalizate, fondurile proprii (anterior CNT) au constituit 10 826,2 milioane lei, fiind în creștere cu 239,9 milioane lei (2,3 la sută) față de anul precedent, iar rata fondurilor proprii totale (anterior suficiența capitalului ponderat la risc) rămâne a fi la un nivel înalt, înregistrând 26,5 la sută, fiind în scădere cu 4,8 p.p. față de 2017, respectându-se de către toate băncile.

E de menționat, că începând cu data de 30.07.2018, au intrat în vigoare Regulamentul cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital, alte regulamente conform Basel III/CRD IV și Instrucțiunea cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere. În condițiile modificării metodologiei de calcul a fondurilor proprii și a ratei fondurilor proprii totale, care diferă de calculul capitalului normativ total și suficienței capitalului ponderat la risc, la calcularea ratei fondurilor proprii totale se ia în considerație nu numai riscul de credit, dar și riscul de piață și cel operațional.

Dinamica principalilor indicatori financiari este redată în graficul 4.1.

Profitul aferent exercițiului la 31.12.2018 pe sectorul bancar a constituit 1 635,1 milioane lei, majorându-se față de anul precedent cu 107,0 milioane lei (7,0 la sută). Pentru anul 2018, rentabilitatea activelor[37] și rentabilitatea capitalului[38] băncilor

Graficul 4.1: Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017* – 31.12.2018

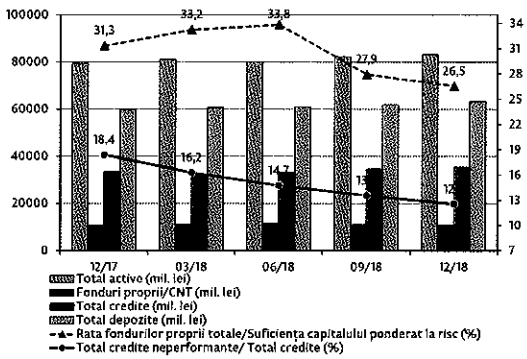

Sursa: BNM;
*Datele la 31.12.2017 pe parcursul întregului text sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern

[37] Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor
[38] Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului

licențiate au înregistrat valori de 1,9 la sută și respectiv 11,6 la sută, fiind practic la același nivel ca și la finele anului precedent.

Activele totale au însumat 83 152,3 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului 2018 cu 3 687,4 milioane lei (4,6 la sută)

La 31.12.2018, soldul portofoliului de credite brut a constituit 42,6 la sută din totalul activelor sau 35 452,8 milioane lei, majorându-se pe parcursul perioadei analizate cu 1 979,5 milioane lei (5,9 la sută). Concomitent, creditele neperformante s-au micșorat cu 1 706,1 milioane lei (27,7 la sută) până la 4 445,4 milioane lei, în mare parte, ca urmare a rambursării creditelor din contul achitărilor directe și din contul comercializării gajului, urmare recunoașterii creditelor neperformante, precum și a cesionării creditelor de către o bancă.

Soldul depozitelor la 31.12.2018 a sporit pe parcursul anului 2018 cu 3 565,6 milioane lei (6,0 la sută) până la 63 462,5 milioane lei.

Graficul 4.2: Dinamica fondurilor proprii/capitalului (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale/suficienței capitalului ponderat la risc (%) pe sector bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017 – 31.12.2018

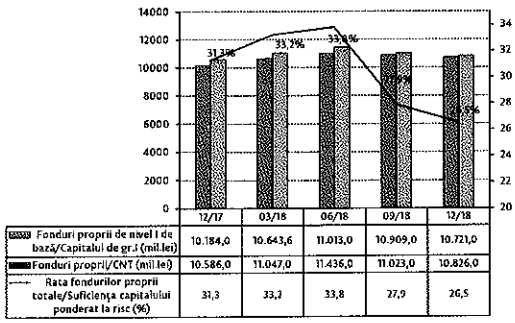

	12/17	03/18	06/18	09/18	12/18
Fonduri proprii de nivel I de bază/Capitalul de gr.I (mil.lei)	10.184,0	10.643,6	11.013,0	10.909,0	10.721,0
Fonduri proprii/CNT (mil.lei)	10.586,0	11.047,0	11.436,0	11.023,0	10.826,0
Rata fondurilor proprii totale/Suficiența capitalului ponderat la risc (%)	31,3	33,2	33,8	27,9	26,5

Sursa: BNM

Graficul 4.3: Dinamica concentrării fondurilor proprii totale/CNT al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2017* – 31.12.2018 (%)

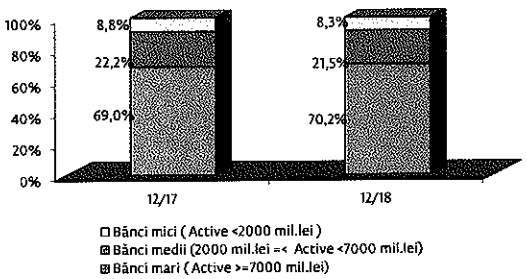

Sursa: BNM

Fondurile proprii

La situația din 31.12.2018, fondurile proprii pe sector, conform datelor prezentate de băncile licențiate, au constituit 10 826,2 milioane lei și au înregistrat o creștere de 239,9 milioane lei (2,3 la sută) pe parcursul anului 2018.

Creșterea fondurilor proprii a fost determinată de includerea în calculul fondurilor proprii a profiturilor obținute până la intrarea în vigoare a cerințelor Basel III. Concomitent, s-a micșorat diferența pozitivă dintre reducerile pentru pierderi la active și angajamente condiționale (reducerile prudențiale) și mărimea reducerilor pentru pierderi din deprecierea activelor și provizioanelor pentru pierderi (reduceri IFRS) cu 473,6 milioane. lei. De asemenea, imobilizările necorporale nete au descrescut cu 28,7 milioane lei. Totodată, două bănci au distribuit capital sub formă de dividende în mărime totală de 354,9 milioane lei.

Structura fondurilor proprii totale la zece bănci este formată integral din fondurile proprii de nivel 1 de bază (total pe sector –10 720,8 milioane lei), iar o bancă (B.C. „ProCredit Bank" S.A.) dispune pe lângă fondurile proprii de nivel 1 de bază și de fonduri proprii de nivel 2 (împrumuturi subordonate în sumă de 105,4 milioane lei).

La situația din 31.12.2018, rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar a înregistrat valoarea de 26,5 la sută, fiind în scădere cu 4,8 p.p. față de finele anului precedent. Indicatorul dat a fost respectat de toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥ 10 la sută). Totodată, băncile au respectat cerința indicatorului Rata fondurilor proprii totale, luând în considerare amortizoarele de capital, stabilite prin Regulamentul cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr.110 din 24.05.2018. Astfel, suplimentar la cerința de fonduri proprii minime de 10 la sută, băncile sunt obligate să mențină fonduri proprii de nivel 1 de bază necesare pentru a îndeplini cerințele privind amortizorul de conservare a capitalului

(2,5 la sută), amortizorul anticiclic de capital (0,0 la sută), amortizorul de risc sistemic (1 la sută/3 la sută) și, după caz, amortizorul aferent societății de importanță sistemică (0,25 la sută/0,75 la sută) (amortizorul O-SII).

Dinamica fondurilor proprii de nivel 1 de bază/capitalului de gradul I și fondurilor proprii totale/ capitalului normativ total în perioada analizată este reprezentată în graficul 4.2.

Modificarea structurii capitalului sectorului bancar din punctul de vedere al concentrării acestuia pe grupuri de bănci este redată în graficul 4.3.

Cota fondurilor proprii totale a băncilor mari în fondurile proprii totale ale sectorului bancar a constituit 70,2 la sută, fiind în creștere comparativ cu finele anului precedent cu 1,2 p.p. Respectiv, cota fondurilor proprii totale a băncilor medii și băncilor mici s-a micșorat corespunzător cu 0,4 p.p. și 0,7 p.p.

În perioada de referință s-a menținut cota semnificativă a investițiilor străine în capitalul băncilor, care la situația din 31.12.2018 a constituit 78,1 la sută (graficul 4.4), fiind în scădere cu 2,9 p.p. față de finele anului precedent ca urmare a anulării de către BC „Moldindconbank" S.A. pe data de 19.01.2018 a unor acțiuni emise de către bancă, care au fost deținute de acționari din Ucraina și Rusia.

La data de 16.01.2018 a avut loc licitația cu strigare pe piața reglementată a Bursei de Valori a Moldovei, la care s-a vândut pachetul de valori mobiliare emise de B.C. „VICTORIABANK" S.A., în mărime de 39,2 la sută din totalul acțiuni emise. Actualmente, cota VB Investment Holding B.V. în capitalul băncii este de 72,19 la sută.

La data de 02.10.2018, la licitație a fost vândut consorțiului internațional de investitori pachetul unic de acțiuni noi emise, în mărime de 41,1 la sută din totalul acțiunilor BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A.

Printre investitorii străini care participă la formarea capitalului băncilor din Republica Moldova sunt: bănci din Italia, România, Franța, precum și Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare și investitori corporativi din Germania, Olanda, Austria, Marea Britanie, Grecia, Irak, Cipru, Rusia, SUA, Liechtenstein, Elveția, Cehia.

Din numărul total al băncilor, 4 bănci dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 2 filiale ale băncilor străine: B.C. "EXIMBANK" S.A. și BCR Chișinău S.A.), o bancă – de capital format complet din investiții autohtone și 6 bănci – de capital format din investiții străine și autohtone.

Graficul 4.4: Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2017 – 31.12.2018 (%)

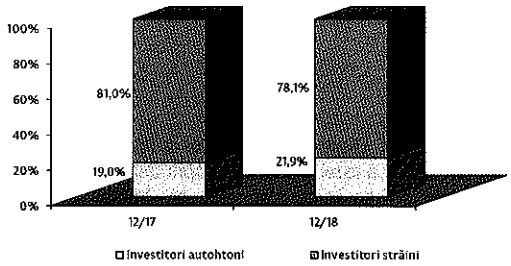

Sursa: BNM

Activele și calitatea acestora

Activele totale pe sector au constituit 83 152,3 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 3 687,4

Graficul 4.5: Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2017* – 31.12.2018 (%)

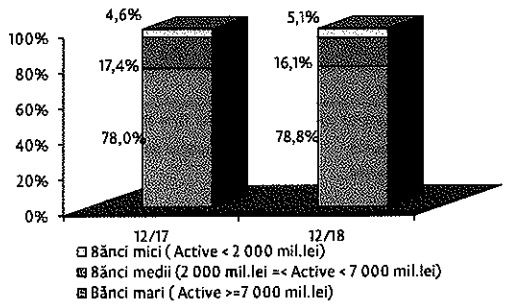

Sursa: BNM

Graficul 4.6: Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2018 (%)

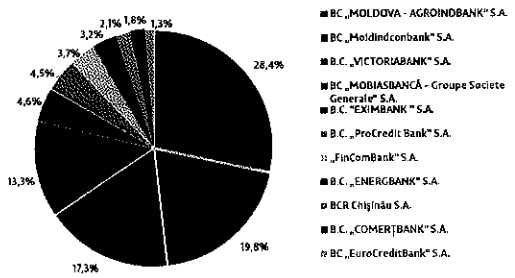

Sursa: BNM

Graficul 4.7: Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017 – 31.12.2018 (milioane lei)

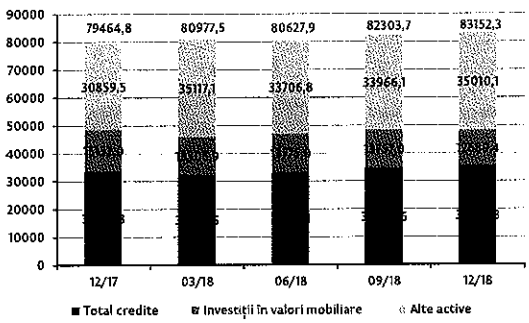

Sursa: BNM

milioane lei (4,6 la sută). Sursa principală de finanțare a activelor sunt datoriile, care s-au majorat cu 3 045,4 milioane lei (4,6 la sută), preponderent, din contul majorării depozitelor atrase cu 3 565,6 milioane lei (6,0 la sută). O altă sursă de finanțare a activelor este capitalul, care a crescut cu 642,0 milioane lei (4,7 la sută), ca urmare a obținerii pe parcursul perioadei de referință a profitului.

Pe parcursul perioadei analizate, ponderea activelor în PIB s-a redus de la 44,4 la sută până la 43,6 la sută (graficul 4.7). Concentrarea activelor sectorului bancar este prezentată în graficul 4.5.

Activele sectorului bancar sunt concentrate în grupul băncilor mari. La finele anului 2018, în grupul băncilor mari intrau 4 bănci (BC „MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A., BC „Moldindconbank" S.A., B.C. „VICTORIABANK" S.A., BC „MOBIASBANCĂ –Groupe Societe Generale" S.A.). Ponderea activelor băncilor din acest grup a constituit 78,8 la sută la 31.12.2018, majorându-se cu 0,8 p.p. față de finele anului 2017. Componența grupurilor la finele anului 2018 a rămas neschimbată față de finele anului 2017.

E de menționat că, limitele poziției dominante pe piața bancară după mărimea activelor sunt respectate. Cea mai mare pondere a activelor totale ale băncii în raport cu activele totale pe sectorul bancar a revenit BC „MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A., constituind 28,4 la sută (limita ≤35 la sută), fiind urmată de BC „Moldindconbank" S.A. cu 19,8 la sută (Graficul 4.6).

În structura activelor, ponderea cea mai mare a revenit portofoliului de credite, care a constituit 42,6 la sută (35 452,8 milioane lei), fiind în creștere cu 0,5 p.p. Ponderea investițiilor băncilor în valorile mobiliare de stat și certificatele Băncii Naționale (CBN) a constituit 15,3 la sută (12 689,4 milioane lei), fiind în scădere cu 3,7 p.p. ca urmare a redirecționării mijloacelor bănești pentru menținerea rezervelor obligatorii legată de majorarea mijloacelor atrase de bănci și a normei rezervelor obligatorii. Restul activelor, care constituie 42,1 la sută (35 010,1 milioane. lei) sunt menținute de către bănci în conturile deschise la Banca Națională, în alte bănci, în numerar etc. Ponderea acestora s-a majorat cu 3,2 p.p. din contul creșterii depozitelor la BNM ca urmare a majorării normei rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei cu 2,5 p.p. până la 42,5 la sută.

Structura activelor sectorului bancar conform principalelor componente este prezentată în graficul 4.7.

Portofoliul de credite brut (conform rapoartelor prudențiale) la 31.12.2018 a constituit 35 452,8 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului 2018 cu 1 979,5 milioane lei (5,9 la sută). Creșterea portofoliului de credite a fost înregistrată lunar, începând din luna martie.

Concomitent, ponderea în PIB a portofoliului de credite brut a rămas practic la același nivel, constituind 18,6 la sută la 31.12.2018 (Graficul 4.8). De menționat că, diminuarea ponderilor în PIB a indicatorilor bancari a fost determinată de creșterea PIB-ului ca urmare a modificării metodologiei de calcul.

În contextul distribuirii riscurilor ponderea cea mai mare în portofoliul total de credite au deținut-o creditele acordate comerțului – 25,6 la sută. Structura detaliată a portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform ramurii în care activează debitorul este expusă în graficul 4.9.

Pe parcursul anului 2018, creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au micșorat cu 1 706,1 milioane lei (27,7 la sută), constituind 4 445,4 milioane lei, urmare rambursării creditelor din contul achitărilor directe și din contul comercializării gajului, derecunoașterii creditelor neperformante, precum și a cesionării creditelor de către o bancă. Respectiv, ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a micșorat cu 5,8 p.p. față de finele anului 2017, constituind 12,5 la sută la 31.12.2018, iar ponderea creditelor neperformante nete[39] în fonduri proprii, de asemenea, s-a micșorat cu 4,7 p.p., constituind 13,1 la sută la 31.12.2018.

Ponderea reducerilor calculate pentru pierderi la credite în totalul creditelor la 31.12.2018 a constituit 10,9 la sută, micșorându-se comparativ cu finele anului 2017 cu 3,9 p.p., în principal, ca urmare a îmbunătățirii pe parcursul anului 2018 a calității portofoliului de credite. E de menționat că, reducerile calculate la activele și angajamentele condiționale la 31.12.2018 au constituit 5 659,1 milioane lei, iar reducerile pentru pierderi din deprecieri formate au constituit 3 847,9 milioane lei, diferența înregistrată – 1 811,2 milioane lei. Ponderea reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la credite în reducerile calculate la credite pe sectorul bancar a constituit 72,6 la sută, variind de la 21,7 la sută până la 225,5 la sută.

Expunerile băncilor față de persoanele afiliate înregistrează ponderi nesemnificative în totalul creditelor – 5,9 la sută (media pe sectorul bancar). Indicatorul raportul dintre expunerile față de persoanele afiliate și fondurile proprii de nivel I de bază (limita pentru fiecare bancă ≤ 20,0 la sută din fondurile proprii de nivel I de bază) la 31.12.2018 era respectat de toate băncile, cu excepția a două bănci (media pe sectorul bancar – 19,5 la sută). Băncile respective au prezentat la BNM planurile privind conformarea în termen de până la 2 ani (până în trimestrul II al anului 2020) a limitelor prudențiale stabilite pentru expunerile față de persoanele afiliate și îmbunătățirea sistemelor de control intern privind identificarea și monitorizarea acestora.

Indicatorul raportul dintre suma tuturor expunerilor „mari" și fondurile proprii (FP) (limita pentru fiecare bancă ≤ de 5 ori din FP) este respectat de toate băncile (media pe sectorul bancar – 0,2).

La 31.12.2018, indicatorul raportul dintre suma celor mai mari zece datorii nete și portofoliul total al creditelor și angajamentelor condiționale (limita maximă pentru fiecare bancă – 30 la sută din totalul creditelor nete) a fost respectat de toate băncile, cu excepția unei bănci (media pe sectorul bancar – 21,5 la sută). Banca respectivă a prezentat strategia de diminuare treptată a indicatorului menționat.

[39]Credite neperformante nete = suma supusă clasificării la creditele neperformante minus reducerile la acestea.

Graficul 4.8: Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)

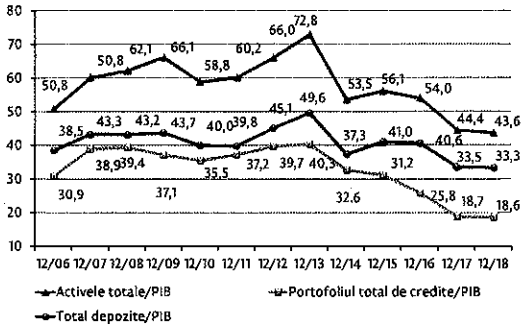

Sursa: BNM; Pentru anul 2014 din calcul au fost excluse B.C. „BANCA SOCIALĂ" S.A., Banca de Economii S.A. și B.C. „UNIBANK" S.A.

Graficul 4.9: Distribuirea pe ramuri a creditelor la 31.12.2018 (%)

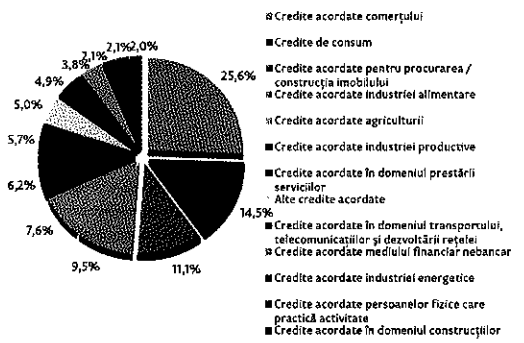

Sursa: BNM

Graficul 4.10: Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare pentru perioada 31.12.2017 (%)

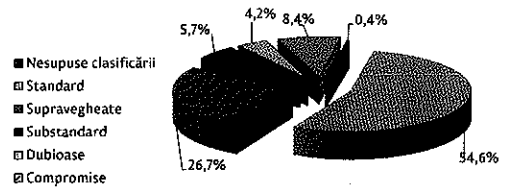

Sursa: BNM

Graficul 4.11: Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare pentru perioada 31.12.2018 (%)

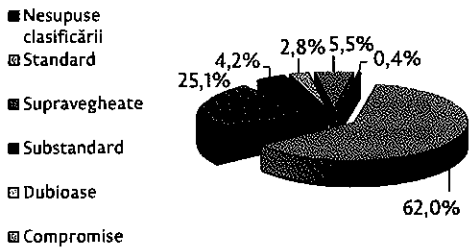

Sursa: BNM

Graficul 4.12: Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2017-2018 (milioane lei)

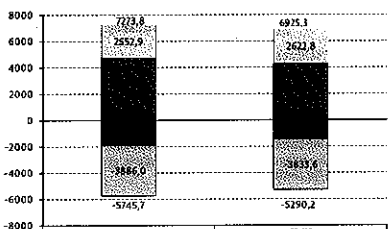

	12/17	12/18
Cheltuieli neaferente dobânzilor	-3886,0	-3833,6
Venituri neaferente dobânzilor	2552,9	2622,8
Cheltuieli cu dobânzile	-1859,7	-1456,6
Venituri din dobânzi	4720,9	4302,5

Sursa: BNM

Indicatorul suma totală a expunerilor nete ale băncii în lei atașate la cursul valutei față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate (limita pentru fiecare bancă ≤ 30 la sută din FP) a fost respectat de toate băncile. Media pe sector al indicatorului nominalizat a constituit 3,2 la sută.

Raportul dintre suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare față de persoanele fizice, atașate la cursul valutei din capitalul normativ total (limita pentru fiecare bancă ≤ 10 la sută din FP), de asemenea, a fost respectat de către toate băncile. Media pe sector al indicatorului nominalizat a constituit 0,7 la sută.

Creditele acordate funcționarilor băncilor reprezentau 376,0 milioane lei sau 1,1 la sută din totalul portofoliului de credite și 3,5 la sută din fondurile proprii totale al sectorului bancar (limita pentru fiecare bancă ≤ 10,0 la sută).

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și fondurile proprii pe sector a constituit 19,7 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 50 la sută) și a fost respectat de toate băncile.

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și a cotelor de participare în capitalul persoanelor juridice și fondurile proprii pe sectorul bancar a reprezentat 24,8 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 100 la sută), de asemenea, a fost respectat de toate băncile.

Veniturile și evoluția profitabilității

La situația din 31.12.2018, profitul aferent exercițiului pe sectorul bancar a constituit 1 635,1 milioane lei. Comparativ cu sfârșitul anului precedent, profitul s-a majorat cu 107,0 milioane lei (7,0 la sută).

Majorarea profitului, în principal, este determinată de majorarea veniturilor neaferente dobânzii cu 2,7 la sută sau cu 69,9 milioane lei, ca urmare a majorării veniturilor din onorarii și comisioane, diferențele de curs. Ponderi semnificative în veniturile neaferente dobânzilor ocupă veniturile din onorarii și comisioane - 63,2 la sută, veniturile din diferența de curs valutar – 32,5 la sută (venituri din comercializarea valutei și din reevaluarea acesteia), alte venituri din exploatare – 4,2 la sută.

Totodată, s-au micșorat cheltuielile neaferente dobânzilor cu 1,4 la sută sau cu 52,5 milioane lei, ca urmare a diminuării deprecierii la active ca rezultat al îmbunătățirii calității portofoliului de credite.

Dinamica veniturilor și cheltuielilor băncilor pe parcursul perioadei de referință este prezentată în graficul 4.12.

Veniturile totale au constituit 6 925,3 milioane lei, dintre care veniturile din dobânzi – 62,1 la sută (4 302,5 milioane lei), iar veniturile neaferente dobânzilor – 37,9 la sută (2 622,8 milioane lei).

Concomitent, cheltuielile totale au constituit 5 290,2 milioane lei, inclusiv cheltuielile cu dobânzile – 27,5 la sută din totalul cheltuielilor (1 456,6 milioane lei), iar cheltuielile neaferente dobânzilor – 72,5 la sută din totalul cheltuielilor (3 833,6 milioane lei).

Cheltuielile cu dobânzile au descrescut cu 21,7 la sută sau 403,1 milioane lei, ca urmare a diminuării ratei medii a dobânzii la depozitele în moneda națională de la 5,68 la sută până la 4,69 la sută și la depozitele în valută de la 1,34 la sută până la 0,96 la sută.

De asemenea, s-au micșorat veniturile din dobânzi cu 8,9 la sută sau 418,5 milioane lei, ca rezultat al descreșterii ratei medii a dobânzii la creditele acordate în moneda națională pe parcursul perioadei analizate de la 9,92 la sută până la 8,51 la sută și de la 5,76 la sută până la 4,88 la sută a celei în valută.

Structura veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar pentru anul 2018 este prezentată în graficele 4.13 și 4.14.

Pentru anul 2018 rentabilitatea activelor[40] și rentabilitatea capitalului[41] băncilor licențiate au înregistrat valori de 1,9 la sută și corespunzător 11,6 la sută, fiind practic la același nivel ca și la finele anului precedent.

Marja netă a dobânzii[42] a constituit 4,3 la sută la 31.12.2018, fiind cu 0,4 p.p. mai mică față de anul precedent.

Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și a capitalului în sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017-31.12.2018 este reprezentată în graficul 4.15.

Valoarea absolută a activelor generatoare de dobândă s-a majorat pe parcursul anului 2018 cu 4 906,7 milioanelei sau 7,7 la sută, constituind 68 392,9 milioane lei la 31.12.2018. Ponderea semnificativă a activelor generatoare de dobândă în totalul activelor sectorului bancar, care a constituit 82,3 la sută, indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

Lichiditatea și respectarea cerințelor legale

Datoriile băncilor la situația din 31.12.2018 au constituit 68 860,7 milioane lei, majorându-se cu 3 045,4 milioane lei (4,6 la sută) comparativ cu 31.12.2017. Ponderea cea mai mare în totalul datoriilor la situația din 31.12.2018 este deținută de datoriile financiare evaluate la cost amortizat (depozitele clienților, alte împrumuturi, datorii subordonate) – 97,9 la sută (67 388,4 milioane lei), acestea majorându-se în valoare absolută cu 2 943,1 milioane lei (4,6 la sută) comparativ cu sfârșitul anului precedent. Depozitele clienților au constituit 63 577,3 milioane lei sau 92,3 la

[40] Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

[41] Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului

[42] Marja netă a dobânzii = Venitul net aferent dobânzilor anualizat / Media activelor generatoare de dobândă

Graficul 4.13: Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2018 (%)

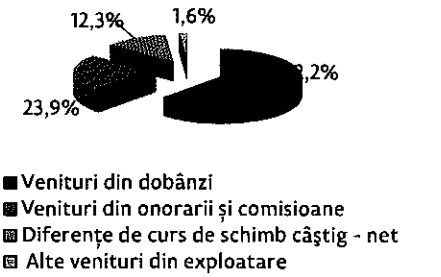

Sursa: BNM

Graficul 4.14: Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2018 (%)

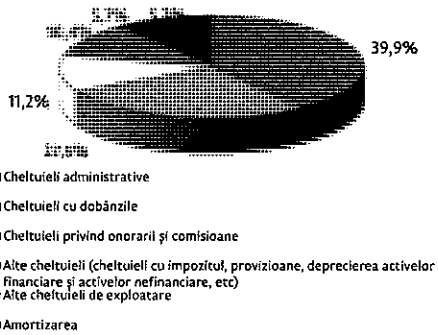

Sursa: BNM

Graficul 4.15: Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului ale sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017-31.12.2018 (%)

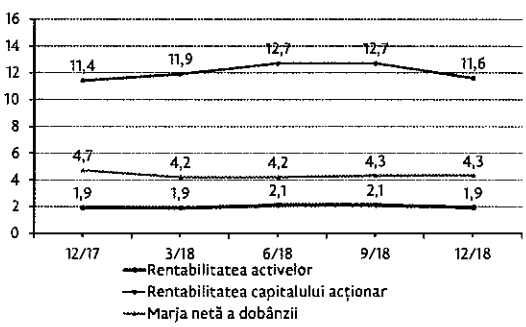

Sursa: BNM

sută din totalul datoriilor, valoarea absolută a depozitelor clienților fiind în creștere comparativ cu 31.12.2017 cu 3 587,8 milioane lei (6,0 la sută). De asemenea, s-au majorat alte datorii (sumele de tranzit și clearing, operațiuni cu carduri de plată, decontări cu salariații băncii, decontări cu alte persoane fizice și juridice, decontări cu bugetul, decontări privind procurarea/vânzarea valorilor mobiliare și a valutei etc) cu 127,9 milioane lei (16,0 la sută), constituind 927,6 milioane lei, datoriile privind impozitele – cu 22,5 milioane lei (17,6 la sută), constituind 150,5 milioane lei (tabelul A.14). Concomitent, s-au micșorat provizioanele cu 28,9 milioane lei (7,9 la sută), alcătuind 394,8 milioane lei (se includ, provizioanele pentru pierderi la angajamente condiționale, provizioanele privind beneficiile angajaților băncii, provizioanele aferente imobilizărilor corporale, alte provizioane).

Graficul 4.16: Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2017 - 31.12.2018 (%)

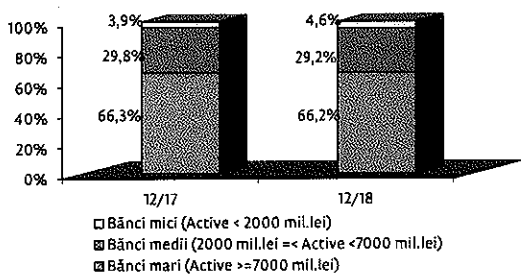

Sursa: BNM

Soldul depozitelor conform rapoartelor prudențiale la 31.12.2018 a constituit 63 462,5 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2017 cu 3 565,6 milioane lei (6.0 la sută) în urma creșterii depozitelor persoanelor fizice cu 2 053,7 milioane lei (5,2 la sută) până la 41 676,8 milioane lei, a depozitelor persoanelor juridice cu 1 583,0 milioane lei (7.9 la sută) până la 21 691,9 milioane lei. Concomitent, depozitele băncilor s-au micșorat cu 71,1 milioane lei (43,1 la sută), până la 93,8 milioane lei.

Ponderea totală a depozitelor în PIB s-a micșorat nesemnificativ cu 0,2 p.p. față de anul precedent, constituind la data de raportare 33,3 la sută.

La situația din 31.12.2018, în totalul depozitelor 41,1 la sută (echivalentul a 26 106,0 milioane lei) sunt depozite în valută, a căror valoare absolută a crescut comparativ cu sfârșitul anului precedent cu 473,7 milioane lei (1,8 la sută), inclusiv din contul atragerii mijloacelor - cu 1 249,0 milioane lei, iar din contul reevaluării ca rezultat al fluctuației cursului de schimb valutar s-au micșorat cu 739,4 milioane lei (calculul din reevaluarea depozitelor a fost efectuat în baza EUR, USD, rublei rusești, leului românesc și hrivnei ucrainene, ponderea celorlalte valute fiind nesemnificativă). Depozitele în lei au reprezentat 58,9 la sută din totalul depozitelor sau 37 356,5 milioane lei și, de asemenea, s-au majorat cu 3 091,9 milioane lei (9,0 la sută) comparativ cu 31.12.2017.

Graficul 4.17: Dinamica activelor lichide (milioane lei) și ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%)

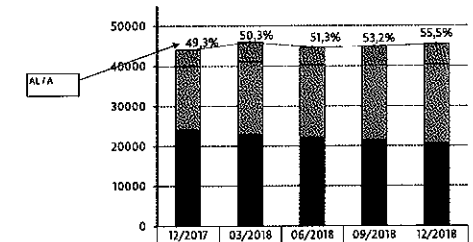

	12/2017	03/2018	06/2018	09/2018	12/2018
Numerar și metale prețioase	4072,3	4797,7	4523,5	4778,1	5114,6
Depozite la BNM	15929,9	18248,3	18013,9	18679,2	19665,6
Valori mobiliare lichide	15131,6	13505,5	13774,9	13756,5	12690,0
Mijloace interbancare nete curente	8939,4	9407,5	8435,8	7688,8	7963,9
Total active lichide	44073,2	45959	44748,1	44902,6	45434,1

Sursa: BNM

Concentrarea datoriilor sectorului bancar în perioada de referință este prezentată în graficul 4.16.

Ponderea datoriilor băncilor mari în totalul datoriilor sectorului bancar la 31.12.2018 constituia 66,2 la sută, fiind practic la același nivel ca și la 31.12.2017. Ponderea datoriilor băncilor medii s-a micșorat cu 0,6 p.p., alcătuind 29,2 la sută la 31.12.2018. Respectiv, ponderea datoriilor băncilor mici s-a majorat cu 0,7, constituind 4,6 la sută în totalul datoriilor pe sector.

Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung pe sectorul bancar (principiul I al lichidității, active cu termenul de rambursare mai mare de doi ani/resurse financiare cu termenul potențial de retragere mai mare de doi ani) a constituit 0,7 (media pe sector). Indicatorul dat a fost respectat de toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≤1).

Valoarea indicatorului lichidității curente pe sector - principiul II al lichidității (active lichide, exprimate prin numerar, depozite la BNM, valori mobiliare lichide, mijloace interbancare nete cu termenul de până la o lună/total active x 100%) a constituit 55,4 la sută (media pe sector), majorându-se pe parcursul anului 2017 cu 6,1 p.p. Acest indicator a fost respectat de toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥ 20 la sută).

La situația din 31.12.2018, principiul III al lichidității, care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1), a fost respectat de toate băncile.

Astfel, indicatorii lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților potențiale atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Activele lichide au înregistrat la 31.12.2018 valoarea de 45 434,1 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2017 cu 1 360,9 milioane lei (3,1 la sută).

În structura activelor lichide, depozitele la BNM s-au majorat cu 3 735,7 milioane lei (23,5 la sută), iar numerarul în casă și alte valori monetare - cu 1 042,3 milioane lei (25,6 la sută). Concomitent, s-au micșorat valorile mobiliare lichide – cu 2 441,6 milioane lei (16,1 la sută) și mijloacele interbancare nete curente cu scadența de până la 1 lună - cu 975,6 milioane lei (10,9 la sută), detaliile sunt prezentate în graficul 4.17.

În structura activelor lichide pe sectorul bancar, ponderea majoră a revenit articolului depozite la BNM – 43,3 la sută, fiind urmată de ponderea valorilor mobiliare lichide – 27,9 la sută, ponderea mijloacelor interbancare nete curente – 17,5 la sută și ponderea numerarului în casă și alte valori monetare – 11,3 la sută.

Sensibilitatea la riscul de piață

Ponderea activelor bilanțiere în valută cumulate cu activele atașate la cursul valutar în totalul activelor la 31.12.2018 a constituit 34,7 la sută. Ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută și a obligațiunilor atașate la cursul valutar în totalul activelor la aceeași dată a alcătuit 34,9 la sută. Diferența nesemnificativă a acestor ponderi denotă faptul că riscul valutar direct este nesemnificativ.

Plasările în străinătate ale băncilor din Republica Moldova la 31.12.2018, conform datelor prezentate de bănci, au constituit 8 895,4 milioane lei, micșorându-se cu 887,4 milioane lei (9,1 la sută) comparativ cu finele anului precedent și reprezintă 10,7 la sută din totalul activelor băncilor și 82,2 la sută din fondurile proprii. Astfel, cel mai mult s-au micșorat plasările în Belgia cu 801,1 milioane lei (49,5 la sută). Detaliile sunt prezentate în tabelul A.15.

La situația din 31.12.2018, cea mai mare pondere în totalul plasărilor pe sector a revenit Germaniei – 41,8 la sută, SUA– 16,7

Graficul 4.18: Structura plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (%)

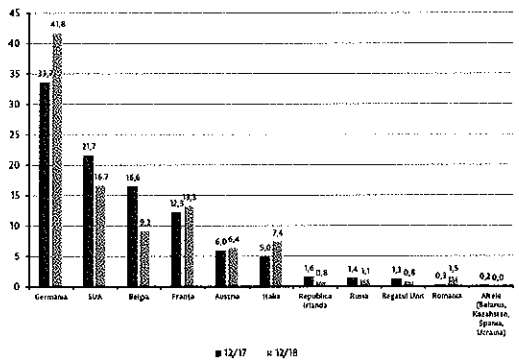

Sursa: BNM

la sută, Franței – 13,3 la sută și Belgiei – 9,2 la sută, detaliile sunt prezentate în graficul 4.18.

Conform Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale (MO al RM nr. 216-221 din 09.12.2011), băncile micșorează fondurile proprii cu mărimea reducerilor formate, luând în considerare ratingul atribuit de agențiile internaționale pe țări și pe bănci.

4.2 Activitatea de supraveghere a BNM

Anul 2018 a fost marcat de intrarea în vigoare, la 1 ianuarie, a Legii privind activitatea băncilor, care a modernizat standardele de reglementare și supraveghere în sectorul bancar. Legea menționată a extins drepturile și atribuțiile Băncii Naționale a Moldovei (BNM) în procesul de evaluare și supraveghere a băncilor. Concomitent, legea prevede îmbunătățirea cadrului de guvernanță corporativă în bănci și obligativitatea acestora de a avea un capital adecvat în raport cu riscurile asumate și va permite armonizarea legislației bancare naționale cu standardele și principiile internaționale.

Modificările esențiale în gestionarea riscurilor au apărut începând cu 30 iulie 2018, când au intrat în vigoare opt regulamente pentru punerea în aplicare, la prima etapă, a Legii privind activitatea băncilor, conform cerințelor Basel III, fiind armonizate cu reglementările Uniunii Europene în domeniu, cunoscute cu denumirea Pachet CRD IV/CRR. Conform primelor rapoarte în conformitate cu Instrucțiunea cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere, rata fondurilor proprii a fost în limitele prognozate de BNM și superioară minimului de 10 la sută și amortizoarelor combinate. Astfel, noul cadru de raportare prevede calculul cerințelor față de fondurile proprii după o metodologie nouă, care reflectă nu numai impactul riscului de credit, dar și al riscului de piață și al celui operațional. Concomitent, în scopul prevenirii și atenuării riscului macroprudențial sau a riscului sistemic, au fost stabilite cerințe adiționale cu privire la fondurile proprii pe care băncile trebuie să le dețină pentru constituirea amortizoarelor de capital. Astfel, suplimentar la cerința de fonduri proprii minime de 10 la sută, băncile sunt obligate să mențină fonduri proprii de nivel 1 de bază necesare pentru a îndeplini cerințele privind amortizorul de conservare a capitalului (2,5 la sută), amortizorul anticiclic de capital (0,0 la sută), amortizorul de risc sistemic (1 la sută/3 la sută) și, după caz, amortizorul aferent societății de importanță sistemică (0,25 la sută/0,75 la sută) (amortizorul O-SII).

Pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a continuat să promoveze reformele în sectorul bancar, în special concentrându-se pe stabilirea unei structuri transparente a acționariatului în scopul atragerii unor noi investitori potriviți și adecvați, pe implementarea cerințelor BASEL III prin axarea pe guvernanța internă a băncii și pe managementul riscului, pe identificarea tranzacțiilor încheiate cu persoanele afiliate băncilor și pe recunoașterea în timp util a creditelor neperformante. Toate

acestea activități au fost desfășurate atât prin intermediul controalelor pe teren, cât și din oficiu, utilizând toate instrumentele de supraveghere disponibile Băncii Naționale.

Controale din oficiu

În anul 2018, riscul de credit a fost unul din domeniile importante ale priorităților de supraveghere. BNM a examinat zilnic din oficiu portofoliul de credite al fiecărei bănci în baza Registrului riscului de credit, cu scopul supravegherii și identificării practicilor imprudente. În cazul clasificării creditelor contrar reglementărilor în vigoare, BNM a solicitat înlăturarea încălcărilor depistate.

Pentru asigurarea unei guvernări corporative eficiente la nivelul sectorului bancar și atragerea investitorilor ce corespund înaltelor cerințe de calitate, o prioritate în exercitarea supravegherii bancare de către Banca Națională rămâne evaluarea calității și transparenței acționarilor. Astfel, în vederea asigurării transparenței sectorului financiar - bancar din Republica Moldova, Banca Națională, în calitate de autoritate de reglementare și supraveghere, monitorizează structura de proprietate a băncilor, verifică acționarii acestora pentru a determina corespunderea calității acționarilor cerințelor prevăzute de Legea privind activitatea băncilor și de Regulamentul cu privire la deținerile în capitalul social al băncii, precum și în scopul asigurării certitudinii în identitatea beneficiarilor efectivi ai acestora, prin realizarea următoarelor acțiuni:

- urmărirea permanentă a tranzacțiilor efectuate cu acțiunile băncilor;
- solicitarea prezentării informației aferente identității și activității desfășurate de către achizitorii potențiali, inclusiv deținătorii direcți și indirecți de deținеri, beneficiarii efectivi, precum și prezentarea chestionarelor, documentelor/ informațiilor suplimentare necesare în vederea evaluării calității acestora, inclusiv prezentarea informațiilor în cazul survenirii modificărilor asupra datelor prezentate anterior BNM;
- efectuarea investigațiilor ce țin de modul de dobândire a acțiunilor băncii, precum și solicitarea suportului autorităților competente;
- analiza informațiilor/documentelor, surselor mass-media disponibile ce conțin informații despre acționarii băncilor.

Astfel, urmare a acțiunilor de monitorizare și transparentizare realizate de către autoritatea de supraveghere, în anul 2018 au fost aplicate unele măsuri de remediere și sancțiuni acționarilor a trei bănci licențiate. Astfel, prin Hotărârea Comitetul executiv al Băncii Naționale, la data de 21.03.2018, au fost suspendate unele drepturi aferente unui acționar al B.C. „ENERGBANK" S.A., pentru nerespectarea de către acesta a cerințelor privind adecvarea și soliditatea financiară, stipulate în Legea privind activitatea băncilor. Totodată, acționarul respectiv a fost informat cu privire la obligativitatea corespunzătoare de a înstrăina acțiunile deținute în bancă. Ulterior, la data de 19.07.2018, Comitetul executiv al

Băncii Naționale a hotărât aplicarea sancțiunii în formă de amendă și a măsurilor de remediere asupra unor acționari ai „Băncii de Finanțe și Comerț" S.A., pentru nerespectarea cerințelor Legii privind activitatea băncilor, prin neprezentarea de către aceștia a documentelor/informațiilor necesare evaluării calității acționarilor. Amenzile au fost aplicate în mărime de 1 la sută din deținerile fiecăruia dintre acționarii vizați în capitalul social al băncii și au fost vărsate în bugetul de stat. Totodată, la data de 20.12.2018, Comitetul executiv al Băncii Naționale a hotărât suspendarea unor drepturi aferente unui acționar al B.C. „EuroCreditBank" S.A., în urma nerespectării de către acesta a cerințelor privind calitatea acționarului, reglementate în Legea privind activitatea băncilor. Acționarul respectiv a fost informat cu privire la obligativitatea de a înstrăina acțiunile deținute în bancă.

Datorită măsurilor întreprinse de către Banca Națională privind transparentizarea acționarilor băncilor, pe parcursul anului 2018, peste 70 la sută din activele bancare au ajuns să fie gestionate de grupuri financiare internaționale cu reputație solidă.

Astfel, în anul 2018, piața bancară autohtonă a devenit atractivă pentru noi investitori strategici, care au consolidat structura de proprietate a 3 bănci, inclusiv 2 de importanță sistemică, după cum urmează:

- Banca Transilvania din România, cu sprijinul Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), a devenit acționar indirect la B.C. „VICTORIABANK" S.A.;
- Intesa Sanpaolo din Italia - acționar unic la B.C. „EXIMBANK" S.A, banca devenind parte a Grupului Intesa Sanpaolo.
- De asemenea, a fost achiziționat pachetul unic de acțiuni în mărime de 41,09 la sută al BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. de către un consorțiu de investitori format din BERD, Invalda INVL și Horizon Capital.

Banca Națională va acționa în continuare în conformitate cu legislația în vigoare și cu cele mai bune practici internaționale, aplicând toate instrumentele atribuite prin lege și statut, în vederea sporirii nivelului de transparență a structurii de proprietate și asigurării unei administrări prudente și sănătoase a băncilor licențiate.

În anul 2017, Banca Națională a Moldovei a inițiat un exercițiu de identificare a tranzacțiilor încheiate cu persoanele afiliate în cadrul B.C. „MOLDOVA – AGROINDBANK" S.A., B.C. „VICTORIABANK" S.A. și BC „Moldindconbank" S.A. În acest sens, a fost selectată prin concurs o societate internațională de audit (Î.C.S. „PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDIT" S.R.L. (PWC)). La 26.04.2018 Comitetul executiv al Băncii Naționale a luat decizia finală privind calificarea unor persoane ca fiind afiliate băncilor menționate. În rezultatul calificării persoanelor ca afiliate băncilor, au fost constatate încălcări ale limitelor prudențiale stabilite pentru expunerile față de persoanele afiliate. Ulterior, la 14.05.2018 B.C. „VICTORIABANK" S.A., B.C. „MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A. și BC „Moldindconbank" S.A. conform HCE din 26.04.2018 au prezentat planurile privind conformarea în

termen de până la 2 ani a limitelor prudențiale aferente și îmbunătățirea sistemelor de control intern privind identificarea și monitorizarea tranzacțiilor încheiate cu persoanele afiliate. E de menționat că B.C. „MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A. în luna decembrie 2018 s-a conformat limitelor expunerilor stabilite.

Ca rezultat al controlului din oficiu, în scopul verificării activității BC „EuroCreditBank" S.A., B.C. „COMERȚBANK" S.A., B.C. „FinComBank" S.A. și B.C. „ENERGBANK" S.A. cu privire la identificarea, verificarea, monitorizarea, raportarea persoanelor afiliate și respectarea exigențelor față de tranzacțiile cu acestea și expunerile față de aceste persoane, prin deciziile Comitetului executiv al BNM din 12.07.2018, unele persoane au fost calificate ca afiliate acestor bănci, cărora li s-au solicitat planuri de îmbunătățire a procesului de identificare și monitorizare a persoanelor afiliate. Totodată, la 2 bănci au fost constatate încălcări ale limitelor prudențiale stabilite pentru expunerile față de persoanele afiliate. BNM a solicitat de la aceste bănci planuri de acțiuni privind conformarea expunerilor față de persoanele afiliate cu limitele prudențiale. Băncile au prezentat planurile menționate la BNM și raportează trimestrial despre măsurile întreprinse în vederea realizării acestora.

Supraveghere intensivă și intervenția timpurie

Pe data de 22 august 2018, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei (BNM) a ridicat regimul de supraveghere intensivă a BC „VICTORIABANK" S.A. Decizia a fost luată după ce s-a constatat că banca asigură transparentizarea structurii acționariatului ca urmare a achiziționării a 72,19 la sută din capitalul social de VB Investment Holding B.V., societate deținută de Banca Transilvania din România în parteneriat cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD).

Totodată, pe parcursul anului 2018, BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. a continuat să se afle în supraveghere intensivă (din anul 2015), iar BC „Moldindconbank" S.A. – în regim de intervenție timpurie (din anul 2016).

În scopul neadmiterii riscurilor excesive, activitatea băncilor aflate în supraveghere intensivă și în regimul de intervenție timpurie este monitorizată zilnic de către Banca Națională. Respectiv, fiind examinate situațiile financiare ale acestor bănci, tranzacțiile, ordinele de zi ale ședințelor organelor de conducere etc.

Referitor la BC „Moldindconbank" S.A., în ianuarie 2018, pachetul de acțiuni în mărime de 63,89 la sută din capitalul social al băncii conform prevederilor legale a fost anulat, fiind emise de către bancă acțiuni noi, care au fost expuse spre vânzare, prețul inițial al acestora fiind stabilit de către o companie de audit internațională. Astfel, acțiunile au fost expuse spre vânzare ca pachet unic, pentru o perioadă de 3 luni. Având în vedere că acțiunile nu au fost vândute în termenul indicat, termenul de vânzare al acestora a fost prelungit de mai multe ori prin deciziile Comitetului executiv al BNM, în paralel, fiind prelungit și regimul de intervenție timpurie.

Cu privire la BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A., în iunie 2018, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a acordat aprobarea prealabilă unui consorțiu internațional de investitori (BERD, Invalda INVL, Horizon Capital), prin intermediul companiei HEIM PARTNERS LIMITED, pentru achiziționarea pachetului de acțiuni în mărime de 41,09 la sută din capitalul social al BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A.. Ulterior, în iulie 2018, a fost achiziționat pachetul menționat de acțiuni de către Agenția Proprietății Publice, fiind expus la vânzare ca pachet unic în termen de trei luni pe piața reglementată, prin intermediul licitației cu strigare. Pe data de 2 octombrie 2018, la licitație a fost vândut pachetul unic de acțiuni nou-emise ale BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. consorțiului internațional de investitori.

Băncile aflate în proces de lichidare

La situația din 31.12.2018, în proces de lichidare silită erau 7 bănci. Pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a aprobat Darea de seamă privind încheierea procesului de lichidare a BCI „Oguzbank" S.A.

Cu privire la procesul de lichidare a Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ" S.A. și BC „UNIBANK" S.A., inițiat în anul 2015, menționăm că, având ca scop recuperarea mijloacelor bănești ale acestor bănci, pe parcursul anului 2018, lichidatorii au conlucrat cu organele de drept, au întreprins măsuri organizatorice privind comercializarea activelor aflate în proprietatea și posesia băncilor și au continuat lucrul cu debitorii băncilor. Ca urmare, la sfârșitul anului 2018, erau în derulare 129 acțiuni în instanțele de judecată, în vederea recuperării mijloacelor acordate anterior de bănci, în valoare totală de 4 684,3 milioane lei. Totodată, în gestiunea organelor de anchetă erau 47 dosare penale intentate în baza sesizărilor lichidatorilor. Ca rezultat, au fost încasate mijloace bănești în sumă totală de 1 718,4 milioane lei, inclusiv în anul 2018 – 705,1 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 554,0 milioane lei, BC „BANCA SOCIALĂ" S.A. – 139,2 milioane lei și B.C. „UNIBANK" S.A. – 11,9 milioane lei). Mijloacele obținute în cadrul procesului de lichidare a băncilor au fost utilizate pentru onorarea creanțelor aferente creditelor de urgență acordate Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ" S.A. și B.C. „UNIBANK" S.A., până la numirea lichidatorilor băncilor respective. Astfel, până la data de 31.12.2018, au fost rambursate mijloace în mărime de 1 749,9 milioane lei, inclusiv în anul 2018 – 679,3 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 545,0 milioane lei, BC „BANCA SOCIALĂ" S.A. – 127,5 milioane lei și B.C. „UNIBANK" S.A. – 6,8 milioane lei).

4.3 Evaluarea riscurilor sectorului bancar

Supravegherea macroprudențială

În scopul prevenirii acumulării de riscuri sistemice și al asigurării stabilității sectorului bancar, Banca Națională a Moldovei efectuează periodic testări la stres și studii de sensibilitate, care reprezintă instrumente de supraveghere macroprudențială pentru evaluarea rezilienței sectorului bancar la potențiale șocuri. Testările la stres utilizate de Banca Națională se axează pe scenarii aferente riscului de credit, riscului de lichiditate, riscului ratei dobânzii și riscului ratei de schimb valutar, precum și pe combinațiile dintre acestea. Testările la stres se efectuează în baza informațiilor raportate de bănci și evaluează impactul șocurilor simulate la nivelul sectorului bancar, pe grupuri de bănci și individual pe bănci.

Rezultatele testărilor la stres la nivelul sectorului bancar denotă că băncile din Republica Moldova sunt suficient capitalizate și capabile să facă față majorității șocurilor simulate. În același timp, băncile întreprind încontinuu măsurile necesare pentru îmbunătățirea calității portofoliilor de credite, ceea ce le va permite diminuarea pierderilor în cazul unui scenariu de stres advers.

În ceea ce privește riscul de lichiditate, testările la stres confirmă nivelul înalt de lichiditate al sectorului bancar, băncile fiind capabile să facă față retragerilor de depozite la rate maxime istorice, iar deficite de lichiditate nu au fost înregistrate.

De asemenea, în scopul evaluării potențialelor riscuri care ar putea afecta stabilitatea sectorului bancar și a fiecărei bănci, Banca Națională efectuează studiul privind identificarea vulnerabilităților sectorului bancar. Rezultatele nu indică un nivel alarmant de vulnerabilitate a sectorului bancar în general și a băncilor în particular.

Pentru a cunoaște opinia managerilor de riscuri din cadrul băncilor, Banca Națională a Moldovei efectuează semestrial un sondaj privind riscul sistemic. Conform opiniei respondenților, riscurile-cheie persistă în sistemul financiar, dar probabilitatea de apariție, în termen scurt, a unui eveniment cu impact ridicat asupra sistemului financiar se diminuează.

În scopul determinării condițiilor de finanțare și a profilului de risc al sectoarelor finanțate de către băncile din Republica Moldova, BNM realizează trimestrial un sondaj privind creditarea bancară. Rezultatele sondajului indică trendul de înăsprire ușoară a standardelor de creditare pentru persoanele juridice și o relaxare ușoară a acestora pentru persoanele fizice în anul 2018. Principalii factori ce au influențat tendințele respective au fost modificarea procedurilor interne în unele bănci și presiunea concurenței. În perioada de referință, cererea pentru credite atât din partea întreprinderilor, cât și din partea populației a menținut un trend crescător. Pe termen scurt, băncile anticipează o majorare a

cererii pentru credite din partea ambelor categorii de debitori, concomitent cu o înăsprire ușoară a condițiilor de creditare.

Instrumente de politică macroprudențială

În vederea creșterii rezilienței băncilor la eventuale evoluții adverse, precum și în scopul realizării obiectivului strategic de consolidare a funcției de stabilitate financiară și supraveghere macroprudențială, Banca Națională a Moldovei în calitate de autoritate de supraveghere a introdus în anul 2018 primul set de instrumente de supraveghere macroprudențială pentru băncile din Republica Moldova.

Astfel, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a stabilit ratele amortizoarelor de conservare a capitalului aplicate băncilor din Republica Moldova la situația de la finele anului 2018, după cum urmează:

- Rata amortizorului de conservare a capitalului, aplicată băncilor, a fost stabilită la nivelul de 2,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor.
- Rata amortizorului anticiclic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost stabilită la nivelul de 0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor. Rata a fost stabilită luând în considerare lipsa riscurilor sistemice ciclice legate de creșterea excesivă a creditării.
- Rata amortizorului de risc sistemic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost stabilită la nivelul de 1 la sută sau 3 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor, în funcție de structura acționariatului băncii respective.
- Pentru asigurarea unei tratări adecvate a riscurilor structurale ale sectorului bancar din Republica Moldova, Banca Națională a Moldovei stabilește băncile care sunt societăți de importanță sistemică. În baza acestui studiu și în conformitate cu punctul 53 din Regulamentul cu privire la amortizoarele de capital, Banca Națională a stabilit ratele amortizorului aferent societăților de importanță sistemică, pentru bănci identificate ca societăți de tip O-SII din Republica Moldova, după cum urmează:
  - 0,75 la sută pentru B.C. „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A.;
  - 0,50 la sută pentru B.C. „VICTORIABANK" S.A. și B.C. „Moldindconbank" S.A.;
  - 0,25 la sută pentru B.C. „MOBIASBANCA-GSG" S.A.

Prin urmare, din momentul stabilirii cerinței de capital și până la finele anului 2018, cerința de capital pentru băncile din Republica Moldova a variat între 13,5 la sută și 16,25 la sută, în funcție de structura acționariatului și de importanța sistemică a băncii.

4.4 Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului

Pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a continuat activitățile menite să îmbunătățească sistemul de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului la entitățile supravegheate. Astfel, Comitetul executiv al BNM a aprobat regulamente cu privire la cerințele de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor, a prestatorilor de servicii de plată nebancari, a unităților de schimb valutar și a hotelurilor. Totodată, BNM a efectuat controale pe teren și din oficiu la entitățile supravegheate în scopul asigurării conformării acestora cu cerințele actelor normative în vigoare. În special, au fost supuse verificării conformarea la cerințele de precauție privind clienții și beneficiarii efectivi ai acestora, monitorizarea tranzacțiilor și a relațiilor de afaceri, raportarea tranzacțiilor suspecte către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, evaluarea riscurilor aferente domeniului, aplicarea măsurilor de precauție sporită, a măsurilor restrictive internaționale, păstrarea datelor etc. În acest context, au fost efectuate 6 controale pe teren la băncile comerciale, 3 controale pe teren la prestatorii de servicii de plată nebancari și 141 controale pe teren la unitățile de schimb valutar și hoteluri, precum și verificări din oficiu. Ca rezultat al controalelor efectuate, au fost constatate mai multe deficiențe în aplicarea cerințelor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, în consecință, Banca Națională a aplicat sancțiuni și a informat Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor.

De asemenea, pe parcursul anului, Banca Națională a contribuit esențial în procesul de prezentare și argumentare a măsurilor întreprinse în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, în sectoarele supravegheate, în cadrul evaluării naționale de către Comitetul de experți în acest domeniu al Consiliului Europei (MONEYVAL). Astfel, au fost completate chestionarele de conformitate tehnică și de eficiență, prin prezentarea aspectelor legale, măsurilor de supraveghere aplicate, mecanismelor instituite, datelor statistice și a altor informații relevante, iar în cadrul vizitei pe teren, au fost aduse explicații și argumente menite să demonstreze eficiența sistemului național de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului.

Suplimentar, au fost continuate activitățile în conformitate cu Planul de acțiuni aprobat prin HG nr.791 din 11.10.2017 pentru realizarea măsurilor de minimizare a riscurilor, vulnerabilităților și amenințărilor identificate în Raportul Național de Evaluare a Riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului.

La 13 decembrie 2018 a fost lansat proiectul TWINNING, finanțat de Uniunea Europeană, „Eficientizarea sistemului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului în Republica Moldova", care va fi implementat pe parcursul următorilor trei ani. În urma realizării acestui proiect, Banca Națională, precum și Serviciul de Combatere a Spălării Banilor și Finanțării Terorismului

vor beneficia de asistența experților Uniunii Europene în derularea în continuare a acțiunilor de consolidare și îmbunătățire a capacității de reglementare și supraveghere a acestui domeniu.

Totodată, în scopul consolidării procesului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, BNM este în proces de achiziționare a unei soluții IT destinate monitorizării transparenței acționarilor și analizei la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Scopul implementării soluției date este de a identifica în timp util potențialele riscuri operaționale, de imagine, legale etc, care ar putea genera pierderi semnificative băncilor, cu impact asupra întregului sector bancar.

Capitolul 5

Sistemul de plăți

5.1 Reglementarea și supravegherea sistemelor de plăți

În conformitate cu *Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, reglementarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare în Republica Moldova este una din atribuțiile de bază ale Băncii Naționale.

Această atribuție este realizată în corespundere cu cele mai bune practici internaționale, cu recomandările, principiile, standardele din acest domeniu emise de Banca Reglementelor Internaționale, BCE, Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială.

Pe parcursul anului 2018, au fost operate modificări la *Regulamentul cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 53 din 02.03.2006*, care au derivat din necesitatea ajustării cadrului legal în contextul participării în sistemul automatizat de plăți interbancare (în continuare – SAPI) a Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, precum și a ajustării comisioanelor percepute pentru serviciile de procesare a plăților, în scopul echilibrării nivelului de venituri obținute din activitatea SAPI cu nivelul de cheltuieli aferente administrării și operării acestui sistem.

Conform Politicii de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova (aprobate prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale nr. 299 din 27 octombrie 2016), obiectivul de bază al supravegherii efectuate de Banca Națională a Moldovei este promovarea eficienței și stabilității sistemului de plăți din țară. În contextul obiectivului de bază, supravegherii de către Banca Națională sunt supuse elementele sistemului de plăți din Republica Moldova, a căror funcționare stabilă și eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară, implementarea politicii monetare și promovarea încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar.

În domeniul sistemelor de plăți și de decontări, supravegherii sunt supuse:

1. Sistemele de plăți și decontări (sistemele de plăți de mare valoare și sistemele de plăți de mare volum și mică valoare);
2. Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare;
3. Remiterile de bani;
4. Instrumentele de plată.

În exercitarea funcției de supraveghere, Banca Națională a Moldovei acordă o atenție sporită sistemelor care procesează, compensează și decontează plăți de mare valoare și care prezintă un risc substanțial în cazul unui eșec operațional sau de decontare. Totodată, Banca Națională asigură un nivel corespunzător de atenție pentru toate componentele sistemului de plăți, supuse supravegherii.

5.2 Licențierea, reglementarea și supravegherea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică

Conform *Legii nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*, Banca Națională a Moldovei (BNM) licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și emitenților de monedă electronică.

Pe parcursul anului 2018, prin *Legea nr. 208/2018 pentru modificarea unor acte legislative*, au fost operate modificări în Legea nr. 114/2012 (inclusiv în Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008) în vederea ajustării unor norme în domeniul prestării serviciilor de plată și emiterii de monedă electronică, luând în considerare evoluțiile aferente acestuia, precum și modificarea cadrului legal în domeniile conexe.

Menționăm că, *Legea nr. 208/2018* reprezintă un exercițiu de continuitate a armonizării legislației în domeniul prestării serviciilor de plată și emiterii de monedă electronică, în sensul modificării și completării *Legii nr. 114/2012* prin transpunerea unor prevederi suplimentare a *Directivei 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 319 din 5 decembrie 2007, precum și a Directivei nr.2009/110/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică, de modificare a Directivelor 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 2000/46/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 267 din 10 octombrie 2009*, care nu au fost implementate în cadrul exercițiului inițial de transpunere a acestor acte UE.

În conformitate cu *Legea nr. 114/2012*, pe parcursul anului 2018: a fost retrasă o licență pentru desfășurarea activității de emitere a monedei electronice la solicitarea entității deținătoare de licență; a fost eliberată o licență pentru desfășurarea activității menționate; a fost suspendată licența unei entități emitente de monedă electronică pentru o perioadă de șase luni.

La situația din 31.12.2018, în Republica Moldova activau șase prestatori de servicii de plată nebancari, dintre care o societate de

plată, un furnizor de servicii poștale și patru societăți emitente de monedă electronică.

Pe parcursul anului 2018, au fost efectuate patru controale, dintre care trei controale complexe pe teren și un control din oficiu, în cadrul cărora au fost supuși verificării prestatorii de servicii de plată nebancari licențiați.

La efectuarea controalelor au fost constatate încălcări și deficiențe ce țin de:

- protejarea fondurilor utilizatorilor serviciilor de plată;
- înregistrarea la BNM a agenților de plată în Registrul societăților emitente de monedă electronică;
- evaluarea riscurilor aferente activității de prestare a serviciilor de plată în ansamblu la toate nivelele organizatorice;
- notificarea BNM despre externalizarea activității de încasare a numerarului de la terminalele cash-in;
- raportarea la BNM a informațiilor aferente fraudelor înregistrate;
- notificarea BNM despre modificarea datelor din documentele anexate la declarația de eliberare a licenței etc.

Urmare controalelor efectuate au fost înaintate propuneri și recomandări privind acțiunile necesare de întreprins în scopul înlăturării încălcărilor și a neajunsurilor depistate și, după caz, au fost dispuse măsuri de remediere și aplicate sancțiuni.

De asemenea, conform prevederilor *Legii nr. 114/2012*, BNM a efectuat supravegherea din oficiu a activității desfășurate de către prestatorii de servicii de plată nebancari, prin monitorizarea continuă a activității acestora, analiza rapoartelor trimestriale prezentate la BNM, examinarea sesizărilor (reclamațiilor) ce țin de activitatea prestatorilor de servicii de plată și emitenților de monedă electronică, examinarea informațiilor publicate pe paginile web etc.

Pe parcursul anului 2018, prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari, au fost efectuate 75,5 milioane operațiuni de plată, cu 0,5 la sută mai mult față de 2017, în valoarea totală de 22,5 miliarde lei, cu 3,9 la sută mai mult față de 2017 (Graficul 5.1). De menționat că, majoritatea covârșitoare a acestor plăți a fost efectuată de către ÎS Poșta Moldovei (85 la sută).

Graficul 5.1: Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari

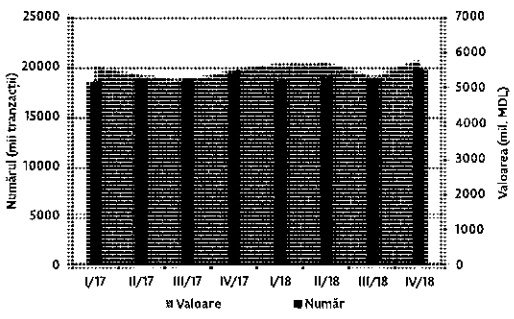

Sursa: BNM

5.3 Sistemul automatizat de plăți interbancare

Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI) este compus din sistemul de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR) și sistemul de compensare cu decontare pe bază netă (sistemul CDN). Sistemul DBTR este destinat prelucrării plăților urgente și

de mare valoare, iar sistemul CDN este destinat procesării plăților de mică valoare.

În anul 2018, prin intermediul SAPI a fost procesat un volum total de 12,9 milioane tranzacții în valoare de 1 193,2 miliarde lei, majorându-se ca număr cu 0,6 la sută și diminuându-se ca valoare cu 2,9 la sută comparativ cu anul 2017. Volumul mediu zilnic[43] al operațiunilor a constituit 51,0 mii de tranzacții în valoare de 4,7 miliarde lei. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în SAPI a fost atins pe 26 decembrie 2018, fiind decontate 128,8 mii de plăți.

Din punctul de vedere al structurii plăților, constatăm următoarea reprezentare:

- transferuri ordinare ale clienților – 51,3 la sută din numărul total al plăților;
- transferurile de credit aferente plăților bugetare – 46,7 la sută;
- alte tipuri de plăți – 2,0 la sută.

Sub aspect valoric, tranzacțiile în SAPI au următoarea structură:

- transferuri ordinare ale clienților – 15,9 la sută din valoarea totală a plăților;
- transferurile de credit bugetare – 10,6 la sută;
- transferuri efectuate de către bănci în nume și pe cont propriu – 73,6 la sută.

În anul 2018, distribuția numărului plăților per sisteme componente ale SAPI a fost următoarea: 9,2 la sută pentru sistemul DBTR și 90,8 la sută pentru sistemul CDN. Distribuția valorii plăților prezintă un tablou invers, astfel că prin DBTR au fost decontate 95,0 la sută din valoarea totală a plăților, iar prin CDN doar 5,0 la sută.

În medie pe zi prin intermediul sistemului DBTR au fost decontate 4,7 mii de plăți, în valoare de 4,5 miliarde lei, iar prin sistemul CDN 46,3 mii plăți, în valoare de 236,9 milioane lei. Valoarea medie a unei plăți decontate în sistemul DBTR a constituit 949,3 mii lei, iar a unei plăți decontate în sistemul CDN – 5,1 mii lei.

Comparând valoarea totală decontată prin sistemul DBTR în anul 2018 și a PIB-ului anual al Republicii Moldova (190 016,0 milioane lei) se constată că în sistemul DBTR se decontează echivalentul PIB-ului anual în aproximativ 43 de zile operaționale. Acest indicator relevă importanța sistemului DBTR în cadrul sistemului financiar din Republica Moldova. La nivel de Eurosistem[44], sistemul de decontare pe bază brută în timp real – Target2 procesează un

[43] În anul 2018 au fost 254 zile operaționale.

[44] Raportul anual TARGET 2017, https://www.ecb.europa.eu/pub/targetar/html/ecb.targetar2017.en.html

volum comparabil cu PIB anual al zonei euro în mai puțin de șapte zile operaționale.

În tabelul A.16 este prezentată evoluția plăților decontate prin SAPI în anul 2018, comparativ cu anul 2017.

La finele anului 2018, în SAPI erau înregistrați 17 participanți:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, inclusiv în calitate de participant mandatat, care nu are deschis cont în SAPI;
- Depozitarul Național de Valori Mobiliare al Moldovei S.A.;
- Depozitarul Central Unic al valorilor mobiliare S.A.

Supravegherea SAPI

Supravegherea SAPI este efectuată în vederea asigurării funcționării stabile și eficiente a acestui sistem. Pe parcursul anului 2018, disponibilitatea sistemului pentru participanți a constituit 99.9 la sută și s-a încadrat în parametrii stabiliți în acest sens. Incidente majore care să perturbe activitatea SAPI și să afecteze participanții nu au avut loc.

5.4 Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare de stat

Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare de stat (SIC) reprezintă un sistem de depozitare și decontare a valorilor mobiliare emise de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova în numele Guvernului Republicii Moldova și a celor emise de către Banca Națională, decontarea finală pentru operațiunile efectuate în cadrul acestuia fiind realizată în SAPI prin intermediul sistemului de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR), conform principiului DvP (plata anticipează livrarea valorii/ transferul de proprietate).

La finele lunii iulie 2018, SIC și-a încetat activitatea, urmare transferării funcției de înregistrare și decontare a valorilor mobiliare de stat către Depozitarul central unic al valorilor mobiliare, care și-a început activitatea la 31 iulie 2018.

În perioada de funcționare a SIC pe parcursul anului 2018, disponibilitatea SIC pentru participanții la sistem a constituit 100 la sută și incidente care să afecteze activitatea sistemului și a participanților nu au avut loc.

5.5 Instrumentele de plată fără numerar

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemului național de plăți, iar Banca Națională efectuează supravegherea lor în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora.

Din ansamblul instrumentelor de plată, cele mai utilizate de către populație (persoane fizice) sunt cardurile de plată. De menționat, că BNM întreprinde măsuri relevante de comun acord cu alte autorități și instituții naționale în vederea promovării utilizării instrumentelor de plată fără numerar și combaterii evaziunii fiscale.

Cardurile de plată

Numărul cardurilor[45] aflate în circulație la finele anului 2018 a constituit 1 936 265 unități și a înregistrat o creștere de 11,5 la sută comparativ cu finele anului 2017, atingând cel mai înalt nivel de până acum (Graficul 5.2).

Graficul 5.2: Numărul cardurilor de plată aflate în circulație (mii unități)

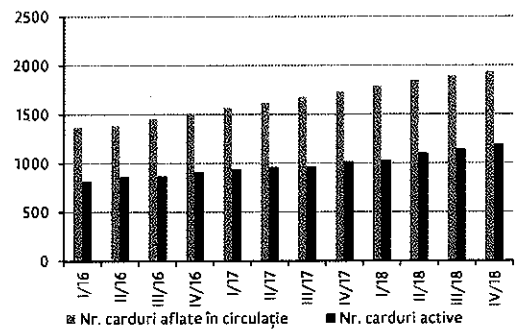

Sursa: BNM

Pe fundalul majorării numărului cardurilor aflate în circulație, numărul cardurilor active[46] a avut o creștere mai accentuată (cu 17,0 la sută mai mult față de finele anului 2017), iar ponderea cardurilor active din numărul total de carduri aflate în circulație nu a suferit modificări semnificative, constituind 61,5 la sută. De menționat că, această rată a utilizării cardurilor este practic constantă pe parcursul ultimilor ani.

În ceea ce ține de soluția tehnică a cardurilor de plată, numărul cardurilor de proximitate a depășit în anul curent numărul cardurilor hibride, înregistrând o creștere de 49,8 la sută față de anul 2017. Creșterea rapidă a ponderii acestor tipuri de carduri în numărul total de carduri deținute a contribuit la înlocuirea treptată a cardurilor hibride care, la rândul lor, au substituit anterior cardurile cu bandă magnetică. Astfel, în anul 2018 cardurile contactless dețin ponderea majoră (49,9 la sută) din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova. Cardurile hibride, al căror număr a înregistrat o scădere de -10,7 la sută față de finele anului 2017, au constituit 913,3 mii unități, deținând o pondere de 47,2 la sută din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova. *Cardurile cu bandă magnetică* dețin o cotă tot mai nesemnificativă, reprezentând doar 2,7 la sută din numărul total de carduri aflate în circulație, chiar dacă în anul 2016 aceste tipuri de carduri aveau ponderea cea mai însemnată (55,1 la sută). *Cardurile virtuale* dețin o cotă modestă de doar 0,2 la sută, fără variații semnificative pe parcursul ultimilor ani.

Pe parcursul anului 2018, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova au fost

[45] Suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare al său și/sau a unor alte coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată, are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării operațiunilor de plată.

[46] Card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de raportare.

efectuate atât în țară, cât și peste hotare 60,4 milioane operațiuni în valoare de 57,9 miliarde lei, în creștere față de anul 2017 cu 29,9 la sută ca număr și cu 16,6 la sută ca valoare.

Din volumul total al operațiunilor efectuate cu cardurile emise în țară, 55,8 la sută au reprezentat plăți fără numerar, iar 44,2 la sută – retrageri de numerar. Cel mai înalt ritm de creștere a fost înregistrat la numărul plăților fără numerar, cu 53,1 la sută mai mult decât în anul precedent, în timp ce numărul retragerilor de numerar s-a majorat cu 9,0 la sută față de anul 2017.

De asemenea, conform prognozelor anterioare ale Băncii Naționale, în anul 2018 numărul plăților fără numerar cu cardurile emise în Republica Moldova, a depășit pentru prima dată retragerile de numerar (cu 6,9 milioane de operațiuni).

Zilnic, cu cardurile de plată emise în Republica Moldova sunt efectuate în medie 73 202 retrageri de numerar și circa 92 361 plăți fără numerar. Valoarea medie a unei retrageri de numerar a atins în anul 2018 cifra de 1 706 lei, în creștere cu 2,7 la sută față de anul 2017. Totodată, o plată fără numerar în medie a avut o valoare de 364 lei, diminuându-se cu 9,9 la sută față anul 2017.

Operațiunile domestice[47] efectuate cu cardurile de plată emise de prestatorii de servicii de plată licențiați reprezintă 83,2 la sută (50,3 milioane operațiuni) din numărul total al tranzacțiilor efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova.

Din totalul operațiunilor domestice, ponderea plăților fără numerar a constituit ca număr 47,4 la sută (39,8 la sută pentru anul 2017) și ca valoare 13,5 la sută (10,8 la sută pentru anul 2017).

Zilnic, pe teritoriul Republicii Moldova sunt efectuate cu cardurile de plată autohtone în medie 72 498 de retrageri de numerar și circa 65 202 plăți fără numerar. Valoarea medie a unei operațiuni domestice de retragere de numerar a constituit în anul de referință 1 696 lei, în creștere cu 2,9 la sută față de anul 2017. Totodată, o plată fără numerar, în medie, a avut o valoare de 296 lei, diminuându-se cu 1,9 la sută față de 2017.

Din numărul total de operațiuni domestice, 34,4 la sută au constituit plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului și 13,0 la sută au fost efectuate fără prezența fizică a cardului (CNP) (Graficul 5.4).

Numărul de operațiuni cu carduri emise în Republica Moldova și efectuate în străinătate pe parcursul anului 2018 (10,2 milioane de operațiuni) a indicat o creștere de 65,1 la sută comparativ cu anul precedent și reprezintă o cifră de aproximativ 4,9 ori mai mică decât numărul de operațiuni efectuate în interiorul țării cu cardurile emise în Republica Moldova. Din numărul total de 10,2 milioane operațiuni efectuate peste hotare, 97,5 la sută reprezintă plăți fără numerar și sunt în creștere față de cele efectuate pe parcursul anului 2017 cu 66,9 la sută. De menționat faptul că, 71,1 la sută din numărul total de operațiuni efectuate peste hotare, reprezintă plăți fără numerar efectuate fără prezența fizică a cardului și 26,4

[47] Operațiune de plată efectuată la un prestator acceptant din Republica Moldova cu cardurile emise de prestatorii de servicii de plată licențiați de către BNM.

Graficul 5.3: Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova (milioane operațiuni)

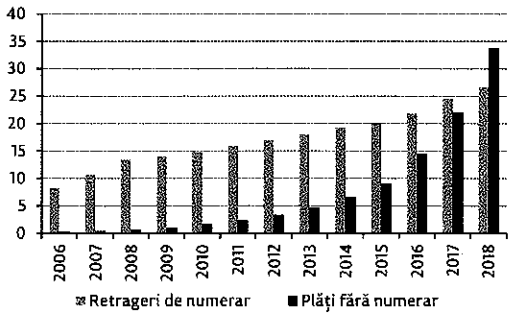

Sursa: BNM

Graficul 5.4: Structura operațiunilor domestice

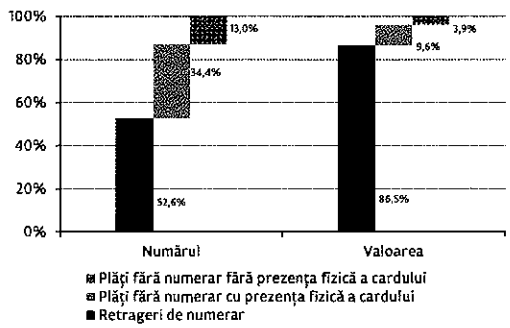

Sursa: BNM

Graficul 5.5: Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova

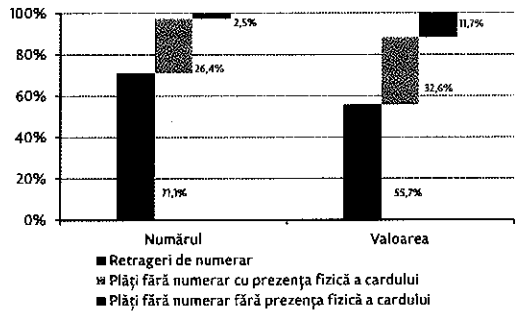

Sursa: BNM

Graficul 5.6: Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova

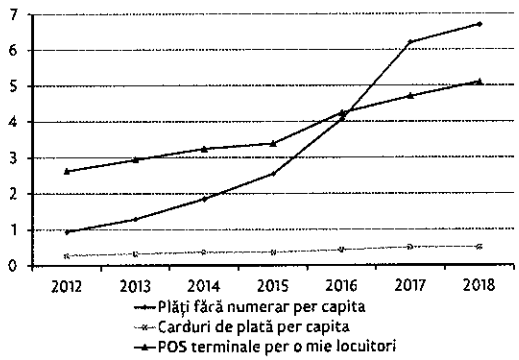

Sursa: BNM

la sută sunt plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului (Graficul 5.5). Aceste cifre indică faptul că aproximativ 3 din 4 operațiuni efectuate peste hotarele țării cu cardurile emise în Republica Moldova reprezintă cumpărături online, iar creșterea volumului acestora denotă încrederea consumatorilor în utilizarea electronică a acestui instrument de plată.

În ceea ce privește evaluarea situației privind fraudele cu cardurile de plată, indicatorul de bază aplicat este ponderea valorii totale a fraudelor comise în valoarea totală a tranzacțiilor efectuate cu cardurile de plată emise de băncile licențiate locale atât în țară, cât și în străinătate. În Republica Moldova, acest indicator a constituit 0,013 la sută pentru anul 2018, ceea ce este sub nivelul mediei europene (0,041 la sută pentru anul 2016[48]).

Tendințele pozitive care s-au evidențiat pe piața cardurilor din Republica Moldova pe parcursul anului 2018 au fost următoarele:

- Plățile fără numerar efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova au continuat să crească în ritmuri accelerate comparativ cu datele înregistrate în anul precedent, majorându-se cu 53,1 la sută ca număr și cu 38,0 la sută ca valoare;
- Numărul plăților domestice fără numerar, în trimestrul IV, a depășit pentru prima dată în Republica Moldova numărul retragerilor de numerar, anticipând astfel menținerea tendinței pe întreg parcursul anului viitor și depășirea ponderii anuale a operațiunilor de retragere;
- 71,1 la sută din operațiunile efectuate în străinătate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova reprezintă operațiuni de plată în cadrul comerțului electronic, fapt ce denotă tendința ascendentă a acestor tipuri de operațiuni și gradul sporit de încredere a deținătorilor față de utilizarea electronică a acestui instrument de plată;
- Rețeaua de acceptare a cardurilor de plată din Republica Moldova s-a extins pe parcursul anului 2018, majorându-se, în special, numărul POS terminalelor (18 178 POS terminale la finele anului 2018, în creștere cu 9,4 la sută față de aceeași perioadă a anului precedent);
- Numărul cardurilor contactless aflate în circulație a înregistrat o creștere accentuată, fiind de 1,5 ori mai mare față de finele anului 2017, iar datorită comodității și simplității utilizării acestora, tot mai multe persoane optează să achite fără numerar prin metoda de proximitate.

Sistemele automatizate de deservire la distanță

Sistemele automatizate de deservire la distanță (SADD) reprezintă soluții informatice și/sau echipamente, puse la dispoziția deținătorilor de către prestatorii de servicii de plată, ce permit acestora prin intermediul unei aplicații informatice, a unei metode

[48]Raportul privind fraudele cu cardurile de plată, publicat de BCE în septembrie 2018 https://www.ecb.europa.eu/pub/cardfraud/html/ecb.cardfraudreport201809.en.html#toc1

de autentificare și al unui mijloc de comunicație să aibă acces de la distanță la mijloacele aflate în contul de plăți în scopul: obținerii de informații privind starea contului de plăți și tranzacțiile realizate, efectuării tranzacțiilor în numele și la ordinul deținătorului din contul mijloacelor aflate în contul de plăți.

Numărul total al deținătorilor SADD a constituit 898,3 mii deținători la finele anului 2018, majorându-se cu 64,6 la sută față de anul 2017. Numărul deținătorilor activi[49], de asemenea, a consemnat o tendință de creștere de 66,9 la sută, de la 138,1 mii la finele anului 2017 la 230,5 mii la finele anului 2018, ceea ce denotă interesul și încrederea tot mai mare a clienților prestatorilor de servicii de plată de a utiliza SADD. Din totalul deținătorilor SADD, celor activi le revine o pondere de 25,7 la sută (Graficul 5.7).

Graficul 5.7: Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor

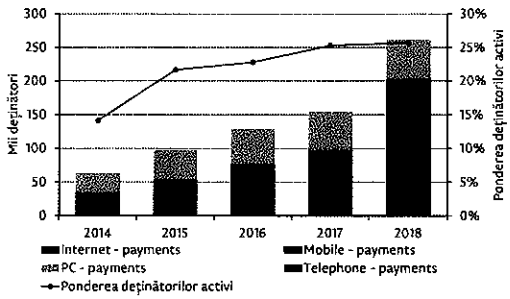

Sursa: BNM

Distribuția deținătorilor SADD după tipul sistemelor utilizate relevă că 70,9 la sută dintre ei sunt înregistrați în sistemele *internet-payments* (cu 0,8 p.p. mai puțin față de finele anului 2017); 21,4 la sută din numărul lor total sunt deținători de *mobile-payments* (cu 5,3 p.p. mai mult față de finele anului 2017); 6,5 la sută (cu 3,9 p.p. mai puțin față de finele anului 2017) din numărul total de deținători utilizează *telephone-payments* și doar 1,2 la sută utilizează *PC-payments* (deținători ai *PC-payments* sunt doar persoane juridice), această cotă diminuându-se cu 0,6 p.p. față de finele anului 2017.

În anul 2018, prin intermediul SADD au fost efectuate 16,8 milioane tranzacții, cu 24,8 la sută mai mult față de 2017. Numărul acestor operațiuni a crescut datorită comodității achitării diverselor servicii/bunuri prin intermediul SADD, dar și a cheltuielilor mai mici pe care prestatorii de servicii de plată le suportă achitând de la distanță.

Graficul 5.8: Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD

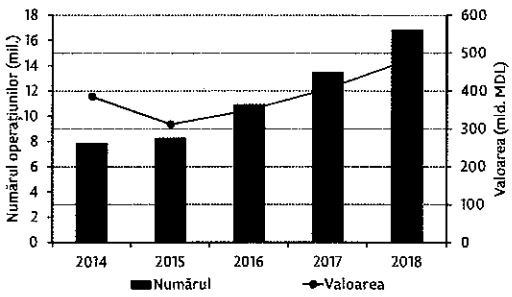

Sursa: BNM

Valoarea tuturor tranzacțiilor efectuate prin intermediul SADD de către persoanele fizice și juridice a însumat 482,3 miliarde lei pe parcursul anului 2018, fiind în creștere cu 19,0 la sută față de anul precedent, ceea ce denotă sporirea încrederii clienților în efectuarea tranzacțiilor prin intermediul SADD (Graficul 5.8). Circa 98,3 la sută din valoarea operațiunilor efectuate prin SADD au fost efectuate de către persoanele juridice.

Transferul de credit

Din numărul total al operațiunilor de plată (16,7 milioane operațiuni), 69,5 la sută au fost inițiate în format electronic. Pe parcursul ultimilor patru ani s-a înregistrat o îmbunătățire a acestui indicator, de la 48,0 la sută în anul 2015 la 69,5 la sută în anul 2018, ceea ce semnifică o sporire a gradului de digitalizare a serviciilor de plată în Republica Moldova. De asemenea, în termeni relativi, numărul transferurilor de credit inițiate electronic a crescut comparativ cu anul precedent cu 8,0 la sută, iar numărul celor pe suport hârtie a înregistrat o diminuare de 1,5 la sută față de 2017. Totodată, valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții băncilor a atins cifra de 439,7 miliarde lei, dintre care 61,5 la sută au fost efectuate în format electronic, iar 38,5 la sută pe suport hârtie.

[49]Deținător SDBD care a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de raportare printr-un sistem de deservire bancară la distanță.

Debitarea directă

Pe parcursul anului 2018, au fost efectuate 101,6 mii operațiuni de plată prin intermediul debitării directe, cu 17,7 la sută mai mult față de 2017. Valoarea totală a operațiunilor de debitare directă a totalizat 42,5 milioane lei, crescând cu 13,3 la sută față de anul precedent. Numărul total al utilizatorilor acestui instrument a constituit la finele anului 2018 peste 4,1 mii.

Capitolul 6

Activitatea de emisie a numerarului

În anul 2018, valoarea numerarului aflat în circulație și-a continuat trendul ascendent, ritmul de creștere (+12,9 la sută, până la o valoare de 23 753,3 milioane lei), fiind superior cu 2,2 p.p. față de cel înregistrat în 2017.

6.1 Evoluția numerarului (bancnote și monede în circulație)

Bancnotele în circulație, la sfârșitul anului 2018, din punct de vedere valoric, au constituit 23 606,4 milioane lei, cu 12,92 la sută mai mult, față de finele anului anterior. Evoluția valorică a bancnotelor în circulația monetară este prezentată în graficul 6.1.

La finele anului 2018 se aflau în circulație circa 284 milioane bancnote, cu 4,27 la sută mai mult decât la sfârșitul anului 2017. Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ, pe fiecare valoare nominală, este prezentată în graficul 6.2. Majorarea cantitativă a bancnotelor în circulație a fost determinată de creșterea mai însemnată a cantității bancnotelor cu valoarea nominală de 5 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei și 500 lei.

Bancnotele cu valoarea nominală de 1 leu au constituit în continuare o pondere majoră, de 31,8 la sută, în numărul total de bancnote aflate în circulație, urmată de bancnotele cu valoarea nominală de 200 lei, cu o pondere de 23,52 la sută și de 100 lei, cu o pondere de 13,33 la sută. Similar anilor precedenți, cea mai mică pondere în numărul total de bancnote în circulație a revenit bancnotelor cu valoarea nominală de 1000 lei (0,44 la sută).

Conform structurii pe valori nominale, la sfârșitul perioadei de raportare, cantitatea bancnotelor în circulație constituia circa: pentru 1 leu – 90,28 milioane bancnote, 5 lei – 17,18 milioane bancnote, 10 lei – 20,12 milioane bancnote, 20 lei – 12,26 milioane bancnote, 50 lei – 32,23 milioane bancnote, 100 lei – 37,85 milioane bancnote, 200 lei – 66,78 milioane bancnote, 500 lei – 5,97 milioane bancnote și 1000 lei – 1,25 milioane bancnote.

Structura pe valori nominale a bancnotelor aflate în circulație la finele anului 2018 este reprezentată cantitativ și valoric în graficul 6.3.

La sfârșitul anului 2018 în circulație se aflau 833,73 milioane monede metalice divizionare, cu 3,2 la sută mai multe decât la finele anului 2017, valoarea acestora constituind 120,64 milioane lei, cu 4,05 la sută mai mare față de perioada corespunzătoare a anului anterior. Evoluția monedelor în circulația monetară conform

Graficul 6.1: Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

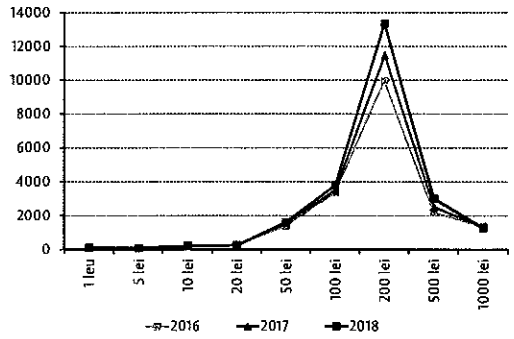

Sursa: BNM

Graficul 6.2: Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)

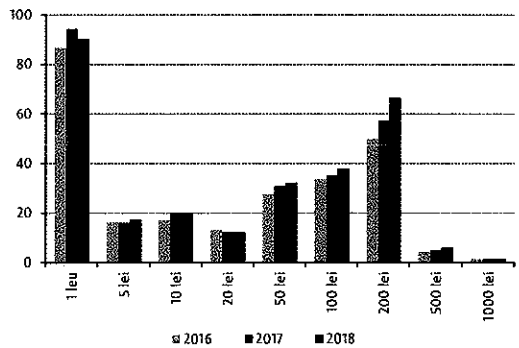

Sursa: BNM

Graficul 6.3: Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2018

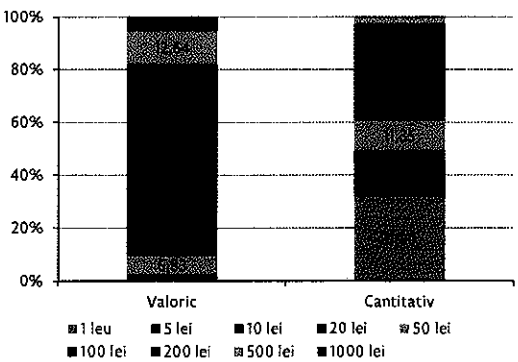

Sursa: BNM

Graficul 6.4: Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

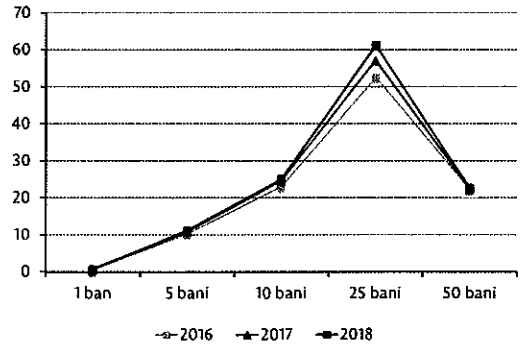

Sursa: BNM

Graficul 6.5: Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

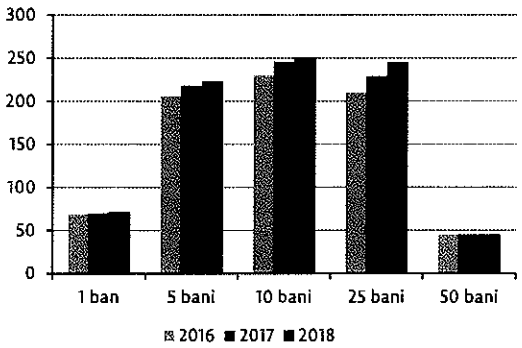

Sursa: BNM

Graficul 6.6: Bancnote emise în cursul anului 2018 din punct de vedere cantitativ

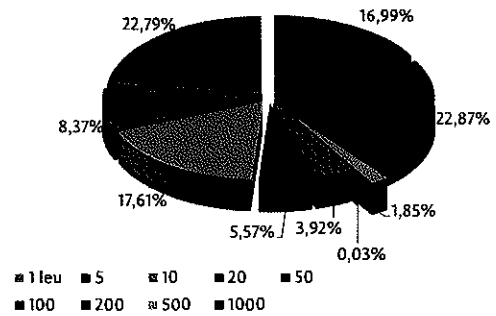

Sursa: BNM

structurii valorilor nominale este prezentată, din punct de vedere valoric și cantitativ, în graficul 6.4 și, respectiv, în graficul 6.5.

Creșterea cantitativă a monedelor metalice divizionare în circulație rezultă din majorarea preponderentă a numărului monedelor cu valoarea nominală de 5 bani, 10 bani și 25 bani. Conform structurii pe valori nominale din punct de vedere cantitativ, la sfârșitul perioadei de referință, monedele de 5 bani dețineau o pondere de 26,72 la sută, 10 bani – 29,99 la sută, și 25 bani – 29,35 la sută, iar din punct de vedere valoric, respectiv, 9,23 la sută, 20,72 la sută și 50,71 la sută.

6.2 Emisia, retragerea și procesarea numerarului

Pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație numerar în valoare totală de 6 820,35 milioane lei, cu circa 2,1 la sută mai mult comparativ cu anul 2017.

Bancnotele emise în anul 2018, din punct de vedere valoric, au constituit 6 805,07 milioane lei (din care 6 208,36 milioane lei în bancnote modernizate), cu circa 2,0 la sută mai mult în comparație cu anul 2017, iar din punct de vedere cantitativ – 77,9 milioane bancnote, cu circa 20,3 la sută mai puțin decât în anul 2017.

Micșorarea cantitativă a bancnotelor puse în circulație în anul 2018 a fost determinată de diminuarea numărului bancnotelor cu valoarea nominală de 1 leu, 10 lei, 20 lei și 50 lei. Din punct de vedere cantitativ, bancnotele puse în circulație, conform structurii valorilor nominale, au constituit: pentru 1 leu – 3,1 milioane bancnote, 5 lei – 4,3 milioane bancnote, 10 lei – 13,7 milioane bancnote, 20 lei – 6,5 milioane bancnote, 50 lei – 17,8 milioane bancnote, 100 lei – 13,2 milioane bancnote, 200 lei – 17,8 milioane bancnote, 500 lei – 1,45 milioane bancnote și 1000 lei – 0,02 milioane bancnote.

Structura pe valori nominale a bancnotelor puse în circulație este prezentată din punct de vedere cantitativ în graficul 6.6.

Monedele metalice divizionare emise în anul 2018, din punct de vedere valoric, constituiau 4,7 milioane lei, cu circa 33,7 la sută mai puțin comparativ cu anul 2017, iar din punct de vedere cantitativ – 26,01 milioane monede, cu circa 46,7 la sută mai puțin față de anul 2017.

Din punct de vedere cantitativ, monedele divizionare emise în anul 2018, conform structurii pe valori nominale, au constituit: pentru 1 ban – 0,94 milioane monede, 5 bani – 4,7 milioane monede, 10 bani – 4,4 milioane monede, 25 bani – 15,9 milioane monede și 50 bani – 0,07 milioane monede. Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor divizionare emise este prezentată în graficul 6.7.

Începând cu data de 28 februarie 2018, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație ca mijloc de plată pe teritoriul

Republicii Moldova patru monede metalice noi cu valoarea nominală de 1 leu, 2 lei, 5 lei și 10 lei, iar începând cu data de 29 noiembrie 2018 – o monedă metalică de circulație cu caracter comemorativ cu valoarea nominală de 10 lei, dedicată împlinirii a 25 de ani de la introducerea monedei naționale în Republica Moldova (emisia 2018). Moneda de circulație cu caracter comemorativ circulă în paralel cu bancnotele și monedele metalice cu aceeași valoare nominală.

Monedele metalice cu valoarea nominală de 1 leu, 2 lei, 5 lei și 10 lei, inclusiv cele cu caracter comemorativ emise au constituit 10,6 milioane lei din punct de vedere valoric, iar din punct de vedere cantitativ – 8,4 milioane monede.

Structura cantitativă pe valori nominale a monedelor metalice emise în anul 2018 este următoarea: pentru 1 leu – 6,4 milioane monede, 2 lei – 1,95 milioane monede, iar pentru 5 lei și 10 lei, inclusiv cu caracter comemorativ – 0,04 milioane monede. Ponderea cantității monedelor emise în anul 2018 pe fiecare valoare nominală este prezentată în graficul 6.8.

La punerea în circulație a monedelor metalice cu valoarea nominală de 1 leu, 2 lei, 5 lei și 10 lei, BNM a desfășurat diverse seminare și sesiuni de instruire destinate băncilor licențiate, mediului academic etc., a asigurat distribuirea materialelor informative în vederea informării pe larg a publicului despre caracteristicile și elementele de siguranță ale acestora, pentru a fi cu ușurință recunoscute și utilizate în plățile zilnice în numerar.

Pe parcursul anului 2018, prin intermediul depunerilor efectuate de către băncile licențiate, Banca Națională a Moldovei a retras din circulație bancnote în sumă totală de 4 097,1 milioane lei (cu 11,6 la sută mai puțin față de anul 2017), ceea ce a constituit cantitativ 66,1 milioane bancnote (cu circa 12,7 la sută mai puțin față de anul 2017). Ponderea cantitativă și valorică a bancnotelor pe valori nominale retrase din circulație este prezentată în graficul 6.9 și, respectiv, graficul 6.10.

Banca Națională a Moldovei s-a preocupat constant de menținerea calității bancnotelor aflate în circulație, în corespundere cu criteriile stabilite de BNM, respectiv în anul 2018 în cadrul băncii centrale au fost procesate 66,11 milioane bancnote, prin verificare atât din punctul de vedere al autenticității, cât și al calității. Urmare procesării, circa 43,01 milioane bancnote au fost sortate ca fiind necorespunzătoare circulației.

Contrafacerea de monedă națională

Pe parcursul anului 2018, în sistemul bancar au fost înregistrate 3 290 bancnote lei contrafăcute sau false, cu circa 17,0 la sută mai puțin față de anul 2017. Raportat la numărul bancnotelor autentice aflate în circulație la finele perioadei de raportare, care constituia 284 milioane bancnote, numărul bancnotelor falsificate se menține la un nivel foarte scăzut și reprezintă 0,0012 la sută sau circa 12 bancnote falsificate la 1 milion bancnote autentice, aflate în circulație.

Cele mai multe falsuri au fost înregistrate pentru bancnota cu valoarea nominală de 100 lei, cu 2 689 bucăți. Pe locul al doilea

Graficul 6.7: Monede divizionare bani emise în cursul anului 2018 din punct de vedere cantitativ

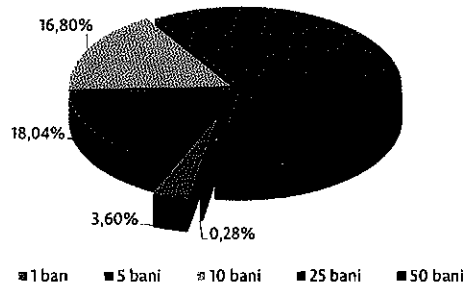

Sursa: BNM

Graficul 6.8: Monede metalice lei emise în cursul anului 2018 din punct de vedere cantitativ

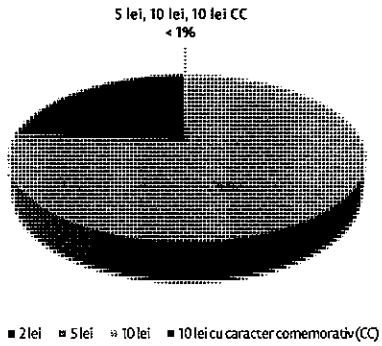

Sursa: BNM

Graficul 6.9: Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2018 din punct de vedere cantitativ

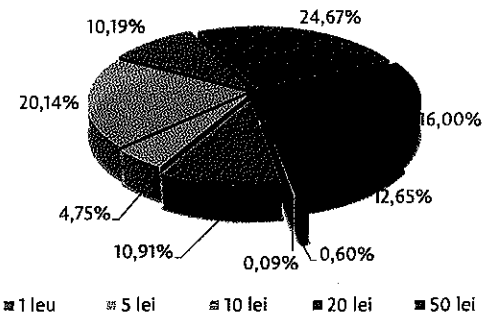

Sursa: BNM

Graficul 6.10: Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2017 din punct de vedere cantitativ

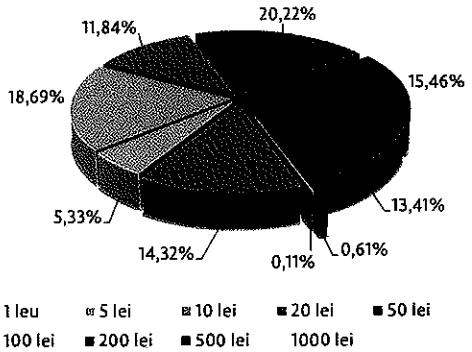

Sursa: BNM

Graficul 6.11: Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2018 din punct de vedere cantitativ

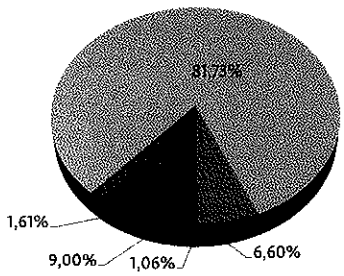

Sursa: BNM

Graficul 6.12: Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2017 din punct de vedere cantitativ

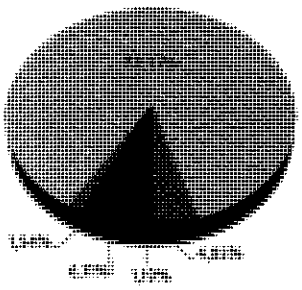

Sursa: BNM

s-a situat bancnota cu valoarea nominală de 20 lei, cu un număr de 296 falsuri, urmată de bancnota de 200 lei cu numărul de 217 falsuri, bancnota de 50 lei, cu un număr de 53 falsuri și bancnota de 1000 lei, cu un număr de 22 falsuri.

Ca bază de comparație, în anul 2017, numărul contrafacerilor de monedă națională a totalizat 3 960 bancnote, iar cel mai mare număr de falsuri au fost înregistrate pentru bancnotele de 100 lei, totalizând 3 418 bancnote, 20 lei – 242 bancnote, 200 lei – 192 bancnote, 50 lei – 61 bancnote, 1000 lei – 29 bancnote.

Ponderea bancnotelor false pe valori nominale, constatate în cursul anilor 2018 și 2017 este prezentată în graficul 6.11 și, respectiv, în graficul 6.12.

În scopul combaterii falsificării însemnelor monetare, Banca Națională a Moldovei recomandă în continuare publicului să se familiarizeze cu elementele de siguranță a bancnotelor pe pagina web a BNM și la efectuarea plăților zilnice în numerar să fie vigilenți în privința fenomenului contrafacerii, verificând autenticitatea bancnotelor și monedelor, iar în cazul unor suspiciuni asupra acestora, să comunice imediat cazul Ministerului Afacerilor Interne.

În același timp, BNM cooperează în mod regulat cu Ministerul Afacerilor Interne în ceea ce privește descurajarea și menținerea fenomenului contrafacerii la un nivel cât mai scăzut și asigură informarea operativă a mediului bancar despre metodele de constatare și extragere din circulație a falsurilor.

6.3 Emisiunea numismatică

În temeiul Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21 iulie 1995, Banca Națională a Moldovei a lansat în anul 2018 o nouă emisiune numismatică de 13 monede jubiliare și comemorative cu diverse tematici, dintre care 2 monede din aur și 11 monede din argint. Tirajele au fost diferențiate, în funcție de tematica și metalul din care au fost confecționate monedele, respectiv 400 monede din aur și 3750 monede din argint.

Tabelul A.17 include detalii cu privire la monedele jubiliare și comemorative aferente emisiei anului 2018.

Capitolul 7

Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare

7.1 Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci

Banca Națională a Moldovei urmărește în permanență evoluțiile în reglementările aplicabile băncilor din Uniunea Europeană, precum și în alte state, în vederea alinierii cadrului de reglementare autohton la cele mai bune practici și cele mai moderne tendințe.

În anul 2018, urmare intrării în vigoare a *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*, a fost promovat și adoptat un șir de acte normative ce reglementează diferite aspecte ale activității bancare, ca de exemplu tratamentul riscurilor aferente activității băncilor, calcularea cerințelor de capital, guvernarea corporativă și altele. Reglementările menționate au fost elaborate în contextul angajamentului Băncii Naționale de a perfecționa continuu cadrul normativ existent, dar și de a alinia standardele autohtone la cele europene, în contextul angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Reglementarea prudențială

Fiind o prioritate, dar și pentru asigurarea continuității în dezvoltarea actelor normative pentru implementarea Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor, în prima jumătate a anului 2018, Banca Națională a Moldovei a aprobat un set de regulamente care vizează *cerințele de fonduri proprii și tratamentul riscurilor de credit, de piață, operațional și de decontare/livrare în contextul fondurilor proprii, cerințele aferente amortizoarelor de capital*, etc. Actele normative privind fondurile proprii și tratamentele riscurilor menționate au fost elaborate în contextul transpunerii Directivei 2013/36/UE și Regulamentului 575/2013, care pun în aplicare cadrul internațional de reglementare Basel III.

Astfel, au fost adoptate următoarele acte:

1. *Regulamentul cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital* – reglementează metodologia de calcul a fondurilor proprii și stabilește cerințele față de fondurile proprii și elementele care intră în calculul fondurilor proprii, deducerile din elementele de fonduri proprii, reducerile din nivelurile de fonduri proprii și alte cerințe de determinare a acestora.

2. *Regulamentul cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor* – instituie cerințe cu privire la fondurile proprii pe care băncile

trebuie să le deţină în vederea constituirii amortizoarelor de capital (amortizor de conservare a capitalului; amortizor anticiclic de capital specific băncii; amortizor O-SII; amortizor de risc sistemic, amortizor combinat), având ca scop final prevenirea şi atenuarea riscului macroprudenţial şi/sau a riscului sistemic, precum şi particularităţile aferente stabilirii de către Banca Naţională a Moldovei şi calculării de către bănci a acestor amortizoare.

3. *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate* – stabileşte elementele de calcul al ponderilor expunerilor (active şi elemente extrabilanţiere) în funcţie de gradul riscului de credit asumat de bancă. În acest sens, potrivit abordării standardizate, regulamentul prevede 16 clase de expuneri ale căror ponderi încorporează niveluri diferite de sensibilitate la risc, de la 0 la sută până la 150 la sută, inclusiv, ţinând cont de ratingurile externe atribuite de agenţiile de rating de credit (ECAI) la nivelul ţărilor şi entităţilor.

4. *Regulamentul cu privire la tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de bănci* – stabileşte reguli, al căror scop este uniformizarea cerinţelor aferente tehnicilor de diminuare a riscului de credit potrivit abordării standardizate, principiilor pentru recunoaştere şi condiţiilor minime pe care trebuie să le îndeplinească orice formă eligibilă de protecţie a creditului pentru ca efectele sale asupra diminuării riscului de credit să fie recunoscute.

5. *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului operaţional pentru bănci potrivit abordării de bază şi abordării standardizate* – prevede cerinţele prudenţiale pe care trebuie să le îndeplinească băncile, cerinţele de fonduri proprii referitoare la elemente în întregime cuantificabile, uniforme şi standardizate ale riscului operaţional potrivit abordării de bază şi abordărilor standardizate şi stabileşte care sunt cerinţele de fonduri proprii pentru riscul operaţional pentru următoarele abordări: abordarea de bază, abordarea standardizată, abordarea standardizată alternativă.

6. *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului de piaţă potrivit abordării standardizate* – stabileşte modalitatea de determinare a cerinţelor de fonduri proprii pentru riscul de piaţă potrivit abordării standardizate atât pentru portofoliul de tranzacţionare, cât şi pentru toate expunerile băncii. Astfel, pentru determinarea cerinţelor de fonduri proprii pentru riscul de piaţă aferent tuturor expunerilor (inclusiv portofoliul de tranzacţionare), băncile vor stabili cerinţele de fonduri proprii pentru riscul valutar şi pentru riscul de marfă. Totodată, pentru portofoliul de tranzacţionare, suplimentar, băncile vor calcula cerinţele de fonduri proprii pentru riscul de poziţie.

7. *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului de decontare/livrare pentru bănci* – stabileşte cerinţe faţă de fondurile proprii aferente riscului de decontare cu privire la tranzacţiile din portofoliul de tranzacţionare şi din afara acestuia, care au rămas nedecontate după data de livrare prevăzută. În cazul tranzacţiilor rămase nedecontate după data de livrare scadentă, băncile vor calcula diferenţa de preţ la care vor fi expuse.

8. *Regulamentul cu privire la calculul de către bănci al ajustărilor specifice și al ajustărilor generale pentru riscul de credit* – stabilește reguli privind identificarea și calcularea ajustărilor generale și a ajustărilor specifice pentru riscul de credit care au fost recunoscute în situațiile financiare ale băncii conform cadrului contabil aplicabil, dar care nu au fost incluse în calculul fondurilor proprii.

9. *Regulamentul cu privire la auditul extern al băncilor* – stabilește cadrul normativ aferent efectuării auditului extern în băncile din Republica Moldova, și anume stabilirea cerințelor față de societatea de audit în vederea acceptării acesteia de către Banca Națională, față de contractul încheiat de bancă cu societatea de audit etc. De asemenea, regulamentul prevede particularitățile efectuării auditului în bănci de către societatea de audit, auditul situațiilor financiare și auditul în scop de supraveghere, modul de documentare și comunicare a societăților de audit cu băncile și cu Banca Națională a Moldovei.

10. *Instrucțiunea cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere* – stabilește reguli uniforme pentru raportarea în scopuri de supraveghere a băncilor în ceea ce privește cerințele de fonduri proprii ale băncilor, riscul de credit, de piață, operațional, de decontare/livrare ș.a.

Totodată, unele acte normative au fost perfecționate urmare practicii de supraveghere. Astfel, modificările în cadrul normativ *aferent deținerilor în capitalul social al băncii* au vizat perfecționarea mecanismelor de acces pe piața financiar–bancară a persoanelor, inclusiv din statele care aplică cerințe de supraveghere și reglementare prudențială cel puțin echivalente cu cele aplicabile în Republica Moldova și care corespund cerințelor legale privind calitatea acționariatului bancar.

Modificările respective au vizat perfecționarea procesului de solicitare a aprobării prealabile prin stabilirea setului de documente care urmează a fi prezentat de către achizitorul potențial/ persoana dobânditoare, în cazurile în care acesta/aceasta este un rezident din statele menționate.

Pentru a contribui la sporirea unei administrări eficiente și prudente a băncii și ca aceasta să fie efectuată de către persoane cu o experiență și reputație adecvată care este în corespundere cu cerințele legislației, a fost aprobat *Regulamentul cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii, al societății financiare holding sau holding mixte, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare*. Regulamentul a preluat prevederile precedente aferente exigențelor față de administratori, ajustându-le la cerințele Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor, precum și a stabilit un șir de prevederi noi privind determinarea categoriilor persoanelor cu funcții-cheie și a cerințelor față de aceste persoane. De asemenea, au fost perfecționate criteriile de evaluare a membrilor organului de conducere, au fost stabilite criteriile de evaluare a persoanelor cu funcții-cheie și a persoanelor care asigură conducerea sucursalei unei bănci din alt stat. Regulamentul în redacție nouă determină cerințe privind evaluarea adecvării

membrilor organului de conducere și a persoanelor cu funcții-cheie la nivel individual, precum și criteriile de evaluare a membrilor organului de conducere la nivel colectiv.

O altă realizare semnificativă în scopul consolidării reglementării guvernanței interne în bănci a constituit elaborarea în redacție nouă a *Regulamentului privind cadrul de administrare a activității băncilor*, care aduce în concordanță cerințele privind guvernanța internă și managementul riscurilor în conformitate cu standardele Uniunii Europene. Regulamentul conține prevederi privind mai multe aspecte conexe guvernării corporative în bănci, prevederi ce țin de atribuțiile organului de conducere și ale comitetelor acestuia, cadrul organizațional și structura organizatorică a băncii, remunerare, control intern, administrare a riscurilor, procesul intern de evaluarea a capitalului la riscuri (ICAAP) etc.

În scopul racordării la noul cadru legal au fost efectuate modificări la *Regulamentul cu privire la calculul drepturilor de vot și înregistrarea transferului dreptului de proprietate asupra acțiunilor băncilor*. Totodată, unele modificări au fost operate în contextul calculului dreptului de vot în cazul activității concertate, inclusiv ce țin de indicarea mărimii absolute și relative a deținerii în capitalul social al băncii.

Banca Națională a Moldovei elaborează în continuare actele normative pentru implementarea prevederilor Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor. Alinierea legislației bancare a Republicii Moldova la standardele internaționale contribuie la promovarea unui sector bancar sigur și stabil, la creșterea transparenței, încrederii și atractivității sectorului bancar autohton pentru potențiali investitori și creditori ai băncilor, precum și pentru deponenți, facilitând dezvoltarea noilor produse și servicii financiare.

Reglementarea evidenței contabile în bănci

Intrarea în vigoare la 1 ianuarie 2019 a *Standardului Internațional de Raportare Financiară 16 Contracte de leasing*, care substituie standardul *IAS 17 Contracte de leasing*, a impus necesitatea de a actualiza reglementările evidenței contabile aplicabile băncilor pentru a le aduce în concordanță cu cerințele stabilite în Standardele Internaționale de Raportare Financiară.

Respectiv, *Planul de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova* a fost modificat conform prevederilor IFRS 16, având obiectivul de a asigura contabilizarea de către locatari și locatori a informației relevante care prezintă fidel aceste tranzacții de leasing. Totodată, au fost operate modificări în scopul aducerii în concordanță cu legislația aferentă contabilității și raportării financiare, precum și în baza solicitărilor parvenite din partea băncilor.

7.2 Reglementarea valutară

În anul 2018, Banca Națională a Moldovei a promovat un șir de acte normative (inclusiv de modificare) care vizează domeniul valutar, având drept scop îmbunătățirea cadrului legal aferent domeniului valutar, în particular simplificarea regulilor de efectuare a plăților și transferurilor în cadrul operațiunilor valutare, eficientizarea procesului de raportare în formă electronică de către unitățile de schimb valutar la Banca Națională a Moldovei.

I. A fost aprobat în redacție nouă *Regulamentul privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor valutare*, care are drept scop optimizarea cadrului normativ aferent plăților și transferurilor în cadrul operațiunilor valutare, simplificarea în continuare a regulilor de efectuare a plăților/transferurilor, luând în considerare dezvoltarea sectorului serviciilor de plată, evoluția tehnologiilor în acest domeniu care permit prestatorilor de servicii de plată rezidenți (în continuare – prestatori SPR) utilizarea diferitelor dispozitive și deservirea clienților la distanță.

Printre cele mai importante modificări introduse prin noul Regulament evidențiem următoarele:

- stabilirea acțiunilor concrete care urmează a fi întreprinse de prestatorii SPR la efectuarea de către rezidenți și nerezidenți a plăților și transferurilor în cadrul operațiunilor valutare;
- stabilirea dreptului persoanelor fizice și juridice de a efectua, fără prezentarea documentelor justificative, a plăților /transferurilor fără numerar în cadrul operațiunilor valutare (cu unele excepții) în sumă ce nu depășește 10 000 euro. Acest drept este prevăzut și pentru persoanele fizice care efectuează operațiuni în numerar;
- stabilirea plafonului de 5 000 euro pentru efectuarea de către persoanele juridice a unor operațiuni valutare în numerar fără prezentarea documentelor justificative, limita în cauză este corelată cu plafonul prevăzut în Legea privind reglementarea valutară pentru primirea numerarului de către persoanele juridice rezidente;
- precizarea cazurilor în care persoana fizică este obligată să prezinte actul de identitate la prestatorul SPR, acesta fiind necesar pentru determinarea statutului de rezident sau nerezident al persoanei fizice și aplicarea regulilor corespunzătoare de efectuare a plăților /transferurilor (cum ar fi necesitatea prezentării documentelor justificative, autorizațiilor/notificațiilor).
- stabilirea dreptului prestatorilor SPR de determinare de sine stătător, în reglementările lor interne, a modului de prezentare la prestatorul SPR a documentelor pentru efectuarea plăților/transferurilor în cadrul operațiunilor valutare, de efectuare a unor operațiuni, ș.a.

II. În vederea ajustării unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei în contextul amendamentelor operate la *Legea nr. 62/2008 privind reglementarea valutară care vizează liberalizarea unor operațiuni, precum și al noului Regulamentul privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor valutare* au fost promovate amendamente la *Instrucțiunea privind angajamentele externe, Regulamentul privind autorizarea unor operațiuni valutare de către Banca Națională a Moldovei și Regulamentul privind conturile rezidenților în străinătate.*

În particular, din actele normative menționate au fost excluse prevederile referitoare la efectuarea de către rezidenți a plăților /transferurilor în cadrul operațiunilor valutare notificate/autorizate, acestea fiind preluate de noul *Regulament.* Totodată, actele normative sus-menționate au fost ajustate la prevederile aferente liberalizării unor operațiuni valutare conform amendamentelor la Legea nr. 62/2008. A fost completată lista documentelor necesare de a fi prezentate la Banca Națională a Moldovei în cazul solicitării autorizației pentru rambursarea de către rezident a împrumutului /creditului în favoarea persoanei fizice rezidente aflate în străinătate.

III. Având în vedere implementarea de către BNM a soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare al Băncii Naționale a Moldovei (Sistemului informatic al BNM cu privire la licențiere, autorizare și notificare) au fost operate un șir de modificări la *Instrucțiunea cu privire la modul de prezentare la Banca Națională a Moldovei de către casele de schimb valutar și hoteluri a rapoartelor în formă electronică și la Instrucțiunea privind raportarea la Banca Națională a Moldovei de către casele de schimb valutar și hoteluri,* care au drept scop eficientizarea procesului de raportare (în formă electronică) la BNM de către casele de schimb valutar și hoteluri despre cursurile valutare stabilite și operațiunile de schimb valutar efectuate de acestea cu persoanele fizice. Modificările menționate simplifică procedura de înregistrare a persoanelor autorizate ale caselor de schimb valutar/hotelurilor pe portalul WEB al BNM, exclud obligativitatea prezentării la BNM pe suport hârtie a declarației pe propria răspundere cu privire la transmiterea în formă electronică a rapoartelor, precum și creează un mecanism de comunicare și interacțiune eficient, facil și securizat între BNM și casele de schimb valutar/hoteluri.

Capitolul 8

Relații internaționale

8.1 Colaborarea internațională

Fondul Monetar Internațional (FMI)[50]

Pe parcursul anului 2018, relațiile dintre Republica Moldova și FMI s-au dezvoltat, în principal, în contextul implementării Programului susținut de FMI prin mecanismele de finanțare EFF (Mecanismul de finanțare extinsă[51]) și ECF (Mecanismul extins de creditare[52]), care a fost aprobat de către Consiliul de Directori Executivi al FMI la 7 noiembrie 2016, cu scopul de a susține agenda de reforme economice și financiare ale statului.

Agenda Programului susținut de FMI în anul 2018 s-a axat în continuare pe reformele în sectorul financiar-bancar, gestiunea prudentă a finanțelor publice și îmbunătățirea cadrului de funcționare în sectorul energetic. Astfel, în sectorul bancar, programul a vizat activități de fortificare a guvernanței corporative și sporire a transparenței acționarilor, de îmbunătățire a gestionării riscurilor și soluționare a aspectelor ce țin de creditarea persoanelor afiliate și de operaționalizarea activității Depozitarului central unic al valorilor mobiliare.

Experții FMI au efectuat în anul 2018 două vizite de lucru în Republica Moldova.

Prima vizită s-a efectuat în contextul celei de-a treia evaluări a Programului FMI aferente nivelului de implementare a condiționalităților asumate prin intermediul acestui program. Reprezentanții FMI, care s-au aflat în vizită la Chișinău în luna martie a anului 2018, au remarcat faptul că angajamentele programului se realizează, în linii mari, în parametrii conveniți, cu implicarea plenară a autorităților, precum și faptul că situația economică continuă să se îmbunătățească. Totodată, au fost apreciate pozitiv politicile prudente și reformele întreprinse în redresarea sectorului financiar. Urmare a finalizării celei de-a treia evaluări a programului, în luna iunie 2018, Republica Moldova a obținut acces la suma de 24 milioane DST (circa 33,8 milioane dolari SUA), care reprezintă cea de-a patra debursare în cadrul Programului actual ECF/EFF în valoare totală de 129,4 milioane

[50] http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-fondul-monetar-international-fmi

[51] Mecanismul de finanțare extinsă (EFF) prevede o rată anuală a dobânzii egală cu rata de bază a dobânzii pentru DST, un termen de rambursare de 10 ani și o perioadă de grație de patru ani și jumătate.

[52] Mecanismului extins de creditare (ECF) prevede o rată a dobânzii egală cu zero până la finele anului 2018, o perioadă de grație de cinci ani și jumătate și un termen de rambursare de 10 ani. Două treimi din suma creditului este acordată în baza ECF.

DST (circa 178,7 milioane dolari SUA sau 75 la sută din cota Republicii Moldova la FMI).

Cea de-a doua vizită a experților FMI a avut loc în luna septembrie 2018 și nu a constituit o misiune de evaluare privind implementarea Programului cu FMI, dar a avut drept scop schimbul de informații cu privire la situația macroeconomică și discutarea politicii bugetar-fiscale, politicii monetare și a altor politici relevante, în contextul programului existent susținut de FMI. Astfel de vizite de lucru în afara ciclului standard de evaluări de program fac parte din practica uzuală a FMI când este vorba de țările ce au programe susținute de FMI.

Succesele înregistrate de către BNM în implementarea Programului cu FMI au fost prezentate și comunicate de către conducerea BNM și în cadrul evenimentelor și întrevederilor avute pe parcursul anului 2018 cu reprezentanții constituenței de reprezentare a țării noastre în Consiliul de Directori al FMI.

În contextul aranjamentelor financiare, pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a recepționat din partea FMI o sumă de 14,5 milioane DST (20,3 milioane dolari SUA), oferite prin intermediul mecanismului de finanțare EFF, pentru consolidarea rezervelor internaționale ale Republicii Moldova. Tabelul A.18 reflectă aranjamentele financiare cumulative de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei până la sfârșitul anului 2018.

În anul 2018 plățile totale aferente deservirii creditelor acordate Băncii Naționale a Moldovei de către FMI au constituit 45,6 milioane DST (echivalentul a 53,3 milioane dolari SUA), dintre care plățile pentru suma principală a creditului au constituit 43,5 milioane DST (echivalentul a 50,3 milioane dolari SUA), iar plățile pentru dobânzile la credite au constituit 2,1 milioane DST (echivalentul a 2,9 milioane dolari SUA).

Uniunea Europeană (UE)

Relațiile de colaborare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană (UE) se dezvoltă în baza Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles, pe data de 27 iunie 2014, în vigoare din 1 iulie 2016 (fiind aplicat cu titlu provizoriu începând cu 1 septembrie 2014).

În scopul realizării angajamentelor prevăzute în Acordul de Asociere, în anul 2018, autoritățile din Republica Moldova au avansat în procesul de implementare a măsurilor reflectate în Planul național de acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere RM-UE (PNAAA) pentru anii 2017-2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.1472 din 30 decembrie 2016. Acest document amplu reprezintă instrumentul de bază pentru monitorizarea la nivel național a progreselor înregistrate în vederea realizării de către autoritățile publice a angajamentelor ce derivă din Acordul de Asociere.

BNM, care a participat la elaborarea PNAAA, s-a angajat să contribuie la implementarea acestuia printr-un șir de acțiuni, precum: alinierea legislației privind banca centrală cu cele mai bune practici ale UE, consolidarea capacității BNM în domeniul reglementării și supravegherii bancare, dezvoltarea și consolidarea cerințelor aferente guvernării și gestionării riscului bancar, transpunerea și implementarea legislației UE din domeniul serviciilor financiar-bancare etc.

Totodată, în contextul activităților Guvernului de coordonare și monitorizarea la nivel național a procesului de integrare europeană, BNM, pe parcursul anului 2018, a participat la ședințele Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană. În cadrul acestor ședințe au fost puse în discuție evoluțiile înregistrate în realizarea PNAAA pentru anii 2017-2019, precum și în pregătirea pentru reuniunile periodice cu partenerii europeni.

În vederea asigurării unei comunicări eficiente dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind progresele înregistrate aferente realizării angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere, reprezentanții BNM, pe parcursul anului 2018, au participat la reuniunile organismelor instituționale de cooperare, precum: Comitetul de Asociere în configurația comerț (19 octombrie 2018) și cluster I al Subcomitetului pentru cooperare economică și în alte sectoare (26 noiembrie 2018).

În cadrul acestor reuniuni au fost discutate o serie de subiecte ce țin de evoluția unor indicatori macroeconomici, situația curentă în domeniul supravegherii macroprudențiale și a consolidării sistemului bancar, precum și în domeniul reglementării și supravegherii bancare, progresele aferente reformelor din sectorul bancar, măsurile în domeniul prevenirii practicilor frauduloase în sectorul bancar, progrese în implementarea Acordului de Asociere etc.

Una din prioritățile de bază ale BNM, în implementarea Acordului de Asociere, este cooperarea strânsă cu băncile centrale din UE. Astfel, pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a inițiat dialogul cu BCE în vederea evaluării posibilității încheierii unui acord de cooperare dintre ambele instituții. În acest context, Banca Națională a Moldovei a recepționat de la BCE un model de acord ad-hoc, care este utilizat în cazuri individuale pentru schimbul de informații între ambele bănci.

Adițional, pe parcursul anului 2018, BNM a continuat dialogul cu Autoritatea Bancară Europeană (ABE), pentru dezvoltarea unei cooperări durabile prin încheierea unui memorandum de înțelegere. În acest sens, urmare evaluării pozitive de către ABE a regimului de confidențialitate aplicat în Republica Moldova, ABE a inclus BNM în lista autorităților de supraveghere din statele non-membre ale UE, ale căror regimuri de confidențialitate pot fi considerate echivalente celor aplicate în țările Uniunii Europene.

Astfel, evaluarea pozitivă de către ABE a facilitat inițierea unui schimb de informații dintre BNM și autoritățile de supraveghere ale UE și a deschis posibilitatea pentru participarea Băncii Naționale la colegiile de supraveghetori care monitorizează grupurile bancare din UE. Suplimentar, Banca Națională a

Moldovei a început procesul de aderare la Memorandumul de Cooperare dintre ABE și autoritățile de supraveghere din țările Europei Centrale și Sud-Est.

Un alt eveniment în cadrul dialogului Băncii Naționale a Moldovei cu partenerii din Uniunea Europeană, în anul 2018, a fost desfășurarea seminarului cu genericul *„Reformele sectorului bancar. Tranziția de la Basel I la Basel III"*, organizat de Misiunea Înalților Consilieri ai Uniunii Europene în Republica Moldova în cooperare cu Banca Națională a Moldovei. La eveniment au participat peste 100 de reprezentanți de nivel înalt ai băncilor, asociațiilor bancare, companiilor de audit, ministerelor, precum și experți ai Autorității Bancare Europene, ai băncilor naționale ale Olandei și României, parteneri de dezvoltare și alte părți interesate ale sectorului bancar. În cadrul seminarului s-a discutat situația curentă privind implementarea cadrului normativ legat de Basel III în Republica Moldova. Participanții la seminar au avut posibilitatea să afle de la reglementatorii și supraveghetorii autorităților europene despre experiența și lecțiile învățate pe parcursul implementării cerințelor Basel III în țările UE, dar și să discute oportunitățile și provocările băncilor din Republica Moldova.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)[53]

BERD rămâne a fi unul dintre partenerii de dezvoltare de importanță sporită pentru Republica Moldova, care contribuie la dezvoltarea atât a sectorului privat prin proiecte de finanțare și de consultanță, cât și a dialogului privind politicile menite să sporească transparența sectorului bancar, precum și la asigurarea securității energetice a țării, dar și la îmbunătățirea climatului de afaceri. Pe parcursul anului 2018, BERD a lansat în Republica Moldova 9 proiecte cu volum de investiții în valoare de 23 milioane euro, volumul total de investiții până în prezent fiind de 1,2 miliarde euro prin intermediul a 125 de proiecte.

Astfel, în contextul implementării Strategii de țară a BERD pentru anii 2017-2022, Banca Națională a Moldovei conlucrează cu BERD la restructurarea și sporirea rezilienței sectorului bancar autohton. În anul 2018, BERD a facilitat intrarea pe piața din Republica Moldova a mai multor investitori străini și a achiziționat împreună cu aceștia pachete de acțiuni importante din capitalul social a două bănci licențiate din Republica Moldova.

Prezența BERD în calitate de acționar în sectorul bancar contribuie la îmbunătățirea guvernanței corporative, ceea ce complementează eforturile BNM de admitere în sector doar a acționarilor de calitate, care corespund în totalitate criteriilor de onorabilitate și profesionalism.

Succesele înregistrate de către Republica Moldova în transformarea sectorului bancar au fost salutate de către președintele BERD, dl Suma Chakrabarti, precum și de

[53] http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-banca-europeana-pentru-reconstructie-si-dezvoltare-berd

vicepreședinte BERD, dl Alain Pilloux, în timpul vizitelor la Chișinău, în februarie și respectiv octombrie 2018. Conducerea BERD a remarcat faptul că Banca Națională a Moldovei soluționează cu succes vulnerabilitățile din sectorul bancar și a îndemnat autoritățile să profite de această conjunctură favorabilă. Părțile au salutat dezvoltarea în continuare a relațiilor de colaborare dintre ambele instituții, iar conducerea BNM a mulțumit delegației BERD pentru implicarea în atragerea investitorilor străini pe piața bancară locală.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE)[54]

Calitatea de membră a Grupului BSCEE permite BNM să participe cu regularitate la schimbul de experiență între membrii grupului, la procesul de perfecționare profesională continuă a personalului antrenat în supravegherea bancară, la elaborarea noilor standarde, precum și să beneficieze de asistență metodologică în domeniul reglementării prudențiale a băncilor.

În acest context, în anul 2018, Banca Națională a Moldovei, a continuat conlucrarea cu membrii BSCEE, prin schimbul de informații și experiență în domeniul supravegherii și reglementării bancare. Astfel, în perioada 4-7 iulie 2018, de către BSCEE a fost organizată conferința anuală cu tematica *„Cerințele de capital, inclusiv finalizarea implementării Basel III: rolul testărilor la stres în determinarea cerințelor de capital și provocările de implementare”*. Reprezentanții BNM au avut ocazia să participe în cadrul discuțiilor privind practicile țărilor BSCEE în ceea ce privește cerințele față de analiza capacității de plată a debitorilor.

Totodată, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au colaborat cu membrii BSCEE, în special cu Georgia cu referire la cadrul de reglementare aferent supravegherii suplimentare a entităților reglementate care aparțin unui conglomerat financiar și Romania cu privire la implementarea prevederilor aferente reglementărilor prudențiale în contextul cerințelor Basel III.

[54] Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE) este o organizație regională, fără personalitate juridică, care promovează cooperarea dintre instituțiile de supraveghere bancară ale țărilor din Europa Centrală și de Est. Banca Națională a Moldovei a devenit membră a BSCEE în anul 1996, în urma semnării Acordului privind regulile de organizare și dirijare ale Grupului BSCEE.

Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (EACHA)[55]

Pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a continuat conlucrarea cu EACHA, prin schimbul de informații și experiență în domeniul activității caselor de procesare a plăților. În perioada 17-18 mai 2018, reprezentanții BNM au participat la Ședința plenară EACHA și conferința „EACHA Payments Forum 2018". În cadrul evenimentelor, au fost discutate aspecte legate de implementarea plăților instant în spațiul european, punerea în aplicare a Directivei 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne europene (PSD2), precum și alte subiecte conexe. Participarea Băncii Naționale la aceste evenimente a avut loc în contextul realizării obiectivelor strategice ale Băncii Naționale a Moldovei și anume, aderarea sectorului bancar la zona SEPA și implementarea plăților instant.

Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (IORWG)[56]

În anul 2018, BNM a continuat să participe în activitățile desfășurate de IORWG prin schimbul de informații și studiile inițiate de grup. Totodată, BNM a contribuit considerabil la desfășurarea celei de-a 13-a Conferințe anuale al IORWG din Singapore, unde echipa BNM a fost co-lider al grupului de experți în vederea elaborării programului de management al riscului de fraudă.

Cooperarea cu alte bănci centrale și autorități de supraveghere bancară din alte state

În contextul fortificării relațiilor de colaborare cu Banca Centrală a Republicii Turcia, la data de 13 mai 2018, a fost semnat *Memorandumul de Înțelegere privind cooperarea dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Centrală a Republicii Turcia*. Scopul Memorandumului este de a dezvolta cooperarea, precum și schimbul de informații și cunoștințe în domeniile de activitate ale băncilor centrale.

[55]Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (European Automated Clearing House Association - EACHA) este o organizație non-profit al administratorilor sistemelor de compensare și centrelor de procesare a plăților din Uniunea Europeană (UE) și Spațiul Economic European (SEE). În cadrul EACHA sunt organizate mai multe grupuri de lucru din industria plăților pentru a fi abordate aspecte precum interoperabilitatea în cadrul spațiului unic european de plăți (SEPA). În prezent, EACHA este formată din 27 de membri din 23 de țări diferite, dintre care 20 sunt din zona UE (Germania, Franța, Austria, Italia, Suedia ș.a.), iar 2 din zona SEE (Norvegia, Elveția). Banca Națională a Moldovei, în calitate de administrator al Sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI), a devenit membru EACHA în anul 2014.

[56]Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (International Operational Risk Working Group – IORWG) este un grup de lucru destinat băncilor centrale și autorităților monetare și de supraveghere, care are drept scop schimbul de experiență, inovarea cadrului metodologic și partajarea celor mai bune practici între băncile centrale în domeniul gestiunii riscului operațional. Banca Națională a Moldovei a devenit membru al IORWG în anul 2015.

În cadrul exercitării funcției de licențiere bancară, în anul 2018, Banca Națională a Moldovei a colaborat cu autorități de supraveghere bancară din alte state (Letonia, Lituania, România, Turcia, Bosnia și Herțegovina, Ungaria și Federația Rusă), realizând un schimb reciproc de informații, necesare în procesul de evaluare a calității de onorabilitate și profesionalism a persoanelor ce au desfășurat o activitate autorizată și supravegheată de aceste autorități.

Totodată, în anul 2018, Banca Națională a Moldovei a participat în cadrul proiectului Băncii Naționale a României (BNR) privind implementarea și dezvoltarea cadrului de gestiune a proceselor și activităților în BNR. În cadrul acestui eveniment, reprezentantul BNM a acordat consultanță și suport metodologic, împărtășind din experiența BNM cu privire la dezvoltarea sistemului de gestiune a proceselor de activitate.

Asistența tehnică externă și colaborarea cu organismele internaționale și băncile centrale ale altor state

Banca Națională a Moldovei a beneficiat pe parcursul anului 2018 de asistență tehnică din partea mai multor donatori externi în vederea consolidării capacităților sale în diverse domenii, cum ar fi: îmbunătățirea cadrului de politică monetară, fortificarea capacităților de reglementare și supraveghere bancară, perfecționarea cadrului de redresare și rezoluție bancară, alinierea legislației bancare la standardele UE, crearea și supravegherea Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, eficientizarea comunicării externe și alte domenii specifice băncii centrale.

Pentru realizarea obiectivului strategic privind perfectarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare, pe parcursul anului 2018, BNM a început să beneficieze de asistență tehnică din partea Fondului Monetar Internațional. Urmare primei misiuni a experților FMI, care a avut loc în perioada 8-27 iulie 2018, au fost formulate recomandări cu privire la consolidarea sistemului de prognoză a inflației și analiză de politică. Asistența inițiată în acest sens urmează a fi continuată și în anul 2019.

Adițional, la solicitarea Băncii Naționale a Moldovei, în august 2018, Fondul Monetar Internațional a acordat consultanță în vederea analizei efectelor și impactului ce ar putea avea schimbarea valutei de referință asupra politicii monetare, pieței valutare, cursului de schimb valutar și mediului de afaceri.

Îmbunătățirea capacității și eficientizării funcției BNM de a produce și dezvălui materiale analitice care cuprind date statistice naționale a constituit un alt obiectiv al suportului acordat de către FMI pe parcursul anului 2018.

În contextul Programului Misiunii Uniunii Europene de consiliere în politici publice pentru Republica Moldova, pentru anii 2016-2018, un consilier de nivel înalt din Uniunea Europeană a oferit pe parcursul anului 2018 asistență Băncii Naționale a Moldovei pentru reformarea sistemului de supraveghere bancară, având ca

obiectiv principal crearea unui cadru de supraveghere modern și eficient, în conformitate cu standardele UE. Asistența respectivă a contribuit la dezvoltarea capacităților de supraveghere bancară în vederea sporirii siguranței și a solidității băncilor, precum și la punerea în aplicare în mod eficient a unei supravegheri bazate pe riscuri și pe raționamentul profesionist, utilizând Procesul de Supraveghere și Evaluare (SREP). Totodată, suportul acordat de înaltul consilier din Uniunea Europeană pentru sectorul bancar a contribuit la consolidarea capacităților de comunicare ale BNM, asigurând o mai bună informare a societății cu privire la sectorul bancar.

Unul din principalii parteneri de dezvoltare a BNM rămâne a fi Oficiul de Asistență Tehnică (OTA) al Trezoreriei Statelor Unite ale Americii. În anul 2018, OTA a continuat să sprijine eforturile BNM în vederea realizării obiectivului de menținere a stabilității financiare a sistemului bancar din Republica Moldova, inclusiv prin acordarea asistenței în fortificarea sectorului bancar și în implementarea supravegherii bazate pe risc. Experții OTA au oferit consultanță reprezentanților BNM în ceea ce privește perfecționarea cadrului de supraveghere și rezoluție bancară, ajustarea proiectelor regulamentelor interne ale BNM, aplicarea corectă a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (SIRF), precum și buna funcționare a Comitetului Național de Stabilitate Financiară.

Pornind de la necesitatea implementării standardelor noi de raportare financiară, SIRF, la finele anului 2018, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de un seminar de instruire din partea experților Băncii Mondiale cu tematica *„SIRF Informații financiare pentru practicile de supraveghere"*. Suportul informațional și exemplificarea practicilor internaționale la acest subiect de către reprezentanții Băncii Mondiale a avut o contribuție semnificativă la consolidarea cunoștințelor reprezentanților BNM în acest sens.

Guvernanța corporativă este un complex de procese, practici, politici, cadru de reglementare, cu impact asupra conducerii, administrării și controlului unei bănci. Astfel, principalele principii și bunele practici internaționale de guvernanță corporativă în conformitate cu noul cadru de reglementare Basel III, precum și rolul organului de conducere și divizarea de atribuții în cadrul unei bănci au fost abordate la un alt eveniment de instruire organizat de Banca Mondială, în luna iunie 2018. Seminarul a fost organizat atât pentru supraveghetorii BNM, cât și pentru membrii consiliilor de administrare ale băncilor.

Datorită suportului oferit prin intermediul programului Fondul de Buna Guvernare (Good Governance Fund), finanțat de către Guvernul Marii Britanii, BNM a beneficiat de consultanță și expertiză în diferite domenii de competență.

În acest context, în anul 2018, BNM a obținut ghiduri și recomandări în vederea elaborării unor acte secundare aferente implementării Legii privind activitatea bancară și a Legii privind redresarea și rezoluția băncilor, pentru îmbunătățirea proiectelor de acte normative în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor, precum și alt suport tehnic.

Pe parcursul anului 2018, au fost depuse eforturi considerabile pentru consolidarea domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Astfel, la 13 decembrie 2018, a fost lansat proiectului Twinning „Eficientizarea sistemului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului în Republica Moldova". Perioada de implementare a proiectului este de 3 ani, iar beneficiarii proiectului sunt aproximativ 15 instituții publice din Republica Moldova cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, inclusiv Banca Națională a Moldovei.

Grație suportului oferit de Uniunea Europeană prin intermediul proiectului Twinning menționat, BNM va consolida și va dezvolta mecanismul de supraveghere al entităților raportoare, având în vedere noile cerințe ale actelor normative, inclusiv prin implementarea unor proceduri interne robuste, evaluarea riscurilor la care se expun entitățile, prin instruirea continuă și informarea privind noile tendințe și tipologii aferente domeniului.

În contextul acțiunilor aferente înființării Depozitarului central unic (DCU), pe parcursul anului 2018, BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea experților Corpului voluntarilor în domeniul serviciilor financiare (Financial Services Volunteer Corps – FSVC), prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Asistența a fost orientată spre implementarea unor serii de activități în vederea facilitării procesului de constituire a DCU, fiind axată pe atingerea nivelului de conformare a Depozitarului central nou creat la standardele internaționale, inclusiv la Principiile aferente infrastructurii pieței financiare, elaborate de Banca Reglementărilor Internaționale (BIS) și Organizația Internațională a Comisiilor Valorilor Mobiliare (IOSCO). Adițional, USAID a co-finanțat achiziția soluției informatice a DCU la etapele dezvoltării și implementării acesteia.

Dezvoltarea unui sistem de plăți național inovativ, accesibil, eficient și sigur rămâne a fi una din prioritățile de bază ale BNM. În acest sens, BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea USAID, în procesul de evaluare a posibilității de dezvoltare a unui nou sistem de plată sau de extindere a funcționalităților celui existent pentru implementarea plaților mobile imediate. Adițional, experții străini au evaluat fezabilitatea creării unui comutator local de plăți cu cardul.

Reprezentanții BNM responsabili de producerea statisticii conturilor internaționale au colaborat cu echipa FSVC în scopul dezvoltării bazei informaționale a sectorului de comerț exterior cu servicii din cadrul balanței de plăți a statului.

De asemenea, USAID a organizat un seminar dedicat eficientizării funcției de resurse umane în cadrul BNM, care a reprezentat una din premisele pentru revizuirea politicilor și sistemelor de management al resurselor umane ale BNM.

Pe parcursul anului 2018, BNM a intensificat cooperarea tehnică bilaterală cu alte bănci centrale din Uniunea Europeană în vederea preluării celor mai bune practici în diverse arii de activitate specifice unei bănci centrale.

Astfel, datorită relațiilor fructuoase de colaborare stabilite de-a lungul timpului cu Banca Națională a României (BNR), în anului 2018, la solicitarea BNM, experții români s-au angajat să ofere suport în vederea elaborării proiectului actului normativ de transpunere în legislația națională a prevederilor Directivei (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (PSD2).

Urmare semnării în 2017 a Memorandumului de Înțelegere între Banca Națională a Moldovei și Banca Lituaniei (Lietuvos bankas), BNM a putut beneficia de noi oportunități de asistență tehnică în domeniul bancar și de atragere a expertizei unei bănci centrale din UE. Astfel, în anul 2018, reprezentanții BNM au efectuat o serie de vizite de studii la sediul Băncii Lituaniei pentru a se familiariza cu experiența acestei instituții în domenii precum supravegherea bancară la distanță, stabilitatea financiară și comunicare internă și externă a unei bănci centrale.

În vederea familiarizării cu structura, aspecte legate de TI și evidența contabilă ale unui Depozitar central al valorilor mobiliare, în perioada 26-27 aprilie 2018, a fost organizată o vizită de studiu la NASDAQ CSD din Lituania. Cunoștințele acumulate în cadrul vizitei menționate vor fi aplicate la monitorizarea activității Depozitarului central unic în Republica Moldova.

Un alt partener constant de la care BNM preia cele mai bune practici în diferite domenii specifice băncii centrale este Banca Centrală a Germaniei. Astfel, pe parcursul perioadei de raportare, experții BNM au beneficiat de o serie de instruiri adaptate la necesitățile instituției în următoarele arii: supravegherea bancară, statistică financiară și monetară, comunicarea externă pe aspecte aferente politicii monetare, precum și în domeniul serviciilor tehnologii informaționale.

Promovarea educației financiare în rândul populației indubitabil contribuie la sporirea creșterii economice și promovarea stabilității financiare a statului. Banca Națională a Moldovei participă în mod constant la procesul de promovare a educației financiare la nivel național, alături de alte instituții relevante. În acest sens, în anul 2018 a fost lansat Proiectul cincinal (2018-2022) de asistență tehnică în domeniul educației financiare din cadrul Programului de circumscripție al Ministerului Finanțelor al Olandei, condus de OECD și rețeaua sa internațională privind educația financiară (INFE). Prin intermediul acestui proiect, finanțat de Ministerul Finanțelor al Olandei, autoritățile din Republica Moldova, alături de cele din alte țări (Bulgaria, Croația, Georgia, Macedonia de Nord, Muntenegru și România) vor beneficia de expertiza tehnică a platformei Money Wise din Olanda.

Astfel, în perioada 24-25 octombrie 2018, la sediul BNM, au avut loc 2 mese rotunde ale reprezentanților autorităților publice din Republica Moldova, precum și ai băncilor licențiate, sectorului nebancar și ai societății civile cu experții OECD, în vederea stabilirii activităților de educație financiară, care urmează a fi realizate în cadrul Proiectului dat, dar și a familiarizării cu activitățile de educație financiară deja realizate de către instituțiile din Republica Moldova.

Totodată, BNM colaborează cu un sir de organizații din domeniu pentru a elabora măsuri practice de educație financiară a consumatorilor și prestatorilor de servicii financiare.

Capitolul 9

Cadrul instituțional și de organizare

9.1 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale

Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei asigură autoritatea legală și cadrul de guvernanță al Băncii Naționale.

Structura guvernării corporative cuprinde organele de conducere, comitetele ce acordă suport organelor de conducere și nivelurile de control extern și intern. Această structură este completată de cadrul de conformitate și etică, ce cuprinde Codul de conduită al salariaților BNM, Politica antifraudă a Băncii Naționale a Moldovei, Politica de securitate informațională, precum și accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM.

Guvernatorul Băncii Naționale este numit de Parlament la propunerea Președintelui Parlamentului. La 30 noiembrie 2018, Parlamentul Republicii Moldova a acceptat demisia guvernatorului BNM Sergiu Cioclea și, respectiv, l-a numit în această funcție pe Octavian Armașu.

Organele de conducere ale Băncii Naționale

Consiliul de supraveghere

Consiliul de supraveghere este constituit din 7 membri numiți de Parlament pentru un mandat de 7 ani, inclusiv 3 membri aparțin structurii executive a Băncii Naționale: guvernatorul, prim-viceguvernatorul, un viceguvernator și 4 membri non-salariați ai BNM. Președintele Consiliului de supraveghere este guvernatorul BNM.

În exercitarea competențelor atribuite prin lege, Consiliul de supraveghere (i) aprobă raportul anual și situațiile financiare anuale; (ii) adoptă standardele sistemului de control intern, verifică și evaluează în mod continuu funcționarea sistemului de control intern; (iii) adoptă normele de etică profesională;
(iv) determină fondul de salarizare al Băncii Naționale, nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv și cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv; (v) aprobă devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale și monitorizează executarea acestora; (vi) selectează, pe bază de licitație, organizația de audit extern; (vii) stabilește modul de creare și funcționare a comitetelor Băncii Naționale; (viii) stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație.

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2018 au fost convocate 16 ședințe ale Consiliului de supraveghere, la care s-au aprobat 37 hotărâri, cu următoarea tematică:

- Aprobarea Raportului Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de monitorizare în anul 2017.
- Aprobarea Raportului privind activitatea de audit intern în anul 2017.
- Aprobarea Planului pe termen mediu de audit intern 2019-2020 și a Planului de audit intern 2019.
- Aprobarea rapoartelor privind executarea devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei.
- Aprobarea Situațiilor financiare ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul încheiat la 31 decembrie 2017.
- Aprobarea Devizului de cheltuieli și Alocațiilor pentru investițiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2019.
- Aprobarea Raportului anual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2017.
- Aprobarea Raportului asupra nivelului de implementare în semestrul I 2018 a proiectelor Băncii Naționale a Moldovei.
- Aprobarea Cadrului privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei, cu stabilirea apetitului la risc în Banca Națională.
- Punerea în circulație ca mijloc de plată a monedelor metalice noi.
- Punerea în circulație a monedei metalice de circulație cu caracter comemorativ, emisia 2018.
- Aprobarea designelor grafice și valorilor nominale ale monedelor comemorative și jubiliare.
- Punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede jubiliare și comemorative.
- Aprobarea și modificarea actelor interne ale Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2018 au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 4 hotărâri ale Consiliului de supraveghere (conform anexei A.24).

În activitatea sa, Consiliul de supraveghere a colaborat permanent cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare a Republicii Moldova și ai altor instituții financiar-bancare pe subiecte de interes comun. Consiliul de supraveghere a promovat transparența decizională și a efectuat monitorizarea activităților BNM cu referință la atribuțiile legale.

Comitetul executiv

Comitetul executiv este compus din 5 membri numiți de Parlament: guvernatorul, prim-viceguvernatorul și trei viceguvernatori. Președintele Comitetului executiv este guvernatorul Băncii Naționale. Pe parcursul anului 2018, mandatul unui viceguvernator a fost suspendat de drept.

Potrivit Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, principalele atribuții ale Comitetului executiv sunt: (i) stabilirea politicii monetare în stat; (ii) stabilirea politicii valutare în stat și regimului cursului de schimb al monedei naționale; (iii) deciderea asupra modului de eliberare a licențelor, autorizațiilor, permisiunilor, aprobărilor ce urmează a fi eliberate de Banca Națională; (iv) examinarea rezultatelor controalelor efectuate la entitățile supravegheate de Banca Națională și adoptarea hotărârilor aferente acestora; (v) hotărârea asupra emiterii creanțelor Băncii Naționale, volumului și condițiilor de emitere a lor; (vi) adoptarea actelor normative ale Băncii Naționale; (vii) asigurarea implementării hotărârilor Consiliului de supraveghere;
(viii) planificarea și organizarea activității curente a Băncii Naționale.

Pe parcursul anului 2018 au fost convocate 82 ședințe ale Comitetului executiv, la care s-au examinat și s-au aprobat 326 hotărâri.

Cele mai importante hotărâri au vizat următoarele domenii:

- Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei.
- Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova.
- Politica de contabilitate a Băncii Naționale a Moldovei.
- Reglementarea și supravegherea bancară.
- Evidența contabilă.
- Balanța de plăți.
- Aprobarea și modificarea actelor interne ale Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2018 au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 48 hotărâri ale Comitetului executiv (conform Anexei A.24 și A.25).

Comitetul executiv a promovat în continuu aplicarea instrumentelor și măsurilor de politică monetară în vederea asigurării și menținerii stabilității prețurilor, asigurării economiei cu moneda națională și a credibilității monedei naționale; reglementarea și supravegherea activității instituțiilor financiare, precum și eficiența, siguranța, accesibilitatea și caracterul inovator al plăților.

Structura organelor de conducere:

Octavian ARMAȘU
Guvernator, președinte al Consiliului de supraveghere (CS) și al Comitetului executiv (CE)

Vladimir MUNTEANU
Prim-viceguvernator, vicepreședinte al CS și al CE

Cristina HAREA
Viceguvernator, membru al CS și al CE

Ion STURZU
Viceguvernator, membru al CE

Aureliu CINCILEI
Viceguvernator, membru al CE (suspendat de drept)

Dumitru URSU
membru al CS

Alexandru PELIN
membru al CS

Valeriu IAȘAN
membru al CS

Vadim ENICOV
membru al CS

Comitete

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, în cadrul BNM funcționează Comitetul de audit și Comitetul de investiții. Aceste comitete permanente au regulamente proprii de funcționare prin care sunt detaliate scopul, componența, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de audit

Comitetul de audit este constituit din 3 membri ai Consiliului de supraveghere care nu sunt salariați ai Băncii Naționale.

În anul 2018 Comitetul de audit a continuat exercitarea atribuțiilor de monitorizare stabilite în aliniatul (3), articolul 28 din Legea nr.548/1995:

- Monitorizarea procesului de raportare financiară a Băncii Naționale;
- Monitorizarea eficienței sistemului de control intern și de management al riscurilor;
- Monitorizarea și direcționarea funcției de audit intern;
- Monitorizarea independenței și activității auditului extern.

Activitatea de monitorizare a fost desfășurată în componență deplină, în conformitate cu Regulamentul de funcționare al Comitetului de audit, aprobat de Consiliul de supraveghere al BNM în anul 2016.

Pe parcursul anului 2018 Comitetul de audit a întreprins un șir de măsuri și acțiuni practice, fiind întrunit în zece ședințe ordinare. Tematicile de bază ale ședințelor Comitetului au fost:

- Examinarea Rapoartelor de activitate și coordonarea Planurilor de activitate ale Departamentului de Audit Intern al BNM;

- Examinarea împreună cu reprezentanții auditului extern a Situațiilor financiare și conformarea lor cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară;
- Examinarea procedurilor de monitorizare și de control al expunerilor la risc și al aspectelor referitoare la conformitate, care ar putea avea un impact semnificativ asupra Situațiilor financiare ale BNM;
- Formularea propunerilor de perfecționare.

Rezultatele activității au fost consemnate în procese verbale ale ședințelor, care reflectă constatările și deciziile Comitetului de audit.

Pe parcursul perioadei de raportare Comitetul de audit a elaborat și prezentat CS al BNM recomandări pentru îmbunătățirea și dezvoltarea proceselor de activitate ale BNM.

Comitetul de investiții

Comitetul de investiții este instituit în scopul de a asista Comitetul executiv al BNM în vederea revizuirii politicilor și strategiilor investiționale aferente gestionării rezervelor valutare ale statului. Comitetul de investiții este format din 10 membri salariați ai BNM, inclusiv 2 viceguvernatori, unul din aceștia fiind președintele comitetului.

Ședințele Comitetului de investiții sunt organizate, de obicei, lunar, iar în cazul unor subiecte de importanță majoră, sunt organizate ședințe extraordinare. Comitetul de investiții s-a întrunit în anul 2018 de 12 ori, în 11 ședințe ordinare și 1 extraordinară. În cadrul fiecărei ședințe s-a discutat despre performanța portofoliului de investiții pentru luna anterioară de raportare, evoluția și prognozele aferente pieței valutare interne și pieței financiare internaționale, evoluția ratingurilor contrapărților autorizate și riscurile aferente portofoliului de investiții. Totodată, după caz, au fost examinate și incluse noi contrapărți în lista contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. De asemenea, periodic, au fost puse în discuție aspecte ce țin de strategia investițională pe termen scurt și pe termen mediu aferentă alocării strategice a activelor.

Nivelurile de control extern și intern

Control extern

Controlul extern al Băncii Naționale este realizat prin *auditul extern* anual al situațiilor financiare, conturilor și registrelor efectuat de către o organizație de audit cu renume și experiență recunoscută în domeniul auditului băncilor centrale și prin *auditul public extern* cu privire la legalitatea și regularitatea devizelor de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții, realizat de Curtea de Conturi.

Control intern

Banca Națională aliniază guvernarea sistemului de control intern și gestiunea riscurilor operaționale la standardele internaționale COSO[57], ISO 31000[58], la bunele practici în domeniu (inclusiv ale Grupului Internațional de Lucru privind Riscul Operațional în Băncile Centrale, International Operational Risk Working Group, (IORWG), Banca Națională fiind membru al acestuia).

Odată cu aprobarea *Cadrului privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei*, Consiliul de supraveghere a stabilit apetitul/toleranța la risc în Banca Națională.

Controlul intern, precum și gestiunea riscurilor în cadrul BNM sunt instituite conform celor trei linii de apărare.

Stabilirea corespunzătoare a procedurilor și activităților de control de către subdiviziuni în procesul de gestiune a riscurilor, bazat pe sistemul de gestiune a proceselor, reprezintă *prima linie de apărare* a Băncii Naționale împotriva factorilor care pot amenința realizarea obiectivelor. În acest scop, *fiecare subdiviziune structurală* a Băncii Naționale identifică riscurile și aplică zilnic un set de proceduri de control pentru procesele de activitate și sistemele pe care le gestionează, asigurând eficacitatea și eficiența acestora.

Linia a doua de apărare constă în organizarea procesului, asigurarea cadrului metodologic, coordonarea și supravegherea independentă a procesului de control intern și gestiune a riscurilor. Funcțiile celei de-a doua linii de apărare includ mecanisme și procese specifice de monitorizare în vederea exercitării unui control intern și sistem adecvat de gestiune a riscurilor financiare și operaționale. Linia a doua de apărare este reprezentată de structurile cu funcții dedicate gestiunii riscurilor financiare și operaționale, independente de managerii de linie, și Comitetul de investiții. La nivelul acestei linii este asigurat cadrul intern privind modul de efectuare și control al operațiunilor în valută, asigurarea continuității activității și securității informației, standardele, politicile și planurile de răspuns la incidentele, care perturbă sau amenință funcțiile operaționale din Banca Națională. La nivelul BNM există sistem de gestiune a incidentelor, unde se ține evidența incidentelor, inclusiv a măsurilor întreprinse și a responsabililor de realizarea acestora.

Funcția de gestiune a riscurilor operaționale a asigurat elaborarea cadrului unitar al procesului de gestiune a riscurilor operaționale. Prin hotărârea Consiliului de supraveghere din 28 noiembrie 2018 a fost aprobat *Cadrul privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei* în calitate de reglementare internă principală pentru stabilirea și menținerea sistemului de gestiune a riscurilor operaționale în Banca Națională, organizarea procesului de gestiune a riscurilor operaționale și stabilirea rolurilor și responsabilităților în procesul dat.

[57]The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (Comitetul Organizațiilor Sponsorizatoare ale Comisiei Treadway).

[58]ISO 31000 – Risk Management – Guidelines, International Organization for Standardization (Ghidul managementul riscului, Organizația Internațională de Standardizare).

Linia a treia de apărare oferă o asigurare independentă și este reprezentată de auditul intern. Auditul intern oferă organelor de conducere și managerilor de linie o asigurare rezonabilă independentă privind adecvarea și eficacitatea guvernanței, gestiunii riscurilor și controalelor interne, inclusiv modul în care prima și a doua linie de apărare ating obiectivele de gestiune a riscurilor.

Controlul intern în cadrul BNM funcționează, de asemenea, printr-un șir de reglementări aprobate de organele de conducere și asigură administrarea resurselor într-un mod eficace pentru realizarea misiunii și obiectivelor strategice ale BNM.

Cadrul de conformitate și etică

Codul de conduită al salariaților Băncii Naționale

În Banca Națională funcționează Codul de conduită al salariaților BNM, care stabilește cerințe către toți angajații să respecte cele mai înalte standarde de etică profesională. În acest scop, Codul de conduită este în vigoare pentru a aborda etica personală și profesională a personalului Băncii Naționale, inclusiv comportamentul legat de conflicte de interese, confidențialitate, securitatea și gestiunea informațiilor.

Politica antifraudă

Politica antifraudă a Băncii Naționale promovează conștientizarea și gestiunea riscului de fraudă.

Aceasta are drept scop de a identifica ariile de activitate supuse riscului de fraudă și de a implementa măsuri adecvate de control la toate nivelurile Băncii Naționale, care vor contribui la prevenirea și detectarea fraudelor, monitorizarea riscului de fraudă și promovarea conduitei organizaționale consecvente. Politica antifraudă stabilește, de asemenea, condițiile de desfășurare a investigațiilor în materie de prevenire și examinare a suspiciunilor de fraudă.

Implementarea politicii antifraudă, instruirea personalului cu privire la riscul de fraudă și gestiunea acestuia, raportarea suspiciunilor de fraudă - toate acestea stabilesc și dezvoltă *cultura antifraudă*, ce descurajează potențialii autori și întăresc angajamentul personalului Băncii Naționale în combaterea fraudei. Responsabilitatea întregului personal al Băncii Naționale are o contribuție majoră la crearea unui mediu propice pentru sporirea gradului de conștientizare a riscului și a consecințelor de fraudă.

Organele de conducere ale Băncii Naționale promovează o politică de toleranță zero referitoare la fraudă și corupție.

Măsuri de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului

Banca Națională are instituite norme interne privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în cadrul

operațiunilor efectuate. Scopul acestor norme este neadmiterea implicării Băncii Naționale în operațiuni sau activități cu risc de spălare a banilor și finanțare a terorismului.

Normele sunt aliniate la standardele internaționale și legislația națională în materie de cunoaștere a clienților și a operațiunilor acestora efectuate prin intermediul Băncii Naționale și stabilește cerințele privind organizarea, aplicarea și controlul respectării de către subdiviziunile băncii a criteriilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului.

Sistemul de raportare internă vine în sprijinul activității BNM de combatere a spălării banilor și a finanțării actelor de terorism prin centralizarea sistematică a tuturor constatărilor activității efectuate în domeniu și aducerea acestora la cunoștința membrului Comitetului executiv, care coordonează activitatea dată. Iar pentru operațiunile cu risc înalt raportarea are loc către Comitetul executiv.

Politica de securitate a informației

Politica de securitate a informației în cadrul Băncii Naționale asigură securitatea informației sub toate formele ei și protejarea resurselor informaționale aflate în gestiune conform necesităților băncii și prevederilor cadrului legal.

Membrii Consiliului de supraveghere și membrii Comitetului executiv, precum și orice salariat al Băncii Naționale sunt obligați să asigure securitatea informației aflate în posesie și la care au acces. Totodată, sunt stabilite și divizate clar responsabilitățile în procesul de asigurare a securității informației, în partea ce ține de gestiunea informației, monitorizarea utilizării și distribuirii informației, raportarea incidentelor de securitate a informației, precum și modul de investigare a acestora.

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile Băncii Naționale asigură un grad sporit de transparență, respectând în același timp independența și confidențialitatea anumitor aspecte legate de îndeplinirea atribuțiilor Băncii Naționale. Publicarea diverselor date și analize legate de atribuțiile Băncii Naționale, precum și promovarea unui caracter deschis al relației cu grupurile-țintă sunt aspecte de importanță majoră în comunicarea externă a băncii.

Banca Națională acordă o atenție sporită conexiunii inverse în schema de comunicare. Astfel, prin transmiterea regulată și frecventă a mesajelor, Banca Națională oferă explicațiile de rigoare asupra activității sale și a funcționării sectorului bancar. Funcționarea bazei de date interactive pe pagina web a Băncii Naționale asigură accesul publicului la informație, date și analize elaborate și are drept scop oferirea de informații corecte, actuale, clare și transparente pentru formarea unei opinii publice asupra deciziilor Băncii Naționale, dar și pentru efectuarea diverselor studii și cercetări.

9.2 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională a lansat în anul 2018, cel de-al doilea ciclu de planificare strategică, ulterior încheierii și sumarizării rezultatelor din primul Plan strategic, care a derulat pe parcursul anilor 2013 – 2017.

Noul Plan strategic al Băncii Naționale pentru perioada anilor 2018-2020 presupune aprofundarea în continuare a reformelor inițiate în sistemul financiar-bancar, dar și implementarea de proiecte noi pentru a spori contribuția BNM la dezvoltarea economică sustenabilă a Republicii Moldova.

La elaborarea conținutului Planului strategic 2018-2020 au fost considerate cele mai bune practici internaționale, obiectivele trasate, fiind în mare parte orientate spre implementarea reformelor în cinci domenii-cheie: politică monetară și piețe financiare, stabilitate financiară, supravegherea băncilor, sisteme de plăți și operațiuni cu numerar, guvernanță și suport.

Elementele fundamentale ale Planului strategic 2018 - 2020 al BNM se referă la *misiune, viziune, valori și obiective strategice*.

Misiunea Băncii Naționale a Moldovei
Obiectivul fundamental al Băncii Naționale este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină dezvoltarea economică a țării.

Viziunea Băncii Naționale a Moldovei
Banca Națională a Moldovei este o instituție proactivă, performantă și credibilă, ghidată de practici de bună guvernare.

Valorile Băncii Naționale a Moldovei
Credibilitate – politici, reforme, comunicare și atitudine care inspiră încredere și siguranță publicului și piețelor.
Responsabilitate – preocupare continuă aferentă impactului economic și social al lucrului efectuat și al deciziilor luate.
Fiabilitate – resurse umane, proceduri interne și tehnologii informaționale care mențin siguranța și diligența funcționării instituției.
Profesionalism – competență, integritate, sârguință, asumarea deciziilor, perfecționare continuă.
Cooperare – muncă în echipă pentru realizarea obiectivelor comune ale băncii.

În scopul operaționalizării planului strategic și armonizarea cu dezvoltarea dinamică a cadrului de reglementare și cu inovațiile tehnologice rapide în domeniul bancar, noul format de Planificare strategică abordat în anul 2018 se evidențiază prin diminuarea perioadei de implementare a strategiei de la cinci la trei ani și prin reducerea numărului de obiective strategice de la zece la cinci obiective.

Primele patru obiective strategice setate pentru anii 2018-2020 derivă din domeniile de activitate de bază, iar ultimul obiectiv se referă la domeniul de suport și guvernanță:

1. Perfectarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare;
2. Consolidarea funcției de stabilitate financiară și gestiune macroprudențială;
3. Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc;
4. Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar;
5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale.

Finalizarea anului 2018 a adus primele realizări din punerea în aplicare a Planului strategic 2018 - 2020, unele dintre cele mai importante fiind incluse în tabelul de mai jos:

Obiectiv strategic	Realizări majore înregistrate pe parcursul anului 2018, aferente implementării Planului strategic 2018 - 2020
Perfectarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare	▪ Elaborarea Raportului de evaluare a riscului de abatere a prognozei inflației, *în scopul fundamentării deciziilor de politică monetară*; ▪ Demararea procedurilor de negociere aferente procesului de semnare a acordului ISDA (International Swaps and Derivatives Association) cu băncile contrapartide străine.
Consolidarea funcției de stabilitate financiară și gestiune macroprudențială	▪ *Adoptarea de către Parlament a Legii cu privire la Comitetul Național de Stabilitate Financiară, *în vederea constituirii autorității naționale macroprudențiale*; ▪ *Adoptarea de către Parlament a modificărilor la Legea privind garantarea depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar *(majorarea plafonului de garantare a depozitelor până la 50 mii lei începând cu 1 ianuarie 2020, precum și alte modificări în vederea consolidării stabilității sectorului financiar);* ▪ Aprobarea Regulamentului cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor, Metodologiei de identificare a societăților de importanță sistemică și Metodologiei de stabilire a amortizoarelor de capital ale băncilor.
Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc	▪ Aprobarea unui set de acte normative pentru punerea în aplicare, la prima etapă, a Legii privind activitatea băncilor, conform cerințelor Basel III și armonizat cu reglementările Uniunii Europene; ▪ Aprobarea noilor instrucțiuni privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor FINREP (Financial Reporting) la nivel individual și a rapoartelor COREP (Common Reporting) în scopuri de supraveghere; ▪ Aprobarea Regulamentului privind controalele pe teren (inspecțiile) la bănci, în contextul exercitării atribuției de supraveghere prudențială de către BNM; ▪ Includerea BNM în lista autorităților de supraveghere din statele non-membre ale Uniunii Europene (UE), ale căror regimuri de confidențialitate sunt echivalente celor aplicate în țările UE, în baza evaluării efectuate de către Autoritatea Bancară Europeană; ▪ Inițierea utilizării Sistemului informatic al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la licențiere, autorizare și notificare pentru prezentarea de către casele de schimb valutar și hoteluri a rapoartelor zilnice privind cursurile de cumpărare/vânzare și a rapoartelor lunare privind operațiunile de schimb valutar efectuate; ▪ Aprobarea Regulamentelor cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea entităților supravegheate de BNM; ▪ Aprobarea Regulamentului privind cerințele minime pentru Sistemele Informaționale și de Comunicare ale băncilor; ▪ Semnarea Memorandumului de înțelegere privind cooperarea dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Centrală a Republicii Turcia.
Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar	▪ Emisia monedelor cu valoarea nominală de 1, 2, 5, 10 lei și a monedei metalice de circulație cu caracter comemorativ cu valoarea nominală de 10 lei; ▪ Acceptarea leului moldovenesc pentru operațiuni de schimb valutar în numerar cu persoane fizice în România; ▪ Desfășurarea evenimentelor dedicate împlinirii a 25 de ani de la introducerea monedei naționale în Republica Moldova (*evenimentul de lansare a unei serii noi de monede metalice la Palatul Republicii, expoziția organizată la Muzeul Național de Istorie*

	în cadrul evenimentului aniversar de celebrare "Leul moldovenesc la 25 de ani"); ▪ Darea în exploatare a Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU), etapa I aferentă valorilor mobiliare emise de Ministerul Finanțelor și instrumentelor financiare ale BNM și aprobarea actelor normative aferente activității DCU; ▪ Adoptarea modificărilor la cadrul legal în domeniul prestării serviciilor de plată și emiterii de monedă electronică, în vederea armonizării cu standardele europene *(Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, Legea nr.548/1995 cu privire la BNM, Codul contravențional al RM nr.218/2008).*
Consolidarea capacității și a eficienței instituționale	▪ Încheierea primei părți a proiectului privind implementarea unui sistem integrat de management al resurselor umane și implementarea unui nou sistem de salarizare a angajaților BNM bazat pe valoarea posturilor și aliniat la piața de referință; ▪ Aprobarea de către Consiliul de supraveghere al BNM a Cadrului privind gestiunea riscurilor operaționale în BNM; ▪ Aprobarea Strategiei cu privire la TIC în cadrul BNM pentru perioada 2019-2020, Politicii BNM cu privire la Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC), Regulamentului cu privire la gestiune TIC în cadrul BNM, precum și constituirea Colegiului decizional pentru TIC; ▪ Dezvoltarea procesului de instruire internă a angajaților BNM, în vederea sporirii capacităților profesionale a acestora; ▪ Organizarea unui șir de evenimente în vederea consolidării relațiilor interdepartamentale, dezvoltării culturii corporative și sporirii responsabilității sociale a angajaților.

***Notă:** *Realizarea se referă la obiective complementare – obiective, a căror realizare depinde de anumiți factori exogeni și/sau (într-o anumită măsură) țin de competența altor autorități la nivel național sau internațional. Atingerea obiectivelor complementare conduce la maximizarea beneficiilor implementării Planului strategic.*

9.3 Management și organizare

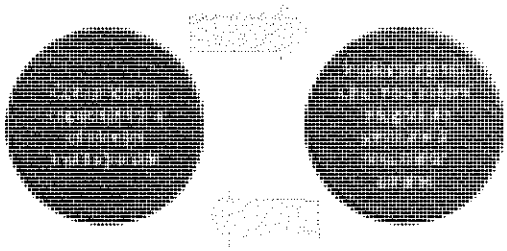

Conform Planului strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2018-2020, din totalul celor 5 obiective strategice, unul este conex domeniului de resurse umane, și anume:

Consolidarea capacității și a eficienței instituționale, ce presupune eficientizarea activității operaționale a BNM prin modernizarea instituțională și consolidarea capacităților interne în vederea realizării atribuțiilor de bază. Unul din obiectivele operaționale care derivă din cel strategic este implementarea unui nou sistem integrat de gestiune a resurselor umane.

Respectiv, prioritățile-cheie în managementul și dezvoltarea resurselor umane, în anul 2018, au fost axate anume pe aceste domenii, măsurile întreprinse fiind detaliate în continuare.

Evoluții organizatorice

În anul 2018, au avut loc mai multe modificări ale structurii organizatorice ale Băncii Naționale a Moldovei, menite să contribuie la realizarea obiectivelor strategice ale băncii și a atribuțiilor sale de bază, dar și la sporirea eficienței acesteia prin diminuarea nivelurilor ierarhice. În același timp, aceste modificări au drept scop creșterea capacității BNM de a se adapta la schimbările mediului economic prin redefinirea responsabilităților, restructurarea activităților, precum și consolidarea capacității instituționale pe termen lung.

Astfel, au fost dezvoltate funcții ce țin de atribuțiile de bază ale BNM prin optimizarea subdiviziunilor specializate în domeniul piețelor financiare, supravegherii, dar și optimizate unele subdiviziuni aferente ariei de suport și guvernanță.

Totodată, comparativ cu anul 2017, a fost diminuat numărul de posturi manageriale ale băncii cu circa 5 la sută, iar raportul dintre numărul de unități aferente atribuțiilor de bază ale BNM a crescut cu circa 3 la sută față de numărul de unități aferente ariei de suport și guvernanță. Aceste optimizări au un impact pozitiv asupra valorificării eficiente a resurselor de personal ale băncii, considerând extinderea atribuțiilor instituției ca bancă centrală.

9.4 Managementul resurselor umane

Optimizarea sistemului de salarizare

A fost încheiată a doua etapă de implementare a unui nou sistem de salarizare al angajaților Băncii Naționale ca parte a unui proiect de implementare a unui sistem integrat de management al resurselor umane realizat cu ajutorul unei companii de

Graficul 9.1: Procese management resurse umane

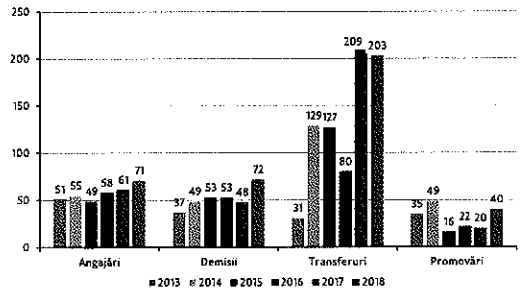

Sursa: BNM

Graficul 9.2: Fluctuația voluntară a personalului BNM

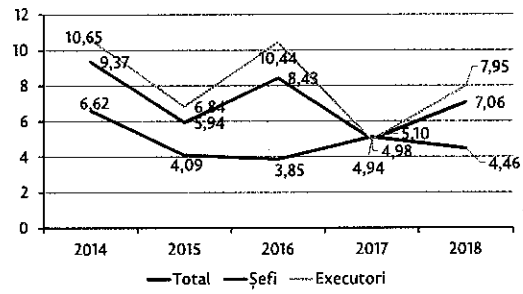

Sursa: BNM

Graficul 9.3: Informații generale privind angajații BNM

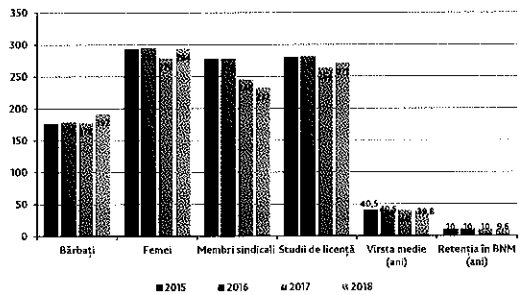

Sursa: BNM

consultanță cu experiență internațională în domeniu. Etapa presupune stabilirea unei relații directe între valoarea postului și nivelul de salarizare, precum și asigurarea unei echități interne și competitivități externe a salariului, ce comportă următoarele beneficii: alinierea salarizării la piața de referință; echitatea internă (posturile cu aceeași valoare au același nivel de salarizare); competitivitate externă (posturile cu aceeași valoare au același nivel de salarizare cu piața de referință); angajator atractiv (sporirea atractivității BNM în calitate de angajator pe piața muncii); reguli clare (sistemul prevede reguli clare de promovare în trepte de salarizare); îmbunătățirea climatului organizațional.

Informație statistică

În anul 2018, fluctuația voluntară de personal a fost de 7,06 la sută, fiind în creștere comparativ cu anul 2017 când aceasta a înregistrat un nivel de 4,98 la sută, dar în scădere comparativ cu anul 2016 când aceasta a reprezentat 8,43 la sută. Analizând fluctuația voluntară pe nivele ierarhice, pentru funcțiile manageriale în anul 2018 aceasta a atins nivelul de 4,46 la sută, iar pentru funcțiile de execuție – 7,95 la sută. Menționăm că fluctuația voluntară cuprinde doar persoanele demisionate din proprie inițiativă, din calcul fiind excluse persoanele angajate sezonier și cei plecați din alte motive (pensionare, încetarea contractului de muncă, reducerea statelor de personal ș.a.).

Vârsta medie a colectivului băncii la 31 decembrie 2018 este de 39 ani 8 luni. Aproape două treimi sunt femei (60,49 la sută) și mai mult de o treime (39,51 la sută) sunt bărbați. Menționăm și faptul că femeile sunt reprezentate cu o cotă de 43,5 la sută în componența posturilor de conducere, inclusiv a Comitetului executiv.

Perfecționarea profesională

Dezvoltare profesională

Pe parcursul anului 2018, în vederea asigurării dezvoltării competențelor și creșterii capitalului uman al BNM, 333 dintre angajați au beneficiat de diverse forme de perfecționare, selectate conform necesităților individuale de dezvoltare profesională.

Durata instruirilor a fost cuprinsă între o zi și 30 zile. Cele mai multe instruiri la care au participat angajații BNM au fost cu durata de la 3 la 7 zile.

Angajații BNM au desfășurat instruiri pe diverse domenii, care au fost găzduite de țări precum România, Italia, Austria, Turcia, Olanda, Germania, Franța, Polonia, SUA, Marea Britanie, țările CSI, dar și la instruiri și seminare desfășurate în Republica Moldova.

Managementul performanței

Sistemul de Management al performanței reprezintă un instrument aplicat de Banca Națională a Moldovei începând cu

anul 2016 pentru a spori eficiența activității angajaților. Implementarea sistemului permite alinierea obiectivelor individuale ale personalului la necesitățile și așteptările băncii, prin agrearea de către superior și subordonat a unor competențe și obiective ce vor contribui la dezvoltarea capacității instituționale a BNM. Măsurarea nivelului de competențe și a gradului de realizare a obiectivelor pentru fiecare angajat se efectuează la finele fiecărui an. Astfel, în urma rezultatelor pentru anul 2018, s-a constatat o creștere a nivelului de performanță, comparativ cu anul 2017, a angajaților BNM.

Cultura corporativă

Pe parcursul anului au fost organizate evenimente menite să contribuie la consolidarea culturii corporative și retenția angajaților, cum ar fi: organizarea activităților sportive și încurajarea angajaților să participe în activități de recreere, excursii, dar și acțiuni de binefacere desfășurate în cadrul „Târgului de Toamnă", „Târgului de Iarnă", „Caravanei de Crăciun", care au contribuit la responsabilizarea socială a salariaților și la educarea spiritului civic. Având în vedere că BNM încurajează și calitățile personale ale angajaților, în acest scop a fost organizat un concurs de nominalizare a colegilor care, conform părerii angajaților, au dat dovadă de calități deosebite. Totodată, au fost apreciate persoanele ce au obținut pe parcursul anului performanțe, ce nu țin neapărat de atribuțiile de serviciu.

Recrutare

Procesul de recrutare în Banca Națională a Moldovei în perioada 2017-2018 a suportat îmbunătățiri substanțiale în ceea ce ține de transparența posturilor vacante, creșterea numărului de aplicanți și angajarea unui personal calificat, pregătit pentru provocările aferente exercitării atribuțiilor BNM. În anul 2018 a fost lărgită semnificativ aria de publicare a anunțurilor privind posturile vacante pe paginile de profil și rețelele de socializare, numărul anunțurilor crescând de la 730 în 2016 la 1804 în 2017 și 1857 în 2018. Pentru ca posturile vacante să fie cât mai vizibile grupului țintă de candidați, BNM a participat la Târguri de Carieră și vizite în cadrul Universităților cu scop informativ referitor la posturile vacante și posibilitățile de stagiere.

Indicatori importanți ce ne demonstrează evoluția în domeniul recrutării sunt expuși graficul 9.6. De asemenea, menționăm că a crescut cantitatea și calitatea CV-urilor, rata angajărilor per concurs în 2018 fiind de 66 la sută comparativ cu 54 la sută în 2017 și 57 la sută în 2016. Prin concurs au fost suplinite atât funcții de execuție, cât și manageriale.

Menționăm că Banca Națională a Moldovei susține încadrarea și dezvoltarea profesională a tinerilor specialiști. Astfel, în anul 2018, s-a înregistrat o creștere la capitolul angajării proaspeților absolvenți, cu o rată de 26,92 la sută din totalul nou-angajaților.

Stagii de practică

Pentru contribuirea la dezvoltarea profesională a specialiștilor cu profil bancar și nu doar, BNM este deschisă pentru a accepta

Graficul 9.4: Principalele domenii de instruire la care au participat salariații

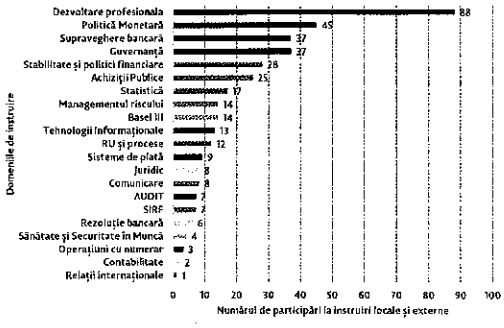

Sursa: BNM

Graficul 9.5: Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM

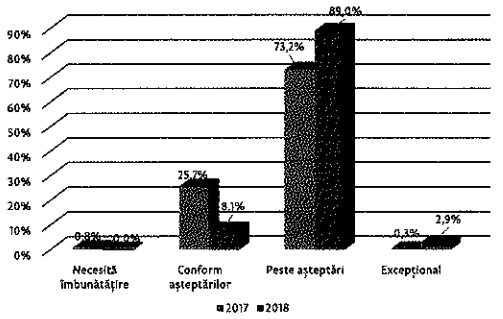

Sursa: BNM

Graficul 9.6: Evoluția procesului de recrutare în BNM

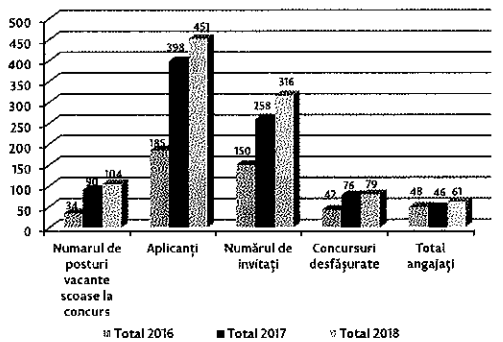

Sursa: BNM

Graficul 9.7: Stagii de practică a studenților în BNM

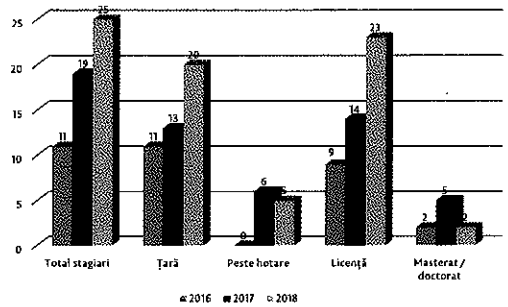

Sursa: BNM

studenți la practică din instituțiile superioare de învățământ din țară și de peste hotare. În acest sens, BNM a participat și la Târgul locurilor de practică, organizat de o instituție superioară de învățământ, pentru a oferi informația necesară studenților interesați.

În același timp, comparând anii 2016, 2017 și 2018, remarcăm o creștere a numărului de studenți, stagiari în BNM, inclusiv al celor care își fac studii peste hotarele țării. Mai mult ca atât, în anul 2018 au fost angajați în cadrul BNM 4 stagiari, urmare absolvirii studiilor superioare.

9.5 Auditul intern

Auditul intern (AI) în Banca Națională a Moldovei reprezintă o activitate independentă de asigurare obiectivă și de consiliere, destinată să adauge valoare și să îmbunătățească activitățile instituției. AI ajută instituția în îndeplinirea obiectivelor sale printr-o abordare sistemică și disciplinată care evaluează și sporește eficacitatea proceselor de management al riscurilor, control și guvernare, oferind organelor de conducere ale instituției o asigurare rezonabilă și veridică asupra funcționalității acestora.

Structura și poziționarea AI în cadrul BNM este în corespundere cu cerințele *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*[59], Standardul de Calificare[60] și bunele practici din domeniu. Respectiv, Departamentul Audit Intern (DAI) al BNM este organizat și funcționează conform unui cadru normativ și metodologic corelat cu standardele internaționale[61]. Cadrul normativ aplicabil prevede responsabilitatea personalului DAI de a evita conflictul de interese și a asigura obiectivitatea în îndeplinirea misiunilor de audit. Procedurile interne ale DAI asigură raportarea cazurilor de prejudiciere a independenței și/sau a obiectivității DAI/salariaților DAI. În activitatea de audit, angajații DAI se ghidează de Manualul de audit.

În anul 2018, activitatea de audit s-a desfășurat conform planului de audit aprobat, care a fost elaborat aplicând abordarea bazată pe risc, și potrivit priorităților trasate. DAI în activitatea sa nu a fost limitat în expunerea opiniei independente. Directorul DAI a raportat cu regularitate rezultatele activității de audit organelor de conducere ale BNM: Comitetului de audit și Consiliului de supraveghere.

Planul de audit intern pentru anul 2018 a fost realizat în proporție de 100 la sută. DAI a realizat misiuni de asigurare, avizarea situațiilor financiare și a executării bugetului BNM, activități de verificare și monitorizare asupra ariilor cu risc sporit.

Au fost realizate misiuni de audit de tip financiar/al conformității/operațional (60 la sută), audit de consiliere (7 la

[59]Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.1995 – articolul 33 (4)
[60]Standardul IIA – 1100 "Independență și Obiectivitate"
[61]Standardele internaționale pentru practica profesională a auditului intern

sută), audit de performanță (7 la sută), misiuni de audit TI (19 la sută), audit integrat[62](7 la sută). Prin activitățile de audit au fost acoperite 67 la sută din procesele cu risc rezidual înalt și 15 la sută cu risc mediu.

Totodată, angajați din cadrul DAI au participat cu rol de consultant tehnico-analitic, monitorizare și consiliere în patru proiecte majore ale BNM.

În vederea consolidării funcției de audit intern și implementării recomandărilor expuse în cadrul evaluării externe a fost procurată, testată și pusă în aplicare soluția pentru gestionarea procesului de audit intern MKinsight, care va asigura optimizarea, transparentizarea și eficientizarea procesului de audit conform celor mai bune practici în domeniu.

9.6 Tehnologia informației

În domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (în continuare TIC), pe parcursul anului 2018, accentul de bază a fost pus pe atingerea obiectivelor stabilite la nivelul portofoliului de proiecte ale BNM, dar și pe îmbunătățirea caracteristicilor de performanță, fiabilitate și eficiență ale serviciilor TIC, care sunt de o importanță vitală în îndeplinirea sarcinilor BNM.

Unul dintre cele mai importante proiecte realizate pe parcursul anului 2018 a fost crearea și lansarea Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, fiind implementată și dată în exploatare funcționalitatea legată de gestionarea pieței valorilor mobiliare de stat. Totodată, ca parte a acestui proiect, Departamentul tehnologii informaționale a preluat rolul de gestionar al serviciilor TIC ale depozitarului, în baza unui acord cu privire la externalizarea serviciilor TIC.

Un alt proiect important a fost legat de implementarea unei soluții care să faciliteze interacțiunea dintre BNM și entitățile cu care interacționează în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază. Astfel, pe parcursul anului a fost implementată soluția pentru eficientizarea procesului de licențiere și autorizare. Aceasta are drept obiectiv automatizarea și digitizarea proceselor ce țin de eliberarea licențelor / autorizațiilor / permisiunilor și a altor acte cu caracter permisiv instituțiilor financiare și achizitorilor de cote în capitalul acestora, prestatorilor de servicii electronice și emitenților de monedă electronică, unităților de schimb valutar.

Pe parcursul anului au fost realizate o serie de proiecte interne, care au avut implicații majore în consolidarea infrastructurii și continuității funcționării serviciilor TIC. Acestea au vizat, în special, revizuirea și optimizarea arhitecturii de rețea, dar și optimizări la nivelul modului de distribuire a sarcinilor între centrele de date ale BNM.

De asemenea, o realizare importantă pe partea de guvernare TIC a reprezentat elaborarea și aprobarea unei strategii TIC noi.

[62]Audit financiar/operațional/de conformare și TI

Unul din scopurile strategiei TIC este de a asigura capabilitatea TIC necesară pentru a contribui la realizarea strategiei generale a Băncii Naționale a Moldovei. Noua strategie TIC este bazată pe 6 obiective strategice, iar planul de implementare a acestei strategii prevede 21 de inițiative care urmează a fi implementate pe parcursul următorilor doi ani.

Per ansamblu, este de menționat că toate eforturile depuse și realizările obținute în domeniul TIC, în ultimă instanță, urmăresc același scop comun, și anume de a asigura o aliniere proactivă și eficientă a capabilității TIC la necesitățile strategice și operaționale ale BNM.

Capitolul 10

Analiza situației financiare pentru anul 2018

10.1 Considerații generale

În conformitate cu *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr.548/1995* (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300, art.554), obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*. În conformitate cu prevederile legale, operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionării rezervelor valutare ale statului, prestării serviciilor de plată și de emitere a monedei electronice etc. Respectiv, maximizarea profitului din activitatea Băncii Naționale a Moldovei nu constituie un scop în sine și nu poate servi drept impediment la realizarea obiectivului și atribuțiilor de bază.

10.2 Profitul disponibil pentru distribuire

Rezultatul financiar al Băncii Naționale a Moldovei depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale băncii. Evoluția profitului disponibil pentru distribuire, pe parcursul anilor 2016-2018, este reflectată în graficul 10.1.

Graficul 10.1: Evoluția profitului disponibil pentru distribuire/pierderi totale (milioane lei)

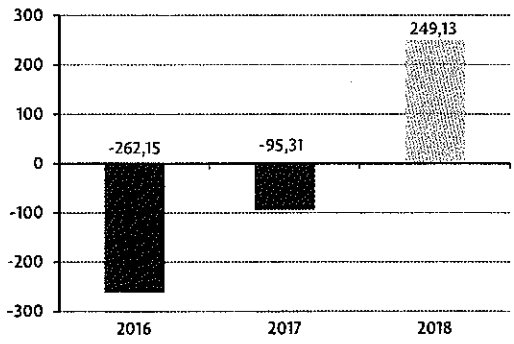

Sursa: BNM

Conform situației financiare, la data de 31 decembrie 2018, Banca Națională a înregistrat un profit disponibil pentru distribuire în mărime de 249,13 milioane lei (2017: pierdere totală (95,31) milioane lei), care a fost distribuit pentru majorarea fondului general de rezervă în vederea completării acestuia până la nivelul de 2/3 din capitalul statutar.

Principalii factori care au influențat semnificativ rezultatul anului 2018 au fost:

- **Rentabilitatea rezervelor valutare**

  Rentabilitatea rezervelor valutare a crescut de la 1,14 la sută cumulativ pentru 2017 până 1,57 la sută cumulativ conform rezultatelor anuale 2018 (exprimată la rezervele valutare evaluate în dolari SUA). Sporirea rentabilității rezervelor a

fost generată, în principal, de majorarea graduală pe parcursul anului 2018 a ratei de referință a Rezervei Federale din SUA. Aceasta a fost majorată de 4 ori, valoarea medie a acesteia oscilând în jurul valorii de 1,9 la sută (de la 1,5 la sută la 1 ianuarie la 1,75 la sută pe 22 martie, 2,0 la sută începând cu 14 iunie, 2,25 la sută începând cu 26 septembrie și 2,5 la sută începând cu 19 decembrie). În anul 2018, Banca Angliei a majorat rata de bază de la 0,5 la sută la 0,75 la sută, care, de asemenea, a contribuit la înregistrarea unor venituri din dobânzi aferente plasamentelor în GBP mai înalte comparativ cu 2017. În același timp, rentabilitatea a crescut și datorită diminuării graduale a ponderii depozitelor în portofoliul rezervelor valutare, prin reinvestirea acestora la scadență în valori mobiliare cu rentabilități mai înalte. Un alt factor, care a contribuit la majorarea rezultatului din gestiunea rezervelor valutare, a fost majorarea nivelului rezervelor valutare medii anuale de la 2 433 milioane USD în anul 2017 la 2 928 milioane USD în anul 2018, cu toate acestea această majorare a avut și un efect contrar asupra rentabilității. Considerând creșterea ponderii rezervelor valutare în EUR, care comportă o remunerare negativă, nivelul cheltuielilor din dobânzile negative pentru anul 2018 a crescut până la 26 606 mii lei comparativ cu 2017: 8 836 mii lei.

- **Cheltuielile din rezervele obligatorii și certificatele Băncii Naționale a Moldovei**

  Factorul principal care explică diminuarea cheltuielilor din rezervele obligatorii pentru anul 2018 l-a constituit diminuarea ratei de remunerare graduală a rezervelor obligatorii din 2017 de la 6 la sută la 3,56 la sută până la finele anului 2017, în 2018 rata de remunerare rămânând constantă de 3,5 la sută. Efectul diminuării ratelor asupra rezultatului a fost compensat de majorarea nivelului rezervelor (creșterea rezervelor în lei de la 12 638,6 milioane lei în ianuarie 2018 la 14 212,6 milioane lei în septembrie 2018 și urmare majorării normei rezervelor obligatorii din septembrie 2018 de la 40 la sută la 42,5 la sută la 15 095,9 milioane lei în decembrie 2018). Astfel, efectul net al acestor doi factori a fost diminuarea cheltuielilor din menținerea rezervelor obligatorii cu 91 956 mii lei în anul 2018.

Impactul implementării politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a continuat să utilizeze instrumente de absorbție a excesului de lichiditate. Cheltuielile de la operațiunile de sterilizare efectuate prin emiterea de certificate ale Băncii Naționale a Moldovei s-au majorat, constituind circa 544 milioane lei în anul 2018 față de circa 520 milioane lei în anul 2017. Cheltuielile din operațiunile de sterilizare au crescut ca urmare a majorării soldului certificatelor emise pentru sterilizarea lichidităților. Astfel, în anul 2018, soldul mediu zilnic al certificatelor emise de BNM a constituit 8 402,94 milioane lei, comparativ cu 6 358,07 milioane lei înregistrat în

anul 2017. Efectul majorării soldului instrumentelor a fost compensat de diminuarea ratelor certificatelor de la 8,11 la sută în anul 2017 până la 6,5 la sută dobânda medie în 2018. Astfel, efectul net al acestor doi factori a fost majorarea cheltuielilor de la operațiunile de sterilizare cu 24 276 mii lei în anul 2018.

Totodată, pe parcursul anului 2018, rata de remunerare a rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei a constituit 3,5 la sută (2017: de la 6 la sută la 3,56 la sută). Efectul diminuării ratelor asupra rezultatului a fost compensat de majorarea nivelului rezervelor și a normei rezervelor obligatorii din septembrie 2018 de la 40 la sută la 42,5 la sută. Astfel, efectul net al acestor doi factori a fost diminuarea cheltuielilor din menținerea rezervelor obligatorii cu 91 956 mii lei în 2018.

Ratele de remunerare aferente mijloacelor atrase în valute liber convertibile au variat de la 0,31 la sută la 0,47 la sută (2017: interval de variație de la 0,6 la sută la 0,3 la sută).

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2018 și activitățile ce țin de relațiile cu Guvernul au generat o pierdere netă de (300,61) milioane lei, mai mică cu circa 148 milioane lei față de pierderile din anul 2017 (tabelul A.19).

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Activele oficiale de rezervă ale statului, deținute de BNM, s-au majorat la situația din 31 decembrie 2018 față de 31 decembrie 2017 cu 6,85 la sută sau cu circa 191,93 milioane dolari SUA (de la 2 803,26 milioane dolari SUA până la 2 995,19 milioane dolari SUA), fiind investite, preponderent, în instrumente în dolari SUA, euro și lire sterline. Totodată, pe parcursul anului 2018, s-a înregistrat majorarea volumului mediu anual al rezervelor internaționale cu 20,35 la sută sau cu circa 494,97 milioane dolari SUA (de la 2 432,77 milioane dolari SUA până la 2 927,74 milioane dolari SUA).

Veniturile nete aferente gestionării rezervelor valutare și altor operațiuni valutare au constituit în anul de referință 776,03 milioane lei, majorându-se cu circa 234,51 milioane lei față de anul precedent, când acestea au constituit 541,52 milioane lei. De menționat că, a fost înregistrată o diminuare semnificativă a veniturilor nete din diferențe de curs valutar – 37,4 milioane lei (7,22 milioane lei în anul 2018 față de 44,62 milioane lei în anul 2017). În anul 2017, veniturile din tranzacții valutare au fost înregistrate preponderent în perioada 1 ianuarie – 5 februarie, perioadă în care leul s-a depreciat față de EUR cu 3,16 la sută și față de GBP cu 3,10 la sută. În anul 2018, cele mai mari venituri din tranzacțiile valutare au fost înregistrate, în principal, în trimestrul IV 2018, când cursul stocului USD (cca 17,078) a fost mai mic decât cursul oficial și fiecare vânzare de USD până la finele anului a generat venituri realizate.

Graficul 10.2: Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2018 în comparație cu anul 2017 (p.p.)

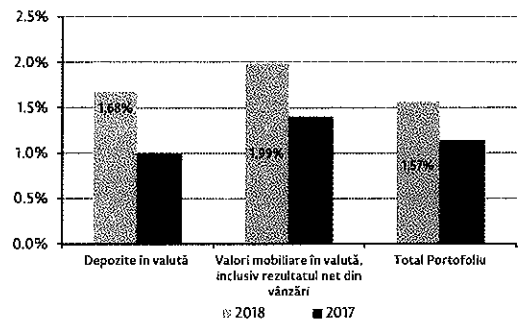

Sursa: BNM

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.20.

Rata medie a profitabilității aferentă gestionării rezervelor valutare pentru anul 2018 s-a majorat cu 0,43 p.p. până la 1,57 la sută (2017: 1,14 la sută), preponderent influențată de realizarea unui profit din gestionarea valorilor mobiliare în valuta și a plasamentelor superior celui din anul precedent (Graficul 10.2).

De menționat că, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după asigurarea acestor două criterii, este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite rezervele valutare ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului față de valutele în care sunt deținute rezervele valutare a avut un impact nesemnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei (și anume, în anul 2018 a fost înregistrată deprecierea cursului USD/MDL în mărime de 0,25 la sută față de aprecierea în anul 2017 – 14,42 la sută).

Astfel, la finele anului 2018, urmare aprecierii leului față de valutele componente ale stocurilor valutare, și anume față de EUR cu 4,35 la sută și față de GBP cu 5,75 la sută, au fost înregistrate pierderi nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de circa (247,90) milioane lei. La finele anului 2017, au fost înregistrate pierderi nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de (4 851,88) milioane lei.

Conform *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, pierderile nerealizate au fost acoperite din rezerva corespunzătoare ale veniturilor nerealizate create în anii precedenți.

10.3 Capital și rezerve

Activitățile desfășurate de către Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2018, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului băncii, fapt reflectat în tabelul A.22.

Situația capitalului și a rezervelor este prezentată în tabelul A.23.

În conformitate cu art.19 din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, cu modificările ulterioare, capitalul băncii include capitalul statutar, conturile de rezervă create în conformitate cu prevederile art.66 și conturile de rezervă ale veniturilor nerealizate. Capitalul statutar, format din capitalul autorizat si fondul general de rezervă, este dinamic și se formează din profitul anului disponibil pentru distribuire, din veniturile

obținute conform articolului 64 alineatul (3) și/sau din contribuțiile Guvernului Republicii Moldova, până când mărimea acestuia va atinge 10 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale. Fondul general de rezervă poate fi utilizat în exclusivitate pentru acoperirea pierderilor înregistrate conform rezultatului exercițiului la finele anului financiar, în cazul în care se înregistrează un rezultat negativ.

Astfel, la 31 decembrie 2018, fondul general de rezervă a fost majorat cu 249 126 mii lei, în condițiile acoperirii pierderilor nerealizate din reevaluarea stocurilor valutare în mărime de 247 905 mii lei. Corespunzător, s-a majorat și capitalul statutar care, la finele exercițiului financiar, a însumat 2 600 578 mii lei. Totodată, în urma trecerii la SIRF 9 și reclasificării instrumentelor financiare, la 1 ianuarie 2018, soldul rezervelor din reevaluarea valorilor mobiliare reclasificate aflate în stoc a fost reajustat cu sumele cumulate până la data reclasificării, precum și a fost exclusă reevaluarea valorilor mobiliare de stat începând cu 1 ianuarie 2018 la cost amortizat.

La situația din 31 decembrie 2018, nivelul capitalului statutar în totalul obligațiunilor monetare constituia circa 5,21 la sută (la 31 decembrie 2017: 5,08 la sută).

Capitolul 11

Activitatea de cercetare

Activitatea de cercetare în cadrul Băncii Naționale a Moldovei pe parcursul anului 2018 a fost axată în mare parte pe suportul teoretic și practic al altor subdiviziuni. Începând cu anul 2018 importanța fundamentării deciziilor și a proceselor a contribuit semnificativ la sporirea numărului de solicitări din partea subdiviziunilor privind furnizarea cercetărilor, studiilor și/sau a analizelor care în mare parte au avut un caracter inopinat. Suportul la fundamentarea procesului decizional a fost și este principalul rol al subdiviziunii de cercetări economice și aplicate.

Luând în considerație importanța fundamentării deciziilor, suportul departamentului cercetări economice și aplicate a fost prezent pe parcursul întregului proces de introducere în circulație a monedelor metalice de 1, 2, 5 și 10 lei. Pentru fiecare valoare nominală a monedelor metalice a fost efectuate studii separate pentru determinarea necesității de implementare, care au inclus și considerații de balansare a costurilor de implementare și estimare a costurilor de deservire. În rezultatul unui alt studiu de suport al politicilor în domeniul numerarului au fost prezentate un șir de măsuri de optimizare a numeralului din circulație.

Având în vedere evoluțiile recente, departamentul cercetări economice și aplicate pe parcursul anului a pregătit un studiu amplu privind fenomenul și riscurile aferente așa numitor monede virtuale și impactul acestea asupra economiei. Studiul prezentat a cuprins abordarea așa numitor monede virtuale din punctul de vedere al băncii centrale, impactul direct și indirect asupra economiei precum și practicile internaționale de reglementare și politicile promovate.

Pe parcursul anului 2018 a fost elaborat un studiu privind cuantificarea impactului influxului de valută asupra ratei inflației. Au fost analizate principalele componente ale inflației, comportamentul cursului de schimb, și impactul direct și indirect. Alte teme de cercetare și analiză pe parcursul anului au inclus sisteme alternative de plați fără numerar și reglementarea acestora.

În același timp au fost fortificate relațiile de conlucrare cu mediul academic și instituțiile de învățământ superior cu profil economic din Republica Moldova, inclusiv **Institutul Național de Cercetări Economice** și **Academia de Studii Economice din Moldova**.

Capitolul 12

Comunicarea externă

După aprobarea în anul 2017 a Strategiei de comunicare, Banca Națională a Moldovei a continuat să își diversifice instrumentele și canalele de informare, menținând ca bază principiile de transparență, accesibilitate, claritate, actualitate și previzibilitate.

Scopul principal al procesului de comunicare este ancorarea așteptărilor inflaționiste în proximitatea țintei urmărite de Banca Națională și sporirea credibilității în sectorul financiar-bancar din Republica Moldova. În acest sens, Banca Națională și-a manifestat deschiderea către publicul larg, pe care l-a informat în mod continuu despre hotărârile sale și a explicat cadrul macroeconomic care a fundamentat luarea acestor decizii, precum și efectele asupra evoluției inflației.

Unul dintre canalele de comunicare a BNM cu publicul larg este mass-media. În acest context, pe parcursul anului 201B, Banca Națională a publicat și a transmis presei peste 90 de comunicate, au fost prezentate peste 700 de răspunsuri la solicitările jurnaliștilor, au fost organizate 13 transmisiuni live de la diverse evenimente precum prezentarea Raportului asupra inflației (4), Evenimentului de lansare în circuit a monedelor de 1, 2, 5 și 10 lei, prezentarea Deciziei asupra politicii monetare (6), Seminar la nivel înalt: „Reformele sectorului bancar. Tranziția de la Basel I la Basel III" etc. Totodată, pentru a promova principiul echidistanței în relația cu mass-media, în 2018 a fost implementat un nou format – interviul cumulativ al guvernatorului BNM, care a răspuns la întrebările tuturor instituțiilor mass-media din Republica Moldova.

În același timp, Banca Națională a continuat dezvoltarea comunicării prin intermediul multimedia și rețelele de socializare, nu doar prin difuzarea informației, ci și comunicarea (întrebări – răspunsuri) cu publicul. Prin intermediul instrumentelor ce permit analiza utilității paginii web și mesajelor recepționate prin rețelele de socializare, constatăm creșterea interesului utilizatorilor (vârsta 25-45 de ani) față de subiecte precum politica monetară, supravegherea bancară, actele normative elaborate de BNM și educația financiară.

Impactul semnificativ îl au postările Băncii Naționale pe rețelele de socializare: Facebook, Youtube, Twitter, LinkedIn, ceea ce reflectă și interesul grupurilor-țintă mai puțin inițiate în subiectul financiar-bancar. Analizând redirecționarea de pe pagina de Facebook către pagina web oficială a BNM, urmărim o creștere lunară a numărului de vizitatori, de pe această rețea de socializare, spre finele anului ajungând la cifra de 13923. Doar în luna februarie 2018, transmisiunea evenimentului de lansare a monedelor metalice de 1, 2, 5 și 10 lei, pe pagina de Facebook a Băncii Naționale, a acumulat 11300 de vizualizări.

În contextul asumării unei comunicări eficiente și prompte cu publicul, Banca Națională a elaborat și aprobat în anul 2018 planuri de comunicare în situații de criză și excepționale. Astfel, Banca Națională a Moldovei reușește să asigure o comunicare continuă și eficientă cu publicul larg, adaptându-se la schimbările și transformările social-economice, în sensul îndeplinirii mandatului său de menținere a stabilității prețurilor, dar și de consolidare a sectorului financiar-bancar din Republica Moldova.

Capitolul 13

Responsabilitatea socială

Pe lângă realizarea obiectivelor și atribuțiilor sale prevăzute de legislație, Banca Națională se angajează în dezvoltarea societății în care este prezentă. Astfel, responsabilitatea socială a devenit o parte integrantă a rolului său de bancă centrală.

Educația financiară pentru toți

În acest sens, Banca Națională continuă procesul de educație financiară, cu scopul de a explica pe înțelesul tuturor fenomenele economice și financiare, de a crește competențele economice ale cetățenilor. Evenimentele de educație financiară se bucură de popularitate, în special, în rândul cadrelor didactice și al tinerilor. Printre vizitatori sunt nu doar locuitorii din mun. Chișinău, ci și din alte regiuni ale țării. În perioadele de desfășurare a activităților de educație financiară, zilnic sunt recepționate peste 30 de solicitări, prin intermediul poștei electronice și rețelelor de socializare. În anul 2018, sala de expoziții a BNM a fost vizitată de peste 2 000 de persoane.

Proiectul de primă amploare în acest context este Global Money Week („Săptămâna Internațională a Educației Financiare") realizat în luna martie 2018. Dat fiind numărul mare de solicitări, perioada activităților a fost extinsă pentru două săptămâni. Experții BNM au susținut prezentări la diverse teme din domeniul financiar-bancar, în funcție de categoria de vârste ale vizitatorilor. În cadrul Global Money Week 2018, a continuat proiectul „De la elev la elev" lansat în toamna anului 2017, cu elevii-voluntari ai liceului Academiei de Științe a Moldovei, care au fost în rol de experți, în deosebi, pentru elevii claselor primare.

Alte proiecte au fost: Ziua ușilor deschise, O zi de vacanță la BNM, Ziua Internațională a Economisirii, 25 de ani de la introducerea monedei naționale.

Activitățile publice de educație financiară și responsabilitate socială ale BNM au inclus, de asemenea, prezentări ale specialiștilor BNM la instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova, în cadrul unei importante campanii de informare realizate pe parcursul anului despre punerea în circulație, începând cu 28 februarie 2018, a monedelor noi de 1, 2, 5 și 10 lei. În cadrul acestei campanii, BNM a organizat și un concurs de eseuri pentru elevi la tema „Leul moldovenesc la 25 de ani", cu decernarea premiilor la solemnitatea dedicată acestei aniversări.

La începutul anului 2018, Banca Națională a încheiat acorduri de parteneriat cu Academia de Studii Economice a Moldovei (ASEM)

și Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM). Părțile și-au propus să coopereze în vederea organizării studiilor și schimbului reciproc de cunoștințe pentru a pregăti și perfecționa specialiști în domeniul bancar.

Totodată, au fost stabilite relații de colaborare cu Alianța Organizațiilor pentru Persoanele cu Dizabilități din Republica Moldova. Drept urmare, BNM a găzduit trei grupuri de persoane de la Asociația „Motivație", Asociația Obștească „Eco-Răzeni" și Inspectoratul Național de Probațiune.

Banca susține diversitatea și crearea unui mediu în care oamenii cu dizabilități își pot explora talentul și se pot dezvolta profesional, astfel 5 angajați din cadrul băncii sunt persoane cu dizabilități.

De asemenea, Banca Națională își încurajează angajații să participe la acțiuni caritabile sau de voluntariat. Astfel, în cursul anului, a fost organizat un șir de târguri de caritate, banii colectați fiind transmiși unui centru de plasament pentru copii din Republica Moldova.

Contribuția socială

Banca își asumă angajamentul de a contribui la dezvoltarea comunității în general și a susține educația și învățarea, astfel, BNM oferă oportunități de desfășurare a stagiilor de practică pentru studenți, aceștia având posibilitatea să cunoască activitatea sectorului financiar-bancar și sporind șansele de angajare la finisarea studiilor. Menționăm că pe parcursul anului 2018, stagiul de practică în cadrul băncii au desfășurat 32 studenți, dintre care 5 studenți își desfășoară studiile peste hotarele țării. Prin oportunitatea oferită de BNM, studenții respectiv au posibilitatea să revină după studii și să obțină un loc de muncă în țară.

Dezvoltarea angajaților

Banca oferă angajaților oportunități de învățare și dezvoltare, având la bază cele mai noi tendințe, astfel încât să se potrivească unei game variante de necesități de dezvoltare profesională și pentru a susține, în mod direct, performanța băncii. Astfel, angajații au posibilitatea să dezvolte abilitățile potrivite poziției pe care o ocupă în cadrul băncii, prin intermediul unor canale și metode de învățare diversificate și alternative, optimizând, în același timp, costurile. Pe parcursul anului 2018, angajații BNM au beneficiat de peste 19 mii de ore de instruire interne în diverse domenii tangente activității unei bănci centrale.

Sondaj privind opinia angajaților

Sondajul privind opinia angajaților este unul din instrumentele folosite de către bancă pentru a afla opiniile angajaților săi. Fiecare versiune a sondajului este îmbunătățită cu noi aspecte necesare pentru a măsura cu percepția angajaților cu privire la diferite aspecte ale muncii, nivelul de implicare, posibilitățile de dezvoltare, aspecte privind relaționarea și colaborarea în cadrul băncii, transparență și comunicare, așteptări și realizări corporative. Rata de răspuns a angajaților este în creștere la fiecare sondaj de opinie. Rezultatele sondajului au identificat că peste 84 la sută dintre angajați sunt mulțumiți de activitatea în cadrul băncii. În același timp, au fost identificate aspectele necesare de îmbunătățit pentru atingerea performanței optime și pentru creșterea eficienței angajaților.

Concediu de îngrijire a copilului și maternitate

În 2018, 58 de angajați se aflau în concediu pentru îngrijirea copilului și de maternitate (53 de femei și 5 bărbați). Banca oferă program de lucru redus pentru cei care se întorc din concediu de creștere a copilului.

Sănătatea și securitatea angajaților

Banca respectă legislația națională privind sănătatea și securitatea angajaților săi. De asemenea, asigură implementarea deciziilor referitoare la Securitatea și Sănătatea în muncă, asigură condiții optime de muncă cu scopul de a preveni accidentele sau bolile profesionale, și se asigură că toți angajații sunt informați cu privire la politicile și procedurile de securitatea și sănătatea muncii.

Instituția s-a implicat activ în promovarea modului sănătos de viață, prin participarea la Maratonul Internațional 2018 și competițiile anuale la volei și ping-pong organizate între angajații băncii.

Listă de figuri

1.1 Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate în anii 2017 și 2018 (%)* 11
1.2 Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF 11
1.3 Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor internaționale (%) 12

2.1 Contribuția componentelor cererii (p.p.) la creșterea PIB (%) 15
2.2 Contribuția sectoarelor economiei (p.p.) la creșterea PIB (%) 15
2.3 Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (%, f.a.p.) 16
2.4 Evoluția venitului disponibil al populației (%, f.a.p.) și contribuțiile componentelor (p.p.) . 16
2.5 Rata anuală a formării brute de capital (%) și contribuția componentelor (p.p.) 16
2.6 Rata anuală a investițiilor în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (p.p.) 17
2.7 Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (p.p.) 17
2.8 Evoluția producției industriale (%, f.a.p.) și contribuția componentelor (p.p.) 17
2.9 Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (%, f.a.p.) și contribuția componentelor (p.p.) 18
2.10 Evoluția în termeni reali a comerțului intern (%, f.a.p.) 18
2.11 Evoluția comerțului cu ridicata (%, f.a.p.), prețuri curente 18
2.12 Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.) 20
2.13 Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.) 20
2.14 Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. după origine (p.p.) 20
2.15 Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.) 20
2.16 Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.) 20
2.17 Rata anuală de creștere a populației ocupate (%, f.a.p.) și formarea acesteia după sectoarele economiei naționale (p.p.) 20
2.18 Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare a populației (%) 21
2.19 Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (%, f.a.p.) 21
2.20 Salariul mediu real (%, f.a.p.) 21
2.21 Rata anuală a IPC (%) 22
2.22 Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%) 22

2.23 Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (p.p.) 22
2.24 Contribuția subcomponentelor la dinamica anuală a inflației de bază (p.p.) 23
2.25 Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (p.p.) . 23
2.26 Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (p.p.) 24
2.27 Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%) 25
2.28 Rata anuală a prețurilor în industrie (%) 25
2.29 Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (p.p.) 26
2.30 Evoluția ratei anuale a prețurilor în construcții (%) 26
2.31 Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%) 26
2.32 Indicatorii bugetului public național 27
2.33 Contul curent – componente principale 28
2.34 Exportul de bunuri, structura pe zone geografice (%) 28
2.35 Importul de bunuri, structura pe zone geografice, prețuri CIF (%) 29
2.36 Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF) 29
2.37 Veniturile primare, pe componente (milioane USD) 30
2.38 Veniturile secundare, pe componente (milioane USD) 30
2.39 Distribuția geografică a remiterilor personale (milioane USD) 30
2.40 Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD) 31
2.41 Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD) 31
2.42 Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD) . . . 32
2.43 Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD) . 32
2.44 Investițiile directe, pasive, componentele de bază, stoc* la sfârșit de perioadă (milioane USD) 32
2.45 Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2018, pe activități economice (conform CAEM 2), % 33
2.46 Datoria de stat ca pondere în PIB (%) 34
2.47 Datoria externă brută în dinamică 35
2.48 Structura datoriei externe pe scadențe, la sfârșitul perioadei (milioane USD) 35
2.49 Structura datoriei externe pe termen scurt pe tipuri de angajamente, la 31.12.2018 35

3.1 Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei) 37

3.2 Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii 38

3.3 Evoluția mijloacelor atrase în MDL, a rezervelor obligatorii în MDL și a normei rezervelor obligatorii 39

3.4 Evoluția rezervelor obligatorii în dolari SUA și euro 39

3.5 Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2018 40

3.6 Evoluția componentelor masei monetare M2 (%, creștere față de luna similară a anului precedent) 41

3.7 Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (%, creștere față de luna similară a anului precedent) 41

3.8 Soldul creditelor acordate în economie (%, creștere față de luna similară a anului precedent) 42

3.9 Dinamica componentelor soldului creditelor acordate în economie (%, creștere față de luna similară a anului precedent) 42

3.10 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL 42

3.11 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută 43

3.12 Dinamica componentelor soldului depozitelor atrase (%, creștere față de luna similară a anului precedent) 43

3.13 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL 43

3.14 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalculate în MDL 44

3.15 Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%) 44

3.16 Evoluția marjei bancare la operațiunile noi în moneda națională și în valută (p.p.) 45

3.17 Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor (%) 45

3.18 Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei) 47

3.19 Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS 47

3.20 Structura emisiunilor de VMS pe scadențe 47

3.21 Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%) 48

3.22 Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%) 48

3.23 Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei) 49

3.24 Dinamica indicatorilor VMS comercializate pe piața secundară 49

3.25 Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2017 . . 49

3.26 Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2018 . . 50

3.27 Structura VMS aflate în circulație în profilul deținătorilor la situația din 31.12.2017 50

3.28 Structura VMS aflate în circulație în profilul deținătorilor la situația din 30.07.2018 50

3.29 Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%) 51

3.30 Rulajul tranzacțiilor valutare contra lei realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar) 52

3.31 Structura rulajului total al tranzacțiilor valutare contra lei efectuate pe piața valutară internă în anul 2017 (%) 52

3.32 Structura rulajului total al tranzacțiilor valutare contra lei efectuate pe piața valutară internă în anul 2018 (%) 52

3.33 Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute 53

3.34 Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA) 53

3.35 Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA) 53

3.36 Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA) 54

3.37 Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%) 54

3.38 Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA) 55

3.39 Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%) 55

3.40 Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro 56

3.41 Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.18/31.12.17 (%) 56

3.42 Contribuția monedelor principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2018 57

3.43 Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii monedelor principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 01/2016 – 12/2018 57

3.44 Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant) 57

3.45 Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial 58

3.46 Evoluția activelor oficiale de rezervă exprimate în luni de import de mărfuri și servicii (MBP6) 58

3.47 Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadență de 2 ani . . . 60

3.48 Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie 60

3.49 Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2016-2018 (milioane dolari SUA) 61

3.50 Compoziția rezervelor valutare la 31.12.2018 61

3.51 Compoziția valutară normativă la 31.12.2018 61

4.1 Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017* – 31.12.2018 63

4.2 Dinamica fondurilor proprii/capitalului (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale/suficienței capitalului ponderat la risc (%) pe sector bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017 – 31.12.2018 64

4.3 Dinamica concentrării fondurilor proprii totale/CNT al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2017* – 31.12.2018 (%) 64

4.4 Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2017 – 31.12.2018 (%) 65

4.5 Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2017* – 31.12.2018 (%) 66

4.6 Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2018 (%) 66

4.7 Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017 – 31.12.2018 (milioane lei) 66

4.8 Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%) 67

4.9 Distribuirea pe ramuri a creditelor la 31.12.2018 (%) 67

4.10 Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare pentru perioada 31.12.2017 (%) 67

4.11 Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare pentru perioada 31.12.2018 (%) 68

4.12 Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2017-2018 (milioane lei) 68

4.13 Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2018 (%) 69

4.14 Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2018 (%) 69

4.15 Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului ale sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017-31.12.2018 (%) 69

4.16 Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2017 - 31.12.2018 (%) 70

4.17 Dinamica activelor lichide (milioane lei) și ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%) 70

4.18 Structura plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (%) 72

5.1 Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari 83

5.2 Numărul cardurilor de plată aflate în circulație (mii unități) 86

5.3 Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova (milioane operațiuni) 87

5.4 Structura operațiunilor domestice 87

5.5 Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova . 88

5.6 Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova 88

5.7 Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor 89

5.8 Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD 89

6.1 Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei) . . . 91

6.2 Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote) 91

6.3 Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2018 91

6.4 Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei) 92

6.5 Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede) 92

6.6 Bancnote emise în cursul anului 2018 din punct de vedere cantitativ 92

6.7 Monede divizionare bani emise în cursul anului 2018 din punct de vedere cantitativ 93

6.8 Monede metalice lei emise în cursul anului 2018 din punct de vedere cantitativ 93

6.9 Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2018 din punct de vedere cantitativ 93

6.10 Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2017 din punct de vedere cantitativ 94

6.11 Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2018 din punct de vedere cantitativ 94

6.12 Structura pe valori nominale a falsurilor constatate în anul 2017 din punct de vedere cantitativ 94

9.1 Procese management resurse umane 124

9.2 Fluctuația voluntară a personalului BNM 124

9.3 Informații generale privind angajații BNM 124

9.4 Principalele domenii de instruire la care au participat salariații 125

9.5 Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM 125

9.6 Evoluția procesului de recrutare în BNM 125

9.7 Stagii de practică a studenților în BNM 126

10.1 Evoluția profitului disponibil pentru distribuire/pierderi totale (milioane lei) 129

10.2 Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2018 în comparație cu anul 2017 (p.p.) 132

Listă de tabele

1.1 Aprecierea (-)/deprecierea (+) valutelor în anul 2018 %* 12

1.2 Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine și a unor parteneri de comerț în anul 2018 (%) 13

3.1 Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%) 48

A.1 Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) - agregate principale (milioane USD) 148

A.2 Împrumuturi externe (acumularea de pasive), trageri și rambursări (milioane USD) 149

A.3 Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova, la sfârșit de perioadă (milioane USD) 149

A.4 Datoria externă brută (MBP6) la sfârșitul perioadei, pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale) (milioane USD) 150

A.5 Operațiunile pe piața valutară internă contra moneda națională (echivalentul în milioane dolari SUA) 150

A.6 Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra moneda națională pe piața valutară internă 151

A.7 Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra lei realizate de băncile licențiate, conform datei tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA) 151

A.8 Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA) . . 152

A.9 Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA) 152

A.10 Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA) 152

A.11 Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA) 153

A.12 Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA) 153

A.13 Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional 154

A.14 Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017 - 31.12.2018 155

A.15 Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei) 156

A.16 Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare 156

A.17 Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2018 157

A.18 Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei 157

A.19 Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova 157

A.20 Rezultatul net obținut în urma gestionării rezervelor valutare deținute de Banca Națională a Moldovei 157

A.21 Evoluția cursului oficial de schimb 158

A.22 Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%) 158

A.23 Capital și rezerve 159

A.24 Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și ale Comitetului executiv publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2018 160

A.25 Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și ale Comitetului executiv publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2018 (continuare) 161

Anexa A

Anexe

Tabelul A.1: Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) - agregate principale (milioane USD)

	2017 IV	2018 I	2018 II	2018 III	2018 IV	2017	2018
CONTUL CURENT	**-49,55**	**-213,83**	**-291,18**	**-336,54**	**-345,16**	**-562,07**	**-1 186,71**
Bunuri	-681,83	-683,63	-828,95	-882,89	-913,28	-2 569,06	-3 308,75
Servicii	108,12	74,33	83,43	120,10	95,44	316,95	373,30
Venituri primare	189,67	111,06	140,32	151,27	187,59	556,57	590,24
Venituri secundare	334,49	284,41	314,02	274,98	285,09	1 133,47	1 158,50
CONTUL DE CAPITAL	**-4,93**	**-6,63**	**-10,18**	**-11,88**	**-10,69**	**-21,35**	**-39,38**
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	**-54,48**	**-220,46**	**-301,36**	**-348,42**	**-355,85**	**-583,42**	**-1 226,09**
CONTUL FINANCIAR	**-90,69**	**-226,94**	**-290,64**	**-340,19**	**-274,39**	**-507,61**	**-1 132,16**
Investiții directe, net	-4,13	-101,26	-34,68	-12,94	-47,80	-149,78	-196,68
Investiții de portofoliu, net	-0,04	-1,09	2,60	0,07	2,80	-0,27	4,38
Derivative financiare, net	-0,16	0,83	-0,33	-0,12	0,71	-0,43	1,09
Alte investiții, net	-255,93	-168,16	-332,49	-442,97	-232,86	-888,33	-1 176,48
Active de rezervă	169,57	42,74	74,26	115,77	2,76	531,20	235,53
Erori și omisiuni nete	-36,21	-6,48	10,72	8,23	81,46	75,81	93,93
				% la PIB*			
CONTUL CURENT	**-1,8**	**-9,5**	**-11,0**	**-9,8**	**-11,6**	**-5,8**	**-10,5**
Bunuri	-24,6	-30,4	-31,3	-25,7	-30,7	-26,6	-29,3
Servicii	3,9	3,3	3,1	3,5	3,2	3,3	3,3
Venituri primare	6,8	4,9	5,3	4,4	6,3	5,8	5,2
Venituri secundare	12,1	12,7	11,8	8,0	9,6	11,7	10,2
CONTUL DE CAPITAL	**-0,2**	**-0,3**	**-0,4**	**-0,3**	**-0,4**	**-0,2**	**-0,3**
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	**-2,0**	**-9,8**	**-11,4**	**-10,1**	**-12,0**	**-6,0**	**-10,8**
CONTUL FINANCIAR	**-3,3**	**-10,1**	**-11,0**	**-9,9**	**-9,2**	**-5,2**	**-10,0**
Investiții directe, net	-0,1	-4,5	-1,3	-0,4	-1,6	-1,5	-1,7
Investiții de portofoliu și derivative financiare, net	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
Alte investiții, net	-9,2	-7,5	-12,5	-12,9	-7,8	-9,2	-10,4
Active de rezervă	6,1	1,9	2,8	3,4	0,1	5,5	2,1

* SCN 2018
Sursa: BNM

Tabelul A.2: Împrumuturi externe (acumularea de pasive), trageri și rambursări (milioane USD)

	2017 IV		2018 I*		2018 II*		2018 III*		2018 IV	
	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.
Împrumuturi	**114,00**	**66,14**	**73,88**	**121,09**	**130,69**	**71,55**	**151,84**	**117,17**	**158,64**	**117,42**
Banca centrală	**8,78**	**8,95**	**-**	**21,01**	**20,37**	**11,24**	**-**	**18,84**	**-**	**10,77**
termen lung	8,78	8,95	-	21,01	20,37	11,24	-	18,84	-	10,77
Administrația publică	**36,34**	**12,07**	**5,11**	**40,96**	**38,8**	**12,62**	**59,35**	**47,04**	**41,57**	**14,45**
termen lung	36,34	12,07	5,11	40,96	38,8	12,62	59,35	47,04	41,57	14,45
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	**24,42**	**3,03**	**1,2**	**16,6**	**9,49**	**8,67**	**3,07**	**7,42**	**20,39**	**5,53**
termen scurt	1,11	-	1,2	-	1,09	-	0,01	-	0,57	-
termen lung	23,31	3,03	-	16,6	8,4	8,67	3,06	7,42	19,82	5,53
Societăți nefinanciare, GP și IFSLSGP	**28,06**	**23,76**	**35,84**	**27,52**	**42,76**	**22,3**	**71,06**	**27,64**	**69,15**	**66,68**
termen scurt	2,97	0,8	1,36	1,12	1,73	3,17	1,4	3,53	12,18	18,32
termen lung	25,09	22,96	34,48	26,4	41,03	19,13	69,66	24,11	56,97	48,36
Alte societăți financiare	**16,4**	**18,33**	**31,73**	**15**	**19,27**	**16,72**	**18,36**	**16,23**	**27,53**	**19,99**
termen scurt	-	-	-	-	0,03	-	-	-	-	-
termen lung	16,4	18,33	31,73	15	19,24	16,72	18,36	16,23	27,53	19,99

Notă: GP – gospodăriile populației;
IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației
* date revizuite
Sursa: BNM

Tabelul A.3: Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova, la sfârșit de perioadă (milioane USD)

	31.12.2016	31.12.2017	31.03.2018	30.06.2018	30.09.2018	31.12.2018
Poziția investițională internațională (netă)	**-2 311,41**	**-3 249,85**	**-3 542,39**	**-3 700,69**	**-3 961,32**	**-4 166,92**
Active	**5 289,61**	**5 717,88**	**5 801,86**	**5 545,54**	**5 477,51**	**5 364,14**
Investiții directe	*247,07*	*258,47*	*267,15*	*257,70*	*290,38*	*293,49*
Participații și acțiuni	177,31	188,17	190,66	193,55	216,78	220,93
Instrumente de natura datoriei	69,76	70,30	76,49	64,15	73,60	72,56
Investiții de portofoliu și derivate financiare	*9,09*	*8,97*	*8,97*	*9,21*	*9,21*	*12,01*
Alte investiții	*2 827,52*	*2 647,18*	*2 650,56*	*2 378,85*	*2 156,74*	*2 063,46*
Alte participații la capital	0,00	0,56	0,56	0,56	0,56	0,56
Numerar și depozite	2 103,81	1 843,51	1 860,27	1 649,95	1 433,92	1 349,73
Împrumuturi	107,62	106,07	106,86	106,53	106,78	106,68
Credite comerciale și avansuri	607,07	688,02	673,85	612,79	606,46	597,47
Alte creanțe	9,02	9,02	9,02	9,02	9,02	9,02
Active de rezervă	*2 205,93*	*2 803,26*	*2 875,18*	*2 899,78*	*3 021,18*	*2 995,18*
Pasive	**7 601,02**	**8 967,73**	**9 344,25**	**9 246,23**	**9 438,83**	**9 531,06**
Investiții directe	*3 041,32*	*3 731,51*	*3 941,56*	*3 931,95*	*4 029,49*	*4 087,40*
Participații și acțiuni	1 312,97	1 894,85	2 066,30	2 063,54	2 152,28	2 174,85
Instrumente de natura datoriei	1 728,35	1 836,66	1 875,26	1 868,41	1 877,21	1 912,55
Investiții de portofoliu și derivate financiare	*95,13*	*109,14*	*58,32*	*56,39*	*54,85*	*54,43*
Alte investiții	*4 464,57*	*5 127,08*	*5 344,37*	*5 257,89*	*5 354,49*	*5 389,23*
Numerar și depozite	135,84	165,33	180,76	148,12	145,60	140,24
Împrumuturi	3 092,97	3 389,96	3 401,24	3 363,99	3 402,45	3 403,55
Credite comerciale și avansuri	933,98	1 256,56	1 349,57	1 382,95	1 473,37	1 543,41
Alte angajamente-altele	144,03	147,99	241,68	197,45	168,03	138,80
Alocări de DST	157,75	167,24	171,12	165,38	165,04	163,23

Sursa: BNM

Tabelul A.4: Datoria externă brută (MBP6) la sfârșitul perioadei, pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale) (milioane USD)

	31.12.2017*	31.03.2018*	30.06.2018*	30.09.2018*	31.12.2018
Administrația publică	**1 722,26**	**1 729,45**	**1 689,35**	**1 703,58**	**1 706,36**
Pe termen scurt	0,59	0,91	0,36	0,24	0,24
Pe termen lung	1 721,67	1 728,54	1 688,99	1 703,34	1 706,12
Banca centrală	**264,29**	**249,24**	**250,39**	**231,05**	**217,80**
Pe termen lung	264,29	249,24	250,39	231,05	217,80
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	**424,82**	**521,95**	**442,08**	**407,36**	**385,90**
Pe termen scurt	257,87	369,16	293,64	262,58	228,73
Pe termen lung	166,95	152,79	148,44	144,78	157,17
Alte sectoare	**2 716,27**	**2 844,64**	**2 876,45**	**3 012,75**	**3 079,42**
Pe termen scurt	1 356,66	1 446,80	1 476,79	1 561,62	1 622,99
Pe termen lung	1 359,61	1 397,84	1 399,66	1 451,13	1 456,43
Alte societăți financiare	*130,81*	*147,57*	*150,86*	*153,12*	*161,49*
Pe termen scurt	4,92	4,95	5,72	5,85	6,68
Pe termen lung	125,89	142,62	145,14	147,27	154,81
Societăți nefinanciare	*2 550,96*	*2 662,21*	*2 690,55*	*2 824,54*	*2 883,14*
Pe termen scurt	1 351,37	1 441,53	1 470,78	1 555,59	1 616,14
Pe termen lung	1 199,59	1 220,68	1 219,77	1 268,95	1 267,00
*Gospodăriile populației și IFSLISGP***	*34,50*	*34,86*	*35,04*	*35,09*	*34,79*
Pe termen scurt	0,37	0,32	0,29	0,18	0,17
Pe termen lung	34,13	34,54	34,75	34,91	34,62
Investiții directe: creditare intragrup	**1 836,65**	**1 875,25**	**1 868,40**	**1 877,20**	**1 912,54**
Pe termen scurt	149,49	161,14	163,94	173,95	180,61
Pe termen lung	1 687,16	1 714,11	1 704,46	1 703,25	1 731,93
TOTAL	**6 964,29**	**7 220,53**	**7 126,67**	**7 231,94**	**7 302,02**

*date revzuite
**IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației
Sursa: BNM

Tabelul A.5: Operațiunile pe piața valutară internă contra moneda națională (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Tranzacțiile băncilor licențiate pe piața valutară contra MDL, în structură pe surse (inclusiv operațiuni cu instrumente financiare derivate)									Case de schimb valutar (numerar)	Piața valutară internă		
	BNM	bănci rezi-dente	bănci nerezi-dente	persoane juri-dice	persoane fizice și case de schimb valutar numerar	virament	total	diverse	total		virament	numerar	total
						Rulaj							
2017	433,8	279,8	27,7	6 476,5	2 474,2	345,4	2 819,6	625,9	10 663,3	1 344,3	8 189,1	3 818,5	12 007,6
2018	596,5	451,4	67,7	7 686,8	2 635,2	485,6	3 120,8	849,0	12 772,2	1 519,1	10 137,0	4 154,3	14 291,3
2018/ 2017, %	**37,5**	**61,3**	**144,4**	**18,7**	**6,5**	**40,6**	**10,7**	**35,6**	**19,8**	**13,0**	**23,8**	**8,8**	**19,0**
						Cumpărări							
2017	0,0	139,9	20,6	2 409,5	2 128,7	224,7	2 353,4	418,4	5 341,8	719,9	3 213,1	2 848,6	6 061,7
2018	167,0	225,7	51,1	2 808,7	2 280,6	279,0	2 559,6	569,5	6 381,6	823,8	4 101,0	3 104,4	7 205,4
2018/ 2017, %	**-**	**61,3**	**148,1**	**16,6**	**7,1**	**24,2**	**8,8**	**36,1**	**19,5**	**14,4**	**27,6**	**9,0**	**18,9**
						Vânzări							
2017	433,8	139,9	7,1	4 067,0	345,5	120,7	466,2	207,5	5 321,5	624,4	4 976,0	969,9	5 945,9
2018	429,5	225,7	16,6	4 878,1	354,6	206,6	561,2	279,5	6 390,6	695,3	6 036,0	1 049,9	7 085,9
2018/ 2017, %	**-1,0**	**61,3**	**133,8**	**19,9**	**2,6**	**71,2**	**20,4**	**34,7**	**20,1**	**11,4**	**21,3**	**8,2**	**19,2**

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei contra lei efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.6: Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra moneda națională pe piața valutară internă

	Piaţa valutară prin virament		**Piaţa valutară în numerar**		**Total piaţa valutară internă**	
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări
2017			*Ponderea, %*			
USD	50,6	56,9	21,7	28,9	37,0	52,4
EUR	45,8	39,5	63,2	56,7	54,0	42,3
RUB	2,0	2,8	10,7	5,8	6,1	3,3
Alte valute	1,6	0,7	4,4	8,5	2,9	2,0
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
2018			*Ponderea, %*			
USD	45,0	52,0	18,7	22,6	33,6	47,7
EUR	52,0	44,7	66,2	64,7	58,1	47,7
RUB	1,6	2,6	8,8	3,9	4,7	2,8
Alte valute	1,5	0,6	6,3	8,9	3,5	1,8
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.7: Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra lei realizate de băncile licențiate, conform datei tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul net						
	BNM	bănci rezidente	bănci nerezidente	persoane juridice	persoane fizice (inclusiv case de schimb valutar)	diverse	**TOTAL**
Trimestrul I	-28,1	0,0	-0,2	-394,4	380,0	43,4	0,7
Trimestrul II	-99,7	0,0	8,9	-436,3	470,6	56,2	-0,3
Trimestrul III	-196,0	0,0	-0,5	-476,7	625,7	57,4	9,9
Trimestrul IV	-110,0	0,0	5,3	-350,1	410,9	53,9	10,0
2017	**-433,8**	**0,0**	**13,5**	**-1 657,5**	**1 887,2**	**210,9**	**20,3**
Trimestrul I	-97,8	0,0	11,4	-411,2	427,8	68,6	-1,2
Trimestrul II	-41,1	0,0	6,4	-549,5	510,1	82,1	8,0
Trimestrul III	-129,8	0,0	24,3	-548,7	587,0	82,3	15,1
Trimestrul IV	6,2	0,0	-7,6	-560,0	473,5	57,0	-30,9
2018	**-262,5**	**0,0**	**34,5**	**-2 069,4**	**1 998,4**	**290,0**	**-9,0**

Sursa: BNM

Tabelul A.8: Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2017			Sold la 31.12.2018		31.12.2018/31.12.2017, %	
	curs fix din 31.12.2018	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2018	curs efectiv
Credite acordate în valută, inclusiv:	777,8	803,0	47,0	780,3	46,4	0,3	-2,8
EUR	522,8	547,9	32,1	528,0	31,4	1,0	-3,6
USD	255,0	255,1	14,9	252,3	15,0	-1,1	-1,1
Disponibilități în valută, inclusiv:	674,4	697,5	40,8	668,8	39,7	-0,8	-4,1
EUR	442,5	463,7	27,1	486,2	28,9	9,9	4,9
USD	211,1	211,1	12,4	163,1	9,7	-22,7	-22,7
Alte valute	20,8	22,7	1,3	19,5	1,1	-6,3	-14,1
Rezerve obligatorii în valută	205,6	212,1	12,4	207,6	12,3	1,0	-2,1
Alte active în valută (1+2+3), inclusiv:	-65,7	-67,7	-3,9	-45,9	-2,7	-30,1	-32,2
1.Conturi „Nostro" deschise în băncile din RM	2,3	2,3	0,1	2,6	0,2	13,0	13,0
2.Alte active	37,0	38,2	2,2	45,5	2,7	23,0	19,1
3.Ajustări și reduceri pentru pierderi din depreciere	-105,0	-108,2	-6,2	-94,0	-5,6	-10,5	-13,1
Active atașate la cursul valutei	61,4	63,8	3,7	73,0	4,3	18,9	14,4
Total active valutare bilanțiere	**1 653,5**	**1 708,7**	**100,0**	**1 683,8**	**100,0**	**1,8**	**-1,5**

Sursa: BNM

Tabelul A.9: Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2017	Pondere %	Sold la 31.12.2018	Pondere %	31.12.2018/ 31.12.2017, %
Conturi „Nostro" deschise în străinătate	463,7	66,5	373,4	55,8	-19,5
Numerar în valută	125,2	17,9	142,3	21,3	13,7
Plasări în străinătate	62,4	8,9	111,8	16,7	79,2
Mijloace plasate overnight	45,2	6,5	38,7	5,8	-14,4
Valori mobiliare în valută	1,0	0,2	2,6	0,4	2,6 ori
Total	**697,5**	**100,0**	**668,8**	**100,0**	**-4,1**

Sursa: BNM

Tabelul A.10: Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2017			Sold la 31.12.2018		31.12.2018/31.12.2017, %	
	curs fix din 31.12.2018	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2018	curs efectiv
Total conturi curente și de depozit ale clienților non-bancari, inclusiv:	**1 446,8**	**1 493,4**	**88,2**	**1 519,8**	**89,8**	**5,0**	**1,8**
- rezidenți	1 365,4	1 409,6	83,3	1 452,5	85,8	6,4	3,0
- nerezidenți	81,4	83,8	5,0	67,3	4,0	-17,3	-19,7
Depozite la termen	774,9	800,1	47,3	718,9	42,5	-7,2	-10,1
Conturi curente	476,6	491,2	29,0	583,9	34,5	22,5	18,9
Depozite la vedere	195,3	202,1	11,9	217,0	12,8	11,1	7,4
Credite primite	153,6	158,6	9,4	145,1	8,6	-5,5	-8,5
Conturi „LORO" și depozite la termen ale băncilor străine	3,1	3,2	0,2	0,2	0,0	-93,5	-93,8
Alte obligațiuni în valută	36,2	37,6	2,2	27,2	1,6	-24,9	-27,7
Total obligațiuni valutare bilanțiere	**1 639,7**	**1 692,8**	**100,0**	**1 692,3**	**100,0**	**3,2**	**0,0**

Sursa: BNM

Tabelul A.11: Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2017			Sold la 31.12.2018		31.12.2018/31.12.2017, %	
	curs fix din 31.12.2018	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2018	curs efectiv
EUR	953,8	999,7	66,9	1 061,3	69,8	11,3	6,2
USD	483,1	483,1	32,3	447,0	29,4	-7,5	-7,5
RUB	3,5	4,2	0,3	4,6	0,3	31,4	9,5
Alte valute	6,4	6,4	0,4	6,9	0,5	7,8	7,8
Total	**1 446,8**	**1 493,4**	**100,0**	**1 519,8**	**100,0**	**5,0**	**1,8**

Sursa: BNM

Tabelul A.12: Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2017	Pondere %	Sold la 31.12.2018	Pondere %	31.12.2018/ 31.12.2017, %
Active condiționale în valută					
Cumpărări curente	**54,2**	86,6	**6,0**	72,3	-88,9
Cumpărări la termen	**7,7**	12,3	**2,3**	27,7	-70,1
Alte active condiționale	**0,7**	1,1	**0,0**	0,0	-100,0
Total active condiționale	**62,6**	**100,0**	**8,3**	**100,0**	**-86,7**
Obligațiuni condiționale în valută					
Vânzări curente	**54,2**	87,6	**6,0**	71,4	-88,9
Vânzări la termen	**7,7**	12,4	**2,2**	26,2	-71,4
Alte obligațiuni condiționale	**0,0**	0,0	**0,2**	2,4	-
Total obligațiuni condiționale	**61,9**	**100,0**	**8,4**	**100,0**	**-86,4**
Active condiționale minus Obligațiuni condiționale	**0,7**		**-0,1**		
(Active condiționale minus Obligațiuni condiționale)/CNT (%)	**0,11**		**-0,02**		

Sursa: BNM

Tabelul A.13: Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	* Investirea în contrapărți sigure, cu bonitate înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard&Poor's, Moody's și Fitch Ratings (se utilizează ratingul mediu cotat de către cele trei agenții în baza a cel puțin două cotații). * Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. * Stabilirea limitelor în funcție de: tipul, durata și rating-ul instrumentelor investiționale, precum și de compoziția valutară. * Monitorizarea zilnică a limitelor pe investiții și respectarea limitelor de creditare. * Cuantificarea riscului de credit, utilizând coeficienții de default determinați de către agenția de rating Standard&Poor's, pentru fiecare tip de rating și în funcție de scadență. * Calculul lunar al pierderilor așteptate asociate riscului de credit în conformitate cu SIRF 9.
Riscul de piață	* Monitorizarea zilnică a riscului de piață se efectuează prin evaluarea la prețul de piață a veniturilor/pierderilor nerealizate de la fluctuația ratelor de schimb și din modificarea prețurilor la valorile mobiliare. * Riscul de piață aferent portofoliului de valori mobiliare investiționale este gestionat și monitorizat în baza metodologiei valorii expuse la risc (VaR și CVaR), care estimează potențialele pierderi financiare, bazate pe un șir de parametri și asumări pentru diferite modificări ale condițiilor pieței. * Monitorizarea riscului ratei dobânzii și determinarea sensibilității prețului valorilor mobiliare din portofoliile de investiții la modificarea ratelor dobânzii este evaluată aplicând PV01. * Stabilirea de către Comitetul executiv al BNM a compoziției valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar și optimizarea portofoliului printr-o corespundere adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor, precum și printr-un orizont investițional acceptabil pentru asigurarea continuității deservirii obligațiilor externe curente și implementării politicilor monetare și valutare ale statului. Compoziția valutară normativă se determină în baza unei analize ample a compoziției valutare a comerțului de mărfuri și servicii, a datoriei externe și a valutei în care se efectuează intervențiile etc. Compoziția valutară a rezervelor poate devia în limita de +/-10 p.p de la compoziția valutară normativă. * Stabilirea de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare a fiecărui subportofoliu și devierile admisibile. * Respectarea compoziției valutare normative și a structurii valutare a fiecărui subportofoliu.
Riscul de lichiditate	* Asigurarea lichidității prin depunerile la vedere și prin investirea în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc. * Monitorizarea zilnică a riscului de lichiditate se efectuează și prin utilizarea unor benchmark-uri de piață stabilite pentru subportofoliile de investiții indexate în funcție de tipul instrumentelor și de valuta de investiții. Benchmark-urile folosite sunt indici de piață, recunoscuți și utilizați pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanței și a riscurilor aferente portofoliilor de investiții. * Politica investițională a BNM permite gestionarea activă a rezervelor, cu devieri de instrumente și de durată limitate față de benchmark.

Sursa: BNM

Tabelul A.14: Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2017 - 31.12.2018

Denumirea articolului	**31.12.2017**	**31.12.2018**	**Dinamica**	
			mil. lei	**%**
Datorii financiare deţinute pentru tranzacţionare	0,0	-0,6	-0,6	0,0
Datorii financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0,0	0,0	0,0	0,0
Datorii financiare evaluate la cost amortizat, inclusiv:	64 445,3	67 388,4	2 943,1	4,6
depozite	59 989,5	63 577,3	3 587,8	6,0
alte datorii financiare	4 455,8	3 811,1	-644,7	-14,5
Provizioane	365,9	394,8	28,9	7,9
Datorii privind impozitele	128,0	150,5	22,5	17,6
Alte datorii	799,7	927,6	127,9	16,0
Datorii incluse în grupurile de cedare clasificate drept deţinute pentru vânzare	76,4	0,0	-76,4	-100,0
Total datorii	**65 815,3**	**68 860,7**	**3 045,4**	**4,6**

Sursa: BNM

Tabelul A.15: Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei)

Denumirea ţării	31.12.2017		31.12.2018		Dinamica 31.12.2018/ 31.12.2017	
	mil. lei	ponderea (%)	mil. lei	ponderea (%)	mil. lei	(%)
Germania	3 299,7	33,7	3 721,1	41,8	421,5	12,8
Statele Unite ale Americii	2 122,1	21,7	1 490,0	16,7	-632,2	-29,8
Franţa	1 198,6	12,3	1 180,9	13 3	-17,7	-1,5
Belgia	1 619,8	16,6	818,7	9,2	-801,1	-49,5
Italia	490,8	5,0	655,1	7,4	164,3	33,5
Austria	585,2	6,0	573,7	6,4	-11,5	-2,0
România	26,3	0,3	137,8	1,5	111,5	424,5
Rusia	139,3	1,4	101,2	1,1	-38,1	-27,3
Regatul Unit	125,9	1,3	70,7	0,8	-55,2	-43,9
Republica Irlanda	153,9	1,6	68,6	0,8	-85,3	-55,4
Belarus	9,1	0,1	3,7	0,04	-5,4	-59,6
Kazahstan	7,0	0,07	0,1	0,0	-6,9	-99,0
Altele	5,0	0,05	5,6	0,06	0,6	12,7
Singapore	0,0	0,0	68,3	0,8	68,3	100,0
Total pe toate ţările:	**9 782,8**	**100,0**	**8 895,4**	**100,0**	**-887,4**	**-9,07**

Sursa: BNM

Tabelul A.16: Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare

Sistemul	Anul	Numărul (mii plăți)		Valoarea (mil. lei)		Valoarea medie pe tranzacție (mii lei)
		Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
SAPI	**2017**	12 877,1	50,7	1 229 411,7	4 840,2	95,5
	2018	12 949,1	50,9	1 193 213,4	4 697,7	92,1
Inclusiv						
SDBTR	**2017**	1 119,9	4,4	1 172 771,1	4 617,2	1 047,2
	2018	1 193,5	4,7	1 133 030,2	4 460,7	949,3
SCDN	**2017**	11 757,2	46,3	56 640,6	223,0	4,8
	2018	11 755,6	46,3	60 183,2	236,9	5,1

Sursa: BNM

Tabelul A.17: Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2018

Denumirea monedei	Valoarea nominală	Metal	Greutate (gr)	Diametru (mm)	Tiraj (ex.)
Seria „Evenimente istorice"					
100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România	1000 lei	Aur 999,9/1000	31,1	37,0	300
	100 lei	Argint 999/1000	31,1	37,0	1200
Seria „Aleea Clasicilor din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt" din mun. Chișinău"					
Constantin Negruzzi	100 lei	Aur 999,9/1000	7,8	24,0	100
	50 lei	Argint 999/1000	13,0	28,0	200
Seria „Personalități"					
Mihail Berezovschi – 150 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13,0	28,0	250
George Meniuc – 100 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13,0	28,0	250
Ion Druță – 90 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13,0	28,0	250
Seria „Femei celebre"					
Ada Zevin – 100 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30,0	300
Seria „Cartea Roșie a Republicii Moldova"					
Șoim dunărean (Falco-Cherrug)	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30,0	300
Seria „Conace boierești"					
Conacul familiei Ralli din satul Dolna, raionul Strășeni	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30,0	300
Seria „Mănăstirile Moldovei"					
Mănăstirea „Sfântul Mare Mucenic Teodor Tiron" din Chișinău	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30,0	300
Seria „Știință și inovare"					
Mihai Marinciuc – 80 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13,0	28,0	200
Ivan Mocan – 100 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13,0	28,0	200

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei

Tipul facilității	Suma aprobată până la 31.12.2018	Suma debursată până la 31.12.2018	Ponderea debursărilor în suma total aprobată	Stoc la 31.12.2018	Stoc la 31.12.2018
	(mil. DST)	(mil. DST)	(%)	(mil. DST)	(mil. USD)
Facilitatea de Finanțare Extinsă (EFF)	374,70	272,02	72,60	109,56	156,14
Facilitatea de Creditare Extinsă (ECF)	311,56	191,58	61,49	47,51	67,44

Sursa: BNM

Tabelul A.19: Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova

	2018	**2017**	**Diferența 2018/2017**	**Diferența absolută**
	mii lei	**mii lei**	**%**	**mii lei**
Depozite overnight	(20 216)	(55 473)	(63,56)	35 256
Rezerve obligatorii	(442 522)	(534 322)	(17,18)	91 800
Conturi și depozite ale Ministerului Finanțelor	(115 671)	(93 147)	24,18	(22 523)
Operațiuni de piață monetară	(544 104)	(519 828)	4,67	(24 276)
Activitatea de creditare și deținerea portofoliului de VM5	821 900	754 353	8,95	67 547
Rezultat net	**(300 613)**	**(448 418)**	**(32,96)**	**147 805**

Sursa: BNM

Tabelul A.20: Rezultatul net obținut în urma gestionării rezervelor valutare deținute de Banca Națională a Moldovei

	2018	**2017**	**Diferența 2018/2017**	**Diferența absolută**
	mii lei	**mii lei**	**%**	**mii lei**
Valori mobiliare în valută	504 750	326 793	54,46	177 957
Depozite	273 998	188 975	44,99	85 023
Diferențe de curs valutar	7 220	44 617	(83,82)	(37 397)
Comisioane și taxe	(9 936)	(18 863)	(47,33)	8 927
Rezultat net	**776 032**	**541 522**	**43,31**	**234 511**

Sursa: BNM

Tabelul A.21: Evoluția cursului oficial de schimb

	2018		2017	
	mediu pe perioadă	la finele anului	mediu pe perioadă	la finele anului
USD/MDL	16,8031	17,1427	18,4902	17,1002
EUR/MDL	19,8442	19,5212	20,8282	20,4099
GBP/MDL	22,4380	21,6511	23,7824	22,9715
XDR/MDL	23,7875	23,7710	25,6155	24,2942
XAU/MDL	685,5073	695,1387	746,9164	710,1013

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2018		2017	
	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100.00	-	100.00	-
Active externe	77,99	1,57	76,88	1,14
Valori mobiliare de stat	21,75	5,08/1,40/5,30	22,89	6,62/1,40/5,30
Credite acordate (pe termen scurt/mediu)	0,03	-	0,04	-
Alte active	0,23	-	0,20	-
PASIVE	100.00	-	100.00	-
Moneda națională în circulație	33,39	-	31,01	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	13,06	-	12,95	-
la vedere, MDL	5,59	1,60	6,72	1,66
la termen, MDL	0,86	7,15	0,77	7,61
la vedere, VLC	6,61	-	5,46	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	27,72	-	23,56	-
conturi LORO, inclusiv:	22,48	-	17,17	-
rezerve obligatorii în MDL remunerate	-	3,50	-	5,19
rezerve obligatorii în VLC remunerate	5,01	0,35	5,35	0,48
depozite overnight	0,18	3,50	0,99	5,24
Certificatele BNM (plasate)	8,86	6,50	13,59	8,11
Credite primite de la FMI (EFF)	5,26	1,94	6,67	1,53
Alte obligațiuni	6,22	-	6,32	-
Capital și rezerve	5,49	-	5,90	-

Sursa: BNM

Tabelul A.23: Capital și rezerve

	31 decembrie 2018 mii lei	**31 decembrie 2017 mii lei**
Capital autorizat	902 970	902 970
Fondul general de rezervă	1 697 608	1 448 482
Total capital statutar	**2 600 578**	**2 351 452**
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	1 230 866	1 479 755
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențele de la reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	178 427	164 542
Alte rezerve	986	8 967
Total capital și rezerve	**4 010 857**	**4 004 716**

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și ale Comitetului executiv publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2018

Hotărârile Consiliului de supraveghere					
Nr. d/o	**Nr. HCS**	**Data aprobării**	**Titlul HCS**	**Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova**	
				număr/articol	**data**
1	5	22.02.2018	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată a monedelor metalice noi	67/323	28.02.2018
2	7	16.03.2018	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede comemorative și jubiliare	95-104/424	23.03.2018
3	26	16.11.2018	Cu privire la punerea în circulație a monedei metalice de circulație cu caracter comemorativ, emisia 2018	440/1701	29.11.2018
4	35	21.12.2018	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede jubiliare și comemorative	513-525/1848	28.12.2018
Hotărârile Comitetului executiv					
Nr. d/o	**Nr. HCE**	**Data aprobării**	**Titlul HCE**	**Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova**	
				număr/articol	**data**
1	17	30.01.2018	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	33-39/141	02.02.2018
2	22	07.02.2018	Cu privire la abrogarea Hotărârii privind modul de stabilire a ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	48-57/252	16.02.2018
3	29	13.02.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor valutare	68-76/343	02.03.2018
4	30	13.02.2018	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	68-76/344	02.03.2018
5	39	01.03.2018	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	77-83/393	09.03.2018
6	42	02.03.2018	Cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor FINREP la nivel individual	95-104/425	23.03.2018
7	47	14.03.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului privind cerințele minime pentru sistemele informaționale și de comunicare ale băncilor	113-120/491	06.04.2018
8	78	11.04.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la operațiunile cu numerar în băncile din Republica Moldova	133-141/585	27.04.2018
9	88	03.05.2018	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	150-155/653	11.05.2018
10	89	03.05.2018	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale	157-166/707	18.05.2018
11	90	03.05.2018	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor primare în vederea identificării și supravegherii riscului de credit	157-166/708	18.05.2018
12	109	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital	183-194/899	08.06.2018
13	110	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor	183-194/900	08.06.2018
14	111	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate	183-194/901	08.06.2018
15	112	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de bănci	183-194/902	08.06.2018
16	113	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la tratamentul riscului operațional pentru bănci potrivit abordării de bază și abordării standardizate	183-194/903	08.06.2018
17	114	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la tratamentul riscului de piață potrivit abordării standardizate	183-194/904	08.06.2018
18	115	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la tratamentul riscului de decontare/livrare pentru bănci	183-194/905	08.06.2018
19	116	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la calculul de către bănci al ajustărilor specifice și al ajustărilor generale pentru riscul de credit	183-194/906	08.06.2018
20	117	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Instrucțiunii cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere și modificarea Instrucțiunii cu privire la modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale	183-194/907	08.06.2018
21	118	24.05.2018	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la auditul extern al băncilor	183-194/908	08.06.2018
22	133	05.06.2018	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	183-194/909	08.06.2018

Sursa: BNM

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2019
	transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului		domeniul creșterii nivelului de transparență în structura de proprietate a băncilor licențiate, prin aplicarea unui control continuu, precum și automatizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor. Obținerea informației cu privire la expunerea sectorului bancar și/sau a fiecărei bănci în parte în activitate la riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului. Aplicarea mai largă a supravegherii bancare bazate pe risc, ținând cont de tendințele actuale de dezvoltare a mijloacelor și metodelor de spălare a banilor și finanțare a terorismului.		deschisă. Tot pe parcursul acestui an au fost aprobate Regulamentele cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea entităților supravegheate de BNM. Totodată, s-a aplicat pentru identificarea suportului financiar din partea unui donator extern.	

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2019
3.	Crearea Depozitarului Central Unic al valorilor mobiliare (DCU)	4. Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar	Crearea unui Depozitar central unic al valorilor mobiliare în RM, care va desfășura următoarele activități de bază în privința valorilor mobiliare corporative, valorilor mobiliare de stat, precum și instrumentelor pieței monetare, emise de BNM: - înregistrarea inițială a valorilor mobiliare VM - deschiderea și administrarea conturilor de VM - gestionarea unui sistem de decontare a VM	Iulie 2016	În trimestrul II al anului 2018 a fost semnat contractul de implementare a soluției informatice pentru DCU. Totodată, a avut loc constituirea și înregistrarea DCU, au fost desemnate organele de conducere și au avut loc angajări de personal. Au fost aprobate regulile, regulamentele și politicile interne ale DCU. Urmare derulării tuturor fazelor relevante aferente primei etape a proiectului, în trimestrul III 2018 a avut loc semnarea actului de acceptanță finală pentru etapa I, urmare căruia DCU și-a inițiat activitatea, operând la etapa inițială cu valorile mobiliare de stat emise de Ministerul Finanțelor și instrumentele financiare ale BNM. Totodată, în luna iulie 2018, a fost inițiată etapa a II a proiectului cu privire la valorile mobiliare corporative, fiind desfășurate și finalizate fazele de Analiză, Design și Construcție. Au fost realizate toate formalitățile cu privire la acoperirea financiară de către The Financial Services Volunteer Corps (FSVC) a plăților aferente etapei a II a proiectului.	Desfășurarea și acceptanța fazelor de testare, Go-Live și training pentru etapa a II-a a proiectului. Ajustarea regulilor interne/regulamentelor și politicilor interne ale DCU în contextul operațiunilor cu valori mobiliare corporative. Acceptanța finală a etapei a II-a, precum și acceptanța generală a proiectului. Inițierea activității DCU cu privire la operațiunile ce țin de valorile mobiliare corporative.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2019
4.	Implementarea unui Sistem integrat de management al resurselor umane	5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale	Implementarea unui sistem nou de salarizare bazat pe evaluarea posturilor. Echitatea internă a posturilor și salariilor. Competitivitatea externă a BNM pe piața muncii. Personal cu un nivel sporit de calificare. Îmbunătățirea climatului organizațional și creșterea loialității angajaților.	Trim. I, 2017	Prima etapă a proiectului, realizată cu suportul consultanților externi, a fost finalizată în perioada primului semestru al anului 2018. Pe parcursul semestrului I au fost realizate: ✓ Evaluarea tuturor posturilor BNM ✓ Elaborarea arhitecturii familiilor de posturi din cadrul BNM ✓ Elaborarea Dicționarului de Competențe BNM ✓ Definirea și aprobarea noii politici salariale a BNM ✓ Stabilirea criteriilor de evoluție în carieră ✓ Evaluarea comportamentală a unui eșantion de 30 de angajați ✓ Derularea sesiunilor de follow up aferente programului de dezvoltare denumit "Campioni ai Schimbării" ✓ Definirea unui proces de Management al Talentului În iulie 2018 a fost implementat un nou sistem de salarizare al angajaților BNM bazat pe valoarea postului și aliniat la piața de referință.	Implementarea managementului carierei și managementului talentelor, precum și racordarea celorlalte elemente ale sistemului de resurse umane la rezultatele proiectului.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2019
5.	Transform BNM	5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale	Asigurarea evaluării și transformării proceselor de activitate ale BNM ce țin de operațiunile bancare și gestionarea resurselor financiare, materiale și umane, precum și asigurarea modernizării sistemului informatic bancar al BNM, astfel încât să fie atins obiectivul de sporire a eficienței activității operaționale a BNM. Scopul urmărit în cadrul proiectului Transform BNM se axează pe o transformare multidimensională a organizației cu menirea de a asigura o aliniere maximă la obiectivele sale strategice. Această abordare este bazată pe modelul de arhitectură de scară largă la nivel de organizație (Enterprise Architecture), care odată implementat	Martie 2012	În contextul finalizării primei etape în cadrul proiectului ce ține de implementarea Depozitarului Central Unic al Valorilor mobiliare și a faptului că, drept rezultat, procesele de activitate ale BNM aferente domeniului de implementare a politicii monetare au suferit modificări, pe parcursul anului 2018 au fost revizuite și actualizate cerințele funcționale, non-funcționale aferente sistemului informațional. Totodată, au fost organizate ședințele de lucru, precum și modificarea documentației de atribuire urmare a noilor modificări la Legea cu privire la achizițiile publice și implementarea noului sistem informatic național de achiziții publice.	Inițierea procedurii de achiziție pentru procurarea sistemului informatic și a serviciilor de implementare aferente.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2019
			asigură corelarea proceselor de activitate, structurii organizatorice, personalului, sistemelor aplicative, informațiilor, tehnologiilor etc. la obiectivele organizației.			
6.	Implementarea unui sistem informatic de gestionare a operațiunilor cu numerar	5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale	Transformarea proceselor de activitate ale BNM aferent operațiunilor de gestiune a numerarului și modernizarea sistemului informatic bancar al BNM, întru eficientizarea activității operaționale a BNM	Decembrie 2015	Urmare deciziei privind achiziționarea sistemului informatic pentru gestionarea operațiunilor cu numerar, în lot separat față de sistemul informatic pentru operațiuni bancare (CBS), pe parcursul anului 2018 au fost examinate cerințele în vederea corelării celor stabilite pentru achiziționarea CBS și cele pentru achiziționarea sistemului de gestiune a operațiunilor cu numerar. Tot în această perioadă au fost desfășurate activități de ajustare a caietului de sarcini cu cerințele funcționale, având în vedere ultimele modificări în derularea proceselor ce țin de gestiunea numerarului.	Inițierea procedurii de achiziție pentru procurarea sistemului informatic pentru gestionarea operațiunilor cu numerar, precum și a serviciilor de implementare aferente.

Banca Națională a Moldovei

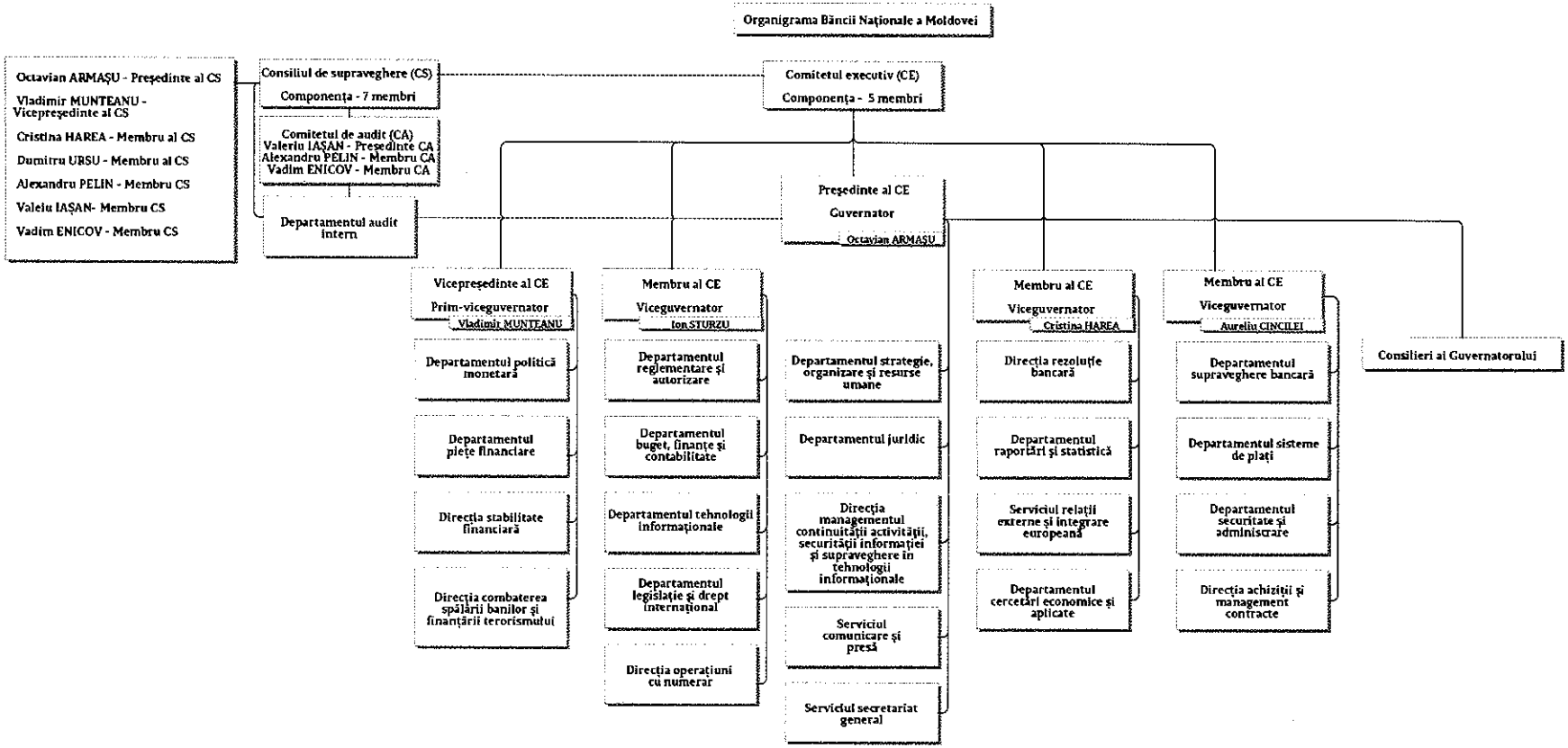

Banca Națională
a Moldovei

SITUAȚIILE FINANCIARE INDIVIDUALE

Pentru anul încheiat la 31 decembrie 2018
întocmite în conformitate cu
Standardele Internaționale de Raportare Financiară

Deloitte.
marked for identification
purposes only

Deloitte & Touche SRL
Bd. Ştefan cel Mare, 65,
Office 300
Chişinău, MD-2001
Moldova

Tel: + 373 222 70310
Fax: + 373 222 70311
www.deloitte.md

RAPORTUL AUDITORULUI INDEPENDENT

Către Consiliul de Supraveghere
al Băncii Naţionale a Moldovei

Opinie

1. Am auditat situaţiile financiare anexate ale Băncii Naţionale a Moldovei ("Banca") care cuprind bilanţul contabil la data de 31 decembrie 2018, situaţia rezultatului global, situaţia privind capitalul şi rezervele şi situaţia fluxurilor de mijloace băneşti pentru exerciţiul financiar încheiat la această dată, şi notele la situaţiile financiare, inclusiv un sumar al politicilor contabile semnificative.

2. În opinia noastră, situaţiile financiare anexate prezintă fidel, sub toate aspectele semnificative, poziţia financiară a Băncii la 31 decembrie 2018, şi performanţa sa financiară şi fluxurile de mijloace băneşti aferente exerciţiului încheiat la data respectivă, în conformitate cu Standardele Internaţionale de Raportare Financiară.

Baza pentru opinie

3. Am desfăşurat auditul nostru în conformitate cu Standardele Internaţionale de Audit (ISA). Responsabilităţile noastre în baza acestor standarde sunt descrise detaliat în secţiunea „Responsabilităţile auditorului într-un audit al situaţiilor financiare" din raportul nostru. Suntem independenţi faţă de Bancă, conform Codului Etic al Profesioniştilor Contabili (Codul IESBA) emis de Consiliul pentru Standarde Internaţionale de Etică pentru Contabili şi ne-am îndeplinit celelalte responsabilităţi etice, conform Codului IESBA. Credem că probele de audit pe care le-am obţinut sunt suficiente şi adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră.

Responsabilităţile conducerii şi ale persoanelor responsabile cu guvernanţa pentru situaţiile financiare

4. Conducerea este responsabilă pentru întocmirea şi prezentarea fidelă a situaţiilor financiare în conformitate cu Standardele Internaţionale de Raportare Financiară şi pentru acel control intern pe care conducerea îl consideră necesar pentru a permite întocmirea de situaţii financiare lipsite de denaturări semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare.

5. În întocmirea situaţiilor financiare, conducerea este responsabilă pentru aprecierea capacităţii Băncii de a-şi continua activitatea, prezentând, dacă este cazul, aspectele referitoare la continuitatea activităţii şi utilizând contabilitatea pe baza continuităţii activităţii, cu excepţia cazului în care conducerea fie intenţionează să lichideze Banca sau să oprească operaţiunile, fie nu are nicio altă alternativă realistă în afara acestora.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com/ro/about for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Deloitte.

6. Persoanele responsabile cu guvernanța sunt responsabile pentru supravegherea procesului de raportare financiară a Băncii.

Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare

7. Obiectivele noastre constau în obținerea unei asigurări rezonabile privind măsura în care situațiile financiare, în ansamblu, sunt lipsite de denaturări semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare, precum și în emiterea unui raport al auditorului care include opinia noastră. Asigurarea rezonabilă reprezintă un nivel ridicat de asigurare, dar nu este o garanție a faptului că un audit desfășurat în conformitate cu ISA va detecta întotdeauna o denaturare semnificativă, dacă aceasta există. Denaturările pot fi cauzate fie de fraudă, fie de eroare și sunt considerate semnificative dacă se poate preconiza, în mod rezonabil, că acestea, individual sau cumulat, vor influența deciziile economice ale utilizatorilor, luate în baza acestor situații financiare.

   Ca parte a unui audit în conformitate cu ISA, exercităm raționamentul profesional și menținem scepticismul profesional pe parcursul auditului. De asemenea:

   - Identificăm și evaluăm riscurile de denaturare semnificativă a situațiilor financiare, cauzată fie de fraudă, fie de eroare, proiectăm și executăm proceduri de audit ca răspuns la respectivele riscuri și obținem probe de audit suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră. Riscul de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de fraudă este mai ridicat decât cel de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de eroare, deoarece frauda poate presupune înțelegeri secrete, fals, omisiuni intenționate, declarații false și evitarea controlului intern.

   - Înțelegem controlul intern relevant pentru audit, în vederea proiectării de proceduri de audit adecvate circumstanțelor, dar fără a avea scopul de a exprima o opinie asupra eficacității controlului intern al Băncii.

   - Evaluăm gradul de adecvare a politicilor contabile utilizate și caracterul rezonabil al estimărilor contabile și al prezentărilor aferente de informații realizate de către conducere.

   - Formulăm o concluzie cu privire la gradul de adecvare a utilizării de către conducere a contabilității pe baza continuității activității și determinăm, pe baza probelor de audit obținute, dacă există o incertitudine semnificativă cu privire la evenimente sau condiții care ar putea genera îndoieli semnificative privind capacitatea Băncii de a-și continua activitatea. În cazul în care concluzionăm că există o incertitudine semnificativă, trebuie să atragem atenția în raportul auditorului asupra prezentărilor aferente din situațiile financiare sau, în cazul în care aceste prezentări sunt neadecvate, să ne modificăm opinia. Concluziile noastre se bazează pe probele de audit obținute până la data raportului auditorului. Cu toate acestea, evenimente sau condiții viitoare pot determina Banca să nu își mai desfășoare activitatea în baza principiului continuității activității.

   - Evaluăm prezentarea, structura și conținutul general al situațiilor financiare, inclusiv al prezentărilor de informații, și măsura în care situațiile financiare reflectă tranzacțiile și evenimentele de bază într-o manieră care realizează prezentarea fidelă.

8. Comunicăm persoanelor responsabile cu guvernanța, printre alte aspecte, aria planificată și programarea în timp a auditului, precum și principalele constatări ale auditului, inclusiv orice deficiențe semnificative ale controlului intern, pe care le identificăm pe parcursul auditului.

Deloitte & Touche SRL

Deloitte & Touche S.R.L.
Chisinau, R.Moldova
28 mai 2019

Deloitte.
marked for identification
purposes only

Situații financiare individuale:

Bilanțul contabil individual 3
Situația individuală a rezultatului global 4
Situația individuală a fluxurilor de mijloace bănești 5
Situația individuală privind capitalul și rezervele 6

Note la situațiile financiare individuale:

1. Informație generală despre Banca Națională a Moldovei 7
2. Baza de întocmire 7
3. Politici contabile semnificative 10
4. Managementul riscului 26
5. Numerar şi plasamente pe termen scurt în bănci 44
6. Aur monetar 45
7. Active în /obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale 45
8. Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova 47
9. Credite acordate băncilor şi altor persoane 49
10. Valori mobiliare investiționale 49
11. Investiții în filiale 51
12. Active și datorii financiare 52
13. Imobilizări corporale și necorporale 57
14. Alte active 58
15. Monedă națională în circulație 58
16. Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova 58
17. Disponibilități ale băncilor 59
18. Certificate emise de Banca Națională a Moldovei 60
19. Alte obligațiuni 60
20. Capital şi rezerve 61
21. Determinarea profitului disponibil pentru distribuire (pierderii totale) 63
22. Venituri din dobânzi 63
23. Cheltuieli cu dobânzi 64
24. (Pierderi) din tranzacții şi diferențe de curs valutar 65
25. (Pierderi) din reevaluarea valorilor mobiliare 65
26. Alte venituri 66
27. Cheltuieli operaționale 70
28. Părți afiliate 71
29. Angajamente şi obligațiuni contingente 72
30. Leasing operațional 73
31. Evenimente ulterioare 73

Deloitte.
marked for identification
purposes only

Banca Națională a Moldovei
BILANȚUL CONTABIL INDIVIDUAL
Pentru anul încheiat la 31 decembrie 2018

	Note	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
		MII LEI	MII LEI
ACTIVE			
Numerar şi plasamente pe termen scurt în bănci	5	24 723 602	24 966 441
Aur monetar	6	51 533	52 642
Active în organizaţii financiare internaţionale	7	4 114 710	4 206 142
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	8	15 472 115	15 522 330
Credite acordate băncilor şi altor persoane	9	18 906	23 821
Valori mobiliare investiţionale	10	26 573 204	22 915 155
Investiţii în filiale	11	24 000	-
Imobilizări corporale	13	84 332	94 725
Imobilizări necorporale	13	46 041	35 524
Alte active	14	11 213	6 628
TOTAL ACTIVE		71 119 656	67 823 408
OBLIGAȚIUNI, CAPITAL ŞI REZERVE			
Obligaţiuni			
Moneda naţională în circulaţie	15	23 748 867	21 032 866
Disponibilităţi ale Guvernului Republicii Moldova	16	9 291 988	8 783 146
Disponibilităţi ale băncilor	17	19 715 061	15 978 430
Certificate emise de Banca Naţională a Moldovei	18	6 298 721	9 217 431
Obligaţiuni faţă de organizaţiile financiare internaţionale	7	7 876 786	8 758 723
Alte obligaţiuni	19	177 376	48 096
Total obligaţiuni		67 108 799	63 818 692
Capital şi rezerve			
Capital autorizat		902 970	902 970
Fondul general de rezervă		1 697 608	1 448 482
Total capital statutar	20	2 600 578	2 351 452
Rezerva veniturilor nerealizate din diferenţele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	20	1 230 866	1 479 755
Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiţionale	20	178 427	164 542
Alte rezerve	20	986	8 967
Total capital şi rezerve		4 010 857	4 004 716
TOTAL OBLIGAȚIUNI, CAPITAL ȘI REZERVE		71 119 656	67 823 408

Notele 1-31 reprezintă parte integrantă a acestor Situaţii financiare individuale.

Aceste Situaţii financiare individuale au fost aprobate pe data de 15 mai 2019 de către Consiliul de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei.

Octavian Armaşu
Guvernator

Aliona Russu
Director al Departamentului Buget, Finanțe şi Contabilitate, Contabil şef

Deloitte.
marked for identification purposes only

Banca Națională a Moldovei
SITUAȚIA INDIVIDUALĂ A REZULTATULUI GLOBAL
Pentru anul încheiat la 31 decembrie 2018

	Note	2018	2017
		MII LEI	MII LEI
Venituri din dobânzi la plasamente pe termen scurt	22	303 637	189 453
Venituri din dobânzi la valori mobiliare	22	1 336 106	1 089 548
Venituri din dobânzi la creditele acordate şi repo	22	260	292
		1 640 003	1 279 293
Cheltuieli cu dobânzi la creditele primite	23	(51 474)	(47 043)
Cheltuieli cu dobânzi aferente disponibilităţilor	23	(578 421)	(682 942)
Cheltuieli cu dobânzi aferente operaţiunilor cu valori mobiliare şi repo	23	(544 104)	(519 828)
		(1 173 999)	(1 249 813)
Venituri nete din dobânzi		**466 004**	**29 480**
(Pierderi) din tranzacţii şi diferenţe de curs valutar	24	(242 669)	(4 807 265)
(Pierderi) din reevaluarea valorilor mobiliare	25	(9 605)	(37 429)
Alte venituri	26	41 336	108 824
Cheltuieli operaţionale	27	(253 845)	(269 689)
(Cheltuieli) nete operaţionale		**(464 783)**	**(5 005 559)**
PROFIT/ (PIERDERE NETĂ)		**1 221**	**(4 976 079)**
Alte venituri globale			
Elemente care sunt sau pot fi redistribuite în profit sau pierdere			
Diferenţe din reevaluarea valorilor mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova		-	(2 773)
Diferenţe din reevaluarea aurului monetar	20	(1 109)	(1 973)
Diferenţe din reevaluarea valorilor mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	20	9 614	-
Diferenţe de curs din reevaluarea valorilor mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	20	(1 697)	-
TOTAL REZULTAT GLOBAL AL PERIOADEI		**8 029**	**(4 980 825)**

DETERMINAREA PROFITULUI DISPONIBIL PENTRU DISTRIUBUIRE / (PIERDERII TOTALE)

PROFIT/ (PIERDERE NETĂ)	**1 221**	**(4 976 079)**
Acoperirea pierderilor nerealizate din diferenţe de la reevaluarea valorilor mobiliare investiţionale	-	28 889
Acoperirea pierderilor nerealizate din diferenţe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	247 905	4 851 881
PROFIT DISPONIBIL PENTRU DISTRIBUIRE/ (PIERDERE TOTALĂ)*	**249 126**	**(95 309)**

Notele 1-31 reprezintă parte integrantă a acestor Situaţii financiare individuale.
Aceste Situaţii financiare individuale au fost aprobate pe data de 15 mai 2019 de către Consiliul de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei.

Octavian Armaşu
Guvernator

Aliona Russu
Director al Departamentului Buget, Finanţe şi Contabilitate, Contabil şef

Deloitte.
marked for identification purposes only

Banca Națională a Moldovei
SITUAȚIA INDIVIDUALĂ A FLUXURILOR DE MIJLOACE BĂNEȘTI
Pentru anul încheiat la 31 decembrie 2018

	Note	2018	2017
		MII LEI	MII LEI
Fluxul mijloacelor băneşti din activitatea operaţională			
Dobânzi încasate		1 356 102	1 323 119
Dobânzi plătite		(1 166 794)	(1 201 955)
(Pierderi) din valori mobiliare investiţionale		(9 605)	(8 540)
Alte încasări		41 959	109 351
Plăţi către salariaţi şi furnizori		(230 177)	(232 922)
Flux de mijloace băneşti din activitatea operaţională înainte de variaţia activelor şi obligaţiunilor		**(8 515)**	**(10 947)**
(Majorarea)/diminuarea netă a activelor curente			
Valori mobiliare emise de Guvernul RM		(1 853 392)	244 275
Depozite la termen în valută străină		3 171 286	(384 118)
Active în organizaţii financiare internaţionale		(10 344)	(14 013)
Credite acordate băncilor şi altor persoane		4 916	4 146
Valori mobiliare investiţionale		(3 712 336)	(2 238 071)
		(2 399 870)	**(2 387 781)**
Majorarea/(diminuarea) netă a datoriilor curente			
Moneda naţională în circulaţie		2 716 001	2 042 534
Disponibilităţi ale Guvernului Republicii Moldova		587 656	3 180 036
Disponibilităţi ale băncilor		3 841 439	1 864 225
Certificate emise de Banca Naţională a Moldovei		(2 916 825)	3 301 574
Obligaţiuni faţă de organizaţiile financiare internaţionale		(699 375)	(826 653)
Alte obligaţiuni		128 481	5 380
		3 657 377	**9 567 096**
Flux net de mijloace băneşti din activitatea operaţională		**1 248 992**	**7 168 368**
Achiziţii de imobilizări corporale şi necorporale		(27 720)	(35 973)
Investiţii in filiale		(24 000)	
Flux net de mijloace băneşti din activitatea de investiţii		**(51 720)**	**(35 973)**
Diferenţe din reevaluări ale numerarului şi echivalentelor de numerar		(538 673)	(2 489 023)
Creşterea mijloacelor băneşti şi echivalentelor de numerar		**658 599**	**4 643 372**
Numerar şi echivalente de numerar la începutul anului		**15 626 362**	**10 982 990**
Numerar şi echivalente de numerar la sfârşitul anului		**16 284 961**	**15 626 362**
Analiza numerarului şi echivalentelor de numerar			
Numerar în valută străină	5	530	1 043
Conturi Nostro	5	2 214 599	1 917 484
Depozite la termen în valută străină	5	14 069 832	11 476 705
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	8	-	2 231 130
Numerar şi echivalente de numerar		**16 284 961**	**15 626 362**

Notele 1-31 reprezintă parte integrantă a acestor Situaţii financiare individuale.

Deloitte.
marked for identification purposes only

	Capital autorizat	Fondul general de rezervă	Rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	(Pierdere)/ profit disponibil pentru distribuire	Alte rezerve	Total capital şi rezerve
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Sold la 1 ianuarie 2017	**902 970**	**1 543 791**	**6 331 636**	**193 431**	**-**	**13 713**	**8 985 541**
(Pierdere netă)	-	-	(4 851 881)	(28 889)	(95 309)	-	(4 976 079)
Alte venituri globale:							
Diferențe din reevaluarea valorilor mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	-	-	-	-	-	(2 773)	(2 773)
Diferențe din reevaluarea aurului monetar	-	-	-	-	-	(1 973)	(1 973)
Alte venituri globale, total	-	-	-	-	-	(4 746)	(4 746)
Rezultat global la finele anului	-	-	(4 851 881)	(28 889)	(95 309)	(4 746)	(4 980 825)
Acoperirea pierderilor							
Utilizarea fondului general de rezervă	-	(95 309)	-	-	95 309	-	-
Sold la 31 decembrie 2017	**902 970**	**1 448 482**	**1 479 755**	**164 542**	**-**	**8 967**	**4 004 716**
Sold la 1 ianuarie 2018	**902 970**	**1 448 482**	1 479 755	**164 542**	**-**	**8 967**	**4 004 716**
Ajustări aferente tranziției la SIRF 9 *(Nota 20)*	-	-	(984)	13 885	-	(14 789)	(1 888)
Sold la 1 ianuarie 2018 ajustat	**902 970**	**1 448 482**	**1 478 771**	**178 427**	**-**	**(5 822)**	**4 002 828**
Profit net	-	-	(247 905)	-	249 126	-	**1 221**
Alte venituri globale:							
Diferențe din reevaluarea aurului monetar	-	-	-	-	-	(1 109)	(1 109)
Diferențe din reevaluarea valorilor mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	-	-	-	-	-	9 614	9 614
Diferențe de curs din reevaluarea valorilor mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	-	-	-	-	-	(1 697)	(1 697)
Alte venituri globale, total	-	-	-	-	-	6 808	6 808
Rezultat global la finele perioadei			(247 905)	-	249 126	6 808	8 029
Distribuirea profitului							
Majorarea fondului general de rezervă	-	249 126	-	-	(249 126)	-	-
Sold la 31 decembrie 2018	**902 970**	**1 697 608**	**1 230 866**	178 427	**-**	**986**	**4 010 857**

Deloitte.
marked for identification
purposes only

1. Informație generală despre Banca Națională a Moldovei

Banca Națională a Moldovei (în continuare Bancă) este banca centrală a Republicii Moldova și a fost fondată în 1991. Activitatea Băncii este reglementată prin *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548/ 1995*. În conformitate cu legea menționată, Banca este o persoană juridică publică autonomă și este responsabilă față de Parlamentul Republicii Moldova. Obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. În plus, Banca activează ca organ unic de emisiune a monedei naționale, stabilește și implementează politica monetară și valutară în stat, păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, acționează ca bancher și agent al statului, licențiază, supraveghează și reglementează activitatea instituțiilor financiare, precum și activitățile de prestare a serviciilor de plată și de emitere a monedei electronice, în numele Republicii Moldova își asumă obligații și execută tranzacțiile rezultate din participarea Republicii Moldova la activitatea instituțiilor publice internaționale în domeniul bancar, de credit și monetar în conformitate cu condițiile acordurilor internaționale și acționează ca autoritate de rezoluție a băncilor.

Banca dispune de două organe colegiale de conducere: Consiliul de supraveghere și Comitetul executiv. Consiliul de supraveghere este organul responsabil de organizarea unui sistem eficient de supraveghere publică independentă a activității Băncii Naționale a Moldovei. Comitetul executiv exercită conducerea executivă a Băncii Naționale a Moldovei și asigură realizarea independentă a atribuțiilor de bază ale acesteia, în modul stabilit de lege. Membrii organelor de conducere a Băncii sunt numiți în funcție de Parlament.

Banca deține o cota de 98,36% din capitalul Societății pe acțiuni "Depozitarul central unic al valorilor mobiliare", entitate fondată și înregistrată pe 4 aprilie 2018. Activitatea Depozitarului central unic al valorilor mobiliare este reglementată prin Legea cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare nr. 234 din 02 octombrie 2016. În conformitate cu legea menționată și licența acordată de către Banca Națională a Moldovei, începând cu 31 iulie 2018, Depozitarul central unic al valorilor mobiliare desfășoară activități de înregistrare inițială a valorilor mobiliare în formă de înscriere în cont, deschidere și administrare a conturilor de valori mobiliare, gestionare a sistemului de decontare a valorilor mobiliare, de clearing și decontare a valorilor mobiliare de stat și certificatelor emise de către Banca Națională a Moldovei.

Sediul Băncii și Depozitarului central unic al valorilor mobiliare este situat pe Bd. Grigore Vieru nr.1, Chișinău, Republica Moldova.

2. Baza de întocmire

Situațiile financiare individuale ale Băncii sunt întocmite în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară (SIRF), emise de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB) și cuprind doar activitatea Băncii.

Situațiile financiare individuale sunt întocmite ținând cont de principiul continuității activității și sunt prezentate în lei moldovenești (MDL), unitatea monetară a Republicii Moldova, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei. Banca menține conturile și registrele sale în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară și Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, și întocmește Situațiile financiare individuale ale acesteia în conformitate cu acestea.

Situațiile financiare individuale sunt întocmite în baza convenției costului istoric sau costului amortizat, cu excepția elementelor evaluate la valoarea justă, enumerate mai jos:

	Valoarea justă
Active financiare la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	Începând cu 1 ianuarie 2018
Active financiare la valoarea justă prin profit sau pierdere	Până la 1 ianuarie 2018
Active financiare disponibile pentru vânzare	Până la 1 ianuarie 2018

Deloitte.
marked for identification
purposes only

2. Baza de întocmire (continuare)

Datorită specificului Băncii, categoriile activelor financiare prezentate în Bilanțul contabil individual au fost dezvăluite utilizând alte denumiri decât cele prevăzute de SIRF 9 „Instrumente financiare". Această prezentare oferă o înțelegere mai adecvată a activelor și obligațiunilor financiare ale Băncii, considerând specificul activității acesteia.

Totodată, fiecare poziție de active și obligațiuni financiare din Bilanțul contabil individual corespunde unor anumite categorii clasificate în conformitate cu SIRF 9 "Instrumente financiare", acestea fiind expuse în notele la Situațiile financiare individuale.

În conformitate cu paragraful 10 al SIC 1 „Prezentarea situațiilor financiare", Banca a ales să păstreze denumirea „Situația individuală a rezultatului global " și „Bilanțul contabil individual" ca și în situațiile financiare din anii precedenți, reflectând mai bine așteptările utilizatorilor situațiilor financiare individuale dar și asigurând consecvența prezentării informațiilor față de anii precedenți.

Estimări și raționamente contabile semnificative

Întocmirea Situațiilor financiare individuale în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară impune conducerea să recurgă la estimări, prezumții și raționamente în determinarea sumelor înregistrate în Situațiile financiare individuale. Rezultatele actuale pot fi diferite de aceste estimări. Estimările și prezumțiile aferente sunt verificate în permanență. Revizuirile estimărilor contabile sunt reflectate în perioada în care este revizuită estimarea și în toate perioadele viitoare afectate. Aceste estimări și raționamente sunt bazate pe informația disponibilă la data întocmirii Situațiilor financiare individuale.

Informațiile privind raționamentele efectuate în aplicarea politicilor contabile care au cel mai semnificativ impact asupra valorilor recunoscute în aceste situații financiare individuale sunt următoarele:

a. Clasificarea activelor financiare (aplicabil începând cu 1 ianuarie 2018)

Clasificarea activelor financiare conform SIRF 9 implică identificarea și evaluarea modelului de afaceri în care se încadrează activele deținute și evaluarea aspectului dacă termenii contractuali ai instrumentului financiar reprezintă doar plăți de principal și dobândă (testul "DPPD" sau "SPPI"). Detaliile privind estimările și raționamentele utilizate în determinarea modelului de afaceri și testului DPPD al instrumentelor financiare sunt prezentate în Nota 3 și Nota 12.

b. Estimarea pierderilor din creditare așteptate (aplicabil începând cu 1 ianuarie 2018)

Aplicarea începând cu 1 ianuarie 2018 a modelului pierderilor din creditare așteptate implică asumarea și aplicarea raționamentelor și prezumțiilor semnificative în determinarea "creșterii semnificative a riscului de credit" de la recunoașterea inițială a activului, incorporarea condițiilor economice viitoare în modelele de depreciere, precum și selectarea și aprobarea modelelor utilizate în măsurarea pierderilor așteptate din creditare. Detaliile privind estimările și raționamentele utilizate în determinarea pierderilor din creditare așteptate al instrumentelor financiare sunt prezentate în Nota 4.

Informațiile privind prezumțiile și incertitudinile estimărilor care au un risc semnificativ al unor ajustări materiale asupra situațiilor financiare individuale pentru anul 2018 sunt:

a. Pierderi din creditare așteptate (aplicabil începând cu 1 ianuarie 2018)

Prezumpțiile semnificative aferente modelului pierderilor din creditare așteptate pentru activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global (în continuare AERG) și activele evaluate la cost amortizat sunt datele de intrare ale modelelor de depreciere aprobate, inclusiv incorporarea condițiilor economice viitoare, care sunt prezentate în Nota 3.h.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

2. Baza de întocmire (continuare)

b. Reduceri pentru pierderi din depreciere suportate (aplicabil până la 1 ianuarie 2018)

Prezumpțiile semnificative aferente determinării pierderilor din depreciere suportate pentru activele financiare deținute de Bancă, cu excepția celor clasificate la valoarea justă prin profit sau pierdere, sunt cele utilizate în determinarea fluxurilor de numerar așteptate, care sunt prezentate în Nota 3 lit. g. Dacă există dovezi că un activ financiar este depreciat, suma deprecierii se evaluează ca diferență dintre valoarea contabilă și valoarea actualizată a fluxurilor de numerar așteptate. Banca revizuiește portofoliul de valori mobiliare păstrate până la scadență anual, iar valorile mobiliare deținute pentru vânzare, creditele, angajamentele condiționale și creanțele trimestrial sau la necesitate, pentru a estima necesitatea înregistrării unor reduceri pentru pierderi din deprecierea valorii acestora în situația rezultatului global.

c. Valoarea justă a instrumentelor financiare (aplicabile pentru anul 2018 și 2017)

Atunci când valoarea justă a activelor și obligațiunilor financiare înregistrate în Bilanțul contabil individual nu poate fi determinată cu referință la piața activă, aceasta se determină utilizând diferite tehnici de evaluare care includ aplicarea modelelor matematice. Datele utilizate în aceste modele pot fi luate de pe alte piețe active existente, dacă este cazul. În caz dacă nu este posibilă identificarea unor astfel de piețe, valoarea justă se determină prin aplicarea raționamentelor proprii. Raționamentele includ analiza datelor aferente lichidității și aplicarea modelelor acceptate de conducerea Băncii. Detaliile privind valoarea justă a instrumentelor financiare deținute de către Bancă sunt prezentate în Nota 3 lit. f.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative

Cu excepția modificărilor politicilor contabile explicate în Nota 3 a, politicile contabile semnificative expuse mai jos au fost aplicate consecvent de către Bancă pentru toate perioadele prezentate în aceste Situații financiare individuale.

a. Modificarea politicilor contabile

Banca a adoptat și aplicat inițial *SIRF 9 Instrumente financiare* (în continuare SIRF 9) și *SIRF 15 Venituri din contracte cu clienții* (în continuare SIRF 15) începând cu 1 ianuarie 2018.

Considerând metoda de tranziție aplicată de către Bancă în aplicarea inițială a SIRF 9, informațiile comparative în aceste situații financiare individuale nu au fost retratate în vederea reflectării cerințelor SIRF 9. Adoptarea SIRF 15 nu avut un impact asupra recunoașterii veniturilor din comisioane și altor venituri din contractele cu clienții, precum și a activelor și datoriilor aferente. Astfel, impactul aplicării SIRF 15 asupra cifrelor comparative s-a limitat doar la noile cerințe de prezentare a informațiilor.

Adițional, Banca a aplicat modificările consecutive ale *SIRF 7 Instrumente financiare: informații de furnizat,* care sunt aplicate informațiilor prezentate aferente instrumentelor financiare pentru anul 2018, dar nu și celor aferente informațiilor comparative.

Clasificarea activelor și datoriilor financiare

SIRF 9 prevede trei categorii principale de clasificare a activelor financiare: evaluate la cost amortizat, la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global ("VJAERG") și la valoarea justă prin profit sau pierdere ("VJPP"). Clasificarea activelor financiare conform SIRF 9 se bazează pe modelul de afaceri în care este administrativ activul și fluxurile de numerar contractuale ale acestuia. SIRF 9 a eliminat categoriile de active deținute până la maturitate, credite și creanțe și disponibile pentru vânzare reglementate de SIC 39. SIRF 9 păstrează cerințele existente ale SIC 39 privind clasificarea datoriilor financiare. Detalierea modalității de clasificare a instrumentelor financiare ale Băncii este prezentată în Nota 12.

Deprecierea activelor financiare

SIRF 9 a înlocuit modelul pierderilor din creditare suportate din SIC 39 cu un model bazat pe pierderi așteptate din creditare. În conformitatea cu SIRF 9 pierderile din credit se înregistrează mai devreme decât conform SIC 39. Detalierea modalității de formare a pierderilor din creditare așteptate ale Băncii este prezentată în Nota 3.h.

Tranziția

Modificarea politicilor contabile rezultate din adoptarea SIRF 9 au fost aplicate retroactiv, cu excepția:

- Perioadele comparative nu au fost retratate, considerând aplicarea excepției permise de SIRF 9. Diferențele din aplicarea SIRF 9 asupra valorilor contabile ale activelor financiare la adoptarea inițială a SIRF 9 au fost recunoscute în capital și rezerve la 1 ianuarie 2018. Astfel, informațiile prezentate pentru anul 2017 nu reflectă cerințele SIRF 9 și astfel nu sunt comparabile cu informațiile prezentate pentru anul 2018 conform SIRF 9.

Următoarele evaluări au fost efectuate în baza faptelor și circumstanțelor care existau la data aplicării inițiale a SIRF 9 (1 ianuarie 2018):

- Determinarea modelului de afaceri în care este încadrat activul financiar;
- Desemnarea sau revocarea desemnărilor anterioare a activelor financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere;
- Dacă un instrument de datorie deținea un risc de credit jos la data aplicării inițiale a SIRF 9, atunci Banca a presupus că riscul de credit al acestui instrument de datorie nu a crescut semnificativ de la recunoașterea inițială a acestuia.

Detalierea modificărilor și impactului din aplicarea inițială a SIRF 9 este prezentată în Nota 12 și 20.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

b. Reevaluarea soldurilor şi tranzacţiilor în valută străină

Tranzacţiile în valută străină sunt înregistrate la rata de schimb din ziua tranzacţiei şi sunt zilnic reevaluate utilizând cursul oficial al leului moldovenesc. La data Bilanţului contabil, activele monetare şi datoriile denominate în valută sunt convertite la cursul oficial al leului moldovenesc din data bilanţului. Pentru anii 2017 - 2018 cursul oficial al leului moldovenesc faţă de valutele de referinţă a fost următorul:

	Anul 2018		Anul 2017	
	mediu pe perioadă	la finele perioadei	mediu pe perioadă	la finele perioadei
USD/MDL	16,8031	17,1427	18,4902	17,1002
EUR/MDL	19,8442	19,5212	20,8282	20,4099
GBP/MDL	22,4380	21,6511	23,7824	22,9715
XDR/MDL	23,7875	23,7710	25,6155	24,2942
XAU/MDL	685,5073	695,1387	746,9164	710,1013

Diferenţele de schimb valutar rezultate din finalizarea tranzacţiilor la rate de schimb diferite de cele ale stocului valutar sunt recunoscute în Situaţia rezultatului global individual.

c. Mijloace băneşti şi echivalente de numerar

Pentru întocmirea Situaţiei fluxurilor de mijloace băneşti, numerarul şi echivalentele de numerar cuprind numerar în valută străină deţinut în casă, conturi curente şi plasamente pe termen scurt în alte bănci şi valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova cu scadenţa mai mică de 3 luni de la data achiziţionării. În Bilanţul contabil numerarul este recunoscut la valoare nominală, iar plasamentele pe termen scurt în bănci sunt recunoscute la cost amortizat şi sunt prezentate pe bază netă (numerarul în casă în monedă naţională fiind compensat cu moneda naţională emisă în circulaţie).

d. Aur monetar

Aurul în Bancă se păstrează în lingouri bancare care corespund cerinţelor de certificare internaţională şi de tranzacţionare pe piaţa monetară. Fiind activ component al activelor oficiale de rezervă aurul este considerat a fi un activ monetar. Reieşind din caracteristicile expuse mai sus, Conducerea Băncii conştientizează că SIRF nu acoperă aspectele aferente tratamentului contabil al aurului monetar. Respectiv, considerând prevederile p.10-12 din Standardul Internaţional de Contabilitate 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile şi erori", Banca a determinat ca fiind relevantă aplicarea unei politici contabile specifice aferente aurului monetar, similară celei stabilite pentru contabilizarea instrumentelor financiare şi prezentarea dezvăluirilor aferente aurului, în calitatea sa de activ monetar, în componenţa instrumentelor financiare. Aurul monetar se recunoaşte iniţial la valoarea justă plus costul de tranzacţionare. Reevaluarea valorii aurului se efectuează zilnic conform preţului stabilit de către Bancă în conformitate cu indicatorul $P_{Au\ USD}$ fixat de compania London Gold Market Fixing Ltd. Reflectarea în evidenţa contabilă a aurului se efectuează conform metodei costului mediu ponderat.

Veniturile şi pierderile nerealizate din reevaluarea aurului monetar sunt recunoscute în Situaţia rezultatului global individual şi raportate în Alte venituri globale ca alte rezerve din capital. La derecunoaştere, acestea sunt recunoscute în venituri /pierderi realizate cu reflectarea acestora în contul de profit sau pierdere al perioadei.

e. Active în organizaţii financiare internaţionale

Sumele înregistrate în Bilanţul contabil la poziţia „Active în organizaţii financiare internaţionale" includ, în principal, cota de participare a Republicii Moldova la Fondul Monetar Internaţional (FMI). Această sumă este stabilită în Drepturi Speciale de Tragere (XDR), dar evidenţa ei se ţine în MDL. Creanţele organizaţiilor internaţionale, cota Republicii Moldova la FMI sunt evaluate la cost amortizat.

Deloitte.
marked for identification purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

f. Instrumente financiare

Instrumentele financiare ale Băncii cuprind:

- Numerar şi plasamente pe termen scurt în bănci
- Active ale organizațiilor financiare internaționale
- Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova
- Credite acordate băncilor şi altor persoane
- Valori mobiliare investiționale
- Moneda națională în circulație
- Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova
- Disponibilități ale băncilor şi altei clientele
- Certificate emise de Banca Națională a Moldovei
- Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale

Recunoaşterea activelor şi datoriilor financiare

Banca recunoaşte activele şi datoriile financiare nederivate în Bilanțul contabil utilizând contabilitatea la data decontării, atunci când acestea devin parte din prevederile contractuale aferente activului sau datoriei financiare (achiziționări standard), adică atunci când există posibilitatea intrării sau ieşirii în /din Bancă a unui beneficiu economic viitor asociat acestor active şi datorii financiare şi costul sau valoarea acestora pot fi determinate în mod cert.

Derecunoaşterea activelor şi datoriilor financiare

Banca derecunoaşte un activ financiar atunci când expiră drepturile contractuale asupra fluxurilor de mijloace băneşti care decurg din activul financiar, sau când transferă drepturile contractuale de a primi fluxurile de mijloace băneşti din activul financiar într-o tranzacție în care toate riscurile şi beneficiile aferente deținerii activului financiar sunt transferate. Banca derecunoaşte o datorie financiară atunci când obligațiunile contractuale aferente datoriei financiare au fost stinse sau anulate, sau au expirat.

Clasificarea activelor şi datoriilor financiare

Politici contabile începând cu 1 ianuarie 2018

La recunoaşterea inițială, Banca clasifică activele sale financiare în următoarele categorii: active financiare evaluate la cost amortizat, active financiare evaluate la valoarea justă prin AERG şi active financiare evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere.

Un activ financiar este evaluat la cost **amortizat** dacă sunt îndeplinite ambele condiții:

1) activul financiar este deținut în cadrul unui model de afaceri al cărui obiectiv este de a deține activele financiare pentru a colecta fluxurile de mijloace băneşti contractuale şi
2) termenii contractuali ai activului financiar generează, la anumite date, fluxuri de mijloace băneşti care sunt exclusiv plăți ale principalului şi ale dobânzii aferente valorii principalului datorat (testul DPPD – doar plăți de principal şi dobândă).

Costul amortizat al unui activ financiar sau al unei datorii financiare este valoarea la care activul financiar sau datoria financiară este evaluat(ă) la recunoaşterea inițială minus rambursările de principal, plus sau minus amortizarea cumulată utilizând metoda dobânzii efective pentru fiecare diferență dintre valoarea inițială şi valoarea la scadență, şi minus orice reducere pentru depreciere.

După recunoaşterea inițială, activele financiare evaluate la cost amortizat sunt evaluate ulterior la costul amortizat utilizând metoda dobânzii efective şi diminuat cu valoarea reducerilor pentru pierderi de credit aşteptate. Pierderea de credit aşteptată şi veniturile din dobânzi sunt recunoscute în Situația rezultatului global individuală (Venituri din dobânzi, Cheltuieli cu pierderi din credit aşteptate).

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

f. Instrumente financiare (continuare)

Clasificarea a activelor și datoriilor financiare (continuare)

Politici contabile începând cu 1 ianuarie 2018 (continuare)

Din această categorie fac parte valorile mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova, care anterior erau clasificate parțial drept disponibile pentru vânzare, parțial drept păstrate până la scadență, fiind prezentate în Bilanțul contabil la articolul „Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova ", creditele acordate băncilor și altor persoane, valorile mobiliare investiționale în valută străină clasificate anterior drept păstrate până la scadență, precum și mijloacele deținute în conturile curente în valută străină, depozitele la termen în valută străină și creditele overnight.

Un activ financiar este evaluat la **valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global (AERG)** dacă sunt îndeplinite ambele condiții:

1) activul financiar este deținut în cadrul unui model de afaceri al cărui obiectiv este îndeplinit atât prin colectarea fluxurilor de mijloace bănești contractuale, cât și vânzarea activelor financiare și
2) termenii contractuali ai activului financiar generează, la anumite date, fluxuri de mijloace bănești care sunt exclusiv plăți ale principalului și ale dobânzii aferente valorii principalului datorat.

Din această categorie fac parte valorile mobiliare investiționale în valută străină anterior evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere, inclusiv valorile mobiliare în valută străină gestionate extern și Cota în Fondul monetar internațional.

Celelalte active financiare, care nu corespund criteriilor de evaluare fie la cost amortizat, sau la valoarea justă prin AERG sunt clasificate și evaluate la **valoarea justă prin profit sau pierdere.** Banca nu deține astfel de instrumente în bilanțul său contabil individual la 31 decembrie 2018 și 1 ianuarie 2018. Pe parcursul anului 2018, Banca a clasificat instrumentele valutare Forward și Swap în categoria activelor financiare evaluate la valoarea justă prin contul de profit sau pierdere.

Determinarea modelului de afaceri

Banca determină modelul de afaceri al unui activ financiar la nivelul portofoliului în care acesta este deținut, portofoliile reflectând cel mai relevant modalitatea de gestiune a activelor și de prezentare a informațiilor către conducere.

La stabilirea modelului de afaceri aferent gestionării diferitor clase de active financiare asociate rezervelor valutare s-au analizat obiectivele de constituire și gestionare a fiecărei tranșe a rezervelor valutare, activitatea aferentă vânzărilor din portofolii (frecvența, volumele și perioade), factorii pe care se bazează decizia de management, parametrii de risc pentru administrarea activelor de rezervă, evaluarea performanței și semnificația relativă a diferitor surse de venit.

În cazul instrumentelor financiare denominate în monedă națională, valorilor mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova și instrumentelor monetare (credite acordate), s-a ținut cont de obiectivele deținerii instrumentelor financiare în portofolii, obiectivele de politică monetară, frecvența și volumul vânzărilor din portofoliu și alte particularități ale acestora reieșind din cadrul legislativ și normativ în vigoare privind atribuțiile Băncii.

Determinarea caracteristicilor fluxurilor de numerar – exclusiv plăți ale principalului și ale dobânzii

Determinarea caracteristicilor fluxurilor de numerar se aplică la nivel de instrument financiar, pentru a verifica dacă acestea reprezintă doar plata principalului și a dobânzii. În scopul evaluării testului privind caracteristicile fluxurilor de numerar, principalul este definit drept valoare justă a unui activ financiar la data recunoașterii inițiale, iar dobânda drept remunerarea primită pentru efectul în timp al banilor și riscul de credit asociat principalului pentru o perioadă anumită de timp și pentru alte riscuri și costuri generice (lichiditate, administrative etc.), precum și o anumită rentabilitate, în cazul în care este urmărită conform cadrului legislativ.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

f. Instrumente financiare (continuare)

Clasificarea activelor și datoriilor financiare (continuare)

Politici contabile începând cu 1 ianuarie 2018 (continuare)

În determinarea dacă fluxurile de numerar sunt doar plăți de principal și dobândă, Banca analizează condițiile contractuale și termenii instrumentului, pentru a identifica dacă există termeni care pot modifica timpul sau valoarea fluxurilor de numerar care nu ar respecta termenul de principal și dobânzi. În acest sens, Banca analizează condițiile de răscumpărare anticipată sau de extindere a termenilor instrumentului (obligațiuni de stat) , evenimente contingente, actualizarea dobânzii pentru instrumentele cu dobândă variabilă sau alte modificări ale instrumentului (instrumente indexate la rata inflației, rate de referințe ajustate cu periodicități diferite de durata ratei etc.) care pot modifica remunerarea pentru efectul în timp al banilor.

Datoriile financiare sunt clasificate și măsurate la cost amortizat.

Reclasificarea activelor și datoriilor financiare

Activele financiare nu sunt reclasificate după recunoașterea inițială, cu excepția cazurilor în care Banca își modifică modelul de afaceri în care este administrat activul respectiv.

Politici contabile până la 1 ianuarie 2018

Banca clasifică activele sale financiare în următoarele categorii: active financiare la valoarea justă prin profit sau pierdere, credite și creanțe, investiții păstrate până la scadență și active financiare disponibile pentru vânzare.

Active financiare la valoarea justă prin profit sau pierdere

Activele financiare la valoarea justă prin profit sau pierdere sunt valori mobiliare care au fost achiziționate fie cu scopul generării unui profit din fluctuațiile pe termen scurt ale prețului, fie sunt valori mobiliare incluse în portofoliu cu o tendință de generare a profiturilor pe termen scurt. Inițial, acestea sunt recunoscute în Bilanțul contabil la data decontării la valoarea justă cu reflectarea separată în conturile bilanțiere a valorii nominale, scontului sau primei neamortizate, dobânzii cumpărate și dobânzii calculate. După recunoașterea inițială, aceste valori mobiliare sunt reevaluate la valoarea justă, în baza prețului cotat pe piața principală (prețul BID furnizat de Sistemul Informațional Bloomberg), rezultatul reevaluării fiind reflectat separat în bilanțul contabil. Dobânda de la valorile mobiliare este recunoscută în venituri din dobânzi.

Această categorie de active financiare cuprinde valorile mobiliare emise de nerezidenți cu cupon sau scont și achiziționate pe pieţele străine, care sunt prezentate în Bilanțul contabil la articolul „Valori mobiliare investiționale".

Credite și creanțe ale Băncii

Creditele și creanțele Băncii reprezintă instrumente financiare, prin care mijloacele băneşti sunt acordate direct împrumutatului și sunt recunoscute în Bilanțul contabil când mijloacele sunt înaintate beneficiarului. Acestea sunt instrumente nederivate, cu plăți determinate, pe care Banca nu intenționează să le comercializeze și sunt inițial înregistrate la valoarea justă a mijloacelor alocate și, ulterior, sunt evaluate la costul amortizat.

Creditele acordate băncilor și altor persoane sunt evaluate ulterior la costul amortizat, și se determină ca rambursările de principal minus amortizarea acumulată, utilizând metoda dobânzii efective și minus reducerile pentru pierdere din deprecierea acestora.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

f. Instrumente financiare (continuare)

Clasificarea activelor și datoriilor financiare (continuare)

Politici contabile până la 1 ianuarie 2018 (continuare)

Investiții păstrate până la scadență

Investițiile păstrate până la scadență sunt active financiare nederivate cu plăți fixe sau determinabile și scadențe fixe, pe care Banca are intenția și abilitatea de a le deține până la scadență și care nu corespund definiției de credite și creanțe. Inițial, acestea sunt recunoscute în Bilanțul contabil la data decontării la valoarea justă cu reflectarea separată în conturile bilanțiere a valorii nominale, dobânzii cumpărate, dobânzii calculate și primei /scontului neamortizate. După recunoașterea inițială, activele financiare păstrate până la scadență sunt evaluate ulterior la costul amortizat utilizând metoda dobânzii efective și diminuat cu valoarea provizionului pentru deprecierea valorii. Pierderea din depreciere este recunoscută în Situația rezultatului global, iar dobânda de la valorile mobiliare este recunoscută în venituri din dobânzi.

Reclasificarea sau vânzarea unei valori mai mult decât nesemnificative din investițiile păstrate până la scadență va conduce la reclasificarea tuturor investițiilor păstrate până la scadență în active financiare disponibile pentru vânzare și se va interzice clasificarea valorilor mobiliare în categoria investițiilor deținute până la scadență în anul de gestiune și în următorii doi ani financiari.

Această categorie de active financiare cuprinde valorile mobiliare păstrate până la scadență, emise de nerezidenți cu cupon sau scont și achiziționate pe pieţele străine, care sunt prezentate în Bilanțul contabil la articolul „Valori mobiliare investiționale "și valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova, păstrate până la scadență, care sunt prezentate în Bilanțul contabil la articolul „Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova ".

Active financiare disponibile pentru vânzare

Toate activele financiare nederivate, care nu sunt clasificate la valoarea justă prin profit sau pierdere, credite și creanțe sau păstrate până la scadență sunt incluse în categoria valorilor mobiliare disponibile pentru vânzare.

Inițial, activele disponibile pentru vânzare sunt recunoscute la valoarea justă (inclusiv costurile de tranzacționare). Ulterior recunoașterii inițiale, ele sunt reevaluate la valoarea justă, determinată în conformitate cu tehnicile de evaluare proprii ale Băncii, după cum este expus în Nota 3 lit. f.

Veniturile și pierderile nerealizate aferente acestei categorii de active financiare sunt recunoscute în Situația rezultatului global și raportate în alte rezerve din capital. Când activele financiare disponibile pentru vânzare sunt scoase din evidență, pierderea sau venitul cumulativ, inițial recunoscut în capital, este recunoscut în venituri sau pierderi din Situația rezultatului global.

Dobânda calculată utilizând metoda dobânzii efective este recunoscută în Situația rezultatului global.

În această categorie banca include valorile mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova, care sunt prezentate în Bilanțul contabil la articolul „Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova".

Datoriile financiare sunt clasificate și măsurate la cost amortizat.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

g. Valoarea justă a instrumentelor financiare

Valoarea justă reprezintă prețul care ar fi încasat pentru vânzarea unui activ sau plătit pentru transferul unei datorii într-o tranzacție reglementată între participanții de pe piață, la data evaluării. O evaluare la valoarea justă presupune că tranzacția de vânzare a activului sau transferul datoriei are loc pe piața principală pentru activ sau datorie, în absența unei piețe principale, pe cea mai avantajoasă piață pentru activ sau datorie.

Valorile mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă sunt clasificate ca active financiare la valoarea justă prin AERG, pierderile sau veniturile din reevaluarea lor la valoarea de piață fiind recunoscute în alte elemente ale rezultatului global, iar la derecunoașterea acestora fiind reclasificate în Situația rezultatului global în categoria Pierderi/Venituri din reevaluarea valorilor mobiliare. Diferențele de curs valutar aferente reevaluării valorilor mobiliare sunt recunoscute similar în alte elemente ale rezultatului global, la derecunoaștere fiind reclasificate în Pierderi/Venituri din tranzacții și diferențe de curs valutar.

Considerând caracteristicile specifice ale cotei în Fondul Monetar Internațional (drepturile alocate, modalitate de aderare și structurarea derecunoașterii, beneficiile alocate) și lipsa pieței și tranzacțiilor cu astfel de instrumente, gradul înalt de siguranță și acceptare pe piața internațională, valoarea contabilă a cotei Republicii Moldova în Fondul Monetar Internațional reprezintă valoarea justă a acesteia.

Valoarea justă a instrumentelor financiare evaluate la cost amortizat este stabilită de Bancă utilizând informațiile disponibile pe piață și metodologiile corespunzătoare de evaluare, cum ar fi tehnicile fluxurilor bănești decontate. La aplicarea tehnicilor fluxurilor bănești decontate, fluxurile bănești estimate pentru viitor sunt bazate pe cele mai bune decizii ale conducerii și rata scontului este o rată de piață la data Bilanțului contabil cu condiții și termeni similari. Totodată, este necesar ca raționamentele profesionale să fie aplicate la interpretarea datelor de piață pentru obținerea valorii juste estimate.

Valoarea justă a valorilor mobiliare de stat deținute în portofoliu (pentru scadențele care nu au fost tranzacționate recent pe piața secundară) se estimează prin obținerea la data de raportare a ratelor noi de dobândă (curente pe piață) pentru fiecare scadență a valorilor mobiliare de stat deținute în portofoliul Băncii din curba ratelor curente ale dobânzilor pentru instrumentele care au o piață activă a valorilor mobiliare de stat. La clasificarea valorii juste a instrumentelor financiare se utilizează ierarhia valorii juste care reflectă semnificația intrărilor de date utilizate pentru efectuarea evaluărilor respective. În cazul în care piața activă a valorilor mobiliare de stat este alta decât piața primară (interbancară), Banca determină valoarea de piață prin metodologii interne și referințe la dobânzile similare ale pieței active pentru instrumentele respective.

Ierarhia valorii juste cuprinde următoarele trei niveluri:

- Nivelul 1: prețurile cotate (neajustate) de pe pieţele active pentru activele sau obligațiunile identice.

La această categorie Banca atribuie aurul monetar, valorile mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin AERG

- Nivelul 2: intrările, altele decât prețurile cotate, incluse în nivelul 1 care sunt observabile pentru active sau obligațiuni, fie direct (adică drept prețuri), fie indirect (adică derivate din prețuri).

În perioadele de raportare încheiată la 31 decembrie 2018, atribuie la această categorie cota FMI. Pentru anul financiar încheiat la 31 decembrie 2017, la această categorie Banca atribuie valorile mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova disponibile pentru vânzare.

- Nivelul 3: intrările pentru active sau obligațiuni care nu se bazează pe datele observabile pe piață (intrări neobservabile).

În perioadele de raportare Banca nu are articole atribuite la această categorie. Clasificarea valorii juste a activelor financiare ale Băncii în cele trei niveluri este expusă în Nota 12.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

h. Deprecierea activelor financiare

Politici contabile începând cu 1 ianuarie 2018

Activele financiare deținute de Bancă și evaluate la cost amortizat și la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global sunt testate pentru depreciere conform modelului de depreciere bazat pe pierderile din credit așteptate. Pierderile din credit așteptate reprezintă o estimare ponderată a probabilității pierderilor din risc de credit. Acestea sunt evaluate ca valoare prezentă actualizată a diferenței dintre fluxurile de mijloace bănești contractuale datorate Băncii și fluxurile de mijloace bănești pe care Banca se așteaptă să le primească ca urmare a ponderării mai multor scenarii economice viitoare, actualizate utilizând rata dobânzii efective.

Banca aplică un model de depreciere din 3 stadii, bazat pe pierderile aferente riscului de credit, utilizând abordarea de pierderi așteptate. Modelul de depreciere se aplică instrumentelor financiare evaluate la cost amortizat și celor evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global și nu se aplică instrumentelor financiare evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere. În cadrul celor 3 stadii de depreciere, activele financiare pot migra dintr-un stadiu în altul în baza modificării riscului de credit față de recunoașterea inițială.

Stadiul 1–Pentru activele financiare din stadiul 1, pierderile așteptate se calculează pentru o perioadă de 12 luni, aplicând și probabilitatea de înregistrare a pierderilor valabilă pentru o perioadă de 1 an.

Stadiul 2. În cazul unei creșteri semnificative a riscului de credit față de recunoașterea inițială, activul financiar migrează spre stadiul 2. Pentru activele financiare din stadiul 2, se calculează pierderea așteptată pe toată perioada de viață a activului, aplicând o probabilitate de înregistrare a pierderilor ce acoperă scadența reziduală a activului financiar.

Stadiul 3. Criteriul de migrare în stadiul 3 reprezintă atribuirea statutului de default activului financiar. Calculul pierderii așteptate se efectuează pe toată perioada de viață a activului.

La recunoașterea inițială, activele financiare aferente rezervelor valutare și instrumentelor în moneda națională au fost clasificate în stadiul 1, fiind considerate active financiare cu risc scăzut. De aceeași abordare vor beneficia și instrumentele financiare care, ulterior, vor fi investite.

O creștere semnificativă a riscului de credit asociat unui instrument financiar din cadrul rezervelor valutare reprezintă o retrogradare a rating-ului emitentului sub nivelul minim admisibil (A-) conform *Regulamentului cu privire la gestionarea rezervelor internaționale.* În cazul instrumentelor financiare în moneda națională, o creștere semnificativă a riscului de credit reprezintă o retrogradare conform metodologiilor interne a activelor în monedă națională. În acest caz, instrumentul financiar va fi clasificat în stadiul 2, iar pierderea asociată riscului de credit va fi calculată pe toată perioada instrumentului, până la scadența acestuia. De asemenea, o întârziere a plății de peste 30 de zile reprezintă un factor determinant de migrare a activului din stadiul I în Stadiul 2 pentru toate activele financiare deținute de către Bancă.

La fiecare dată de raportare Banca evaluează dacă există dovezi sau indicii de default a instrumentelor financiare măsurate la cost amortizat și valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global.

Default este considerată incapacitatea emitentului sau contrapărții de a-și onora obligațiunile contractuale. Banca consideră un instrument financiar în default și îl catigorisește în stadiul 3 atunci când unul sau mai multe evenimente de depreciere au survenit după recunoașterea inițială, ce au un impact negativ asupra fluxurilor de numerar estimate. Indicii sau evenimente care ar indica survenirea cazului de default sunt:

- dificultate financiară semnificativă a debitorului sau a emitentului.
- o încălcare a contractului, cum ar fi default-ul sau o neplată;
- dispariția unei piețe active pentru acel activ financiar din cauza dificultăților financiare

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3 Politici contabile semnificative (continuare)

h. Deprecierea activelor financiare (continuare)

Politici contabile începând cu 1 ianuarie 2018

- acordarea unor concesii debitorului, din motive economice sau contractuale legate de dificultățile financiare ale debitorului, pe care Banca nu ar fi lua-o în considerare în alt mod;
- devine probabil că debitorul va intra în faliment sau într-o altă formă de reorganizare.

Un instrument financiar din categoria rezervelor valutare va fi clasificat în stadiul 3 când rating-ul său este diminuat succesiv și trece din categoria "investment grade" în cea "junk" (rating inferior celui de "BBB-"). În cazul activelor financiare în monedă națională, Banca va clasifica un instrument financiar în stadiul 3 în cazul în care acesta migrează în categoria Default conform modelelor și sistemului de rating intern. De asemenea, o întârziere a plății de peste 90 de zile reprezintă un factor determinant de migrare a activului din stadiul 2 în Stadiul 3 în cazul instrumentelor financiare din rezervele valutare și expunerile față de băncile licențiate.

Ținând cont de calitatea creditară înaltă a activelor financiare la 1 ianuarie 2018, Banca a optat pentru opțiunea practică de determinare a pierderilor așteptate aferente riscului de credit, ce se bazează pe estimarea acestora pentru un orizont de 12 luni

Instrumentele financiare aferente rezervelor valutare ce au un rating BBB- și superior acestuia, cărora li se atribuie calificativul "investment grade" sunt considerate cu risc scăzut. Calificativul de "investment grade" al unui instrument financiar indică o probabilitate scăzută de default al emitentului. Instrumentele cu rating cuprins între "AAA" și "AA" sunt considerate cu calitate creditară înaltă, ce denotă o capacitate înaltă a emitentului de a-și onora obligațiunile contractuale. Instrumentele cu rating cuprins între "A" și "BBB" au o calitate creditară medie, ce denotă o capacitate puternică a emitentului de a-și onora plățile. În acest caz, emitenții au o situație stabilă, își pot achita datoriile, dar ar putea întâmpina careva dificultăți în cazul deteriorării mediului economic. Totodată, instrumentele cu rating "BB", "B" și "CCC" au o calitate creditară joasă și sunt considerate investiții speculative sau "junk". Emitenții acestor instrumente au o vulnerabilitate ridicată la modificarea condițiilor economice, cu impact semnificativ asupra capacității de plată, în cazul unor recesiuni sau deteriorări a condițiilor mediului economic.

Având în vedere că, în conformitate cu Regulamentul cu privire la gestionarea rezervelor internaționale, rating-ul minim în care poate fi efectuată o investiție constituie "A-" și este determinat ca rating-ul mediu calculat în baza cotațiilor celor 3 agenții de rating, toate activele financiare din portofoliul de investiții al BNM sunt considerate cu risc scăzut.

Formula de calcul a pierderilor așteptate asociate riscului de credit este derivată prin determinarea expunerii la default, probabilității de default (PD) și pierderii în caz de default (LGD). În determinarea pierderilor din depreciere preconizată și scenariile utilizate Banca aplică informațiile derivate din raportul "Annual Corporate Default Study and Rating Transitions" publicat anual de agenția de rating Standard &Poor's, ratele de default cumulative "Sovereign Foreign - Currency Cumulative Average Default Rates With Rating Modifier" și "Sovereign Local-Currency Cumulative Average Default Rates With Rating Modifier" din raportul "Annual Sovereign Default Study and Rating Transitions" publicat anual de agenția de rating Standard &Poor's, modele interne de determinare a probabilităților de default pentru activele în monedă națională, factori macroeconomici în aplicarea informațiilor viitoare. În cazul estimării pierderilor pe toată perioada instrumentului financiar până la scadența acestuia, în fiecare an se va estima probabilitatea de default marginală. Totodată, probabilitatea de default marginală într-un anumit an se va aplica doar eșantionului care a supraviețuit default-ului în anul sau anii precedenți.

Valorile mobiliare de stat emise în monedă națională deținute în portofoliul Băncii sunt tratate ca instrumente financiare cu risc de credit minim (clasificate în Stadiul 1), considerând sustenabilitatea indicatorilor de datorie și factorii macroeconomici incorporați în modelele financiare în relație cu Banca, precum și lipsa cazurilor de default a instrumentelor mobiliare emise în monedă națională.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3 Politici contabile semnificative (continuare)

h. Deprecierea activelor financiare (continuare)

Politici contabile până la 1 ianuarie 2018

Reduceri pentru pierderi din deprecierea creditelor şi provizioanelor pentru pierderi la angajamente condiţionale sunt constituite dacă există dovezi obiective (ce ţin de starea financiară a băncii licenţiate, asigurarea rambursării creditelor, efectuarea plăţilor curente, renegocierea sau prolongarea termenelor de rambursare a creditelor şi /sau dobânzilor aferente) conform cărora Banca nu va fi în măsură să recupereze toate sumele datorate (suma iniţială a creditului şi dobânzile aferente).

Suma reducerii pentru pierderi din deprecierea creditelor reprezintă diferenţa dintre valoarea contabilă şi valoarea recuperabilă estimată, calculată ca valoarea actualizată a fluxurilor de mijloace băneşti estimate a fi recuperate, inclusiv sumele recuperabile din gaj, actualizate la rata efectivă iniţială a dobânzii instrumentului. Diminuarea sau majorarea reducerii pentru pierderi din deprecierea creditelor şi provizioanelor pentru pierderi la angajamente condiţionale se efectuează în cazul în care suma reducerii /provizionului calculat la data curentă este respectiv mai mică sau mai mare decât suma reducerii /provizionului format anterior. Reducerea pentru pierderi din deprecierea creditului se utilizează pentru acoperirea creditelor clasificate ca neperformante în cazul falimentării băncii licenţiate şi /sau insuficienţei mijloacelor proprii ale acesteia pentru achitarea datoriilor către Bancă.

Reduceri pentru pierderi din deprecierea creditelor şi provizioanelor pentru pierderi la angajamente condiţionale sunt constituite dacă există dovezi obiective (ce ţin de starea financiară a băncii licenţiate, asigurarea rambursării creditelor, efectuarea plăţilor curente, renegocierea sau prolongarea termenelor de rambursare a creditelor şi /sau dobânzilor aferente) conform cărora Banca nu va fi în măsură să recupereze toate sumele datorate (suma iniţială a creditului şi dobânzile aferente).

Suma reducerii pentru pierderi din deprecierea creditelor reprezintă diferenţa dintre valoarea contabilă şi valoarea recuperabilă estimată, calculată ca valoarea actualizată a fluxurilor de mijloace băneşti estimate a fi recuperate, inclusiv sumele recuperabile din gaj, actualizate la rata efectivă iniţială a dobânzii instrumentului. Diminuarea sau majorarea reducerii pentru pierderi din deprecierea creditelor şi provizioanelor pentru pierderi la angajamente condiţionale se efectuează în cazul în care suma reducerii /provizionului calculat la data curentă este respectiv mai mică sau mai mare decât suma reducerii /provizionului format anterior. Reducerea pentru pierderi din deprecierea creditului se utilizează pentru acoperirea creditelor clasificate ca neperformante în cazul falimentării băncii licenţiate şi /sau insuficienţei mijloacelor proprii ale acesteia pentru achitarea datoriilor către Bancă.

i. Acorduri repo

Acordurile repo reprezintă tranzacţii de vânzare /cumpărare a valorilor mobiliare cu angajamentul răscumpărării /vânzării lor ulterioare la o dată prestabilită şi la un preţ anterior convenit. Banca utilizează aceste acorduri în scopul absorbţiei de lichiditate (reverse repo) sau în scopul injectării de lichiditate pe piaţă (repo).

Valorile mobiliare vândute /cumpărate cu un angajament simultan de răscumpărare (vânzare) la o dată anumită sunt recunoscute în Bilanţul contabil ca operaţiuni reverse repo/ repo la data decontării la valoarea justă. Diferenţa dintre preţul de vânzare şi preţul de răscumpărare reprezintă cheltuieli cu dobânzi, iar diferenţa dintre preţul de cumpărare şi preţul de revânzare reprezintă venituri din dobânzi calculate utilizând metoda ratei dobânzii efective. Dobânda se calculează lunar în ultima zi lucrătoare a lunii gestionare şi la scadenţa tranzacţiilor repo.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3 Politici contabile semnificative (continuare)

j. Operațiuni forward

Tranzacțiile valutare Forward și etapele Forward ale swap-urilor, ce implică un schimb de valută străină la o dată ulterioară, contra monedă națională sau contra altă valută străină reprezintă instrumente financiare derivate, recunoscute la valoarea justă prin contul de profit sau pierdere cu reflectarea noționalului în conturile extrabilanțiere, utilizând contabilitatea la data tranzacționării la cursul spot al tranzacției.

Operațiunile valutare la termen (Forward și etapele Forward ale swap-urilor), înregistrate în conturile extrabilanțiere se reevaluează începând cu data încheierii tranzacției sau plus maximum două zile lucrătoare conform condițiilor de decontare a operațiunilor de bază la cursul oficial al leului moldovenesc față de valutele străine. Veniturile și /sau pierderile nerealizate obținute din reevaluarea operațiunilor valutare la termen sunt recunoscute în Situația rezultatului global. Diferența dintre ratele spot și Forward la tranzacțiile valutare la termen urmează a fi reflectate în conturile bilanțiere și se consideră ca dobânda de plătit sau de primit în bază cumulativă atât pentru cumpărările cât și pentru vânzările la termen.

k. Investiții în filiale

Investiția în filiale se recunoaște inițial în situațiile financiare individuale la valoarea justă a contraprestației transferate la data obținerii controlului, fondării, formele posibile ale contraprestației fiind numerarul și alte active (bunuri).

Investiția în filială (contribuția în capital, aporturile adiționale) se recunoaște atunci când Banca are un angajament contractual de a face contribuția, atunci când contribuția corespunde definiției de activ. După recunoașterea inițială, investițiile în filiale sunt evaluate în situațiile financiare individuale la cost, minus pierderile din depreciere. Veniturile din dividende de la filiale sunt recunoscute în Situația individuală a rezultatului global al exercițiului la data la care este stabilit dreptul de a primi și este probabil ca aceste dividende să fie colectate. Dividendele sunt reflectate ca o componentă a altor venituri.

l. Imobilizări corporale

Imobilizările corporale sunt înregistrate la cost minus amortizarea acumulată și pierderile acumulate din depreciere.

Cheltuielile privind reparațiile curente și întreținerea sunt înregistrate la cheltuieli din exploatare în momentul realizării lor. Cheltuielile aferente imobilizărilor corporale, efectuate după darea în exploatare a acestora sunt recunoscute ca active doar dacă aceste cheltuieli îmbunătățesc condiția activului peste limitele standardului de performanță evaluat inițial. Amortizarea imobilizărilor corporale se calculează prin metoda liniară, folosindu-se următoarele rate de amortizare:

	Rata anuală, Interval %
Clădiri și construcții similare	5%-10%
Construcții speciale	20%
Mijloace de transport	12,5%-20%
Echipamente speciale, tehnică de procesat, etc.	12,5% -20%
Echipamente de birou	20%
Mașini și utilaje, tehnică de calcul	30%

Un element al imobilizărilor corporale este derecunoscut la cedare sau atunci când nu se mai așteaptă beneficii economice viitoare din utilizarea sau cedarea acestuia. Ratele de amortizare și termenele de utilizare sunt reverificate la fiecare dată de raportare.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

m. Imobilizări necorporale

Imobilizările necorporale reprezintă costurile de achiziție ale programelor informatice. Acestea sunt amortizate folosind metoda liniară pe duratele estimate de viață. Rata anuală de amortizare se determină în dependență de durata de utilizare a activului care se stabilește la momentul dării în exploatare a acestuia, în funcție de perioada în care se preconizează să fie folosit activul sau pe perioada drepturilor contractuale. La 31 decembrie 2018, durata de utilizare a imobilizărilor necorporale aflate în exploatare este de la 1 an până la 10 ani.

Costurile asociate menținerii elementelor de programe informatice sunt recunoscute în Situația rezultatului global în momentul în care sunt efectuate. Un element al imobilizărilor necorporale este derecunoscut la cedare sau atunci când nu se mai așteaptă beneficii economice viitoare din utilizarea sau cedarea acestuia. Ratele de amortizare și termenele de utilizare sunt reverificate la fiecare dată de raportare.

n. Monedă națională în circulație

Moneda națională (bancnotele și monedele) sunt recunoscute la valoarea nominală la punerea acesteia în circulație și este derecunoscută la retragerea acesteia din circulație. Moneda națională în circulație este evaluată la cost amortizat. În scop de prezentare, moneda națională în circulație se diminuează cu moneda națională în casa Băncii. Costurile producerii monedei naționale se reflectă în Situația rezultatului global pe măsura suportării acestora.

Bancnotele comemorative și monedele comemorative și jubiliare sunt recunoscute la data punerii în circulație cu reflectarea în evidența contabilă la valoarea nominală. Bancnotele comemorative și monedele comemorative și jubiliare sunt comercializate la preț de vânzare, iar diferența dintre prețul de vânzare și valoarea nominală se reflectă la venituri.

o. Disponibilități ale băncilor

Disponibilitățile băncilor includ mijloacele pe conturile „Loro" și cele curente ale băncilor rezidente și nerezidente, precum și depozitele acceptate de la bănci și dobânzile calculate aferente acestora.

Disponibilitățile băncilor includ *inter alia* și rezervele obligatorii, pe care băncile trebuie să le mențină în conturile deschise la Bancă în conformitate cu cerințele prudențiale.

În Bilanțul contabil disponibilitățile băncilor sunt prezentate la cost amortizat, inclusiv în cazul depozitelor acceptate. Datorită caracterului de scurtă durată a acestora, conducerea Băncii estimează că valoarea de bilanț aproximează valoarea lor justă.

p. Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova

Disponibilitățile Guvernului includ mijloacele bugetului de stat deținute în valută străină, depozitele la vedere și la termen ale Ministerului Finanțelor și mijloacele Directoratului Liniei de Credit de pe lângă Ministerul Finanțelor și se reflectă în Bilanțul contabil la cost amortizat.

q. Certificate emise de Banca Națională a Moldovei

Certificatele emise de Banca Națională a Moldovei reprezintă valori mobiliare emise cu scont și se reflectă în Bilanțul contabil la data decontării la prețul de vânzare. După recunoașterea inițială certificatele se evaluează la costul amortizat, utilizând metoda ratei dobânzii efective, cu calcularea și reflectarea amortizării scontului în ultima zi lucrătoare a fiecărei luni, și la data scadenței certificatelor Băncii.

r. Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale

Obligațiunile față de organizațiile financiare internaționale sunt recunoscute inițial la valoarea justă. Obligațiunile față de organizațiile financiare internaționale sunt ulterior evaluate la costul amortizat. Orice diferență între încasările nete și valoarea de răscumpărare este recunoscută în Situația rezultatului global pe parcursul perioadei până la scadență.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

s. Alte obligațiuni

Alte obligaţiuni includ obligaţiunile faţă de Bugetul de Stat, contul curent al Fondului de garantare a depozitelor, contul Loro temporar al Centrului casa şi decontări din Tiraspol, contul curent al depozitarului central de valori mobiliare şi se reflectă în Bilanţul contabil la cost amortizat. Alte obligaţiuni includ şi obligaţiuni faţă de personal care se evaluează, în conformitate cu *IAS 19 Beneficiile angajaţilor,* la cost.

t. Capital şi rezerve

Banca tinde să menţină capitalul său la nivelul necesar pentru atingerea obiectivului stabilit în *Legea cu privire la Banca Naţională a Moldovei.*

Capitalul Băncii, include:

- Capitalul statutar:
  - Capitalul autorizat
  - Fondul general de rezervă
- Conturi de rezervă ale veniturilor nerealizate
- Alte conturi de rezervă, în conformitate cu cerinţele SIRF.

Conform prevederilor *Legii cu privire la Banca Naţională a Moldovei,* capitalul statutar este dinamic şi se formează din profitul anului disponibil pentru distribuire, din veniturile obţinute conform articolului 64, aliniatul (3) al legii sus-menţionate, şi /sau din contribuţiile Guvernului, până când mărimea acestuia va atinge 10% din totalul obligaţiunilor monetare ale Băncii (care reprezintă totalitatea obligaţiunilor reflectate în Bilanţul contabil al Băncii, cu excepţia obligaţiunilor faţă de Guvern şi a celor faţă de Fondul Monetar Internaţional).

Capitalul autorizat este subscris şi deţinut exclusiv de către stat, el nu este transferabil sau nu poate fi grevat cu sarcini. Nici o reducere a nivelului obligaţiunilor monetare, atât pe parcursul, cât şi la finele anului financiar, nu implică diminuarea capitalului statutar creat anterior.

Fondul general de rezervă se utilizează exclusiv pentru acoperirea pierderilor nete înregistrate de către Bancă la încheierea anului financiar. În cazul în care la finele anului financiar soldul fondului general de rezervă devine debitor, Guvernul, în persoana Ministerului Finanţelor, în decurs de 60 de zile după primirea raportului auditorului extern asupra Situaţiilor financiare ale Băncii, transferă Băncii o contribuţie de capital în valori mobiliare de stat la o rată a dobânzii de piaţă, în volumul necesar pentru acoperirea soldului debitor.

Deoarece repartizarea veniturilor nerealizate poate afecta realizarea obiectivului Băncii, Banca acumulează veniturile nerealizate, provenite ca urmare a fluctuaţiilor cursurilor valutare în conturile corespunzătoare de rezervă ale veniturilor nerealizate, care se utilizează ulterior pentru acoperirea pierderilor nerealizate generate de sursele respective.

Profitul disponibil pentru distribuire reprezintă profitul net obţinut după defalcarea tuturor veniturilor nerealizate în conturile corespunzătoare de rezervă ale veniturilor nerealizate, acoperirea tuturor pierderilor nerealizate din sursele conturilor corespunzătoare de rezervă ale veniturilor nerealizate, până când soldul acestora devine zero şi după defalcarea în capitalul statutar a veniturilor obţinute din suma totală a bancnotelor şi monedelor metalice retrase din circulaţie, dar neschimbate în perioada stabilită de Bancă, în conformitate cu articolul 64, aliniatul (3) al Legii cu privire la Banca Naţională a Moldovei.

La finele anului financiar, profitul disponibil pentru distribuire se alocă pentru majorarea capitalului statutar în limitele prevăzute la art.19 alin. (3) al Legii cu privire la Banca Naţională a Moldovei, până când nivelul capitalului în totalul obligaţiunilor monetare va constitui 10%, iar ulterior, în cazul în care va fi o diferenţă dintre soldul profitului disponibil pentru distribuire şi suma alocată pentru majorarea capitalului statutar, aceasta se va transfera la Bugetul de stat. În Bilanţul contabil atât capitalul statutar, cât şi rezervele sunt prezentate la cost istoric.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

u. Impozit pe venit

În conformitate cu art. 24 alin. (15) lit. f) al Legii nr.1164-XIII din 24 aprilie 1997 pentru punerea în aplicare a titlurilor I și II ale Codului Fiscal, Banca este scutită de plata impozitului pe veniturile obținute aferente activității sale.

v. Venituri din dobânzi și cheltuieli cu dobânzi

Politica aplicabilă începând cu 1 ianuarie 2018
Veniturile și cheltuielile din dobânzi sunt recunoscute în Situația rezultatului global pentru toate instrumentele evaluate la valoarea justă și la cost amortizat utilizând metoda dobânzii efective. Metoda dobânzii efective reprezintă rata care actualizează exact plățile și încasările viitoare în numerar estimate pe durata de viață preconizată a instrumentului financiar sau, acolo unde este cazul, pe o durată mai scurtă, la valoarea contabilă netă inițială a activului financiar și a costului amortizat a datoriei financiare.

Rata dobânzii efective se calculează la recunoașterea inițială a instrumentului financiar. La aplicarea metodei dobânzii efective pentru instrumentele financiare, altele decât cele achiziționate sau inițiate credit depreciate, Banca ia în calcul fluxurile viitoare de mijloace bănești contractuale, fără efectul pierderilor așteptate din depreciere, toate comisioanele care fac parte integrantă din rata dobânzii efective a unui instrument financiar, costurile tranzacției și primele și sconturile aferente. Pentru acele active achiziționate sau inițiate credit depreciate, Banca calculează o rata efectivă a dobânzii ajustată la pierderea din creditare, considerând fluxurile contractuale, inclusiv pierderile din depreciere. Rata efectivă a dobânzii este revizuită în cazul reestimării periodice a fluxurilor de numerar pentru instrumentele cu rate flotante, pentru a reflecta mișcările în ratele de piață.

Rata efectivă a dobânzii se calculează la recunoașterea inițială a activului sau datoriei financiare. Veniturile și cheltuielile din dobânzi se calculează prin aplicarea ratei dobânzii efective la valoarea contabilă brută a activului financiar și la costul amortizat în cazul datoriilor financiare. În cazul activelor depreciate, venitul din dobânzi se calculează prin aplicarea ratei dobânzii efective la costul amortizat al activului financiar. În cazul în care activul nu mai este depreciat, atunci dobânda revine la calculul de la valoarea contabilă brută a activului.

Veniturile și cheltuielile din dobânzi calculate utilizând rata dobânzii efective prezentate în Situația rezultatului global includ veniturile din dobânzi ale activelor măsurate la cost amortizat și la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global. Cheltuielile din dobânzile activelor financiare cu rată a dobânzii negativă sunt prezentate în *Cheltuieli operaționale.*

Politica aplicabilă până la 1 ianuarie 2018
Veniturile și cheltuielile din dobânzi sunt recunoscute în Situația rezultatului global pentru toate instrumentele evaluate la valoarea justă și la cost amortizat utilizând metoda dobânzii efective. Metoda dobânzii efective reprezintă rata care actualizează exact plățile și încasările viitoare în numerar estimate pe durata de viață preconizată a instrumentului financiar sau, acolo unde este cazul, pe o durată mai scurtă, la valoarea contabilă a activului financiar sau a datoriei financiare.

La aplicarea metodei dobânzii efective pentru instrumentele financiare, Banca ia în calcul fluxurile viitoare de mijloace bănești contractuale, fără efectul pierderilor viitoare din depreciere, toate comisioanele care fac parte integrantă din rata dobânzii efective a unui instrument financiar, costurile tranzacției și primele sau sconturile aferente.

Veniturile și cheltuielile din dobânzi calculate utilizând rata dobânzii efective prezentate în Situația rezultatului global includ veniturile din dobânzi ale activelor păstrare până la scadență, creditelor și creanțelor, activelor disponibile pentru vânzare și activelor financiare evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere. Cheltuielile din remunerarea activelor financiare cu rată a dobânzii negativă sunt prezentate în *Cheltuieli operaționale.*

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

w. Venituri și cheltuieli din comisioane

Comisioanele care sunt parte integrală a ratei efective a dobânzii a instrumentelor financiare sunt incluse în veniturile și cheltuielile din dobânzi calculate conform ratei efective a dobânzii.

Alte comisioane sunt recunoscute la venituri pe măsura prestării serviciilor de către Bancă și la cheltuieli pe măsura primirii serviciilor contractate.

x. Reevaluarea activelor și obligațiunilor în valută străină

Veniturile și /sau pierderile valutare nerealizate se formează în rezultatul reevaluării zilnice a stocurilor valutare ca diferență dintre cursul oficial al leului moldovenesc în raport cu valutele străine care formează stocurile valutare respective și reevaluării conturilor Fondului Monetar Internațional pe parcursul anului financiar.

În calitate de Bancă centrală și în scopul intervenirii pe piața valutară, Banca menține poziții valutare deschise la datele de raportare.

În conformitate cu art. 20 al *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei* la finele anului financiar veniturile nete nerealizate aferente reevaluării stocurilor valutare și valorilor mobiliare în valută străină disponibile în portofoliul Băncii, se transferă în conturile corespunzătoare de rezervă ale veniturilor nerealizate.

Suma pierderilor nete nerealizate, după trecerea acestora prin Situația rezultatului global, se acoperă din sursele conturilor corespunzătoare de rezervă ale veniturilor nerealizate, până când soldul acestora devine zero.

y. Activități fiduciare

În conformitate cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, Banca acționează ca agent al Statului. Activele și veniturile statului aferente acestor activități nu sunt incluse în aceste Situații financiare.

z. Datorii și active contingente

Datoriile contingente presupun obligații posibile apărute ca urmare a unor evenimente trecute și a căror existență vor fi confirmate numai de apariția sau neapariția unuia sau mai multor evenimente viitoare incerte, care nu pot fi în totalitate sub controlul entității. Datoriile contingente reprezintă de asemenea și obligațiile curente apărute ca urmare a unor evenimente trecute, dar care nu sunt recunoscute deoarece nu este sigur că vor fi necesare resurse care să încorporeze beneficiile economice pentru stingerea acestei obligații, sau valoarea obligației nu poate fi evaluată suficient de credibil.

Datoriile contingente nu sunt recunoscute în Situațiile financiare individuale. Ele sunt prezentate în note la Situațiile financiare individuale, cu excepția cazurilor în care posibilitatea ieșirilor de resurse cu beneficii economice este înlăturată.

Activele contingente sunt active posibile care apar urmare unor evenimente anterioare și a căror existență va fi confirmată numai prin apariția sau neapariția unuia sau mai multor evenimente viitoare nesigure, care nu pot fi în totalitate sub controlul entității. Activele contingente nu sunt recunoscute în Situațiile financiare individuale, dar sunt prezentate când o intrare de beneficii economice este probabilă.

aa. Provizioane

Banca recunoaște provizioane atunci când are obligația legală sau implicită de a transfera beneficii economice ca rezultat al unor evenimente trecute și atunci când o estimare rezonabilă a obligației poate fi efectuată.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

3. Politici contabile semnificative (continuare)

bb. Costurile aferente schemelor de pensionare şi beneficiile angajaţilor

Pe parcursul derulării activităţii curente, Banca execută plăţi către bugetul asigurărilor sociale de stat şi fondul asigurării obligatorii de asistenţă medicală al Republicii Moldova, inclusiv cele efectuate în numele angajaţilor săi, conform legislaţiei în vigoare. Contribuţiile de asigurare socială de stat, precum şi primele de asigurare obligatorie de asistenţă medicală suportate de Bancă pe cont propriu se reflectă la cheltuieli în momentul calculării salariului. Banca nu participă la nici o altă schemă de pensionare şi nu are nici o obligaţie de a oferi alte beneficii foştilor sau actualilor angajaţi.

cc. Standarde şi interpretări emise, dar care încă nu au intrat în vigoare

Anumite standarde noi, amendamente şi interpretări la standardele existente nu sunt încă în vigoare pentru anul încheiat la 31 decembrie 2018, şi nu au fost aplicate în întocmirea acestor Situaţii financiare.

SIRF 16 – „Contracte de leasing" (în vigoare de la 01 ianuarie 2019). SIRF 16 înlocuieşte IAS 17 şi prezintă principiile pentru recunoaşterea, evaluarea, prezentarea şi descrierea contractelor de leasing. Obiectivul este să se garanteze că locatarii şi locatorii furnizează informaţii relevante, într-un mod care reprezintă exact respectivele tranzacţii. Pe baza acestor informaţii, utilizatorii Situaţiilor financiare pot evalua efectul pe care îl au contractele de leasing asupra poziţiei financiare, a performanţei financiare şi a fluxurilor de mijloace băneşti ale Băncii. SIRF 16 introduce un model contabil unic al locatarului şi impune unui locatar să recunoască active şi datorii pentru toate contractele de leasing cu un termen mai mare de 12 luni, cu excepţia cazului în care activul-suport are o valoare mică. SIRF 16 preia, în mod substanţial, dispoziţiile privind contabilitatea locatorului din IAS 17. Banca estimează că prevederile acestui standard nu vor avea un impact semnificativ asupra Situaţiilor financiare considerând natura operaţiunilor Băncii.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

4. Managementul riscului

4.1 Cadrul general de gestionare a riscurilor

Pe parcursul desfășurării activității sale, Banca este expusă la o serie de riscuri de natură operațională și financiară. În această notă este prezentată informația despre expunerile Băncii la riscuri, obiectivele, politicile și procesele Băncii pentru evaluarea și monitorizarea riscurilor aferente instrumentelor financiare deținute de Bancă.

Prin prisma atribuțiilor stabilite, *Consiliul de supraveghere* este responsabil de adoptarea standardelor sistemului de control intern, verificarea și evaluarea continuă a funcționării lui și a elementelor acestuia. Respectiv, pentru realizarea atribuțiilor menționate la un nivel calitativ așteptat, Consiliul de supraveghere este asistat de către Comitetul de audit, care la rândul său furnizează consultanță/avize aferent monitorizării proceselor de raportare financiară a Băncii Naționale a Moldovei și a eficienței sistemului de control intern și management al riscurilor.

Metodologia de elaborare, implementare și menținere a sistemului de gestiune a riscurilor, inclusiv a Sistemului de control intern în cadrul Băncii, este aprobată de către Consiliul de supraveghere al Băncii. Politicile de gestionare a riscurilor conțin modul de identificare, evaluare, gestionare și instrumentele de monitorizare a riscurilor cu raportarea directă, periodică sau la necesitate, conducerii Băncii.

Actele normative aprobate de către Consiliul de supraveghere al Băncii, ce stau la baza guvernării corporative, promovează și dezvoltă mediul de control al Băncii, subliniind importanța pe care conducerea Băncii o atribuie controlului intern. Astfel este asigurată conștientizarea și respectarea de către angajați a atribuțiilor și obiectivelor de bază ale Băncii, precum și a funcțiilor și normelor de conduită individuale.

Auditarea și evaluarea Sistemului de control intern și de management al riscurilor în Bancă reprezintă un element al controlului managerial și ține de competența Departamentului Audit Intern. Rezultatele auditului intern și recomandările oferite sunt transmise subdiviziunilor auditate și conducerii executive în vederea punerii în aplicare a recomandărilor de audit, diminuării riscurilor asociate, cu raportarea ulterioară către Comitetul de audit/ Consiliul de supraveghere al Băncii.

Comitetul executiv își asumă responsabilitatea pentru stabilirea și supravegherea cadrului de gestionare al riscurilor instrumentelor financiare, inclusiv prin intermediul Comitetului de investiții, modul de creare și funcționare al căruia se stabilește de Consiliul de supraveghere. Comitetul de investiții are drept atribuții elaborarea și monitorizarea politicilor de gestionare a riscurilor în ariile de responsabilitate specifice, raportând cu regularitate Comitetului executiv rezultatele activității. Comitetul executiv are drept atribuții: stabilirea orizontului investițional; a compoziției valutare normative a rezervelor internaționale; a rating-ului minim în care pot fi efectuate investițiile; aprobarea benchmark-urilor strategice, duratelor și devierilor admisibile ale acestora pentru fiecare valută; aprobarea limitelor maxime pe instrumente și contrapărți/emitenți; adoptarea deciziilor cu privire la transmiterea în gestionare externă a unei părți din rezervele internaționale ale statului.

Comitetul de investiții are următoarele atribuții: analiza și monitorizarea riscurilor investiționale, inclusiv a riscului de credit, inclusiv analiza evoluțiilor ratingurilor contrapărților autorizate pentru efectuarea operațiunilor, precum și ratingurilor emitenților valorilor mobiliare în valută străină; determinarea strategiei investiționale pe termen scurt și mediu; analiza evoluțiilor și prognozelor aferente pieței valutare interne și pieței financiare internaționale, analiza performanței portofoliului de investiții, stabilirea structurii valutare a fiecărui subportofoliu și devierile admisibile, aprobarea și revizuirea la necesitate a listei contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor, stabilirea limitelor pe operațiuni efectuate de către dealerii Băncii, etc. Comitetul investițional a analizat politicile clasificare a instrumentelor financiare conform SIRF 9 începând cu 1 ianuarie 2019 și a pierderilor din creditare așteptate *(metoda ECL)*, inclusiv monitorizează evoluția periodică a pierderilor așteptate conform metodologiei aprobate pe parcursul anului.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.1 Cadrul general de gestionare a riscurilor (continuare)

Direcția monitorizarea riscurilor și raportare este responsabilă de gestionarea și raportarea riscurilor investiționale, conform reglementărilor aprobate de către Comitetul Executiv și Comitetul de investiții, inclusiv privind pierderile din creditare așteptate conform metodei ECL și validările periodice și testarea istorică (back-testing), identificarea creșterilor semnificative ale riscului de credit și incorporarea informațiilor economice viitoare.

Atribuțiile de promovare a politicii monetare și valutare, având drept scop îndeplinirea obiectivului fundamental al Băncii care este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, sunt realizate de Comitetul executiv la ședințele cu privire la promovarea politicii monetare.

Activitatea de gestionare a riscului desfășurată în cadrul Băncii este reglementată prin instrucțiuni și proceduri interne și este monitorizată de conducerea Băncii, care analizează problemele legate de politica monetară, investițională și cea valutară a Băncii.

În conformitate cu articolele 5, 16, 53 și 71 ale *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, Banca păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului (denumite și "rezervele internaționale"), efectuează operațiuni valutare folosind activele rezervelor valutare și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare ale statului. În procesul de gestionare a rezervelor valutare, Banca asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a Băncii este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității, punând accent pe lichiditate și siguranță.

În cadrul gestionării rezervelor valutare, Banca investește în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen în valută străină și valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare: supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene, alți emitenți guvernamentali cu rating înalt), non-guvernamentale (emise de agenții cu rating înalt).

Începând cu luna iulie 2013 în cadrul colaborării cu Banca Mondială, gestiunea rezervelor valutare se efectuează prin metoda Alocării Strategică a Activelor (ASA). Alocarea strategică a activelor implică o viziune de gestionare a activelor valutare pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc.

În contextul ASA, rezervele internaționale sunt divizate în trei tranșe în bază de obiectivele și reglementările specifice, această abordare asigurând realizarea mai eficientă a obiectivului stabilit.

Tranșa curentă reprezintă o parte din rezervele internaționale care se utilizează pentru acoperirea necesităților de mijloace bănești pentru efectuarea intervențiilor de vânzare a valutei străine pe piața valutară internă, plăților aferente datoriei externe a Băncii și a Guvernului Republicii Moldova și altor plăți în valută străină pe parcursul unei luni.

Tranșa de lichiditate asigură acoperirea valorii medii a cel puțin 3 luni de import de mărfuri și servicii (calculată în baza datelor istorice pentru ultimii 4 ani și în baza prognozei importurilor pentru anul viitor) precum și plăților aferente datoriei externe a Băncii și a Guvernului Republicii Moldova și alte plăți în valută străină pe parcursul unui an. În cazul în care tranșa de lichiditate depășește 4 luni de import, precum și plățile aferente datoriei externe a BNM și a Guvernului RM și alte plăți în valută străină pe parcursul unui an, excedentul de rezerve poate fi utilizat pentru completarea tranșei de investiții. Partea rezervelor ce este transmisă în gestionare externă de asemenea se include în tranșa de lichiditate. Tranșa de lichiditate poate să acopere mai puțin de 3 luni de import, precum și volumul plăților aferente datoriei externe a BNM, a Guvernului RM și alte plăți în valută străină pe parcursul unui an, atât timp cât tranșa de investiții nu va conține alte active decât portofoliul de valori mobiliare la cost amortizat și aur, iar mijloacele încasate la scadența valorilor mobiliare din portofoliul evaluat la cost amortizat vor fi reinvestite în tranșa de lichiditate.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.1 Cadrul general de gestionare a riscurilor (continuare)

Tranşa de investiţii reprezintă totalitatea rezervelor internaţionale cu excepţia activelor ce fac parte din tranşa curentă şi tranşa de lichiditate. Tranşa de investiţii permite investirea în instrumente cu termen mai lung şi optimizarea profitului. Portofoliul valorilor mobiliare evaluate la cost amortizat şi investiţiile în aur fac parte din tranşa de investiţii.

Tranşele sunt compuse din portofolii în diferite valute şi diferite instrumente financiare, pentru fiecare portofoliu a fost selectat un benchmark - indice de piaţă, recunoscut şi utilizat pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanţei şi riscurilor aferente portofoliilor de investiţii.

Alocarea strategică în tranşe reprezintă elementul fundamental în determinarea modelelor de gestiunea a activelor financiare în valută străină ("modelele de afaceri") conform cerinţelor de clasificare conform SIRF 9. Alocarea strategică a activelor este un proces complex şi durabil, care este revizuit periodic.

Un element esenţial în procesul de gestionare a rezervelor valutare constituie managementul riscului investiţional şi riscului de credit, ce se realizează prin impunerea unor limite aferente investiţiilor. Procedurile de management al riscurilor rezervelor valutare prevăd stabilirea şi monitorizarea corespunderii limitelor pe instrumente investiţionale, contrapărţi /emitenţi individuali, în dependenţă de rating, de deviere faţă de benchmark-urile stabilite, limitelor de durată, limite în dependenţă de termenul investiţiei, precum şi de compoziţie valutară.

Cadrul normativ aferent gestionării riscurilor financiare este în mod curent actualizat, în dependenţă de evoluţiile pieţei, politicii sau structurii Băncii, etc.

Riscul operaţional

Riscul operaţional implică riscul pierderilor în termeni atât financiari, cât şi non-financiari în rezultatul erorilor umane, cât şi a funcţionării neadecvate a sistemului de control intern. Managementul riscului operaţional al Băncii este conceput ca parte integră a operaţiunilor şi managementului de fiecare zi. Managementul riscului operaţional include politici care descriu standarde de conduită impuse persoanelor implicate şi sisteme de control intern specifice fiecărei subdiviziuni, elaborate luând în consideraţie particularităţile activităţii lor de bază.

Conducătorii subdiviziunilor structurale ale Băncii sunt responsabili pentru elaborarea, implementarea şi menţinerea propriilor sisteme de control intern care să evalueze şi să reducă riscurile aferente. Principalele responsabilităţi pot fi definite după cum urmează:

- Stabilirea obiectivelor pentru fiecare tip de activitate în scopul implementării strategiilor şi politicilor aprobate de Comitetul executiv al Băncii.
- Elaborarea, monitorizarea şi menţinerea continuă a sistemului de control intern conform, eficient şi funcţional în cadrul subdiviziunilor relevante.
- Stabilirea procedurilor adecvate pentru identificarea, evaluarea, supravegherea şi controlul riscurilor cu revizuirea periodică şi verificarea eficienţei acestor proceduri.
- Delegarea şi separarea efectivă a funcţiilor în cadrul sarcinilor operaţionale, administrative, contabile şi de control.
- Elaborarea şi menţinerea sistemelor de informare a conducerii Băncii, care ar cuprinde tot spectrul de activităţi, unde este aplicabil.
- Determinarea mecanismelor administrative, operaţionale şi de control necesare pentru a asigura conformarea cu legislaţia, regulamentele, politicile, regulile şi procedurile interne, precum şi asigurarea aplicării acestor mecanisme în toate subdiviziunile şi de către tot personalul Băncii.

Divizarea responsabilităţilor între diversele subdiviziuni ale Băncii („front-office", „middle-office", „back-office") este considerată de asemenea un mecanism de control al riscului operaţional.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

Riscul financiar

Principalele categorii de riscuri financiare, la care Banca este expusă sunt: riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul de piață care include riscul ratei dobânzii și riscul valutar. Structura activelor și obligațiunilor depinde în principal de natura funcțiilor legale ale Băncii Naționale a Moldovei și nu neapărat de aspectele comerciale. Banca nu utilizează instrumente financiare derivate pentru acoperirea riscului financiar. În același timp, Banca controlează permanent expunerea sa față de riscuri, prin diverse tehnici de gestionare a riscului.

4.2 Riscul de credit

Riscul de credit este riscul pierderilor generate ca rezultat al neîndeplinirii obligațiilor contractuale de către contrapărți. Expunerea maximă a Băncii la riscul de credit, fără a considera valoarea garanției, este reflectată în valoarea contabilă a activelor financiare.

Riscul de credit aferent efectuării tranzacțiilor în scopul gestionării rezervelor valutare este monitorizat prin selectarea instrumentelor investiționale cu lichiditate înaltă și un grad minim de risc, precum și stabilirea limitelor pe investiții și a controlului zilnic al acestora. Un element esențial al gestionării riscului de credit aferent rezervelor valutare este efectuarea de către Bancă a investițiilor în scopul gestionării rezervelor valutare în contrapărți sigure cu calitate creditară înaltă pe termen lung (rating mediu minim A-*), stabilită de agențiile internaționale de rating (Standard & Poor's, Moody's și Fitch Ratings) și autorizate de Bancă pentru tranzacțiile respective.

În gestionarea riscului de credit aferent activelor în moneda națională, Banca nu utilizează ratingurile pe termen lung stabilite de agențiile internaționale de rating, ci aplică procedee interne de monitorizare expunerilor la riscul de credit și sistemele de rating interne.

Pentru a diminua expunerea la riscul de credit asociat creditelor acordate băncilor licențiate, Banca monitorizează permanent calitatea portofoliului de credite, evaluând periodic modificarea ratingurilor interne în clasificarea debitorilor, evenimentele ce pot provoca pierderi, inclusiv factorii macroeconomici viitori, indicatorii financiari ai băncilor, inclusiv încălcarea condițiilor contractuale (neonorarea obligației de plată a principalului sau a dobânzii), înrăutățirea stării financiare a debitorului și probabilitatea falimentului acestuia, renegocierea condițiilor și/sau prolongarea termenelor de rambursare a creditelor și/sau a dobânzilor aferente în legătură cu dificultățile financiare ale debitorului cauzate de motive economice, juridice etc.

Suplimentar, expunerea la riscul de credit este diminuată prin gajul constituit de băncile licențiate, care trebuie să acopere suma totală a creditelor acordate de Bancă, dobânda și alte plăți aferente. La determinarea valorii activelor - garanție sunt aplicate măsuri de control al riscurilor în scopul protejării Băncii împotriva riscului pierderilor financiare din cauza nerambursării creditului de către o bancă. Banca evaluează calitatea și valoarea activelor oferite de bănci ca garanții la acordarea creditelor, lunar și la necesitate mai frecvent.

Riscul de credit asociat cu creditele „overnight" se gestionează zilnic prin utilizarea limitelor de politică monetară care conform actelor normative în vigoare, în caz de necesitate, permit reducerea până la zero a sumelor creditelor ce pot fi acordate de Bancă către băncile licențiate în cadrul facilităților permanente și prin asigurarea cu valori mobiliare de stat și certificate emise de Bancă care au un grad înalt de lichiditate.

Pentru a reduce expunerea la riscul de credit aferent creditelor acordate personalului Băncii, Banca solicită salariatului garantarea creditului cu gaj sau alte garanții.

* Rating-urile sunt exprimate în formatul utilizat de agențiile Standard & Poor's și Fitch Ratings. Dat fiind faptul că agenția de rating Moody's utilizează un alt format de exprimare a ratingurilor, acestora li se atribuie echivalente Standard & Poor's sau Fitch Ratings, utilizând tabele de concordanță.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.2 Riscul de credit (continuare)

Tabelul expus în continuare reprezintă activele financiare ale Băncii deținute la **31 decembrie 2018** în baza rating-ului pe termen lung:

Ratingul pe termen lung[1]	Numerar și plasamente pe termen scurt în bănci	Aur monetar	Active în organizațiile financiare internaționale	Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova[2]	Credite acordate băncilor și altor persoane	Valori mobiliare investiționale	Investiții în filiale *	Alte active financiare	Total active financiare
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
AAA	10 961 186	-	4 114 710	-	-	24 399 845	-	-	**39 475 741**
AA+	-	-	-	-	-	1 324 585	-	-	**1 324 585**
AA	6 533 395	-	-	-	-	642 215	-	-	**7 175 610**
AA-	-	-	-	-	-	206 559	-	-	**206 559**
A+	2 593 696	-	-	-	-	-	-	-	**2 593 696**
A	4 629 493	-	-	-	-	-	-	-	**4 629 493**
A-	5 351	-	-	-	-	-	-	-	**5 351**
BBB	477	-	-	-	-	-	-	-	**477**
BBB-	4	-	-	-	-	-	-	-	**4**
Neaplicabil	-	51 533	-	15 472 115	18 906	-	24 000	6 506	**15 573 060**
Total	**24 723 602**	**51 533**	**4 114 710**	**15 472 115**	**18 906**	**26 573 204**	**24 000**	**6 506**	**70 984 576**

* Investițiile în filiale sunt prezentate in scop informativ, acestea nereprezentând active financiare conform politicii contabile a Băncii.

[2] Considerând sistemul de management al riscului de credit aferent activelor denominate în moneda națională, precum și funcția de agent al statului și statutul specific al relațiilor între Guvern și Bancă în calitate de Bancă centrală a statului, valorile mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova sunt incluse în categoria „Neaplicabil". Totodată, la situația din 31 decembrie 2018, agenția internațională de rating Moody's menține pentru Republica Moldova nivelul de rating B3 (la 31 decembrie 2017: nivelul de rating B3).

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.2 Riscul de credit (continuare)

31 decembrie 2017

Ratingul pe termen lung	Numerar și plasamente pe termen scurt în bănci	Aur monetar	Active în organizațiile financiare internaționale	Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	Credite acordate băncilor și altor persoane	Valori mobiliare investiționale	Alte active financiare	Total active financiare
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
AAA	5 890 067	-	4 206 142	-	-	20 865 542	-	**30 961 751**
AA+	-	-	-	-	-	1 246 240	-	**1 246 240**
AA	10 666 084	-	-	-	-	739 447	-	**11 405 531**
AA-	3 272 213	-	-	-	-	63 926	-	**3 336 139**
A+	518 136	-	-	-	-	-	-	**518 136**
A	4 617 248	-	-	-	-	-	-	**4 617 248**
BBB+	86	-		-	-	-	-	**86**
BBB	297	-	-	-	-	-	-	**297**
BBB-	20	-	-	-	-	-	-	**20**
BB+	2 290	-	-	-	-	-	-	**2 290**
Neaplicabil	-	52 642		15 522 330	23 821	-	1 081	**15 599 874**
Total	**24 966 441**	**52 642**	**4 206 142**	**15 522 330**	**23 821**	**22 915 155**	**1 081**	**67 687 612**

Deloitte.
marked for identification
purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.2 Riscul de credit (continuare)

Pentru cuantificarea riscului de credit la investițiile efectuate în valută străină se calculează valoarea riscului de credit aplicat portofoliului de investiții în baza coeficienților de default determinați de către agenția Standard&Poor's, pentru fiecare tip de rating, investițiile fiind divizate în zece categorii, conform coeficienților de default, pe scadențe anuale până la zece ani, inclusiv.

La situația din 31 decembrie 2018 expunerea la riscul de credit al portofoliului de valori mobiliare investiționale cuantificat în baza coeficienților de default determinat de agenția Standard & Poor's este prezentată după cum urmează:

	Evaluate la cost amortizat		La valoarea justă prin AERG		Total		Ponderea în portofoliu, %
	MII LEI	MII USD	MII LEI	MII USD	MII LEI	MII USD	
31 decembrie 2018	11 292	659	5 833	340	17 125	999	0,03
31 decembrie 2017	17 368	1 016	6 631	388	23 999	1 403	0,05

Pentru a evalua diversificarea portofoliului activelor și a estima corect riscul de credit în funcție de aria geografică se prezintă clasificarea activelor Băncii în dependență de țara de investiție, cu excepția numerarului și a aurului monetar, care se clasifică în funcție de țara de origine:

Țara	31 decembrie 2018	Ponderea	31 decembrie 2017	Ponderea
	MII LEI	%	MII LEI	%
SUA	18 362 612	25,87	14 880 500	21,98
Olanda	8 375 120	11,80	4 377 200	6,47
Germania	6 859 494	9,66	10 521 092	15,54
Organizații Financiare Internaționale	6 675 937	9,40	6 331 570	9,35
Marea Britanie	4 548 475	6,41	4 514 142	6,67
Singapore	3 386 710	4,77	4 058 611	6,00
Franța	3 354 869	4,73	4 121 548	6,09
Luxemburg	1 551 655	2,19	2 060 742	3,04
Canada	1 093 066	1,54	63 926	0,09
Finlanda	588 441	0,83	770 552	1,14
Suedia	325 679	0,46	68 660	0,10
Austria	251 798	0,35	194 142	0,29
Norvegia	34 365	0,05	119 916	0,18
Alte Țări	3 295	0,00	5 137	0,01
Moldova[3]	15 573 060	21,94	15 599 874	23,05
Total active financiare	70 984 576	100,00	67 687 612	100,00

La articolul „Organizații Financiare Internaționale", ponderea esențială o deține cota de subscriere a Republicii Moldova la FMI în monedă națională, care s-a majorat, la data de 17 februarie 2016, cu 49,3 milioane XDR, de la 123,2 milioane la 172,5 milioane XDR.

[3] În compartimentul dat este inclus și aurul monetar și investițiile în filiale, asupra căruia nu se aplică riscul de credit.

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.2 Riscul de credit (continuare)

De asemenea, pentru evaluarea diversificării portofoliului activelor şi estimarea riscului de credit în funcţie de sectorul investiţional se prezintă clasificarea activelor Băncii în dependentă de sectorul investiţional:

Sector investiţional	31 decembrie 2018	Ponderea	31 decembrie 2017	Ponderea
	MII LEI	%	MII LEI	%
Bănci centrale din străinătate	10 862 525	15,30	5 896 027	8,71
Bănci comerciale din străinătate	13 687 142	19,28	19 070 414	28,18
Bănci din Republica Moldova	-	-	128	-
Guverne din străinătate	17 796 492	25,07	15 325 829	22,64
Guvernul Republicii Moldova	15 472 115	21,80	15 522 330	22,93
Organizaţii Financiare Internaţionale	6 675 937	9,40	6 331 570	9,36
Agenţii Guvernamentale străine	6 389 420	9,00	5 463 898	8,07
Alte active financiare[4]	76 945	0,11	77 416	0,11
Investiţii în filiale *	24 000	0,04	-	-
Total active financiare	**70 984 576**	**100,00**	**67 687 612**	**100,00**

**Informativ*

Prezentare a activelor financiare după clasificarea şi determinarea pierderilor din depreciere aşteptată (Nota3.h):

Sector investiţional	31 decembrie 2018	Stadiul ECL	1 ianuarie 2018	Stadiul ECL
	MII LEI		MII LEI	
Bănci centrale din străinătate	10 862 525	1	5 896 027	1
Bănci comerciale din străinătate	13 687 142	1	19 070 414	1
Bănci din Republica Moldova	-	1	128	1
Guverne din străinătate	17 796 492	1	15 325 829	1
Guvernul Republicii Moldova	15 472 115	1	15 522 330	1
Organizaţii Financiare Internaţionale	6 675 937	1	6 331 570	1
Agenţii Guvernamentale străine	6 389 420	1	5 463 898	1
Alte active financiare[5]	76 945	1	77 416	1
Total active financiare	**70 960 576**		**67 687 612**	**1**

Pe parcursul perioadei de gestiune nu au fost identificate creşteri semnificative a riscului de credit asociat activelor financiare deţinute de BNM. De asemenea nu au existat premise de migrare din stadiul iniţial de recunoaştere spre unul inferior sau recunoaşterea default-ului contrapărţii.

Considerând scenariile aplicate în determinarea pierderilor din depreciere preconizată, pierderile din depreciere estimate au fost determinate ca fiind nemateriale sau în cazul unor instrumente fiind egale cu zero şi nu au fost înregistrate în situaţiile financiare individuale.

Deloitte.
marked for identification purposes only

[4] În compartimentul dat este inclus şi aurul monetar-activ financiar, asupra căruia nu se aplică riscul de credit.
[5] În compartimentul dat este inclus şi aurul monetar-activ financiar, asupra căruia nu se aplică riscul de credit.

4. Managementul riscului (continuare)

4.3 Riscul de lichiditate

Riscul de lichiditate reprezintă riscul că Banca nu-şi va putea onora obligaţiile de plată devenite scadente. Scadenţele activelor şi obligaţiunilor, precum şi capacitatea de a înlocui la un cost acceptabil datoriile purtătoare de dobândă pe măsură ce acestea ajung la scadenţă, constituie factori importanţi pentru evaluarea lichidităţii Băncii.

Riscul de lichiditate se gestionează zilnic şi în dinamică prin monitorizarea limitelor investiţionale stabilite prin regulamentele interne, hotărârile Comitetului executiv şi deciziile Comitetului monetar. Totodată, monitorizarea riscului de lichiditate se efectuează prin formarea tranşelor investiţionale şi prin utilizarea unor benchmark-uri de piaţă stabilite pentru sub-portofoliile de investiţii indexate în dependenţă de tipul instrumentelor şi de valuta de investiţii. Benchmark-urile folosite sunt indici de piaţă, recunoscuţi şi utilizaţi pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanţei şi riscurilor aferente portofoliilor de investiţii.

Indicii utilizaţi sunt furnizaţi de Intercontinental Exchange (ICE), după preluarea activităţii de furnizare a indicilor de la Bank of America Merrill Lynch, instituţie ce calculează şi oferă o gamă largă de benchmark-uri recunoscute şi utilizate în întreaga comunitate investiţională.

Riscul de lichiditate, în cazul portofoliului gestionat intern, cu excluderea portofoliului valorilor mobiliare evaluate la cost amortizat, este monitorizat permanent de către Bancă prin menţinerea unui nivel adecvat al tranşelor în limitele de devieri admisibile şi prin limitarea duratei maxime admisibile a scadenţei portofoliului de investiţii, ceea ce nu permite efectuarea investiţiilor în instrumente cu scadenţe mari.

În cazul portofoliului gestionat extern, limitarea riscului de lichiditate se realizează prin prevederile Acordului de consultanţă şi management investiţional, încheiat la 8 decembrie 2010 între Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BIRD) şi Banca Naţională a Moldovei, care a fost prelungit prin HCE nr.168 din 30 decembrie 2015, cu intrare în vigoare la data de 1 februarie 2016 şi care stipulează că investiţiile sunt gestionate în concordanţă cu un benchmark (indicele ICE Bank of America Merrill Lynch U.S. Treasuries, 0-1 an), astfel încât durata portofoliului este corelată cu durata benchmark-ului. Se permit devieri ale duratei portofoliului de +/- 3 luni faţă de durata benchmark-ului.

Riscul de lichiditate pentru portofoliul valorilor mobiliare, în valută străină, evaluate la cost amortizat este diminuat prin diversificarea scadenţei investiţiilor, fiind distribuite în intervalul de la 1 la 6 ani şi prin limitarea ponderii acestui portofoliu în portofoliul total al valorilor mobiliare. Totodată, suplinirea portofoliului valorilor mobiliare, în valută străină, evaluate la cost amortizat este posibilă numai în cazul în care ponderea acestuia reprezintă mai puţin de 20% din rezervele internaţionale şi nivelul rezervelor acoperă 4 luni de import.

Lichiditatea este unul dintre criteriile de bază în determinarea componenţei activelor valutare. Acest fapt reflectă necesitatea potenţială de a transforma rezervele valutare în lichidităţi în scopuri de intervenţie, în cazul în care apar aşa necesităţi.

Valorile mobiliare în valută străină, evaluate la valoarea justă prin AERG, deţinute de Bancă sunt instrumente cu un grad înalt de lichiditate, ceea ce ar însemna că, ele ar putea fi vândute, în caz de necesitate, înainte de scadenţă.

Valorile mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova şi deţinute de Bancă pe parcursul anului 2018 în urma conversiunii împrumuturilor contractate anterior de la BNM au avut scadenţa contractuală maximă de 364 zile. La scadenţă aceste valori mobiliare sunt răscumpărate de Guvern şi sunt emise valori mobiliare noi, care sunt achiziţionate de Bancă.

Valorile mobiliare de stat emise în vederea executării de către Ministerul Finanţelor a obligaţiilor de plată rezultate din garanţiile de stat, au fost obţinute de către Bancă la 4 octombrie 2016 sub formă de obligaţiuni de stat cu scadenţele de la 1 la 25 ani.

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.3 Riscul de lichiditate (continuare)

Scadențele activelor și obligațiunilor, precum și capacitatea de a înlocui la un cost acceptabil datoriile purtătoare de dobândă pe măsură ce acestea ajung la scadență, constituie factori importanți pentru evaluarea lichidității Băncii.

Analiza activelor și obligațiunilor financiare în funcție de scadența contractuală la situația din 31 decembrie 2018 este prezentată după cum urmează:

31 decembrie 2018	0-3 luni	3-6 luni	6-12 luni	De la 1 la 2 ani	De la 2 la 5 ani	Mai mult de 5 ani	Scadență nedeterminată	Total
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Active								
Numerar și plasamente pe termen scurt în bănci	22 752 191	1 971 411	-	-	-	-	-	**24 723 602**
Aur monetar	-	-	-	-	-	-	51 533	**51 533**
Active în organizațiile financiare internaționale	1 976	-	-	-	-	-	4 112 734	**4 114 710**
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	1 170 674	1 220 241	230 000	240 000	860 000	11 751 200	-	**15 472 115**
Credite acordate băncilor și altor persoane	531	536	1 071	2 141	5 919	8 708	-	**18 906**
Valori mobiliare investiționale	5 048 425	5 863 641	9 421 185	1 119 174	4 778 196	342 583	-	**26 573 204**
Investiții în filiale	-	-	-	-	-	-	24 000	**24 000**
Alte active	6 506	-	-	-	-	-	-	**6 506**
Total active financiare	28 980 303	9 055 829	9 652 256	1 361 315	5 644 115	12 102 491	4 188 267	70 984 576
Obligațiuni								
Monedă națională în circulație	-	-	-	-	-	-	23 748 867	**23 748 867**
Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova	9 038 494		-	105 812	147 682			**9 291 988**
Disponibilități ale băncilor	19 715 061	-	-	-	-	-	-	**19 715 061**
Certificate emise de Banca Națională a Moldovei	6 298 721	-	-	-	-	-	-	**6 298 721**
Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale	301 628	184 070	476 650	913 564	1 329 188	545 384	4 126 302	**7 876 786**
Alte obligațiuni	177 376	-	-	-	-	-	-	**177 376**
Total obligațiuni financiare	35 531 280	184 070	476 650	1 019 376	1 476 870	545 384	27 875 169	67 108 799
Decalaj	(6 550 977)	8 871 759	9 175 606	341 939	4 167 245	11 557 107	(23 686 902)	3 875 777

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.3. Riscul de lichiditate (continuare)

31 decembrie 2017	0-3 luni	3-6 luni	6-12 luni	De la 1 la 2 ani	De la 2 la 5 ani	Mai mult de 5 ani	Scadență nedeterminată	Total
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Active								
Numerar şi plasamente pe termen scurt în bănci	22 059 407	2 907 034	-	-	-	-	-	**24 966 441**
Aur monetar	-	-	-	-	-	-	52 642	**52 642**
Active în organizațiile financiare internaționale	5 249	-	-	-	-	-	4 200 893	**4 206 142**
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	2 231 130	-	210 000	230 000	790 000	12 061 200	-	**15 522 330**
Credite acordate băncilor şi altor persoane	764	716	1 309	2 446	7 027	11 559	-	**23 821**
Valori mobiliare investiționale	3 865 673	4 898 722	7 326 929	804 360	4 656 252	1 363 219	-	**22 915 155**
Alte active	1 081	-	-	-	-	-	-	**1 081**
Total active financiare	**28 163 304**	**7 806 472**	**7 538 238**	**1 036 806**	**5 453 279**	**13 435 978**	**4 253 535**	**67 687 612**
Obligațiuni								
Monedă națională în circulație	-	-	-	-	-	-	21 032 866	**21 032 866**
Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova	8 437 695	-	-	345 451	-	-	-	**8 783 146**
Disponibilități ale băncilor	15 978 430	-	-	-	-	-	-	**15 978 430**
Certificate emise de Banca Națională a Moldovei	9 217 431	-	-	-	-	-	-	**9 217 431**
Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale	362 498	188 068	514 763	973 942	2 092 994	402 230	4 224 228	**8 758 723**
Alte obligațiuni	38 795	-	64	601	-	-	8 636	**48 096**
Total obligațiuni financiare	**34 034 849**	**188 068**	**514 827**	**1 319 994**	**2 092 994**	**402 230**	**25 265 730**	**63 818 692**
Decalaj	(5 871 545)	7 618 404	7 023 411	(283 188)	3 360 285	13 033 748	(21 012 195)	**3 868 920**

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.4 Riscul de piață

Riscul de piață este riscul ca valoarea unui instrument financiar să fluctueze ca rezultat al schimbării prețurilor pieței, chiar dacă aceste schimbări sunt cauzate de factori specifici titlurilor de valoare individuale sau emitentului acestora, sau factori care afectează toate titlurile de valoare tranzacționate pe piață.

Riscul de piață aferent portofoliului de valori mobiliare investiționale este gestionat și monitorizat în baza metodologiei valorii expuse la Risc (VaR), care reprezintă interdependența între variabilele riscului. Banca aplică lunar metodologia VaR pentru a evalua expunerea la riscul de piață aferent pozițiilor pe care le deține și pentru a estima pierderile economice potențiale bazate pe un șir de parametri și asumări pentru diferite modificări ale condițiilor pieței.

Rezultatul evaluării riscului de piață prin metodologia VaR reprezintă pierderea potențială exprimată în unități monetare pentru portofoliul valorilor mobiliare în valută străină cu un grad de confidență de 95% și pentru o perioadă ulterioară de o lună. Acest calcul este furnizat de Sistemul Informațional Bloomberg.

Valoarea expusă la risc a portofoliului de valori mobiliare în valută străină este prezentată după cum urmează:

	Evaluate la cost amortizat		Evaluate la valoarea justă prin alte AERG		Total		Ponderea în portofoliu, %
	MII LEI	MII USD	MII LEI	MII USD	MII LEI	MII USD	
La 31 decembrie 2018	71 341	4 162	16 681	973	88 022	5 135	0,33
La 31 decembrie 2017	101 212	5 919	28 486	1 666	129 698	7 585	0,54

Cu toate că metodologia VaR este unul din instrumentele de bază pentru evaluarea riscului de piață, estimările pe care se bazează metodologia VaR conține anumite limitări, după cum este expus mai jos.

- Calculele se efectuează lunar, pentru luna viitoare, luând în considerație portofoliul de la finele lunii curente, asumând că nu vor fi efectuate tranzacții.
- Se asumă cu probabilitatea de 95% că pierderile nu vor depăși nivelul pierderilor calculate. Astfel, există o probabilitate nesemnificativă de 5% că pierderile efective vor depăși sumele estimate conform metodologiei VaR.
- Calculul se efectuează prin utilizarea datelor istorice astfel încât metodologia ar putea să nu identifice toate rezultatele posibile, în special rezultatele situațiilor excepționale.
- Rezultatul metodologiei VaR depinde de volatilitatea pieței.

Limitările metodologiei VAR se aplică pentru întreg portofoliul valorilor mobiliare în valută străină.

Luând în considerație faptul că metoda VaR arată pierderea maximă cu o anumită probabilitate de realizare (95%), BNM utilizează și un alt indicator de estimare a riscului de piață și anume CVaR, care estimează media pierderilor mai mari decât cele acoperite de gradul de confidență al VaR.

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.4 Riscul de piață (continuare)

Astfel, la data de 31 decembrie 2018, valoarea expusă la risc a portofoliului de valori mobiliare în valută străină, calculată prin utilizarea CVaR este prezentată după cum urmează:

	Evaluate la cost amortizat		Evaluate la valoarea justă prin AERG		Total		Ponderea în portofoliu,
	MII LEI	MII USD	MII LEI	MII USD	MII LEI	MII USD	%
La 31 decembrie 2018	100 311	5 852	23 679	1 381	123 990	7 233	0,46
La 31 decembrie 2017	142 116	8 311	40 544	2 371	182 660	10 682	0,76

4.4.1 Riscul ratei dobânzii

Riscul ratei dobânzii este riscul ca valoarea unui instrument financiar să fluctueze datorită schimbărilor nivelului ratei dobânzii pe piață.

Modificarea ratelor dobânzii pe piața externă poate avea un impact asupra valorii portofoliului de investiții în valută străină, cât și asupra fluxului de mijloace bănești în viitor.

Cele mai sensibile instrumente la modificarea ratelor dobânzii pe piața externă sunt valorile mobiliare în valută străină, deoarece modificarea ratelor dobânzii afectează indirect prețul acestor active.

Totodată, în rezultatul fluctuațiilor ratelor dobânzii pe piața externă pot apărea divergențe negative dintre ratele dobânzii la portofoliul investițional în valută străină și ratele dobânzii la obligațiunile în valută ale Băncii.

La gestionarea riscului ratei dobânzii cauzat de evoluțiile pe piața externă, o atenție deosebită se acordă principiului diversificării portofoliului de investiții pe scadențe și pe valute.

Ratele medii aplicabile componentelor majore ale Bilanțului contabil au fost dezvăluite în notele la Situațiile financiare individuale referitoare la aceste componente.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.4 Riscul de piață (continuare)

4.4.1 Riscul ratei dobânzii (continuare)

Analiza activelor şi obligaţiunilor financiare la 31 decembrie 2018 în funcţie de ratele contractuale şi data actualizării ratelor dobânzii acestora este prezentată după cum urmează:

31 decembrie 2018	0-3 Luni	3-6 luni	6-12 luni	De la 1 la 2 ani	De la 2 la 5 ani	Mai mult de 5 ani	Nepurtătoare de dobândă	Total
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Active								
Numerar şi plasamente pe termen scurt în bănci	22 711 600	1 971 411	-	-	-	-	40 591	24 723 602
Aur monetar	-	-	-	-	-	-	51 533	51 533
Active în organizaţiile financiare internaţionale	1 970	-	-	-	-	-	4 112 740	4 114 710
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	1 020 831	1 112 326	230 000	240 000	860 000	11 751 200	257 758	15 472 115
Credite acordate băncilor şi altor persoane	531	536	1 071	2 141	5 919	8 708	-	18 906
Valori mobiliare investiţionale	5 244 666	5 837 991	9 340 180	947 398	4 743 906	342 583	116 480	26 573 204
Investiţii în filiale	-	-	-	-	-	-	24 000	24 000
Alte active	-	-	-	-	-	-	6 506	6 506
Total active financiare	28 979 598	8 922 264	9 571 251	1 189 539	5 609 825	12 102 491	4 609 608	70 984 576
Obligaţiuni								
Monedă naţională în circulaţie	-	-	-	-	-	-	23 748 867	23 748 867
Disponibilităţi ale Guvernului Republicii Moldova	4 317 658			105 812	147 682	-	4 720 836	9 291 988
Disponibilităţi ale băncilor	15 733 340	-	-	-	-	-	3 981 721	19 715 061
Certificate emise de Banca Naţională a Moldovei	6 298 721	-	-	-	-	-	-	6 298 721
Obligaţiuni faţă de organizaţiile financiare internaţionale	2 699 981	92 517	180 375	360 749	407 815	-	4 135 349	7 876 786
Alte obligaţiuni	-	-	-	-	-	-	177 376	177 376
Total obligaţiuni financiare	29 049 700	92 517	180 375	466 561	555 497		36 764 149	67 108 799
Decalaj	(70 102)	8 829 747	9 390 876	722 978	5 054 328	12 102 491	(32 154 541)	3 875 777

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.4 Riscul de piață (continuare)

4.4.1 Riscul ratei dobânzii (continuare)

31 decembrie 2017	0-3 luni MII LEI	3-6 luni MII LEI	6-12 luni MII LEI	De la 1 la 2 ani MII LEI	De la 2 la 5 ani MII LEI	Mai mult de 5 ani MII LEI	Nepurtătoare de dobândă MII LEI	Total MII LEI
Active								
Numerar şi plasamente pe termen scurt în bănci	22 024 923	2 907 034	-	-	-	-	34 484	**24 966 441**
Aur monetar	-	-	-	-	-	-	52 642	**52 642**
Active în organizațiile financiare internaționale	5 241	-	-	-	-	-	4 200 901	**4 206 142**
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	2 080 570	-	210 000	230 000	790 000	12 061 200	150 560	**15 522 330**
Credite acordate băncilor şi altor persoane	764	715	1 309	2 447	7 027	11 559	-	**23 821**
Valori mobiliare investiționale	3 937 700	4 878 684	7 276 617	804 360	4 553 266	1 363 219	101 309	**22 915 155**
Alte active	-	-	-	-	-	-	1 081	**1 081**
Total active financiare	**28 049 198**	**7 786 433**	**7 487 926**	**1 036 807**	**5 350 293**	**13 435 978**	**4 540 977**	**67 687 612**
Obligațiuni								
Monedă națională în circulație	-	-	-	-	-	-	21 032 866	**21 032 866**
Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova	4 715 544	-	-	345 451	-	-	3 722 151	**8 783 146**
Disponibilități ale băncilor	14 060 859	-	-	-	-	-	1 917 571	**15 978 430**
Certificate emise de Banca Națională a Moldovei	9 217 431	-	-	-	-	-	-	**9 217 431**
Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale	3 065 627	94 553	212 137	368 689	785 480	-	4 232 237	**8 758 723**
Alte obligațiuni	-	-	-	-	-	-	48 096	**48 096**
Total obligațiuni financiare	**31 059 461**	**94 553**	**212 137**	**714 140**	**785 480**	**-**	**30 952 921**	**63 818 692**
Decalaj	**(3 010 263)**	**7 691 880**	**7 275 789**	**322 667**	**4 564 813**	**13 435 978**	**(26 411 944)**	**3 868 920**

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.4 Riscul de piață (continuare)

4.4.1 Riscul ratei dobânzii (continuare)

Aceste active și obligațiuni implică rate fixe ale dobânzilor, cu excepția conturilor curente cu solduri remunerabile care sunt legate de ratele REPO, EONIA, EURIBOR, contului curent la FMI și angajamentele Facilității de Finanțare Extinsă (EFF), la care se aplică rate variabile stabilite săptămânal de FMI.

Pentru a determina riscul ratei dobânzii aferent plasamentelor la vedere și la termen în valută străină, de Bancă sunt calculate veniturile/pierderile posibile asumând o majorare/diminuare cu 0.5 p.p. a ratei dobânzii la aceste instrumente.

Conform soldului mediu al depozitelor la vedere și la termen pentru anul 2018, valoarea veniturilor/pierderilor posibile de la majorarea/diminuarea ratei dobânzii cu 0.5 p.p. este după cum urmează:

	MII LEI	MII USD
Anul 2018	+/-122 360	+/-7 138
Anul 2017	+/-99 406	+/-5 813

Sensibilitatea prețului valorilor mobiliare din portofoliul de investiții la modificarea ratelor dobânzii este evaluată aplicând PV01. PV01 este o metodă de cuantificare a riscului ratei dobânzii care constă în determinarea diferenței dintre valoarea de piață a portofoliului valorilor mobiliare și valoarea acestuia calculată în cazul modificării ratelor profitabilității cu 0.01 p.p. O modificare a ratei profitabilității cu 0.01 p.p. duce la modificarea invers proporțională a valorii portofoliului calculată aplicând metoda PV01.

La situația din 31 decembrie 2018 modificarea ratei profitabilității cu 0.01 p.p., duce la modificarea valorii prezente a portofoliului valorilor mobiliare cu 2 802 mii lei sau cu 163 mii USD, ceea ce reprezintă 0,01% din portofoliul valorilor mobiliare (la 31 decembrie 2017: 3 426 mii lei sau cu 200 mii USD, ceea ce reprezintă 0,01% din portofoliul valorilor mobiliare).

4.4.2 Riscul valutar

Riscul valutar este riscul ca valoarea instrumentelor financiare să varieze ca urmare a modificării cursului oficial al leului moldovenesc.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare Banca deține o poziție valutară lungă. Diminuarea riscului valutar se realizează prin aplicarea politicii de diversificare a portofoliului de investiții.

Structura valutară normativă a portofoliului de investiții este stabilită de către Comitetul executiv al Băncii și are drept scop acoperirea riscului valutar printr-o corespondență adecvată compoziției valutare a activelor și pasivelor, și printr-un orizont investițional acceptabil pentru deservirea obligațiunilor externe curente și implementării politicii valutare a statului.

La data de 31 decembrie 2018 ponderea dolarului SUA în structura valutară normativă constituia 65%, lira sterlină - 20%, euro - 10%, alte valute - 5% (la 31 decembrie 2017 ponderea dolarului SUA în structura valutară normativă constituia 65%, lira sterlină - 20%, euro - 10%, alte valute - 5%). Ponderea fiecărei valute în portofoliul de investiții al Băncii poate devia în limita de +/- 10 p.p. de la structura valutară normativă.

Totodată, la data de 20 decembrie 2018, prin Hotărârea Comitetului Executiv nr. 309 a fost luată decizia de a modifica structura valutară normativă a rezervelor, cu intrarea în vigoare la data de 1 ianuarie 2019, după cum urmează: dolarul SUA – 65%, euro – 25% și lire sterline – 10%.

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.4 Riscul de piață (continuare)

4.4.2 Riscul valutar (continuare)

La 31 decembrie 2018, Banca avea următoarea poziție valutară:

	MDL	USD	EUR	GBP	XDR	Alte valute	Total
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
31 decembrie 2018							
Active							
Numerar și plasamente pe termen scurt în bănci	-	11 022 250	8 386 713	5 314 573	-	66	**24 723 602**
Aur monetar	-	-	-	-	-	51 533	**51 533**
Active în organizațiile financiare internaționale	-	-	-	-	4 114 710	-	**4 114 710**
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	15 472 115	-	-	-	-	-	**15 472 115**
Credite acordate băncilor și altor persoane	18 906	-	-	-	-	-	**18 906**
Valori mobiliare investiționale	-	24 420 502	1 894 365	258 337	-	-	**26 573 204**
Investiții în filiale	24 000	-	-	-	-	-	**24 000**
Alte active	1 820	290	4 396	-	-	-	**6 506**
Total active financiare	**15 516 841**	**35 443 042**	**10 285 474**	**5 572 910**	**4 114 710**	**51 599**	**70 984 576**
Obligațiuni							
Monedă națională în circulație	23 748 867	-	-	-	-	-	**23 748 867**
Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova	5 723 711	715 208	2 853 069	-	-		**9 291 988**
Disponibilități ale băncilor	16 155 252	1 073 758	2 486 051	-	-	-	**19 715 061**
Certificate emise de Banca Națională a Moldovei	6 298 721	-	-	-	-	-	**6 298 721**
Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale	21 339	-	-	-	7 855 447	-	**7 876 786**
Alte obligațiuni	167 591	6 814	2 969	2	-	-	**177 376**
Total obligațiuni financiare	**52 115 481**	**1 795 780**	**5 342 089**	**2**	**7 855 447**		**67 108 799**
Decalaj	**(36 598 640)**	**33 647 262**	**4 943 385**	**5 572 908**	**(3 740 737)**	**51 599**	**3 875 777**

La situația din 31 decembrie 2018, alte valute sunt reprezentate de aur monetar – 51 533 mii lei, coroane norvegiene – 21 mii lei, lei românești – 20 mii lei, franci elvețieni – 19 mii lei, ruble rusești – 4 mii lei și coroane daneze – 2 mii lei.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.4 Riscul de piață (continuare)

4.4.2 Riscul valutar (continuare)

	MDL	USD	EUR	GBP	XDR	Alte valute	Total
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
31 decembrie 2017							
Active							
Numerar şi plasamente pe termen scurt în bănci	-	15 172 002	4 465 060	5 326 002	-	3 377	**24 966 441**
Aur monetar	-	-	-	-	-	52 642	**52 642**
Active în organizațiile financiare internaționale	-	-	-	-	4 206 142	-	**4 206 142**
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	15 522 330	-	-	-	-	-	**15 522 330**
Credite acordate băncilor şi altor persoane	23 821	-	-	-	-	-	**23 821**
Valori mobiliare investiționale	-	20 069 178	2 335 136	510 841	-	-	**22 915 155**
Alte active	680	289	112	-	-	-	**1 081**
Total active financiare	**15 546 831**	**35 241 469**	**6 800 308**	**5 836 843**	**4 206 142**	**56 019**	**67 687 612**
Obligațiuni							
Monedă națională în circulație	21 032 866	-	-	-	-	-	**21 032 866**
Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova	5 938 246	606 359	2 238 541	-	-	-	**8 783 146**
Disponibilități ale băncilor	12 351 019	1 208 182	2 419 229	-	-	-	**15 978 430**
Certificate emise de Banca Națională a Moldovei	9 217 431	-	-	-	-	-	**9 217 431**
Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale	30 385	-	-	-	8 728 338	-	**8 758 723**
Alte obligațiuni	43 671	1 260	3 162	3	-	-	**48 096**
Total obligațiuni financiare	**48 613 618**	**1 815 801**	**4 660 932**	**3**	**8 728 338**	**-**	**63 818 692**
Decalaj	**(33 066 787)**	**33 425 668**	**2 139 376**	**5 836 840**	**(4 522 196)**	**56 019**	**3 868 920**

La situația din 31 decembrie 2017, alte valute sunt reprezentate de aur monetar – 52 642 mii lei, ruble ruseşti – 2 290 mii lei, lei românești – 1 042 mii lei, coroane norvegiene – 22 mii lei, franci elvețieni – 21 mii lei şi coroane daneze – 2 mii lei.

Deloitte.
marked for identification purposes only

4. Managementul riscului (continuare)

4.4 Riscul de piață (continuare)

4.4.2 Riscul valutar (continuare)

Pentru a estima riscul valutar aferent activelor și obligațiunilor în valută străină, sunt calculate veniturile/pierderile nerealizate posibile, asumând o deviere de +/-10% a cursului oficial al leului moldovenesc față de valutele în care aceste active și obligațiuni sunt denominate.

Conform situației la 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017, respectiv, valoarea impactului posibil asupra profitului și capitalului Băncii este evaluată după cum urmează:

	31 decembrie 2018		31 decembrie 2017	
	MII LEI Profit	MII LEI Capital	MII LEI Profit	MII LEI Capital
MDL față de USD	+/-3 364 726	+/-3 364 726	+/-3 342 567	+/-3 342 567
MDL față de EUR	+/-494 338	+/-494 338	+/-213 938	+/-213 938
MDL față de GBP	+/-557 291	+/-557 291	+/-583 684	+/-583 684
MDL față de XDR	-/+374 074	-/+374 074	-/+452 220	-/+452 220
MDL față de alte valute	+/-7	+/-7	+/338	+/338

În cazul aprecierii MDL față de valutele respective se generează pierderi nerealizate și viceversa, în cazul deprecierii se generează venituri nerealizate, excepție fiind XDR, pentru care aprecierea MDL față de XDR generează venituri nerealizate, iar deprecierea generează pierderi nerealizate.

5. Numerar și plasamente pe termen scurt în bănci

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Numerar în valută străină	530	1 043
Conturi Nostro	2 214 599	1 917 484
Depozite la termen în valută străină	22 508 473	23 047 914
	24 723 602	**24 966 441**

Numerarul și plasamentele pe termen scurt în bănci nu include numerarul în monedă națională aflat în casa Băncii, fiind diminuată cu suma respectivă și poziția „Monedă națională în circulație" (Nota 15). Acest mod de prezentare a numerarului este considerat adecvat ținând cont de calitatea Băncii de emitent a monedei naționale.

La finele perioadei de gestiune mijloacele de pe conturile Nostro sunt menținute la instituții financiare cu ratingul[1] „AAA" - 96,23%, „AA" - 3,38%, „A+" - 0,13%, „A-" - 0,24% și „BBB" - 0,02% (la 31 decembrie 2017: „AAA" - 99,44%, „AA" - 0,29%, „A+" - 0,13%, „BBB" - 0,02% și „BB+" - 0,12%).

La finele perioadei de gestiune depozitele la termen în valută străină au fost plasate la instituții financiare cu ratingul [1]: „AAA" -39,23%, „AA" -28,69%, „A+" -11,51% și „A" -20,57% (la 31 decembrie 2017: „AAA" -17,28%, „AA" -46,25%, „AA-" -14,20% , „A+" -2,24% și „A" -20,03%).

Deloitte.
marked for identification purposes only

[1] Stabilit prin aplicarea ratingului mediu atribuit de agențiile internaționale de rating (Standard & Poor's, Moody's și Fitch Ratings).

5. Numerar și plasamente pe termen scurt în bănci (continuare)

La 31 decembrie 2018 din totalul depozitelor la termen în valută străină, soldul celor cu scadența mai mare de 3 luni de la data achiziționării constituie 8 438 641 mii lei (la 31 decembrie 2017: 11 571 209 mii lei).

La 31 decembrie 2018 din totalul depozitelor la termen în valută străină soldul depozitelor overnight este 8 829 463 mii lei (la 31 decembrie 2017: 3 982 383 mii lei).

6. Aur monetar

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Aur monetar	51 533	52 642
	51 533	**52 642**

Aurul monetar reprezintă cantitatea de 74 133,48 grame aur pur (31 decembrie 2017 – 74 133,48 grame de aur pur), sub formă de lingouri de calitatea Good Delivery (în conformitate cu cerințele London Bullion Market Association).

7. Active în /obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Active		
Cota Republicii Moldova la FMI	4 112 734	4 200 893
Cont curent la FMI	1 976	5 249
	4 114 710	**4 206 142**
Obligațiuni		
Cont 1	4 112 615	4 200 771
Cont 2	120	123
Total disponibilități ale FMI	**4 112 735**	**4 200 894**
Credite acordate de FMI	3 750 484	4 534 495
Alte organizații internaționale	13 567	23 334
	7 876 786	**8 758 723**

Republica Moldova a aderat la FMI la 12 august 1992. Banca acționează în calitate de agent al statului la efectuarea tranzacțiilor financiare cu FMI și în calitate de depozitar pentru menținerea conturilor FMI. Calitatea de membru în cadrul FMI este distribuită în bază de cotă. Cota membrului este determinată în urma acceptării în calitate de membru și este, periodic, revizuită conform Revizuirii Generale a Cotelor. Cota formează baza pentru relațiile financiare și organizaționale cu FMI și determină, printre altele, dreptul relativ de vot al membrului, accesul maxim la finanțarea FMI și cota de membru în orice alocație a XDR.

Cota FMI reflectă plata inițială și ulterioară a cotei și este un activ al membrului FMI. Până la 25% este achitat FMI de către fiecare membru în active de rezervă specificate de FMI și restul sumei este achitată în valuta țării membre. Valoarea cotei determină puterea de vot în deciziile FMI, valoarea contribuției financiare a membrului FMI, valoarea finanțării pe care un membru o poate obține în cazul problemelor balanței de plăți și valoarea alocațiilor de Drepturi Speciale de Tragere (XDR) pe care un membru le primește atunci cînd acestea sunt alocate.

Deloitte.
marked for identification purposes only

7. Active în /obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale (continuare)

Partea cotei spre achitare în moneda națională este depozitată în Contul nr. 1 al FMI şi Contul nr. 2 al FMI. Contul nr. 1 al FMI este utilizat pentru tranzacţiile operaţionale ale FMI (procurări, răscumpărări de XDR), iar Contul nr. 2 al FMI este utilizat pentru plata cheltuielilor suportate de FMI în moneda națională a țării membre.

La 11 mai 2012, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea cu privire la majorarea sumei de subscripţie a Republicii Moldova la FMI prin care a fost aprobată majorarea sumei de subscripţie a Republicii Moldova ("cotei") la FMI de la 123,2 milioane XDR până la 172,5 milioane XDR. La data de 18 decembrie 2015, Congresul SUA a acceptat majorarea capitalului Fondului Monetar Internațional în cadrul celei de-a 14-a Revizuire Generală a Cotelor, fapt care a permis intrarea în vigoare a Hotărârii FMI pe acest subiect. Astfel, la data de 17 februarie 2016, cota de subscripţie a Republicii Moldova la FMI a fost majorată cu 49,3 milioane XDR, până la 172,5 milioane XDR.

Sumele incluse în Bilanțul contabil în cadrul articolului „Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale" includ, de asemenea, şi creditele primite de Bancă de la FMI. Aceste credite sunt exprimate în Drepturi Speciale de Tragere (XDR), iar în Bilanțul contabil sunt prezentate în echivalentul în lei la finele perioadei de gestiune.

La 31 decembrie 2018 soldul creditelor primite de la FMI este:

- Angajamente ECF – 47 508 mii XDR (la 31 decembrie 2017 – 66 116 mii XDR).
- Angajamente EFF – 109 560 mii XDR (la 31 decembrie 2017 – 119 913 mii XDR).

Facilitatea de creditare extinsă (ECF, anterior PRGF) reprezintă împrumuturi acordate țărilor care întrunesc criteriile de eligibilitate aprobate de către FMI pentru finanțarea concesională. FMI a acordat credite în cadrul ECF pentru o perioadă de 10 ani cu perioada de grație de 5,5 ani. Rata dobânzii pentru aceste credite este de 0,25% pe an. În conformitate cu decizia Consiliului Directorilor executivi al FMI, în perioada 7 ianuarie 2010 - 31 decembrie 2018 dobânzile aferente facilității ECF nu se calculează.

Facilitatea de finanţare extinsă (EFF) reprezintă împrumuturi acordate membrilor pentru finanţarea deficitului balanței de plăți. FMI acordă credite în cadrul EFF pentru o perioadă de 10 ani cu perioada de grație de 4,5 ani. Rata dobânzii pentru acest tip de credite este variabilă şi este stabilită săptămânal de către FMI. Pentru anul 2018, rata medie a constituit 1,94% anual (la 31 decembrie 2017: 1,53%).

Urmare semnării la data de 7 noiembrie 2016 a Memorandumului cu FMI, Ministerul Finanţelor al Republicii Moldova a primit în anul 2018 o tranşă a creditului în cadrul facilității EFF în sumă de 2 110 mii USD (echivalentul a 1 500 mii XDR) şi o tranşă a creditului în cadrul facilității ECF în sumă de 11 246 mii USD (echivalentul a 8 000 mii XDR) pentru finanţarea deficitului bugetului de stat. Totodată, în perioada de gestiune, Banca a primit o tranşă a creditului în cadrul facilității EFF în sumă de 20 371 mii USD (echivalentul a 14 500 mii XDR).

Împrumuturile atrase prin semnarea memorandumului cu FMI din 7 noiembrie 2016 pentru facilitatea EFF de 86 300 mii XDR şi ECF de 43 100 mii XDR (cu data expirării sau anulării 6 noiembrie 2019), au fost aprobate prin Legea Nr. 250 şi Legea Nr. 251 privind atragerea împrumutului de stat din partea FMI.

La primirea facilității acordate din Contul resurselor generale ale FMI (EFF), Ministerul Finanţelor al Republicii Moldova a emis o cambie în monedă națională în favoarea FMI, transmisă spre păstrare în tezaurul Băncii.

Deloitte.
marked for identification purposes only

7. Active în /obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale (continuare)

Valoarea creditelor și finanțărilor primite de Republica Moldova de la FMI, alocate pe instituțiile destinatare ale finanțărilor sunt prezentate în tabelul de mai jos:

	Sold 31.12.2017	Rambursări	Încasări	Sold 31.12.2018
	MII XDR	MII XDR	MII XDR	MII XDR
Banca Națională a Moldovei	186 029	43 461	14 500	157 068
Ministerul Finanțelor al RM	208 714	19 000	9 500	199 214
Credite și alte finanțări de la FMI	394 743	62 461	24 000	356 282
inclusiv pe facilități:				
Banca Națională a Moldovei	119 913	24 853	14 500	109 560
Ministerul Finanțelor al RM	17 400	-	1 500	18 900
EFF	137 313	24 853	16 000	128 460
Banca Națională a Moldovei	66 116	18 608	-	47 508
Ministerul Finanțelor al RM	73 600	19 000	8 000	62 600
ECF	139 716	37 608	8 000	110 108
Banca Națională a Moldovei	-	-	-	-
Ministerul Finanțelor al RM	117 714	-	-	117 714
Alocări XDR	117 714	-	-	117 714

Valoarea totală netrasă din facilitățile EFF și ECF alocate prin memorandumul din 7 noiembrie 2016 reprezintă la 31 decembrie 2018 - 32 000 mii XDR (EFF) și 16 000 mii XDR (ECF) (31 decembrie 2017: EFF - 48 000 mii XDR, ECF: 24 000 mii XDR).

Alocările de XDR reprezintă alocările generale de rezerve în XDR efectuate de către FMI în august 2009 și alocările speciale distribuite de FMI în septembrie 2009 în temeiul Amendamentului IV la statutul FMI.

Pe parcursul perioadei de referință Banca nu a înregistrat nerespectări ale termenilor de plată ale principalului și dobânzii aferente creditelor primite de la FMI.

8. Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova

Poziția „Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova" din Bilanțul contabil include două categorii de active financiare, după cum este prezentat mai jos:

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Valoarea nominală a valorilor mobiliare de stat	13 081 200	13 291 200
Dobânda calculată la valorile mobiliare de stat	149 843	150 560
Amortizarea la rata efectivă a dobânzii	107 915	-
Valori mobiliare de stat derivate din garanții de stat evaluate la cost amortizat	13 338 958	13 441 760
Valoarea nominală a valorilor mobiliare de stat	2 157 145	2 093 331
Scont la valori mobiliare de stat	(23 988)	(14 649)
Reevaluarea valorilor mobiliare de stat	-	1 888
Valori mobiliare de stat evaluate la cost amortizat în urma conversiunii împrumuturilor contractate anterior	2 133 157	2 080 570
	15 472 115	15 522 330

Deloitte.
marked for identification purposes only

8. Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova (continuare)

Valorile mobiliare de stat derivate din garanții de stat au fost emise conform Legii Nr. 235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015 și transmise Băncii Naționale la 4 octombrie 2016 sub formă de obligațiuni de stat purtătoare de dobândă (cupon) cu valoarea nominală de 13 341 200 mii lei.

Această sumă reprezintă soldul integral al creditelor de urgență acordate de Bancă pentru "Banca de Economii" S.A., BC "Banca Socială" S.A. și B.C."Unibank" S.A., care nu au fost rambursate la data emisiunii acestor obligațiuni de stat. Obligațiunile de stat în portofoliul Băncii sunt evaluate la cost amortizat, Banca având intenția de a încasa fluxurile contractuale. Obligațiunile de stat sunt emise pe termene de până la 25 de ani, cu rate fixe a dobânzii (rata nominală de 1,4% și 5,3%), rata efectivă a dobânzii portofoliului de obligațiuni fiind de 5% care reprezenta valoarea justă la data recunoașterii inițiale.

Tranzacționarea de către Bancă pe piața secundară a acestor obligațiuni de stat e limitată la 40% din volumul de obligațiuni de stat transmise Băncii de către Ministerul Finanțelor. Pe parcursul anului 2018, Banca nu a tranzacționat aceste obligațiuni pe piața secundară (2017: 0 lei).

Considerând modalitatea de structurare a emisiunii de obligațiuni de stat derivate din garanțiile de stat conform Legii nr. 235 din 3 octombrie 2016 în portofoliu cu caracteristici similare de scop, încheiere, rată a dobânzii efective agreate per portofoliu, modalitate de gestionare a instrumentelor în portofoliu și prevederile privind posibilități de tranzacționare și răscumpărare, portofoliul de obligațiuni de stat a fost recunoscut drept un instrument financiar hibrid în temeiul SIRF 9 cu recunoașterea veniturilor din dobânzi asupra instrumentului hibrid conform metodei ratei efective a dobânzii de 5%, amortizarea acesteia la rata efectivă a dobânzii fiind recunoscută în componenta *"Amortizarea la rata efectivă a dobânzii"*.

Valorile mobiliare de stat evaluate la cost amortizat au fost emise și transmise în portofoliul Băncii sub formă de bonuri de trezorerie ca rezultat al conversiunii în valori mobiliare de stat a împrumuturilor contractate de către Ministerul Finanțelor de la Bancă pe parcursul anilor precedenți. Aceste valori mobiliare sunt evaluate la cost amortizat. Valorile mobiliare de stat ajunse la scadență, au fost răscumpărate de Guvern și au fost emise în același volum noi valori mobiliare care au fost transmise Băncii.

Valorile mobiliare de stat evaluate la cost amortizat deținute în portofoliul Băncii la 31 decembrie 2018 au avut scadența contractuală maximă de 364 zile. Rata medie a dobânzii aferentă portofoliului de valori mobiliare de stat evaluate la cost amortizat deținute de Bancă la 31 decembrie 2018 a constituit 4,56% (la 31 decembrie 2017 –5,82%).

Valorile mobiliare de stat, disponibile în portofoliul Băncii, sunt unul din instrumentele monetare la care Banca poate apela în orice moment în scopul realizării politicii monetare.

Valorile mobilare de stat cu scadența mai mică de 3 luni sunt clasificate ca numerar sau echivalente de numerar în cadrul Situației fluxurilor de mijloace bănești.

Aplicând metoda pierderilor de credit din depreciere așteptată, prin metodologiile interne și scenariile privind probabilitățile de depreciere asociate portofoliilor de valori mobiliare de stat în relație cu Banca în calitate de Bancă centrală a statului, Banca a constatat lipsa indicatorilor de depreciere așteptată. Considerând metodologia de determinare a pierderilor așteptate ca rezultat ponderat al unor scenariilor de default și estimări, precum și factori calitativi și cantitativi ai scenariilor, Banca a estimat un efect al scenariilor de depreciere estimate ca fiind nesemnificativ și rezultatele nemateriale. În rezultat, constatând efectul nematerial al estimărilor, Banca nu a înregistrat pierderi din deprecierea așteptată în privința valorilor mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova din portofoliul Băncii.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

9. Credite acordate băncilor şi altor persoane

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Credite acordate băncilor pentru creditarea cooperativelor de construcţie a locuinţelor	-	128
Credite acordate altor persoane	18 906	23 693
	18 906	**23 821**

La situaţia din 31 decembrie 2018 valoarea garanţiilor depuse ca asigurare a rambursării creditelor acordate altor persoane şi a dobânzilor aferente constituie 32 486 mii lei (la 31 decembrie 2017: 36 899 mii lei).

Creditele acordate includ soldul creditelor acordate altor persoane, ajustate cu dobânda calculată la aceste credite.

Pe parcursul anului 2017 şi anului 2018 nu au fost formate reduceri pentru pierderi din deprecierea creditelor, urmare a riscului de credit redus, asigurărilor disponibile şi indicatorilor de probabilitate şi pierderi istorice nule.

10. Valori mobiliare investiţionale

Poziţia „Valori mobiliare investiţionale" din Bilanţul contabil include două categorii de active financiare, după cum este prezentat mai jos:

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Valori mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global *(2017 evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere)*[1]	**20 261 832**	**15 877 864**
Valori mobiliare în valută străină cu cupon	20 193 747	15 877 864
Valori mobiliare în valută străină cu scont	68 085	
Valori mobiliare în valută străină evaluate la cost amortizat[2] *(2017 clasificate ca păstrate până la scadenţă)*	**6 311 372**	**7 037 291**
Valori mobiliare în valută străină cu cupon	6 311 372	7 037 291
Total valori mobiliare investiţionale	**26 573 204**	**22 915 155**

Portofoliul de valori mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global deţinute de Bancă sunt reprezentate, în principal, de valori mobiliare emise de Guvernele şi agenţiile guvernamentale din Statele Unite ale Americii, Uniunea Europeană şi cele emise de instituţii supranaţionale.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

[1]La data de 31 decembrie 2017 "Valori mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere"
[2] La data de 31 decembrie 2017 "Valori mobiliare în valută străină păstrate până la scadenţă"

10. Valori mobiliare investiționale (continuare)

Portofoliul de valori mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin AERG este prezentat mai jos:

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Valori mobiliare în valută străină cu cupon	**20 193 747**	**15 877 864**
Valoarea nominală a valorilor mobiliare	20 225 743	15 846 189
Dobânzile și ajustările costului amortizat al valorilor mobiliare	(27 011)	44 576
Diferențe din reevaluarea valorilor mobiliare	(4 985)	(12 901)
Valori mobiliare în valută străină cu scont	**68 085**	-
Valoarea nominală a valorilor mobiliare	68 571	-
Ajustările costului amortizat al valorilor mobiliare	(486)	-
Valori mobiliare în valută străină evaluate la VJ AERG[13]	**20 261 832**	**15 877 864**

Valorile mobiliare în valută străină, evaluate la valoarea justă prin AERG, sunt reevaluate lunar și poartă o rată a dobânzii fixă cuprinsă între 0,004% și 2,88 % anual (la 31 decembrie 2017: 0,004% și 1,84% anual), cu excepția valorilor mobiliare cu valoare nominală de 16 000 mii USD (echivalent în lei – 274 283 mii lei) care au o rată a dobânzii flotantă ce se modifică trimestrial. Valorile mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin AERG includ și dobânda acumulată, care la 31 decembrie 2018 constituie 63 369 mii lei (la 31 decembrie 2017: 44 406 mii lei).

La 31 decembrie 2018 ponderea valorilor mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global cu ratingul „AAA" constituie 93,37%, iar a celor cu ratingul „AA+" – 3,58 %, „AA" – 0,76 % și „AA-" – 2,29 % (la 31 decembrie 2017: „AAA" – 94,26%, „AA+" – 3,89%, „AA" – 1,45 % și „AA-" – 0,40%).

În perioada de gestiune au fost vândute și au ajuns la scadență valori mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin AERG cu valoarea nominală totală de 1 545 205 mii USD și 16 510 mii EUR (în anul 2017: 1 089 041 mii USD și 60 000 mii EUR). Totodată, în perioada de gestiune au fost procurate valori mobiliare în valută străină evaluate la VJ AERG cu valoarea nominală totală de 1 846 365 mii USD (în anul 2017: 1 320 634 mii USD).

Conform Acordului de consultanță și management investițional încheiat între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Bancă, BIRD a devenit consultantul și mandatarul Băncii pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20% din rezervele valutare ale Băncii. Investițiile în cadrul acestui program sunt efectuate în valori mobiliare în USD emise de Trezoreria SUA, agenții guvernamentale și supranaționale. Aceste active sunt prezentate în cadrul valorilor mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin AERG.

La 31 decembrie 2018 valoarea de bilanț a valorilor mobiliare în valută străină gestionate extern constituie 3 599 361 mii lei (la 31 decembrie 2017: 3 475 567 mii lei), ponderea acestora în rezervele valutare constituind 7,02% (la 31 decembrie 2017: 7,26%).

Portofoliul valorilor mobiliare evaluate la cost amortizat reprezintă totalitatea valorilor mobiliare procurate cu intenția de a încasa fluxurile contractuale. Volumul și structura activelor valutare și perspectiva fluxurilor viitoare de mijloace bănești permit menținerea până la scadență a valorilor mobiliare din portofoliul dat. Totodată, suplinirea portofoliului valorilor mobiliare evaluate la cost amortizat este posibilă numai în cazul în care ponderea acestuia reprezintă mai puțin de 20% din rezervele internaționale și nivelul rezervelor acoperă 4 luni de import.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

10. Valori mobiliare investiționale (continuare)

La 31 decembrie 2018 ponderea valorilor mobiliare evaluate la cost amortizat în rezervele valutare constituia 12,30 % (la 31 decembrie 2017: 14,70%).

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Valoarea nominală a valorilor mobiliare	6 279 365	6 994 305
Dobânzile și ajustările costului amortizat al valorilor mobiliare	32 007	42 986
Valori mobiliare în valută străină evaluate la cost amortizat[9]	**6 311 372**	**7 037 291**

Valorile mobiliare evaluate la cost amortizat poartă o rată anuală a dobânzii fixă cuprinsă între 1.38% și 3.55% (31 decembrie 2017: 1,38 % și 3,55 %). La situația din 31 decembrie 2018, ponderea valorilor mobiliare evaluate la cost amortizat cu ratingul „AAA" constituia 82,79%, valorile mobiliare cu ratingul „AA+" constituiau 9,49%, iar a celor cu ratingul „AA" - 7,72% (la 31 decembrie 2017: „AAA" - 83,82%, „AA+" - 8,94%, „AA" - 7,25%).

11. Investiții în filiale

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Investiții în filiale	24 000	-
	24 000	-

În martie 2018 Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei (BNM) a aprobat un set de măsuri pentru înființarea SA "Depozitarul central unic al valorilor mobiliare" (DCU).

La 29 martie 2018, a avut loc adunarea generală a acționarilor de constituire a "Depozitarului central unic al valorilor mobiliare" în cadrul căreia a fost aprobată decizia de înființare a DCU. Cota Băncii Naționale în capitalul Depozitarului Central Unic al valorilor mobiliare constituie 98,36% în valoare de 24 milioane lei. Înregistrarea de stat a Depozitarul central unic a avut loc la 4 aprilie 2018. DCU este creat în baza Legii cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare, adoptată în anul 2016, și este singura instituție din Republica Moldova care începând cu 30 iulie 2018 desfășoară activități de evidență, depozitare și decontare a valorilor mobiliare de stat, iar începând cu 1 mai 2019 și a valorilor mobiliare corporative. Mecanismul de evidență și decontare, oferit de DCU asigura un nivel înalt de transparență, siguranță și eficiență la efectuarea operațiunilor cu valori mobiliare. Modelul de activitate al Depozitarului central unic este bazat pe standardele și practicile internaționale în domeniul sistemelor de decontare.

Valoarea investiției în filiale în situațiile financiare individuale este recunoscută la cost și măsurată la cost minus orice pierdere din depreciere. La 31 decembrie 2018 nu au fost identificați indicatori de depreciere al investiției în filială și respectiv nu au fost create provizioane din depreciere.

În conformitate cu Legea cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare, capitalul propriu al SA "Depozitarul central unic al valorilor mobiliare" va constitui în orice moment echivalentul în lei a cel puțin 1 000 mii EUR (echivalentul la 31 decembrie 2018: 19 521 mii lei), aspect regulator ce impune restricții în abilitatea Băncii de a accesa sau utiliza activele sale și deconta datoriile sale din subsidiară..

Deloitte.
marked for identification
purposes only

[9]La data de 31 decembrie 2017 "Valori mobiliare în valută străină clasificate drept păstrate până la scadență"

12. Active și datorii financiare

Instrumentele financiare ale Băncii constau din numerar şi plasamente pe termen scurt în bănci, aur monetar, active în organizațiile financiare internaționale, valori mobiliare, credite acordate băncilor şi altor persoane, monedă națională în circulație, disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova şi disponibilități ale băncilor, valori mobiliare emise de Banca Națională a Moldovei, valori mobiliare emise de Banca Națională a Moldovei (certificate emise de BNM), obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale, şi alte active şi obligațiuni financiare.

Ierarhia valorii juste a instrumentelor financiare

Pentru a păstra consecvența şi comparabilitatea evaluărilor la valoarea justă datele de intrare utilizate în tehnicile de evaluare a valorii juste sunt clasificate pe niveluri. În ierarhia valorii juste, nivelul prioritar îl ocupă prețurile cotate (neajustate) pe pieţele active pentru active sau datorii identice, iar cel mai scăzut nivel de prioritate este cel al datelor de intrare neobservabile.

În tabelul de mai jos sunt prezentate instrumentele financiare evaluate la valoarea justă ulterior recunoaşterii inițiale, grupate în cadrul nivelelor 1-3 în dependență de metoda de evaluare utilizată.

	Nivelul 1	Nivelul 2	Nivelul 3	Total
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
31 decembrie 2018				
Aur monetar	51 533	-	-	51 533
Cota FMI	-	4 112 734	-	4 112 734
Valori mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	20 261 832	-	-	20 261 832
Total	**20 313 365**	4 112 734	-	**24 426 099**
31 decembrie 2017				
Aur monetar	52 642	-	-	52 642
Valori mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	15 877 864	-	-	15 877 864
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova disponibile pentru vânzare	-	2 080 570	-	2 080 570
Total	**15 930 506**	**2 080 570**		**18 011 076**

Tehnicile de evaluare includ metoda veniturilor (fluxurilor de numerar actualizate), comparație cu instrumente similare cotate, opțiunea polinomială şi alte metode, după caz. Prezumpțiile şi datele utilizate în tehnicile de evaluare includ ratele dobânzii de referință, marje de risc de credit, alte marje utilizate în estimarea ratelor de actualizare a fluxurilor, prețurile valorilor mobiliare investiționale (sursa: Bloomberg), cotațiile de la cele mai recente licitații ale valorilor mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova, prețurile de pe piața secundară a valorilor mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova, ratele de schimb valutar, volatilitățile prognozate şi alte corelații.

În determinarea valorii juste a instrumentelor financiare simple (valori mobiliare cotate), Banca utilizează metode recunoscute bazate pe informații disponibile pe piață.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

12. Active și datorii financiare (continuare)

Pentru instrumentele mai complexe sau care nu sunt cotate/tranzacționate pe o piață activă, Banca utilizează modele interne bazate pe metode de evaluare internaționale, cu date de intrare care sunt derivate din cotații de piață sau rate de dobânzi care sunt determinate pe bază de prezumpții. Valorile juste obținute în rezultatul aplicării modelelor interne sunt ajutate la diverși factori, precum riscul de lichidate (pentru instrumentele fără o piață activă, lipsă de tranzacții, etc.), riscul de credit/contrapărții sau incertitudini ale modelului, factori care ar fi considerați de o parte terță în determinarea prețului unei tranzacții. Datele de intrare și rezultatele modelelor sunt calibrate, iar conducerea își aplică judecata expert pentru a selecta rezultatul cel mai relevant din intervalul valorilor oferite de modelele de evaluare.

În determinarea și validarea valorilor juste, Banca asigură implementarea procedurilor sistemului de control intern: verificarea datelor sursă ale valorilor de piață (cotații exportate și validate de back-office), recalcularea rezultatelor modelelor de evaluare, aprobarea procedurilor de evaluare și modificărilor în procedură, analiza și verificarea variațiilor în rezultatele metodelor, etc.

Clasificarea instrumentelor financiare și instrumente financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă

Toate instrumentele financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă în bilanțul contabil se încadrează în nivelul 2 al ierarhiei valorii juste.

Conducerea Băncii, în urma analizelor făcute, consideră că datorită termenului scurt al plasamentelor în bănci, scopului și naturii specifice al creditelor acordate și creanțelor, care nu sunt înregistrate la valoarea justă în Situațiile financiare individuale, valoarea justă a acestora nu este semnificativ diferită de valoarea cu care sunt înregistrate în Bilanțul contabil.

De asemenea, conducerea consideră că valorile la care sunt înregistrate obligațiunile Băncii în Bilanțul contabil aproximează valoarea justă a acestora datorită termenului scurt pentru care sunt plasate sau datorită tipului de tranzacții specifice unei bănci centrale și pentru care nu există o piață distinctă sau modele de evaluare care să estimeze credibil valoarea justă.

Politicile contabile ale Băncii privind evaluarea și clasificarea instrumentelor financiare în conformitate cu SIRF 9 începând cu 1 ianuarie 2018 sunt prezentate în Nota 3. Aplicarea acestor politici începând cu 1 ianuarie 2018 a rezultat în reclasificările incluse în tabelul de mai sus și sunt explicate mai jos.

Toate activele financiare ale Băncii sunt clasificate în modelul de afaceri pentru colectarea fluxurilor contractuale, cu excepția portofoliului de valori mobiliare investiționale care este deținut pentru colectarea fluxurilor și tranzacționare. Toate instrumentele de datorie deținute în portofoliul Băncii sunt pasibile testului privind plățile de principal și dobândă, inclusiv instrumentele deținute de către Bancă cu rate flotante, indexate la rata inflației (valori mobiliare investiționale) și valorile mobiliare cu clauze de răscumpărări anticipate. Instrumentele de capital în cota Republicii Moldova la Fondul monetar internațional a fost desemnată la modelul de afaceri și clasificarea la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

12. Active și datorii financiare (continuare)

În tabelul de mai jos este prezentată reconcilierea dintre elementele din bilanțul contabil și categoriile de instrumente financiare și valoarea justă a activelor și obligațiunilor financiare ale Băncii.

31 decembrie 2018	Nota	Valoarea justă prin AERG Instrumente de datorie	Valoarea justă prin AERG Instrumente de capital	Cost amortizat	Total valoarea contabilă	Valoarea Justă
		MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Active						
Numerar și plasamente pe termen scurt în bănci	5	-	-	24 723 602	24 723 602	24 723 602
Active în organizațiile financiare internaționale	7					
-Evaluate la valoarea justă			4 112 734	-	4 112 734	4 112 734
-Evaluate la cost amortizat				1 976	1 976	1 976
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova:	8			15 472 115	**15 472 115**	**15 470 126**
Credite acordate băncilor și altor persoane	9	-	-	18 906	18 906	18 906
Valori mobiliare investiționale:	10					
-Evaluate la valoarea justă		20 261 832	-	-	20 261 832	20 261 832
-Evaluate la cost amortizat		-	-	6 311 372	6 311 372	6 384 213
Alte active	14	-	-	2 319	2 319	2 319
Total active financiare		20 261 832	4 112 734	46 530 290	70 904 856	70 975 708
Obligațiuni						
Monedă națională în circulație	15	-	-	23 748 867	23 748 867	23 748 867
Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova	16	-	-	9 291 988	9 291 988	9 291 988
Disponibilități ale băncilor	17	-	-	19 715 061	19 715 061	19 715 061
Certificate emise de Banca Națională a Moldovei	18	-	-	6 298 721	6 298 721	6 298 721
Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale	7	-	-	7 876 786	7 876 786	7 876 786
Alte obligațiuni	19	-	-	161 690	161 690	161 690
Total obligațiuni financiare		-		67 093 113	67 093 113	67 093 113

Deloitte.
marked for identification purposes only

12. Active și datorii financiare (continuare)

31 decembrie 2017

	Nota	Valoarea justă prin profit sau pierdere	Păstrate până la scadență	Credite și creanțe	Disponibile pentru vânzare	Alte obligațiuni la cost amortizat	Total	Valoarea Justă
		MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Active								
Numerar și plasamente pe termen scurt în bănci	5	-	-	24 966 441	-	-	24 966 441	24 966 441
Active în organizațiile financiare internaționale		-	-	4 206 142	-	-	4 206 142	4 206 142
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova:								
-Evaluate la valoarea justă	8	-	-	-	2 080 570	-	2 080 570	2 080 570
-Evaluate la cost amortizat	9	-	13 441 760	-	-	-	13 441 760	13 441 760
Credite acordate băncilor și altor persoane	10	-	-	23 821	-	-	23 821	23 821
Valori mobiliare investiționale:								
-Evaluate la valoarea justă		15 877 864	-	-	-	-	15 877 864	15 877 864
-Evaluate la cost amortizat	14	-	7 037 291	-	-	-	7 037 291	7 226 053
Alte active	5			1 081			1 081	1 081
Total active financiare		15 877 864	20 479 051	29 197 485	2 080 570	-	67 634 970	67 823 732
Obligațiuni								
Monedă națională în circulație	15	-	-	-	-	21 032 866	21 032 866	21 032 866
Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova	16	-	-	-	-	8 783 146	8 783 146	8 783 146
Disponibilități ale băncilor	17	-	-	-	-	15 978 430	15 978 430	15 978 430
Certificate emise de Banca Națională a Moldovei	18	-	-	-	-	9 217 431	9 217 431	9 217 431
Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale	7	-	-	-	-	8 758 723	8 758 723	8 758 723
Alte obligațiuni	19	-	-	-	-	48 096	48 096	48 096
Total obligațiuni financiare		-	-	-	-	63 818 692	63 818 692	63 818 692

Deloitte.
marked for identification purposes only

12. Active și datorii financiare (continuare)

În tabelul de mai jos este prezentată clasificarea instrumentelor financiare conform IAS 39 și noua clasificare și evaluare a instrumentelor financiare conform SIRF 9 la 1 ianuarie 2018:

	Nota	Clasificarea conform SIC39	Clasificarea conform SIRF9	Valoarea contabilă SIC 39	Valoarea contabilă SIRF 9
				MII LEI	MII LEI
Active financiare					
Numerar şi plasamente pe termen scurt în bănci	5	Credite şi creanţe	Cost amortizat	24 966 441	24 966 441
Active în organizaţiile financiare internaţionale	7	Credite şi creanţe	Cost amortizat	5 249	5 249
Active în organizaţiile financiare internaţionale	7	Credite şi creanţe	Valoarea justă prin AERG - capital	4 200 893	4 200 893
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	8	Păstrate până la scadenţă	Cost amortizat	13 441 760	13 441 760
Valori mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova	8	Disponibile pentru vânzare	Cost amortizat	2 080 570	2 078 682
Credite acordate băncilor şi altor persoane	9	Credite şi creanţe	Cost amortizat	23 821	23 821
Valori mobiliare investiţionale	10	Valoarea justă prin profit sau pierdere	Valoarea justă prin AERG - datorie	15 877 864	15 877 864
Valori mobiliare investiţionale	10	Păstrate până la scadenţă	Cost amortizat	7 037 291	7 037 291
Alte creanţe financiare	14	Credite şi creanţe	Cost amortizat	1 081	1 081
				67 634 970	67 633 082
Datorii financiare					
Monedă naţională în circulaţie	15	Cost amortizat	Cost amortizat	21 032 866	21 032 866
Disponibilităţi ale Guvernului Republicii Moldova	16	Cost amortizat	Cost amortizat	8 783 146	8 783 146
Disponibilităţi ale băncilor	17	Cost amortizat	Cost amortizat	15 978 430	15 978 430
Certificate emise de Banca Naţională a Moldovei	18	Cost amortizat	Cost amortizat	9 217 431	9 217 431
Obligaţiuni faţă de organizaţiile financiare internaţionale	7	Cost amortizat	Cost amortizat	8 758 723	8 758 723
Alte obligaţiuni	19	Cost amortizat	Cost amortizat	48 096	48 096
				63 818 692	63 818 692

Dacă valorile mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova nu ar fi fost reclasificate la cost amortizat, diferenţele din valoarea de piaţă recunoscute în alte elemente ale rezultatului global ar fi fost de 3 877 mii lei în decursul anului 2018.

Deloitte.
marked for identification purposes only

13. Imobilizări corporale și necorporale

	Terenuri, clădiri și construcții similare	Echipamente și alte imobilizări corporale	Imobilizări corporale în curs de execuție	Imobilizări necorporale	Imobilizări necorporale în curs de execuție	Total
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Cost						
La 1 ianuarie 2018	63 571	154 960	2 965	95 157	5 065	321 718
Intrări	-	-	7 254	-	23 164	30 418
Transferuri	31	8 861	(8 892)	20 757	(20 757)	-
Ieșiri	-	(151)	-	(4 367)	-	(4 518)
La 31 decembrie 2018	63 602	163 670	1 327	111 547	7 472	347 618
Amortizarea acumulată						
La 1 ianuarie 2018	29 352	97 419	-	64 698	-	191 469
Amortizarea *(Nota 27)*	1 998	15 649	-	12 647	-	30 294
Ieșiri	-	(151)	-	(4 367)	-	(4 518)
La 31 decembrie 2018	31 350	112 917	-	72 978	-	217 245
Valoarea de bilanț						
La 1 ianuarie 2018	34 219	57 541	2 965	30 459	5 065	130 249
La 31 decembrie 2018	32 252	50 753	1 327	38 569	7 472	130 373
Cost						
La 1 ianuarie 2017	46 748	137 233	9 358	88 060	6 470	287 869
Intrări	7 821	14 990	6 496	1 391	5 275	35 973
Transferuri	9 002	3 887	(12 889)	6 680	(6 680)	-
Ieșiri	-	(1 150)	-	(974)	-	(2 124)
La 31 decembrie 2017	63 571	154 960	2 965	95 157	5 065	321 718
Amortizarea acumulată						
La 1 ianuarie 2017	28 195	83 810	-	51 793	-	163 798
Amortizarea *(Nota 27)*	1 157	14 759	-	13 879	-	29 795
Ieșiri	-	(1 150)	-	(974)	-	(2 124)
La 31 decembrie 2017	29 352	97 419	-	64 698	-	191 469
Valoarea de bilanț						
La 1 ianuarie 2017	18 553	53 423	9 358	36 267	6 470	124 071
La 31 decembrie 2017	34 219	57 541	2 965	30 459	5 065	130 249

Imobilizările necorporale includ softuri, aplicații și licențe achiziționate și dezvoltate intern, inclusiv soluțiile pentru Registrul Riscului de credit, Depozitarul Central unic, Soluția pentru eficientizarea procesului de licențiere și notificare. Intrările pe parcursul perioadei de raportare reprezintă adiții de imobilizări necorporale de la terțe părți.

Deloitte.
marked for identification purposes only

14. Alte active

	31 decembrie 2018 MII LEI	31 decembrie 2017 MII LEI
Alte creanțe	2 319	970
	2 319	970
Avans acordat pentru producerea monedei naționale	3 897	111
Cheltuieli anticipate	2 968	3 408
Materiale și mărfuri	2 088	2 200
	8 953	5 608
Minus:		
reduceri pentru stocurile cu rulaj lent	(54)	(61)
reduceri pentru pierderi din creanțele depreciate	(5)	-
	11 213	6 628

La 31 decembrie 2018 alte creanțe includ creanțe pentru venituri din comisioane în sumă de 939 mii lei (31 decembrie 2017: 673 mii lei) colectate în primele zile ale lunii ianuarie 2019, creanțe din serviciile refacturate către filială în sumă de 817 mii lei (31 decembrie 2017: 0 lei) colectate în februarie 2019 și sume încasate în curs de clarificare în sumă de 498 mii lei (31 decembrie 2017: 0 lei), care în ianuarie 2019 au fost returnate plătitorului conform destinației.

15. Monedă națională în circulație

	31 decembrie 2018 MII LEI	31 decembrie 2017 MII LEI
Bancnote	23 602 116	20 901 824
Monede metalice divizionare	120 634	115 931
Monede metalice în lei și seturi de prezentare	10 482	-
Bancnote comemorative și monede comemorative și jubiliare	15 635	15 111
	23 748 867	21 032 866

16. Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova

	31 decembrie 2018 MII LEI	31 decembrie 2017 MII LEI
Depozite la vedere ale Ministerului Finanțelor	3 977 809	4 558 421
Depozite la termen ale Ministerului Finanțelor	609 952	518 701
Disponibilități în valută străină ale Ministerului Finanțelor	2 820 748	2 481 442
Alte disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova	1 883 479	1 224 582
	9 291 988	8 783 146

Depozitele la vedere ale Ministerului Finanțelor sunt purtătoare de o dobândă variabilă, calculată lunar, reieșind din rata medie a dobânzii pe sistemul bancar, disponibilă pentru ultimele trei luni, la depozitele în lei moldovenești purtătoare de dobândă atrase la vedere de la persoanele juridice.

Rata dobânzii la depozitele la vedere ale Ministerului Finanțelor la 31 decembrie 2018 a constituit 1,56% (la 31 decembrie 2017: 1,58%).

Deloitte.
marked for identification
purposes only

16. Disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova (continuare)

Pentru depozitele la termen ale Ministerului Finanțelor, Banca plătește o dobândă în dependență de termenul depozitului, aplicând rata medie ponderată a dobânzii constituită la valorile mobiliare de stat plasate la ultima licitație pe termenul respectiv. În cazul în care termenul depozitelor este diferit de termenul valorilor mobiliare de stat vândute la ultima licitație, rata dobânzii se determină aplicând metoda interpolării/ extrapolării lineare.

Rata medie ponderată la depozitele la termen ale Ministerului Finanțelor în sold la 31 decembrie 2018 a constituit 7,11% (la 31 decembrie 2017 - 7.52%).

Alte disponibilități ale Guvernului Republicii Moldova includ disponibilitățile Directoratului Liniei de Credit în cadrul proiectelor de finanțare și mijloacele în valută străină ale Directoratului Liniei de Credit. Disponibilitățile în valută străină și alte disponibilități ale Guvernului nu sunt purtătoare de dobândă.

La 31 decembrie 2018 datoria de 4 892 mii lei (31 decembrie 2017: 0 lei) înregistrată la Alte obligațiuni (Nota 19), reprezintă sume în curs de clarificare încasate de către Bancă, care în ianuarie 2019 au fost transferate în disponibilități în valută străină ale Ministerului Finanțelor.

17. Disponibilități ale băncilor

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Disponibilități ale băncilor, inclusiv rezervele obligatorii	19 590 013	15 308 237
Depozite în monedă națională ale băncilor licențiate	125 048	670 193
	19 715 061	15 978 430

Disponibilitățile băncilor, inclusiv rezervele obligatorii, reprezintă mijloacele din conturile Loro ale băncilor licențiate și băncilor rezidente în proces de lichidare, precum și rezervele obligatorii ale băncilor licențiate la Bancă în lei moldovenești, dolari SUA și euro.

Conform cerințelor regimului rezervelor obligatorii stabilit de Bancă, la situația din 31 decembrie 2018 băncile sunt obligate să mențină rezerve obligatorii în lei moldovenești și în valute neconvertibile la nivel de 42,5% (majorată de la 40% începând cu perioada de aplicare a rezervelor obligatorii: 16 septembrie 2018- 15 octombrie 2018) și în valute străine (dolari SUA și euro) la nivel de 14 % din baza de calcul. Rezervele obligatorii în lei moldovenești se mențin de bănci în conturile Loro la Bancă în medie pe perioada de aplicare, iar rezervele obligatorii în valută străină se reflectă în registrele contabile ale Băncii în contul rezervelor obligatorii în valută străină și sunt înregistrate în conturile Nostro ale Băncii în băncile din străinătate.

În baza art. 17 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, rezervele obligatorii ce depășesc 5% din pasivele în baza cărora se calculează aceste rezerve sunt remunerate de către Bancă. Pentru remunerarea rezervelor obligatorii în lei moldovenești se aplică rata medie la depozitele overnight a Băncii calculată pentru luna respectivă, iar pentru rezervele obligatorii în dolari SUA și euro - rata medie ponderată la depozitele la vedere cu dobândă atrase de bănci în valută străină, calculată lunar de Bancă în baza rapoartelor lunare privind rata medie la depozitele atrase de bănci (nivelul ratelor de remunerare prezentat în Nota 23).

Depozite în monedă națională ale băncilor licențiate reprezintă depozitele overnight ale băncilor plasate la Bancă și dobânda calculată pentru aceste depozite. Rata dobânzii aferentă depozitelor overnight ale băncilor în sold la situația din 31 decembrie 2018 a constituit 3,50% (la 31 decembrie 2017: 3,50%).

Deloitte.
marked for identification purposes only

20. Capital şi rezerve (continuare)

Mişcarea în alte elemente ale rezultatului global pe parcursul perioadei de raportare este prezentată în tabelul de mai jos:

	2018	2017
	MII LEI	MII LEI
Rezerva din reevaluarea valorilor mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova (2017: disponibile pentru vânzare)	-	
Sold inițial la 1 ianuarie	1 888	4 661
*Ajustări din tranziție la SIRF 9**	*(1 888)*	-
Diferențe nete din reevaluarea la valoarea de piață		(2 773)
Sold la 31 decembrie	**-**	**1 888**
Rezerva din reevaluarea aurului monetar		
Sold la 1 ianuarie	7 079	9 052
Diferențe nete din reevaluarea la valoarea de piață	(1 109)	(1 973)
Sold la 31 decembrie	**5 970**	**7 079**
Rezerva din reevaluarea valorilor mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global		
Sold inițial la 1 ianuarie	-	-
*Ajustări din tranziție la SIRF 9 **	(13 885)	-
Diferențe din reevaluarea la valoarea de piață	9	-
Reclasificat la profit și pierdere la derecunoaștere (Nota 25)	9 605	-
Sold la 31 decembrie	**(4 271)**	**-**
Rezerva din diferențele de curs din reevaluarea valorilor mobiliare în valută străină evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global		
Sold inițial la 1 ianuarie	-	-
*Ajustări din tranziție la SIRF 9 **	984	-
Diferențe de curs din reevaluarea la valoarea de piață	(378)	-
Reclasificat la profit și pierdere la derecunoaștere	(1 319)	-
Sold la 31 decembrie	**(713)**	**-**

La situația din 31 decembrie 2018, nivelul capitalului statutar în totalul obligațiunilor monetare constituie circa 5,21 % (la 31 decembrie 2017: 5,08%).

		31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
		MII LEI	MII LEI
Total obligațiuni		**67 108 799**	**63 818 692**
Obligațiuni Monetare fata de FMI	7	7 863 219	8 735 389
Obligațiuni Monetare fata de Guvernului RM	15	9 291 988	8 783 146
Obligațiuni Monetare conform Legii BNM		**49 953 592**	**46 300 157**
Capitalul Autorizat		902 970	902 970
Fondul General de Rezerva		1 697 608	1 448 482
Capital Statutar		**2 600 578**	**2 351 452**
Nivelul Capitalului %		**5,21**	**5,08**

Deloitte.
marked for identification purposes only

21. Determinarea profitului disponibil pentru distribuire (pierderii totale)

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Profit/ (Pierdere) netă	**1 221**	**(4 976 079)**
Acoperirea pierderilor nerealizate din diferențe de la reevaluarea valorilor mobiliare investiționale *(Nota 25)*	-	28 889
Acoperirea pierderilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare *(Nota 24)*	247 905	4 851 881
Profit disponibil pentru distribuire/(Pierdere totală)	**249 126**	(95 309)
Distribuire:		
Majorarea/(Utilizarea) fondului general de rezervă	**249 126**	(95 309)

Pe parcursul anului 2018, Banca a înregistrat un profit net în mărime 1 221 mii lei (2017: pierdere 4 976 079 mii lei). În rezultatul aplicării prevederilor corespunzătoare ale Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, profitul disponibil pentru distribuire a constituit 249 126 mii lei (2017: pierdere totală (95 309) mii lei) și a fost distribuit pentru majorarea fondului general de rezervă în vederea completării acestuia până la nivelul de 2/3 din capitalul statutar.

22. Venituri din dobânzi

	2018	2017
	MII LEI	MII LEI
Venituri din dobânzi la plasamente pe termen scurt		
Dobânzi la depozite la termen în bănci străine	280 387	176 957
Dobânzi la depozite plasate overnight	17 910	12 018
Dobânzi la conturile "Nostro" la bănci străine	2 316	-
Dobânzi la disponibilități	1 027	478
Dobânzi la operațiuni forward	1 997	-
	303 637	**189 453**
Venituri din dobânzi la valori mobiliare		
Dobânzi la valori mobiliare investiționale evaluate la valoarea justă prin AERG (2017: *valoarea justă prin profit sau pierdere*)	353 780	151 545
Dobânzi la valori mobiliare investiționale evaluate la cost amortizat (2017: *păstrate până la scadență*)	160 575	183 788
Dobânzi la valori mobiliare de stat evaluate la cost amortizat (2017: *păstrate până la scadență*)	724 662	617 993
Dobânzi la valori mobiliare de stat evaluate la cost amortizat (2017: *disponibile pentru vânzare*)	97 089	136 222
	1 336 106	**1 089 548**
Venituri din dobânzi la creditele acordate și repo		
Dobânzi la creditele acordate băncilor	149	137
Dobânzi la creditele acordate altor persoane	111	155
	260	292
	1 640 003	**1 279 293**

Rata medie a dobânzii la valorile mobiliare de stat cu scont evaluate la cost amortizat *(2017: disponibile pentru vânzare)* deținute în portofoliul Băncii pe parcursul anului 2018 a constituit 5,08% (2017: 6,62%).

Deloitte.
marked for identification purposes only

22. Venituri din dobânzi (continuare)

Rata cuponului la valorile mobiliare emise de Guvernul Republicii Moldova derivate din garanții de stat constituie 1,40% și 5,30% anual (2017: 1,40% și 5,30%), iar rata efectivă a dobânzii în bază de care sunt înregistrate veniturile fiind de 5% pentru portofoliul respectiv de valori mobiliare.

Tabelul de mai jos prezintă veniturile și cheltuielile din dobânzi calculate conform metodei ratei efective a dobânzii, aferente instrumentelor financiare evaluate la:

	2018 MII LEI	2017 MII LEI
Venituri din dobânzi		
Active financiare evaluate la cost amortizat	1 284 226	991 526
Active financiare evaluate la valoarea justă prin AERG	353 780	136 222
Active financiare evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	1 997	151 545
	1 640 003	1 279 293
Cheltuieli din dobânzi negative la plasamente pe termen scurt		
Active financiare evaluate la cost amortizat (Nota 27)	(26 615)	(8 836)
Cheltuieli cu dobânzi		
Datorii financiare evaluate la cost amortizat (Nota 23)	(1 173 986)	(1 249 813)

23. Cheltuieli cu dobânzi

	2018 MII LEI	2017 MII LEI
Cheltuieli cu dobânzi la creditele primite		
Dobânzi la creditele primite de la Fondul Monetar Internațional	51 474	47 043
	51 474	47 043
Cheltuieli cu dobânzi aferente disponibilităților		
Dobânzi aferente rezervelor obligatorii	442 521	534 322
Dobânzi aferente depozitelor acceptate de la bănci	20 216	55 473
Dobânzi la depozitele acceptate de la Ministerul Finanțelor	115 671	93 147
Cheltuieli cu dobânzi forward	13	-
	578 421	682 942
Cheltuieli cu dobânzi aferente operațiunilor cu valori mobiliare și repo		
Dobânzi la certificatele Băncii Naționale a Moldovei *(amortizarea scontului și comisioanelor aferente ratei efective a dobânzii)*	544 104	519 828
	544 104	519 828
	1 173 999	1 249 813

Pe parcursul perioadei ianuarie 2018 – 15 septembrie 2018, băncile licențiate au menținut rezerve obligatorii în lei moldovenești din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă la o normă de 40% (neschimbată din luna mai 2017). Începând cu perioada de aplicare a rezervelor obligatorii 16 septembrie 2018- 15 octombrie 2018, norma rezervelor obligatorii în lei moldovenești a fost majorată până la 42,5% și păstrată la acest nivel până la finele anului (pe ansamblul anului 2017, norma a fost modificată în 2 trepte cu 5 p.p. până la 40%).

Rata de remunerare a rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și valute neconvertibile pe parcursul anului 2018 nu a fluctuat, menținându-se la 3,5% (2017: de la 6% la 3,56%), iar pentru mijloacele atrase în valute liber convertibile a variat de la 0,29% la 0,47% (2017: interval de variație de la 0,3% la 0,6%).

Soldul mediu zilnic al certificatelor Băncii pe parcursul anului 2018 a constituit 8 403 milioane lei (2017: 6 358 milioane lei). Rata nominală medie a dobânzii la certificatele Băncii plasate pe parcursul anului 2018 a constituit 6,50% (2017: 8,11%).

Deloitte.
marked for identification purposes only

24. (Pierderi) din tranzacții și diferențe de curs valutar

	2018	2017
	MII LEI	MII LEI
Venituri nete realizate din operațiuni de conversie valutară	5 236	44 616
(Pierderi) nete nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	(247 905)	(4 851 881)
	(242 669)	**(4 807 265)**

Veniturile realizate survin la vânzarea valutei străine și reprezintă diferența pozitivă dintre costul stocului valutei respective și cursul de vânzare (sau cursul mediu al valutei cumpărate) multiplicată la volumul vânzărilor. Pe parcursul anului 2018 veniturile obținute au fost generate preponderent datorită vânzărilor de valută, când diferența dintre cursul de vânzare și costul stocului valutelor a fost semnificativă.

(Pierderile) nete nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare se formează în rezultatul reevaluării zilnice a stocurilor valutare ca diferența dintre cursul oficial al leului moldovenesc în raport cu valutele străine care formează stocurile valutare respective și reevaluării conturilor Fondului Monetar Internațional pe parcursul anului financiar.

25. (Pierderi) din reevaluarea valorilor mobiliare

	2018	2017
	MII LEI	MII LEI
(Pierderi) nete realizate din valori mobiliare investiționale	(9 605)	(8 540)
(Pierderi) nete nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în sold la sfârșitul anului	-	(28 889)
	(9 605)	**(37 429)**

Începând cu 1 ianuarie 2018, Banca a reclasificat, în contextul aplicării SIRF 9, valorile mobiliare investiționale de la valoarea justă prin profit și pierdere în active financiare evaluate prin alte elemente ale rezultatului global.

Astfel, rezultatul net al reevaluării realizate în 2018 reprezintă rezultatul recunoscut în alte elemente ale rezultatului global de la data recunoașterii instrumentului, reclasificat din alte elemente ale rezultatului global (contul rezervelor) în profit sau pierdere, la scadența sau vânzarea valorilor mobiliare (derecunoaștere). Pentru perioada comparativă, rezultatul realizat, reprezenta diferența realizată acumulată pe parcursul exercițiului financiar până la scadența sau comercializarea valorii mobiliare investiționale.

Similar, rezultatul reevaluării nerealizate, începând cu 1 ianuarie 2018, se recunoaște în alte elemente ale rezultatului global (*Nota 20*).

Deloitte.
marked for identification purposes only

26. Alte venituri

	2018	2017
	MII LEI	MII LEI
Venituri din comisioane și taxe	29 234	29 928
Alte venituri	12 102	78 896
	41 336	108 824

Veniturile din comisioane și taxe din contracte cu clienții în scop de SIRF 15, dezagregat pe segmentele și sectoarele serviciilor prestate, este prezentat în tabelul de mai jos:

	Din care pe sector:				
	Bănci	Instituții	Alte	2018	2017
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Sistemul Automatizat de Plăți Interbancare	6 335	719	34	7 088	6 218
Operațiuni cu numerar	17 511	-	1	17 512	17 451
Atribuții de agent și bancher al statului	-	4 120	-	4 120	5 561
Sistemul de înregistrări în conturi	514	-	-	514	698
	24 360	**4 839**	**35**	**29 234**	**29 928**

Veniturile din comisioane și taxe sunt evaluate în baza preturilor tranzacției indicate în contractele cu clienții și actele normative ale Băncii. Banca recunoaște venitul din comisioane și taxe atunci când transferă controlul asupra serviciului către client.

Venitul din alte activități din contracte cu clienții în scop de SIRF 15, dezagregat pe segmentele și sectoarele serviciilor prestate, este prezentat în tabelul de mai jos:

	Din care pe sector:				2017
	Bănci	Instituții	Alte	2018	
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Vânzarea bancnotelor și monedelor comemorative și jubiliare	7 310	30	2 906	10 246	3 212
Servicii de tehnologii informaționale	-	-	817	817	-
Alte venituri	-	-	1 039	1 039	75 684
	7 310	**30**	**4 762**	**12 102**	**78 896**

În alte venituri sunt incluse cheltuieli din recuperarea unor costuri. Pentru anul 2017 ponderea cea mai mare o constituie veniturile din recuperarea unor cheltuieli aferente procedurilor de lichidare ale băncilor în proces de lichidare în sumă de 75 237 mii lei.

Informațiile privind creanțele/datoriile din contractele cu clienții, din operațiunile ce generează alte venituri sunt prezentate în tabelul de mai jos.

	31 decembrie 2018	31 decembrie 2017
	MII LEI	MII LEI
Creanțe din comisioane, incluse în Alte active (Nota 14)	939	673
Creanțe din alte venituri, incluse în Alte active (Nota 14)	817	-
	1 756	673

Deloitte.
marked for identification purposes only

26. Alte venituri (continuare)

Tabelul de mai jos prezintă informații despre natura și termenele de îndeplinire a obligațiunilor de executare din contractele cu clienții, inclusiv termene semnificative de plată și politicile respective de recunoaștere a veniturilor din comisioanele aferente contractelor cu clienții.

Tipul serviciilor	Natura și termeni de îndeplinire a obligațiunilor de executare, inclusiv termene semnificative de plată	Politici de recunoaștere a veniturilor SIRF 15 (din 1 ianuarie 2018)
Sistemul Automatizat de Plăți Interbancare	Banca administrează Sistemul Automatizat de Plăți Interbancare (SAPI), care reprezintă sistemul prin intermediul căruia sînt efectuate plățile interbancare în lei moldovenești pe teritoriul Republicii Moldova. Banca acordă acces gratuit participanților în SAPI pentru efectuarea și decontarea operațiunilor de plată interbancare. Banca aplică comisioane pentru procesarea în cadrul SAPI a documentelor de plată sau pachetelor de documente transmise de către participanții SAPI, în conformitate cu Contractele privind participarea în SAPI și *Regulamentul cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare.* În baza atribuțiilor de mandat acordate Băncii, comisioanele sunt percepute la începutul lunii din conturile participanților SAPI, pentru documentele procesate în luna anterioară în conturile de decontare ale participanților. Cuantumurile comisioanelor sunt fixe și stabilite identic pentru toți participanții (sectoarele).	Veniturile din procesarea documentelor de decontare în SAPI sunt recunoscute la momentul specific în timp când procesarea documentelor are loc.
Operațiuni cu numerar	Banca, în calitate de organ unic de emisiune a monedei naționale, efectuează schimbul monedei naționale care este în circulație în Republica Moldova. În conformitate cu *Regulamentul cu privire la operațiunile cu numerar în băncile din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii,* băncile licențiate pot depune și retrage numerar de la Bancă. Pentru operațiunile de retragere a bancnotelor și monedelor metalice de către băncile licențiate și alți clienți, Banca percepe comisioane fixe, care se percep la data retragerii de numerar. Cuantumurile comisioanelor sunt fixe și stabilite identic pentru toate băncile licențiate, separat pe scop.	Veniturile din retragerea numerarului sunt recunoscute când are loc eliberarea numerarului din Bancă.
Atribuții de agent și bancher al statului	Banca, în calitate de agent al statului, organizează și desfășoară, în numele Ministerului Finanțelor, plasarea valorilor mobiliare de stat (VMS) pe piața primară, prin organizarea licitațiilor VMS, în temeiul Legii BNM și Acordului de agent al statului. Până pe 30 iulie 2018, Banca asigura și operațiunile de plată a principalului și dobânzilor aferente VMS. Pentru operațiunile de organizare a licitațiilor de VMS, Banca percepe comisioane din valoarea	Veniturile din organizarea licitațiilor de VMS se recunosc în ziua finalizării licitației de valori mobiliare. Veniturile din efectuarea operațiunilor în conturile valutare ale statului (plăți și

Deloitte.
marked for identification purposes only

Tipul serviciilor	Natura și termeni de îndeplinire a obligațiunilor de executare, inclusiv termene semnificative de plată	Politici de recunoaștere a veniturilor SIRF 15 (din 1 ianuarie 2018)
	nominală a VMS plasate în decursul licitației, care este încasat în ziua finalizării licitației. Până pe 30 iulie 2018 acest comision reprezenta contraprestația și pentru efectuarea decontării VMS la scadența acestora și cupoanelor aferente. În calitate de bancher al statului, Banca asigură efectuarea plăților valutare ale statului, inclusiv conversiile valutare. Banca percepe comisioane pentru fiecare tranzacție în data procesării tranzacției (conversiei, transferului de credit).	conversii) sunt recunoscute în data tranzacțiilor.
Sistemul de înregistrări în conturi	Până pe 30 iulie 2018, Banca administra sistemul de înscrieri în conturi (SIC) care reprezenta un sistem de depozitare și decontare a VMS și a certificatelor BNM (CBN). SIC asigura depozitarea și decontarea emisiunilor de VMS și CBN pe piața primară, procesarea în timp real a formularelor de transfer și decontarea cu finalitate imediată a operațiunilor pe piața secundară; constituirea gajului în cadrul operațiunilor desfășurate cu Banca. Banca percepea comisioane de la participanții și titularii de cont personal pentru: • depozitarea valorilor mobiliare în SIC sub formă de comision lunar din soldul mediu lunar al valorilor mobiliare (valoarea nominală) deținute pe conturile proprii și contul II al titularilor de cont. • procesarea operațiunilor cu valori mobiliare în SIC sub formă de comision fix pentru fiecare document de transfer. Comisioanele se percepeau lunar (debitate în prima zi lucrătoare după luna calculată) conform Regulamentului cu privire la Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare. Începând cu 30 iulie 2018, activitățile respective sunt efectuate de către filiala Băncii, S.A. "Depozitarul central unic al valorilor mobiliare".	Veniturile din depozitarea valorilor mobiliare se recunoșteau în timp lunar, iar cele pentru procesarea ordinelor de transfer în ziua efectuării transferului.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

26. Alte venituri (continuare)

Tabelul de mai jos prezintă informații despre natura și termenele de îndeplinire a obligațiunilor de executare din contractele cu clienții, inclusiv termene semnificative de plată și politicile respective de recunoaștere a altor venituri aferente contractelor cu clienții.

Tipul serviciilor	Natura și termeni de îndeplinire a obligațiunilor de executare, inclusiv termene semnificative de plată	Politici de recunoaștere a veniturilor SIRF 15 (din 1 ianuarie 2018)
Vânzarea bancnotelor și monedelor comemorative și jubiliare	În calitate de organ unic emitent al monedei naționale, Banca emite și bancnote și monede comemorative jubiliare, care au valoare numismatică și reprezintă mijloc de plată, iar la punerea în circulație (vânzare) constituie parte componentă a monedei naționale. Vânzarea (punerea în circulație) monedelor comemorative și jubiliare se efectuează băncilor licențiate în temeiul actelor normative ale Băncii, instituțiilor statului în bază de contracte și altor persoane. Monedele comemorative sunt vândute la prețul stabilit lunar de către Bancă. Contraprestația pentru vânzarea bancnotelor comemorative se încasează în ziua eliberării monedelor comemorative.	Veniturile din vânzarea monedelor comemorative sunt recunoscute la punerea în circulație a monedelor și eliberarea acestora, la prețul de vânzare a monedelor comemorative.
Venituri din servicii informaționale externalizate	În temeiul Legii nr. 234 din 3.10.2016 cu privire la depozitarul central unic al valorilor mobiliare și Contractului de externalizarea a serviciilor tehnologiilor informaționale, Banca acordă suport în domeniul tehnologiilor informaționale filialei S.A. Depozitarul central unic al valorilor mobiliare. Prețul serviciilor este format din costurile suportate de către Bancă în prestarea serviciilor în domeniul asigurării funcționalității soluțiilor informaționale ale filialei (cheltuieli externe refacturate) și costul serviciilor IT corporative, integrate de rețea și securitate informațională. Veniturile din prestarea serviciilor sunt recunoscute pe măsura prestării serviciilor și suportării costurilor (costuri refacturate) (trimestrial), fiind plătibile în următoarea lună din data facturării serviciilor.	Veniturile din serviciile prestate sunt recunoscute în timp pe măsura prestării serviciilor. Veniturile din tranzacțiile/activitățile efectuate în anumite perioade în timp (tranzacții specifice) sunt recunoscute în perioada în care au fost efectuate.

Asistență tehnică și subvenții ale instituțiilor financiare internaționale privind veniturile
Pe parcursul anului 2018 și 2017 Banca a beneficiat de asistență tehnică din partea unor instituții financiare internaționale pentru compensarea unor cheltuieli operaționale suportate de către Bancă (cheltuieli de consultanță, cheltuieli de instruiri și deplasări etc.). Banca prezintă asistența financiară internațională recepționată pentru compensarea cheltuielilor ca deducere a cheltuielilor operaționale compensate (**Nota 27**).

Deloitte.
marked for identification purposes only

27. Cheltuieli operaționale

	2018	2017
	MII LEI	MII LEI
Cheltuieli aferente producerii monedei naționale	25 760	53 157
Cheltuieli cu personalul	128 001	116 460
Cheltuieli cu servicii informaționale, consultanță și audit	22 007	40 973
Cheltuieli cu amortizarea imobilizărilor	30 294	29 795
Cheltuieli cu dobânzi negative la depozitele în valută străină (Nota 22)	26 615	8 836
Cheltuieli pentru întreținerea imobilizărilor corporale	6 572	7 982
Cheltuieli cu taxe și comisioane	2 484	2 946
Alte cheltuieli operaționale	12 112	9 540
	253 845	**269 689**

Urmare modificării art. 34 al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, pe parcursul anului 2018 a fost finalizat procesul de implementare graduală a noului sistem de salarizare bazat pe evaluarea posturilor, competențelor și performanței, sistem de remunerare care a contribuit la întărirea capacității instituționale a Băncii, reținerea competențelor și sporirea completivității pe piața muncii.

Cheltuielile cu personalul includ și contribuțiile obligatorii de asigurare socială de stat în mărime de 22 774 mii lei și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 4 486 mii lei (2017: 20 668 mii lei și 4 042 mii lei respectiv).

La 31 decembrie 2018 numărul angajaților activi a constituit 422 (la 31 decembrie 2017: 437 angajați activi).

Cheltuielile din comisioane și taxe includ comisioane din:

	Din care pe sector:			2018	*2017
	Bănci	Organizații financiare internaționale	Alte		
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
Linii de creditare	-	1 770	-	1 770	2 336
Deservirea operațiunilor în conturi	285	-	-	285	610
Depozitarea valorilor mobiliare	-	-	429	429	-
	285	**1 770**	**429**	**2 484**	**2 946**

Comisioanele din depozitarea valorilor mobiliare de stat reprezintă comisioanele percepute de către S.A. "Depozitarul central unic al valorilor mobiliare" pentru păstrarea portofoliului de valori mobiliare de stat deținut de Bancă în Sistemul depozitarului central unic (DEPO/x). Cheltuielile reprezintă cheltuieli din comisioane pentru active financiare care nu sunt măsurate la valoarea justă prin profit sau pierdere.

Cheltuielile operaționale (instruiri, consultanță) compensate prin asistență tehnică internațională acordată pe parcursul 2018 și 2017 de către o serie de organizații financiare internaționale, au fost prezentate compensat cu veniturile aferente. Pe parcursul anului 2018 și 2017, Banca Națională a beneficiat de asistență din partea Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, Trezoreriei Băncii Mondiale, Trezoreriei Statelor Unite ale Americii, Fondului European pentru Europa de Sud-Est, Fondului Monetar internațional și unele bănci centrale.

Deloitte.
marked for identification purposes only

28. Părți afiliate

Părțile afiliate Băncii sunt filiala SA "Depozitarul Central Unic al valorilor mobiliare" și conducerea Băncii (membrii Consiliului de supraveghere, membrii Comitetului executiv și conducătorii de nivel mediu).

Conducerea Băncii

Cheltuielile de remunerare și compensare aferente conducerii Băncii au constituit:

	2018	2017
	MII LEI	MII LEI
Remunerare	22 728	16 732
Asigurări sociale și medicale obligatorii și facultative	6 267	4 587
Alte	10	210
	29 005	**21 529**

Cheltuielile de remunerare includ salarii și beneficii pe termen scurt.

Tranzacțiile cu conducerea Băncii includ cele aferente creditelor acordate. Soldul și mișcarea acestor credite acordate conducerii Băncii sunt prezentate mai jos:

	Sold la 1 ianuarie	Credite acordate	Transferuri	Rambursări	Sold la 31 decembrie
	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI	MII LEI
2018	4 303	-	304	(1 615)	2 992
2017	5 356	-	-	(1 053)	4 303

Creditele au fost acordate la rate ale dobânzii similare pentru toți salariații în condițiile prevăzute de actele normative interne ale Băncii. Aceste credite sunt asigurate prin garanții depuse de fiecare persoană beneficiară, care la situația din 31 decembrie 2018 aveau o valoare de gaj în suma de 5 373 mii lei (la 31 decembrie 2017: 7 203 mii lei).

La 31 decembrie 2018 și 31 decembrie 2017 aceste credite sunt clasificate în categoria creditelor standard și nu au fost formate reduceri pentru pierderi din deprecierea preconizată a acestora.

Filiala Băncii

Banca deține 98,36% în capitalul SA "Depozitarului Central Unic al valorilor mobiliare" și desemnează 4 membri din cei 7 membri ai Consiliului de supraveghere al SA "Depozitarul Central unic al valorilor mobiliare", astfel în conformitate cu SIRF 3 deține controlul asupra SA "Depozitarul central unic al s mobiliare" în calitate de subsidiară a Băncii . SA "Depozitarul central unic al valorilor mobiliare" a fost fondat la 29 martie 2018.

Soldurile și tranzacțiile Băncii cu SA "Depozitarul central unic al valorilor mobiliare" :

	31 decembrie 2018
	MII LEI
Solduri	
Active	
Investiții în filiale – aport în capitalul filialei în mijloace bănești	24 000
Alte creanțe pe termen scurt	812
	24 812
Alte obligații	
Contul curent al filialei la Bancă	23 046
Alte datorii	287
	23 333

Deloitte.
marked for identification purposes only

28. Părți afiliate (continuare)

	2018
Tranzacții	MII LEI
Alte venituri	
Venituri din compensarea cheltuielilor la externalizarea serviciilor IT	812
	812
Cheltuieli din dobânzi	
Comisioane din procesarea și decontarea Certificatelor emise de Bancă	1 100
	1 100
Cheltuieli operaționale	
Comisioane pentru depozitarea valorilor mobiliare de stat	429
Alte comisioane	4
	433

Banca nu a identificat indicatori de depreciere a investiției sale în filială și nu au fost formate provizioane din deprecierea investiției în filială. Creanțele față de filială au fost clasificate în categoria standard la 31 decembrie 2018, au fost colectate în termen și nu au fost formate reduceri din pierderi de credit preconizate.

Cheltuielile Băncii cu SA " Depozitarul central al valorilor mobiliare" au fost înregistrate la tarifele standard aprobate de Consiliul de supraveghere al filialei (comisioane) și tarifele aplicate de Bancă pentru obligațiuni similare (dobânzi). Veniturile din compensarea cheltuielilor au fost facturate la costurile suportate de Bancă în prestarea serviciilor de externalizare a serviciilor IT ale filialei.

Capitalul

Capitalul autorizat al Băncii este deținut exclusiv de către stat. Modalitatea de formare a capitalului autorizat și distribuire a profiturilor și acoperirea pierderilor Băncii de către stat sunt prezentate în Nota 20.

Luând în considerație prevederile art. 1 al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, care stipulează expres că Banca este o persoană juridică publică autonomă responsabilă față de Parlament, Guvernul și alte entități afiliate Guvernului nu sunt considerate a fi părți afiliate ale Băncii. Tranzacțiile efectuate cu aceste entități sunt prezentate în notele corespunzătoare la situațiile financiare.

În conformitate cu prevederile Codului Fiscal al Republicii Moldova, Banca este scutită de plata impozitului pe venit și nu este înregistrată în calitate de plătitor TVA.

29. Angajamente și obligațiuni contingente

Cambii emise în favoarea terților

La 31 decembrie 2018 valoarea cambiei emisă de către Bancă în favoarea Fondului Monetar Internațional pentru asigurarea creditelor primite în cadrul Angajamentelor EFF a constituit 2 612 124 mii lei (la 31 decembrie 2017: 2 920 250 mii lei).

Angajamente investiționale

La data de 31 decembrie 2018, Banca Mondială, în cadrul programului de gestionare externă a rezervelor, a încheiat o tranzacție de cumpărare a valorii mobiliare în valoare nominală de 8 500 mii USD (echivalent în lei de 145 713 mii lei) și 2 tranzacții de vânzare a valorii mobiliare în valoare nominală de 2 400 mii USD (echivalent în lei de 41 142 mii lei). Tranzacțiile au data decontării 2 ianuarie 2019.

Angajamente de creditare

La situația din 31 decembrie 2018 nu există angajamente condiționale cu caracter creditor (la 31 decembrie 2017 nu existau angajamente condiționale cu caracter creditor).

Deloitte.
marked for identification
purposes only

29. Angajamente și obligațiuni contingente (continuare)

Angajamente de capital

La 31 decembrie 2018, în conformitate cu contractele încheiate, Banca era angajată să onoreze pe parcursul anilor viitori obligațiile financiare aferente achizițiilor de imobilizări corporale și necorporale aferente activității Băncii în sumă de 7 389 mii lei (în valuta originală 379 mii EUR) (la 31 decembrie 2017: 9 811 mii lei sau în valuta originală 481 mii EUR). Din suma menționată la 31 decembrie 2018, 258 mii EUR vor fi achitate furnizorului de către Corpul Voluntarilor pentru prestarea serviciilor financiare (FSVC) în baza unui program de asistență tehnică oferit de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) în cadrul proiectului de implementare a soluției informatice a Depozitarului Central Unic.

Litigii și obligațiuni contingente

La 31 decembrie 2018 Banca a fost implicată în 19 litigii judiciare, unde participă în calitate de pârât (31 decembrie 2017: 23 litigii judiciare în calitate de pârât și 1 litigiu în calitate de reclamant).

La situația din 31 decembrie 2018 (precum și la situația din 31 decembrie 2017) Banca nu a înregistrat provizioane pentru litigii, deoarece nu consideră că există dovezi suficiente de eventuale ieșiri viitoare de fluxuri economice aferente acestora.

30. Leasing operațional

Începând cu anul 2017 Banca utilizează spații administrative și un teren proprietate publică în regim de leasing operațional și respectiv, comodat. Contractele de leasing operațional și comodat sunt încheiate pe termen de un an, cu opțiunea extinderii termenului de leasing pe perioade anuale consecutive în cazul lipsei obiecțiilor părților contractelor. Plățile de leasing sunt revizuite anual conform cuantumului minim al chiriei pentru bunurile proprietate publică stabilit prin legea bugetului de stat.

Contractele de chirie și comodat pot fi reziliate cu un preaviz de 60 zile, fără suportarea unor cheltuieli de reziliere.

La 31 decembrie, plățile minime de leasing viitoare în baza contractului de leasing operațional sunt pentru perioada de mai puțin de 1 an sunt de 1 203 mii lei (31 decembrie 2017: 1 080 mii lei)

Cheltuielile din locațiunea spațiilor administrative în regim de leasing operațional înregistrate în cadrul Cheltuielilor operaționale sunt de 1 080 mii lei în 2018 (2017: 649 mii lei). Terenul este utilizat în regim de comodat și nu au fost înregistrate cheltuieli din plăți de leasing pe parcursul anului 2018 (2017: 0 lei).

31. Evenimente ulterioare

La 7 martie 2019, prin Hotărârea de Guvern *cu privire la aprobarea listei terenurilor proprietate publică a statului din administrarea Agenției Proprietății Publice*, terenurile proprietate publică aflate în gestiunea Băncii și înregistrate în bilanțul contabil al Băncii în valoare de 8 636 mii lei (Nota 13) au fost transmise Agenției Proprietății Publice.

Alte evenimente semnificative după data bilanțului contabil, care ar ajusta valorile recunoscute sau informațiile prezentate în situațiile financiare, nu au avut loc.

Deloitte.
marked for identification
purposes only

Aprobat
prin Hotărârea Consiliului de supraveghere
al Băncii Naționale a Moldovei
nr. 19 din 22 mai 2019

RAPORTUL CONSILIULUI DE SUPRAVEGHERE AL BĂNCII NAȚIONALE A MOLDOVEI PRIVIND ACTIVITATEA DE SUPRAVEGHERE DESFĂȘURATĂ ÎN ANUL 2018

I. INTRODUCERE

Consiliul de supraveghere este organul responsabil de organizarea unui sistem eficient de supraveghere publică independentă a activității Băncii Naționale a Moldovei, promovează transparența decizională și asigură monitorizarea activităților Băncii Naționale cu referință la atribuțiile legale.

În activitatea sa, Consiliul de supraveghere se călăuzește de prevederile Constituției Republicii Moldova și Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei.

Consiliul de supraveghere atrage o atenție deosebită examinării experienței internaționale în domeniu și a celor mai bune practici, prin colaborarea permanentă cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova și ai altor instituții financiar-bancare pe subiecte de interes comun.

II. ORGANIZAREA CONSILIULUI DE SUPRAVEGHERE

Consiliul de supraveghere activează în temeiul prevederilor Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei și este compus din 7 membri după cum urmează:

a) un președinte, care este și Guvernator al Băncii Naționale;
b) un vicepreședinte, care este și prim-viceguvernator al Băncii Naționale;
c) un membru, care este și viceguvernator al Băncii Naționale;
d) patru membri, care nu sunt salariați ai Băncii Naționale.

Guvernatorul Băncii Naționale este numit de Parlament la propunerea Președintelui Parlamentului. Prim-viceguvernatorul și viceguvernatorul indicat la lit.c) sunt numiți de Parlament la propunerea Guvernatorului Băncii Naționale, iar membrii Consiliului de supraveghere indicați la lit.d) sunt numiți de Parlament la propunerea Comisiei economie, buget și finanțe a Parlamentului, conform procedurii stabilite de către aceasta.

Membrii Consiliului de supraveghere sunt numiți în funcție pe un termen de 7 ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului.

Ședințele Consiliului de supraveghere se convoacă de Guvernator cel puțin trimestrial. Ședințele pot fi convocate și la cererea în scris a 4 membri ai Consiliului. Ședințele Consiliului de supraveghere sunt prezidate de guvernator, iar în lipsa acestuia de primul-viceguvernator.

Componența nominală a Consiliului de supraveghere pe parcursul anului 2018 a fost următoarea:

1. Octavian ARMAȘU – Președinte al Consiliului de supraveghere, guvernator al BNM, în funcție din 30.11.2018. (Sergiu CIOCLEA – Președinte al Consiliului de supraveghere, guvernator al BNM, în perioada 11.04.2016 - 29.11.2018);

2. Vladimir MUNTEANU – Vicepreședinte al Consiliului de supraveghere și prim-viceguvernator al BNM, în funcție din 05.10.2016;

3. Cristina HAREA – Membru al Consiliului de supraveghere și viceguvernator al BNM, în funcție din 23.09.2016;

4. Vadim ENICOV – Membru al Consiliului de supraveghere, nu este salariat al BNM, în funcție din 29.07.2016;

5. Valeriu IAȘAN – Membru al Consiliului de supraveghere, nu este salariat al BNM, în funcție din 29.07.2016;

6. Alexandru PELIN – Membru al Consiliului de supraveghere, nu este salariat al BNM, în funcție din 29.07.2016;

7. Dumitru URSU – Membru al Consiliului de supraveghere, nu este salariat al BNM, în funcție din 29.07.2016.

III. FUNCȚIONAREA CONSILIULUI DE SUPRAVEGHERE

Secțiunea 1
Atribuțiile Consiliului de supraveghere

În exercitarea competențelor privind supravegherea publică independentă a activității Băncii Naționale, Consiliul de supraveghere are următoarele atribuții, stabilite în Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei:

a) aprobă raportul anual și situațiile financiare anuale ce urmează a fi prezentate de către Banca Națională autorităților competente;

b) adoptă standardele sistemului de control intern, verifică și evaluează în mod continuu funcționarea sistemului de control intern și a elementelor acestuia;

c) numește în funcție controlorul general, la propunerea Comitetului de audit, și stabilește condițiile de remunerare a acestuia;

d) adoptă normele de etică profesională în Banca Națională;

e) determină fondul de salarizare al Băncii Naționale și nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv;

f) stabilește condițiile de acordare a creditelor pentru salariații Băncii Naționale;

g) stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație;

h) înaintează propuneri vizând majorarea capitalului Băncii Naționale;

i) aprobă devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale și monitorizează executarea acestora;

j) selectează, pe bază de licitație, organizația de audit extern;

k) determină cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv;

l) stabilește modul de creare și funcționare a Comitetului monetar, Comitetului de investiții, Comitetului de audit, Comitetului de supraveghere prudențială și a altor comitete care pot funcționa în cadrul Băncii Naționale;

m) aprobă înaintarea către Parlament a propunerilor de revocare din funcție a membrilor organelor de conducere, ca urmare a demersului înaintat de Guvernator;

n) aprobă regulamentele interne aferente exercitării atribuțiilor prevăzute la prezentul alineat.

Consiliul de supraveghere prezintă Parlamentului, cel puțin anual, rapoarte privind activitatea de supraveghere desfășurată.

Secțiunea a 2-a
Executarea atribuțiilor legale

1. Raportul anual și situațiile financiare

1) Aprobarea Situațiilor financiare.

Consiliul de supraveghere aprobă situațiile financiare anuale.

Situațiile financiare anuale se întocmesc cu respectarea standardelor în domeniul raportării financiare, acceptate în practica internațională.

După aprobarea de către Consiliul de supraveghere a situațiilor financiare anuale, organizația de audit extern emite un raport de audit, prin care confirmă situațiile financiare anuale.

Banca Națională publică Situațiile financiare anuale și raportul auditorului extern.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat Situațiile financiare ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul încheiat la 31 decembrie 2017.

2) Aprobarea Raportului anual al Băncii Naționale.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat Raportul anual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2017.

2. Standardele sistemului de control intern

1) Adoptarea standardelor sistemului de control intern.

Consiliul de supraveghere adoptă regulamente interne privind cadrul general al sistemului de control intern și management al riscurilor cu votul a cel puțin 2/3 din membrii numiți în funcție ai Consiliului de supraveghere.

La elaborarea reglementărilor ce țin de cadrul general al sistemul de control intern și management al riscurilor se ține cont de principiile consacrate în ghidurile și bunele practici acceptate și aplicate în practica internațională.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat:

a) Cadrul privind gestionarea riscurilor operaționale în BNM; și

b) Crearea Comitetului de risc.

2) Verificarea și evaluarea funcționării sistemului de control intern și a elementelor sale.

Consiliul de supraveghere verifică și evaluează în mod continuu funcționarea sistemului de control intern și a elementelor sale prin intermediul Comitetului de audit, care activează în baza Regulamentul privind funcționarea Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei.

În scopul exercitării atribuției respective, Consiliul de supraveghere:

a) aprobă Regulamentul cu privire la Departamentul Audit Intern elaborat de Departamentul audit intern și coordonat cu Comitetul de audit;

b) examinează raportul anual al Comitetului de audit privind activitatea de monitorizare desfășurată, cu formularea de recomandări pentru îmbunătățirea și dezvoltarea proceselor de activitate ale Băncii Naționale. Consiliul de supraveghere poate decide prezentarea rapoartelor de către Comitetul de audit cu o periodicitate sporită, în funcție de circumstanțele create;

c) aprobă Planul strategic/Planul anual de audit intern și modificările efectuate elaborate de Departamentul audit intern și coordonate cu Comitetului de audit;

d) examinează și ia act de raportul anual al Departamentului audit intern referitor la aspectele ce țin de competența acestuia.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat:

a) Raportul privind activitatea de audit intern în anul 2017;

b) Raportul Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de monitorizare în anul 2017;

c) Planul pe termen mediu de Audit Intern 2019-2020 și a Planului de Audit Intern 2019.

3. Numirea controlorului general al Băncii Naționale

Consiliul de supraveghere numește în funcție controlorul general și stabilește condițiile de remunerare a acestuia, cu votul a cel puțin 2/3 din membrii numiți în funcție ai Consiliului de supraveghere.

În scopul exercitării de către Consiliul de supraveghere a atribuției respective, Comitetul de audit desemnează, cu majoritatea membrilor săi, persoana care urmează să fie propusă Consiliului de supraveghere pentru numirea în funcția de controlor general al Băncii Naționale. Propunerea Comitetului de audit se înaintează Consiliului de supraveghere.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat nivelul salarizării Controlorului general al Băncii Naționale a Moldovei - director al departamentului pentru anul 2018.

Notă: Prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr. 10 din 05.10.2016, în funcția de controlor general al BNM a fost numită dna Lucia HADÂRCĂ.

4. Normele de etică profesională în Banca Națională

Consiliul de supraveghere aprobă normele de etică profesională în Banca Națională cu majoritatea simplă de voturi ale membrilor acestuia prezenți la ședință.

Normele de etică profesională în Banca Națională se reglementează prin Codul de conduită al salariaților Băncii Naționale, cât și prin alte acte normative de domeniu, și se referă la identificarea principiilor de conduită inerente unui climat lucrativ și eficient în Banca Națională, natura raporturilor dintre salariații Băncii Naționale, precum și dintre aceștia și persoanele din exteriorul Băncii Naționale, astfel încât să fie promovată imaginea pozitivă a Băncii Naționale atât pe plan național, cât și pe cel internațional, instituirea regulilor privind utilizarea eficientă a resurselor Băncii Naționale, metodele de raportare, examinare și soluționare amiabilă a încălcărilor normelor de etică profesională în Banca Națională.

În scopul exercitării de către Consiliul de supraveghere a atribuției respective, Comitetul executiv înaintează spre aprobare Consiliului de supraveghere proiectele de acte interne privind normele de etică profesională în cadrul Băncii Naționale.

Notă: În prezent, normele de etică profesională în Banca Națională sunt reglementate prin Codul de Conduită al salariaților Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr.200 din 02.10.2014, precum și prin Regulamentul intern al Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr.62 din 16.03.2016.

5. Fondul de salarizare și nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv

1) Fondul de salarizare al Băncii Naționale

Consiliul de supraveghere determină fondul de salarizare al Băncii Naționale (pe anul viitor) cu votul a cel puțin 2/3 din membrii numiți în funcție ai Consiliului de supraveghere. La necesitate, consiliul de supraveghere poate rectifica suma anuala totala a fondului de salarizare in decursul anului de exercițiu.

Fondul de salarizare al Băncii Naționale cuprinde:

a) suma totală anuală a cheltuielilor de remunerare a salariaților Băncii Naționale, excluzând remunerația membrilor Comitetului executiv;

b) suma totală anuală a cheltuielilor de remunerare a membrilor Comitetului executiv;

c) suma totală a cheltuielilor aferente indemnizațiilor membrilor Consiliului de supraveghere, care nu sunt salariați ai BNM.

În fondul de salarizare al Băncii Naționale nu se includ cheltuielile aferente primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și contribuțiilor asigurărilor sociale de stat.

Fondul de salarizare al Băncii Naționale se stabilește în mărimea care asigură exercitarea continuă și independentă a atribuțiilor legal-consfințite ale Băncii Naționale, ținând cont de dispozițiile Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei.

În scopul exercitării de către Consiliul de supraveghere a atribuției menționate, Comitetul executiv înaintează anual Consiliului de supraveghere propunerea privind fondul de salarizare al Băncii Naționale.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat:

a) Regulamentul privind salarizarea angajaților Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr.15 din 11 iulie 2018, inclusiv modificarea acestui regulament;

b) modificarea și completarea Hotărârii Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr.26 din 28 decembrie 2016 Cu privire la acordarea ajutorului material foștilor angajați pensionați din cadrul Băncii Naționale a Moldovei;

c) fondul de salarizare al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2019.

2) Nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv

Consiliul de supraveghere determină nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv cu votul a cel puțin 2/3 din membrii numiți în funcție ai Consiliului de supraveghere.

În scopul exercitării de către Consiliul de supraveghere a atribuției menționate, Comitetul executiv înaintează Consiliului de supraveghere proiectele de acte interne privind nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat:

a) acordarea primei unor membri ai Comitetului executiv;

b) nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei.

6. Condiții de acordare a creditelor salariaților Băncii Naționale

Consiliul de supraveghere stabilește condițiile de acordare a creditelor salariaților Băncii Naționale cu majoritatea simplă de voturi ale membrilor acestuia prezenți la ședință.

În scopul exercitării de către Consiliul de supraveghere a atribuției menționate, Comitetul executiv înaintează spre aprobare Consiliului de supraveghere proiectele de acte interne privind condițiile de acordare a creditelor salariaților Băncii Naționale.

Notă: În prezent, acordarea creditelor salariaților BNM este reglementată prin Regulamentul privind condițiile de acordare a creditelor salariaților Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr.2 din 25 februarie 2016.

7. Valoarea nominală, designul bancnotelor și monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație

În scopul asigurării eficiente a atribuției Băncii Naționale, ce activează ca organ unic de emisiune a monedei naționale, în special în vederea asigurării circulației monetare, Banca Națională stabilește valorile nominale ale monedei naționale.

Consiliului de supraveghere stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație, cu votul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor numiți în funcție

În scopul stabilirii designului monedei naționale, Banca Națională realizează activități aferente selectării designului bancnotelor și monedelor metalice, inclusiv bancnotelor și monedelor jubiliare și comemorative. Modalitatea de achiziție a serviciului de design grafic se stabilește de către Comitetul executiv în conformitate cu Regulamentul cu privire la moneda națională în numerar.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat:

a) punerea în circulație ca mijloc de plată a monedelor metalice noi;

b) designele grafice, valorile nominale și punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic ale monedelor comemorative, jubiliare și de circulație cu caracter comemorativ;

8. Majorarea capitalului Băncii Naționale

Consiliul de supraveghere înaintează propuneri vizând majorarea capitalului Băncii Naționale, cu votul a cel puțin 2/3 din membrii numiți în funcție ai Consiliului de supraveghere, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei.

9. Devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții

Consiliul de supraveghere aprobă devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale pentru următorul an cu votul a cel puțin 2/3 din membrii numiți în funcție ai Consiliului de supraveghere. La necesitate, Consiliul de supraveghere poate rectifica suma anuală totală a devizului de cheltuieli și a alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale.

În devizul de cheltuieli sunt incluse cheltuielile administrative ale Băncii Naționale.

În alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale se prevăd investițiile capitale ale Băncii Naționale.

În scopul exercitării de către Consiliul de supraveghere a atribuției menționate, Comitetul executiv înaintează spre aprobare Consiliului de supraveghere proiectele ale devizului de cheltuieli și ale alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale.

Proiectele devizului de cheltuieli și a alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale reflectă, în divizare pe articole, suma totală anuală a devizului de cheltuieli și suma totală a alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale.

Consiliul de supraveghere monitorizează executarea devizului de cheltuieli și a alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale. În acest scop, Comitetul executiv prezintă rapoarte privind executarea devizului de cheltuieli și a alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale Consiliului de supraveghere.

Departamentul Audit Intern verifică în execuție, potrivit planului de audit, devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale, conform practicilor și procedurilor controlului și auditului intern, întocmind, în acest sens, un raport pe care îl prezintă Consiliului de supraveghere.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat:

a) Raportul privind executarea devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei la 31 decembrie 2017;

b) Raportul privind executarea devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei la 30 iunie 2018;

c) Rectificarea Devizului de cheltuieli al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2018 (2 decizii);

d) Devizul de cheltuieli și Alocațiile pentru investițiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2019;

e) Raportul asupra nivelului de implementare în semestrul I 2018 a proiectelor Băncii Naționale a Moldovei.

10. Selectarea organizației de audit extern

Consiliul de supraveghere selectează, pe bază de licitație, organizația de audit extern cu majoritatea simplă de voturi ale membrilor acestuia prezenți la ședință.

În scopul exercitării de către Consiliul de supraveghere a atribuțiilor menționate, Comitetul executiv înaintează spre aprobare Consiliului de supraveghere proiectul procedurilor vizând selectarea companiei de audit extern, coordonate cu Comitetul de audit.

Notă: În anul 2015, în urma desfășurării licitației deschise privind achiziția serviciilor de audit extern al situațiilor financiare, conturilor și registrelor Băncii Naționale a Moldovei, prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 211 din 06 august 2015 câștigătorul licitației a fost desemnat SC Deloitte Audit S.R.L., care urmează să efectueze auditul situațiilor financiare ale BNM pentru anii 2015-2019.

11. Indemnizațiile lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv

Consiliul de supraveghere determină cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv, cu votul a cel puțin 2/3 din membrii numiți în funcție ai Consiliului de supraveghere.

Indemnizația lunară se stabilește în mărime de până la 50% din valoarea medie a veniturilor medii lunare obținute la Banca Națională în ultimele 12 luni de către membrii Comitetului executiv care dețin funcția respectivă nu mai puțin de 12 luni la data stabilirii.

Notă: Cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv a fost stabilit prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr.12 din 23 noiembrie 2016.

12. Comitetele Băncii Naționale

Consiliul de supraveghere stabilește modul de creare și funcționare a Comitetului monetar, Comitetului de investiții, Comitetului de audit, Comitetului de supraveghere prudențială și a altor comitete care pot funcționa în cadrul Băncii Naționale.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat crearea Comitetului de riscuri.

13. Revocarea din funcție a membrilor Consiliului de supraveghere

Consiliul de supraveghere aprobă, cu votul a cel puțin 2/3 din membrii numiți în funcție ai Consiliului de supraveghere, înaintarea propunerilor de revocare din funcție a membrilor Consiliului de

supraveghere, ca urmare a demersului înaintat Consiliului de supraveghere de Guvernatorul Băncii Naționale.

Notă: Nu au survenit premise pentru punerea în aplicare a acestui punct.

14. Aprobarea regulamentelor interne.

Consiliul de supraveghere aprobă, cu votul a cel puțin 2/3 din membrii numiți în funcție, regulamentele interne aferente exercitării atribuțiilor Consiliul de supraveghere stabilite în Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei.

În vederea exercitării atribuției respective, în 2018 Consiliul de supraveghere a aprobat Cadrul privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei.

IV. ACTIVITATEA COMITETULUI DE AUDIT

Comitetul de audit este compus din 3 membri ai Consiliului de supraveghere care nu sunt salariați ai Băncii Naționale.

Comitetul de audit are următoarele atribuții:

a) monitorizează procesul de raportare financiară a Băncii Naționale;

b) monitorizează eficienta sistemului de control intern și de management al riscurilor;

c) monitorizează și direcționează funcția de audit intern;

d) monitorizează independentă și activitatea auditului extern.

Comitetul de audit al Băncii Naționale a fost creat prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei nr. 9 din 05.10.2016 „Cu privire la crearea Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei", în următoarea componență nominală:

a) Valeriu IAȘAN, Președinte al Comitetului de audit, membru al Consiliului de supraveghere al BNM;

b) Alexandru PELIN, Membru al Comitetului de audit, membru al Consiliului de supraveghere al BNM;

c) Vadim ENICOV, Membru al Comitetului de audit, membru al Consiliului de supraveghere al BNM.

Membrii Comitetului de audit se aprobă pe perioada activității lor în funcția de membru al Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei. La data expirării calității de membru al Consiliului de supraveghere va expira și calitatea de membru al Comitetului de audit.

Îndeplinirea atribuțiilor

În anul 2018 Comitetul de audit a continuat exercitarea atribuțiilor de monitorizare stabilite în aliniatul (3), articolul 28 din Legea nr.548/1995:

1. Monitorizarea procesului de raportare financiară a Băncii Naționale;
2. Monitorizarea eficienței sistemului de control intern și de management al riscurilor;
3. Monitorizarea și direcționarea funcției de audit intern;
4. Monitorizarea independenței și activității auditului extern.

Activitatea de monitorizare a fost desfășurată în componență deplină, în conformitate cu Regulamentul de funcționare al Comitetului de audit, aprobat de Consiliul de supraveghere al BNM în anul 2016.

Pe parcursul anului 2018 Comitetul de audit a întreprins un șir de măsuri și acțiuni practice, fiind întrunit în zece ședințe ordinare. Tematicile de bază ale ședințelor Comitetului au fost:

1. Examinarea Rapoartelor de activitate și coordonarea Planurilor de activitate ale Departamentului de Audit Intern al BNM;

2. Examinarea împreună cu reprezentanții auditului extern a Situațiilor financiare și conformarea lor cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară;

3. Examinarea procedurilor de monitorizare şi de control al expunerilor la risc şi al aspectelor referitoare la conformitate, care ar putea avea un impact semnificativ asupra Situaţiilor financiare ale BNM;

4. Formularea propunerilor de perfecţionare.

Rezultatele activităţii au fost consemnate în procese verbale ale şedinţelor, care reflectă constatările şi deciziile Comitetului de audit.

Procesul de raportare financiară al Băncii Naţionale se înfăptuieşte în conform prevederilor cadrului normativ şi metodologic, care asigură documentarea deplină a operaţiunilor economice şi generarea informaţiei pentru întocmirea Situaţiilor financiare.

Situaţiile Financiare sunt perfectate în baza cerinţelor Standardelor Internaţionale de raportare Financiară, iar informaţiile dezvăluite, reflectă fidel poziţia financiară a Băncii la data raportării şi a fluxurilor de numerar aferente exerciţiului încheiat.

Sistemul de control şi management al riscurilor, se implementează în baza conceptului denumit "3 linii de apărare", iar mediul de control este definit suficient şi este aplicabil pentru atenuarea riscurilor existente.

În vederea consolidării celei de-a doua linie de apărare, CS a aprobat Cadrul privind gestionarea riscurilor operaţionale în BNM şi crearea Comitetul de risc, care la prima etapă va monitoriza gestiunea riscului operaţional.

Conform planului Strategic al BNM pînă în anul2020, urmează a fi consolidată capacitatea instituţională a BNM de gestiune a riscurilor, inclusiv prin implementarea unui sistem integrat de gestiune a riscurilor.

Funcţia de audit intern în BNM este independentă şi corespunde celor mai bune practici de guvernanţă prin subordonarea Departamentului de Audit Intern al BNM Consiliului de supraveghere şi monitorizarea lui de către Comitetul de audit, compus din 3 membri ai CS care nu sunt salariaţi ai Băncii Naţionale.

În vederea consolidării funcţiei de audit intern s-a implementat o soluţie modernă de gestiune şi planificare a activităţii de audit, care va permite automatizarea proceselor de audit şi a procesului de planificare şi management al activităţii de audit.

Activitatea auditului extern, pentru perioada 2015-2019 este exercitată de către compania SC Deloitte Audit SRL din România, care a fost selectată în anul 2015.

Auditorii externi sunt independenţi faţă de activitatea şi organele de conducere ale BNM, iar Situaţiile financiare anuale, confirmate de către auditul extern şi Raportul auditorului extern sunt publicate pe pagina WEB oficială a Băncii Naţionale a Moldovei concomitent cu Raportul anual al BNM.

În scopul îndeplinirii atribuţiilor sale, Comitetul de audit a elaborat şi prezentat CS al BNM recomandări pentru îmbunătăţirea şi dezvoltarea proceselor de activitate ale BNM.

V. ŞEDINŢELE CONSILIULUI DE SUPRAVEGHERE ÎN ANUL 2018

În scopul executării atribuţiilor sale pe parcursul anului 2018 au fost convocate 16 şedinţe ale Consiliului de supraveghere, la care s-au aprobat 37 hotărâri, după cum urmează:

Data aprobării	Nr. Proces-verbal	Nr. hotărâre	Titlul hotărârii Consiliului de supraveghere
25.01.2018	1	1	Cu privire la aprobarea nivelului salarizării Controlorului general al Băncii Naţionale a Moldovei - director al departamentului pentru anul 2018
31.01.2018	2	2	Secret de stat
31.01.2018	2	3	Cu privire la examinarea Notei informative cu privire la stabilirea indemnizaţiei lunare a unor membri ai Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei pentru anul 2018
22.02.2018	3	4	Secret de stat
22.02.2018	3	5	Cu privire la punerea în circulaţie ca mijloc de plată a monedelor metalice noi

06.03.2018	4	6	Cu privire la aprobarea designelor grafice şi valorilor nominale ale monedelor comemorative şi jubiliare
16.03.2018	5	7	Cu privire la punerea în circulaţie ca mijloc de plată şi în scop numismatic a unor monede comemorative şi jubiliare
23.03.2018	6	8	Cu privire la Raportul privind activitatea de audit intern în anul 2017
23.03.2018	6	9	Cu privire la modificarea şi completarea Hotărârii Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei nr.26 din 28 decembrie 2016 Cu privire la acordarea ajutorului material foştilor angajaţi pensionaţi din cadrul Băncii Naţionale a Moldovei, cu modificările şi completările ulterioare
04.05.2018	7	10	Cu privire la Raportul privind executarea devizului de cheltuieli şi alocaţiilor pentru investiţii ale Băncii Naţionale a Moldovei la 31 decembrie 2017
04.05.2018	7	11	Cu privire la Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a Moldovei pentru anul încheiat la 31 decembrie 2017
04.05.2018	7	12	Cu privire la Raportul Comitetului de audit al Băncii Naţionale a Moldovei privind activitatea de monitorizare în anul 2017
04.05.2018	7	13	Secret de stat
29.05.2018	8	-	*Şedinţa privind examinarea preliminară a Raportului anual al Băncii Naţionale a Moldovei pentru anul 2017*
31.05.2018	9	14	Cu privire la Raportul anual al Băncii Naţionale a Moldovei pentru anul 2017
11.07.2018	10	15	Cu privire la aprobarea Regulamentului privind salarizarea angajaţilor Băncii Naţionale a Moldovei
11.07.2018	10	16	Cu privire la aprobarea nivelului salarizării Controlorului general al Băncii Naţionale a Moldovei – director al Departamentului Audit Intern
11.07.2018	10	17	Cu privire la aprobarea nivelului salarizării membrilor Comitetului executiv al Băncii Naţionale a Moldovei
25.09.2018	11	18	Cu privire la Raportul privind executarea devizului de cheltuieli şi alocaţiilor pentru investiţii ale Băncii Naţionale a Moldovei la 30 iunie 2018
25.09.2018	11	19	Cu privire la rectificarea Devizului de cheltuieli şi Alocaţiilor pentru investiţiile Băncii Naţionale a Moldovei pentru anul 2018
25.09.2018	11	20	Cu privire la modificarea Hotărârii Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei nr.22 din 28 decembrie 2017 cu privire la aprobarea fondului de salarizare al Băncii Naţionale a Moldovei şi cuantumului indemnizaţiilor unor membri ai Consiliului de supraveghere, pentru anul 2018
25.09.2018	11	21	Cu privire la rectificarea Devizului de cheltuieli al Băncii Naţionale a Moldovei pentru anul 2018
25.09.2018	11	22	Cu privire la Raportul asupra nivelului de implementare în semestrul I 2018 a proiectelor Băncii Naţionale a Moldovei
11.10.2018	12	23	Secret de stat
11.10.2018	12	24	Cu privire la modificarea Regulamentului privind salarizarea angajaţilor Băncii Naţionale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei nr.15 din 11 iulie 2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind salarizarea angajaţilor Băncii Naţionale a Moldovei
25.10.2018	13	25	Cu privire la aprobarea designelor grafice şi valorilor nominale ale monedelor comemorative şi jubiliare, emisia 2018
16.11.2018	14	26	Cu privire la punerea în circulaţie a monedei metalice de circulaţie cu caracter comemorativ, emisia 2018
16.11.2018	14	27	Cu privire la modificarea Hotărârii Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei nr. 25 din 25 octombrie 2018 cu privire la aprobarea designelor grafice şi valorilor nominale ale monedelor comemorative şi jubiliare, emisia 2018
28.11.2018	15	28	Cu privire la aprobarea Cadrului privind gestiunea riscurilor operaţionale în Banca Naţională a Moldovei
28.11.2018	15	29	Cu privire la acordarea primei unor membri ai Comitetului executiv
28.11.2018	15	30	Cu privire la acordarea primei unui membru al Comitetului executiv
28.11.2018	15	31	Cu privire la modificarea Hotărârii Consiliului de supraveghere al Băncii Naţionale a Moldovei nr.22 din 28 decembrie 2017 cu privire la aprobarea fondului de salarizare al Băncii Naţionale a Moldovei şi cuantumului indemnizaţiilor unor membri ai Consiliului de supraveghere, pentru anul 2018 cu modificările ulterioare

28.11.2018	15	32	Cu privire la aprobarea nivelului salarizării membrilor Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2019
28.11.2018	15	33	Cu privire la aprobarea nivelului salarizării Controlorului general al Băncii Naționale a Moldovei - director al Departamentului Audit Intern pentru anul 2019
28.11.2018	15	34	Cu privire la aprobarea fondului de salarizare al Băncii Naționale a Moldovei și cuantumului indemnizațiilor unor membri ai Consiliului de supraveghere, pentru anul 2019
21.12.2018	16	35	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede jubiliare și comemorative
21.12.2018	16	36	Cu privire la aprobarea Planului pe termen mediu de Audit Intern 2019-2020 și a Planului de Audit Intern 2019
21.12.2018	16	37	Cu privire la aprobarea Devizului de cheltuieli și Alocațiilor pentru investițiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2019